

Lovac u žitu

lovac u žitu

■

<
•

šareni dućan

j. d. salinger

Ako već zaista želite da vam pričam o sebi, prva stvar koju ćete vjerojatno htjeti da znate jest gdje sam se rodio, kakvo je bilo moje glupo djetinjstvo, čime su se bavili moji roditelji prije nego što sam došao na svijet i sve ono uobičajeno davidkoperfeldsko sranje, ali ja nekako nisam raspoložen da se upuštam u te stvari, ako već želite znati istinu. Kao prvo, sve je to strahovito dosadno, a s druge strane, moji roditelji dobili bi bar po dva živčana sloma po komadu kad bih pokušao da kažem nešto pobliže o njihovom privatnom životu. Oni su vam prilično osjetljivi u tim i takvim stvarima, naročito, moj otac. To su dobri, fini ljudi i sve - ne kažem ništa - ali su zaista i preko svake mjere osjetljivi.

Osim toga, nije mi ni nakraj pameti da vam sad ovdje pričam čitav svoj prokleti životopis ili nešto slično. Pričat ću vam samo o onoj ludnici kroz koju sam prošao tamo oko prošlog Božića, upravo prije nego što sam nešto kao šiznuo pa su me dofurali ovamo da se malo smirim. Želim reći, pričat

5

ću vam sve ono što sam ispričao D. B-u, a on je moj brati sve. Živi u Hol-lywoodu. To nije tako daleko od ovog idiotskog mjesta, pa dolazi ovamo u posjet praktično svakog vikenda. On će me i odvesti kući kad me puste, možda slijedećeg mjeseca. Nedavno je nabavio jaguara. To su vam jedna od onih malih engleskih kola koja mogu juriti valjda dvije stotine milja na sat. Drmnuo je za njih gotovo četiri tisuće komada. On je, međutim, pun love, sada. Nekada nije bio. Nekad je bio posve običan pisac, dok je bio kod kuće. Napisao je onu fantastičnu zbirku priповjedaka Tajna zlatna ribica, ako za njega niste ranije čuli. Najbolja priča u njoj bila je upravo ta "Tajna zlatna ribica". To je priča o jednom dječaku koji nikome nije dozvoljavao ni da pogleda njegovu zlatnu ribicu zato što ju je bio kupio za vlastiti novac. Ta me je priča obarala s nogu. Sada živi u Hollywoodu, D.B., kao prostitutka. Ako postoji na svijetu nešto što mrzim, onda je to film. Nemojte ga preda mnom ni spominjati.

Mislim da će biti najbolje ako priču počnem od dana kada sam napustio Pencey Prep. Pencey Prep je škola tamo gore u Agerstownu, u Pennsylva-niji. Vjerojatno ste već čuli za nju. Ako ništa drugo, vidjeli ste sigurno njene reklamne oglase. Ti oglasi izlaze valjda u tisuću raznih časopisa i na njima je uvijek naslikan jedan strašan momak na konju koji skače preko neke ograde. Kao da se u Penceyju ne radi ništa drugo nego samo po čitav božji dan igra polo. Ja nikada, zaista nikada nisam video konja čak ni blizu tog mjesta. A ispod te slike momka na konju piše: "Od 1888. godine prekalujemo dječake u čvrste, karakterne, intelligentne mlade ljude." Hrana za ptice. U A Penceyju nikoga ne prekaljuju ni za dlaku više nego u bilo kojoj drugoj školi. Osim toga, ja tamo nisam sreto nikoga tko bi bio karakteran ili intelligentan i te stvari. Možda samo dvojicu, ako i toliko. A oni su po svoj prilici takvi i došli u Pencey.

Sad, ovako ili onako, bila je subota, dan nogometne utakmice sa Saxon Hallom. Na utakmicu sa Saxon Hallom gledalo se u Penceyju kao na događaj najveće važnosti. Bila je to posljednja utakmica godine i od tebe se očekivalo da izvršiš samoubojstvo ili nešto slično ako dobri stari Pencey ne pobijedi. Sjećam se da sam oko tri sata poslije podne stajao tamo negdje na vrh vrha Thomsen Hilla, tamo odmah pored onog glupog topa koji je navodno sudjelovao u ratu za nezavisnost i svuda. S vrha brežuljka mogao sam dobro vidjeti cijelo igralište i dvije momčadi kako se naganjaju po čitavom polju. Tribine se nisu mogle baš najbolje vidjeti ali se moglo čuti kako svi viču, složno i skladno na strani Penceyja jer je praktično čitava škola

6

osim mene bila na igralištu, a neujednačeno i kreštavo na strani Saxon Halla jer je gostujuća momčad rijetko kada dovodila sa sobom mnogo navijača.

Na nogometnim utakmicama nije nikad bilo mnogo djevojaka. Samo stariji imali su pravo dovoditi svoje cure. Bila je to strašna škola, s koje god je strane promatrali. Volim mjesta na kojima čovjek može, ako ništa drugo, a ono da bar ponekad vidi poneku djevojku, pa makar se samo češale po rukama, brisale rupčićima noseve ili se samo šašavo kikotale i tako. Selma Thurmer - kći našeg upravitelja - pojavljivala se na utakmicama prilično često ali ona nije bila tip ženske za kojom bi

čovjek izludio od želje. Bila je, ipak, sasvim zgodna cura. Jednom sam sjedio kraj nje u autobusu iz Ager-stowna pa smo nešto kao otpočeli razgovor. Svidjela mi se. Imala je prevelik nos, nokti su joj bili blijedi i do kraja izgriženi i nosila je one proklete lažne grudi koje strše na sve strane, ali čovjek je osjećao neko sažaljenje prema njoj. Što mi se svijedlo kod nje, nije pokušavala zadaviti čovjeka smradovima o tome kakav je glavni frajer njen stari. Vjerojatno je dobro znala kakav je to umišljeni kreten.

Stajao sam tamo gore na Thomsen Hillu umjesto da budem dolje na igralištu zato što sam se upravo bio vratio iz New Yorka, gdje sam bio sa mačevalačkim klubom. Bio sam kao neki prokleti menadžer mačevalačkog tima. Strašno odgovorna dužnost, čudo jedno! Bili smo tog istog jutra krenuli na mačevalački turnir sa školom McBurney u New Yorku. Susret, međutim, nije održan jer sam ja i opremu i sve one glupe rekvizite zaboravio u podzemnoj željeznicu. Nije to bila, ipak, samo moja krivica. Morao sam čitavo vrijeme ustajati i gledati na one proklete mape, kako bismo znali gdje trebamo sići. I tako smo se vratili u Pencey već oko pola tri, umjesto uvečer. čitava momčad me je bojkotirala, cijelim putem, dok smo se vraćali vlakom. Sve to skupa bilo je prilično smiješno, već prema tome kako se uzme.

Drugi razlog zašto nisam otišao na tekmu bio je taj što sam se želio oprostiti sa starim Spencerom, mojim profesorom povijesti. Razbolio se od gripe pa sam zaključio da ga vjerojatno ne bih vidio sve tamo do početka božićnih praznika. Napisao mi je nešto kao pisamce u kojem je rekao kako me želi vidjeti prije nego što odem kući. Znao je da se više neću vratiti u Pencey.

Zaboravio sam vam to spomenuti. Dali su mi nogu. Rekli su mi kako se ne trebam vraćati poslije božićnih praznika, s obzirom na to da sam pao iz četiri predmeta a nisam pokazao nimalo volje da se prilagodim i te stvari. često su me opominjali da je krajnje vrijeme da se počнем prilagodavati -

7

naročito sredinom polugodišta, kada su moji roditelji došli da se posavjetuju sa starim Thurmerom - ali ja to nisam učinio. Tako sam dobio nogu. To je u Penceyju bila prilično česta stvar, mislim to da čovjeka izbace. Pencey ima visok akademski standard. Ima, zaista.

Ovako ili onako, bio je prosinac i bilo je hladno kao na vještičinoj sisi, naročito gore na vrhu onog glupog brežuljka. Na sebi sam imao samo kišnu kabanicu s dva lica i nisam imao ni rukavica ni ničega. Tjedan dana prije toga netko je ukrao moj kaput od devine dlake - digao ga je direktno iz moje sobe - zajedno s krznom podstavljenim aikavicama koje su bile u džepu. Pencey je bio pun lopova. U njemu je bilo relativno malo dječaka iz veoma bogatih obitelji, ali je ipak bio pun lopova. Što je škola skupljala, to u njoj ima više lopova - bez svake šale. Bilo kako bilo, nije važno, stajao sam, dakle, pored onog glupog topa, promatrao utakmicu i hladio stražnjicu na vjetru. Samo, nisam baš mnogo promatrao utakmicu. Zašto sam tamo stajao, stajao sam zato što sam pokušavao nekako reći zbogom tom mjestu. Događalo mi se da napustim neku školu ili grad a da ne znam da ih napuštam. Mrzim to. Svejedno mi je hoće li rastanak biti tužan ili težak ili neugodan, želim samo, kada napuštam neko mjesto, da znam da ga napuštam. Inače se čovjek osjeća još gore.

Imao sam sreće. Iznenada sam se sjetio nečega što mi je pomoglo shvatiti kako odlazim do vraga odavde. Sjetio sam se, posve neočekivano, kako smo negdje otprilike u ovo doba, tamo u listopadu, Robert Tichener, Paul Campbell i ja tjerali loptu po dvorištu, tamo ispred akademske zgrade. Bili su to dobri momci, naročito Tichener. Bilo je već skoro vrijeme za večeru, spustio se bio već priličan mrak, ali smo mi i pored toga nastavili s igrom. Mrak je postajao sve gušći i gušći, jedva smo mogli vidjeti loptu i jedan drugog, ali nekako nam se nije dalo prestati. Konačno smo morali. Profesor biologije, neki gospodin Zambesi, promolio je glavu kroz prozor na akademskoj zgradici i naredio nam da se kupimo u naše sobe i spremimo za večeru. Ako mi se osmijehne sreća pa se sjetim nečeg takvog, mogu bez problema reći zbogom kad god mi je to potrebno - u najmanju ruku, mogu to skoro uvijek. čim sam se sjetio tog događaja, okrenuo sam se i potrcao niz suprotnu padinu brežuljka, prema kući starog Spencera. On nije stanovao u krugu škole. Stanovao je u Aveniji Anthony Waynea.

Trčao sam cijelim putem, sve do glavnog ulaza, i tu sam nekoliko sekundi zastao da malo povratim dah. Imam slab kapacitet pluća, ako već želite znati istinu. Mnogo pušim, to je jedno - naime, nekad sam pušio. Natjerali su me da prekinem. S druge strane, poraslo sam u (oku prošle

godine šesnaest i pol centimetara. Tako sam zapravo i dobio tuberkulozu i morao doći ovamo na sve one proklete pretrage i pregledе i tako. Inače sam posve zdrav.

Sad svejedno, čim sam povratio dah, pretrčao sam preko Ceste 204. Bila je zaleđena i glatka kao zrcalo, tako da zamalo nisam tresnuo. Uopće ne znam zašto sam trčao - bio sam, mislim, nekako raspoložen baš za to. Kad sam prešao preko ceste, obuzeo me je neki čudan osjećaj, kao da nestajem. Bilo je tako blesavo poslijepodne, jezivo hladno, bez sunca i bilo čega, i čovjek se osjećao kao da nestaje svaki put kada bi prešao preko ceste.

Ljudi moji, čim sam stigao do Spencerove kuće, odmah sam legao na zvonce. Bio sam potpuno smrznut. Uši su me pekle i jedva sam micao prstima "Hajde, hajde, brže!" rekao sam gotovo glasno. "Otvarajte već jednom ta vrata!" Konačno ih je otvorila gospoda Spencer. Nisu imali sluškinju niti bilo koga, pa su uvijek sami otvarali vrata. Nisu bili baš pri lovi.

- Holden! - rekla je gospoda Spencer. - Zaista mi je drago što te vidim! Udi, dragi, uđi! Jesi li skroz naskroz promrzao? - Mislim da joj je zaista bilo drago što sam došao. Ona me je voljela. Bar mislim da jest.

Ljudi moji, kako sam uletio u tu kuću! - Kako ste, gospodo Spencer? -rekao sam. - Kako je gospodin Spencer?

- Skinili kaput, dragi - rekla je. Nije me čula kada sam upitao za starog Spencera. Bila je pomalo nagluha.

Objesila je moj kaput u plakar u hodniku, a ja sam malo kao zagladio kosu nikom. Obično nosim kratko podšišanu kosu i ne trebam je mnogo češljati.

- Kako ste ovih dana, gospođo Spencer? - upitao sam ponovo, samo glasnije, da me čuje.

- Dobro, posve dobro, Holdene. - Zatvorila je vrata plakara. - A kako si ti? - Po načinu na koji me je to upitala odmah sam znao da joj je stari Spencer rekao kako su mi dali nogu.

- Fino - odgovorio sam. - Kako je gospodin Spencer? Je li već prebolio gripu?

- Prebolio? Holdene, on se ponaša kao najsavršeniji... ne znam tko... U svojoj je sobi, dragi. Uđi ravno unutra.

Njih dvoje imali su svatko svoju sobu i sve. Imali su po oko sedamdeset godina, i on i ona, ako ne i više. Ipak su nalazili zadovoljstva u mnogim stvarima - na jedan pomalo šašav način, naravno.

Znam da je nečasno govoriti takve stvari, ali ja ne mislim to tako. Hoću reći samo to da sam često i podosta razmišljao o starom Spenceru, a ako čovjek o njemu suviše mnogo razmišlja, počne se pitati za kog vraga on uopće još živi. Mislim, bio je već sav pregažen, držao se upravo strašno a u razredu, kad god bi spustio kredu na ploču, netko iz prvog reda morao je izići iz klupe i pružiti mu je. To je užasno, po mom mišljenju. Ako je, međutim, čovjek razmišljao o njemu koliko je potrebno, a ne previše, mogao je doći do zaključka da se stari Spencer, sve u svemu, i ne drži tako loše, s obzirom na okolnosti. Primjerice, jedne nedjelje me je zajedno s još nekoliko momaka pozvao k sebi kući na šalicu vruće čokolade i tu nam pokazao neki prastari, izlizani Navajo pokrivač što su ga on i gospođa Spencer kupili od nekog Indijanca u parku

Yellowstone. Bilo je očigledno da je kupovina tog pokrivača predstavljala za starog Spencera golem događaj. Eto, na to sam mislio. Uzmite tako nekog čovjeka starog kao Bibliju, starog Spencera primjerice, i za njega će vam kupovina tamo nekog pokrivača biti događaj života.

Vrata njegove sobe bila su otvorena ali sam svejedno pokucao, tek toliko da budem pristojan i te stvari. Vidio sam ga kako sjedi. Sjedio je u velikoj kožnoj fotelji, sav upakiran u pokrivač o kojem sam vam maloprije pričao. Pogledao je prema meni kada sam pokucao. - Tko je? - dreknuo je.

- Caulfield? Udi, mladiću! - Uvijek je vikao, osim u razredu. To je ponekad išlo čovjeku na živce. U trenutku kad sam stupio u sobu bilo mi je žao što sam uopće dolazio. čitao je Atlantic Monthly, čitava soba bila je zatrpana pilulama i flašicama a sve je mirisalo na Vicksove kapi za nos. Prizor me je deprimirao. Ne ludujem baš za bolesnim ljudima, tako i tako. Da stvar bude još neugodnija, stari Spencer bio je ognut nekim vrlo žalosnim, otrcanim starim ogrtačem u kojem se vjerojatno

rodio ili nešto slično. Ne volim gledati stare ljude u pidžamama ili kućnim ogrtačima, zaista ne volim. Iz njih uvijek proviruju njihove mršave staračke grudi. I noge, također. Staračke noge na plažama i takvima mjestima uvijek izgledaju nekako bijele i bez dlaka. - Dobra večer, gospodine - rekao sam. - Dobio sam vaše pismo. Puno vam hvala. - Bio mi je napisao tamo neko pisamce i u njemu tražio da svratim, da se oprostimo prije nego što nastupe praznici, s obzirom na to da se ionako više neću vraćati u Pencev. - Nije trebalo da to činite. Došao bih i bez toga.

- Sjedi tamo, momče - rekao je stari Spencer. Mislio je na krevet.

Sjeo sam.

- Kako vaša gripa, gospodine?

- Dječače moj, da se osjećam imalo bolje, trebalo bi zvati liječnika -rekao je stari Spencer. Izgleda da ga je ta vlastita duhovitost oborila s nogu. Počeo se cerekati kao lud. Konačno se ipak uspravio i rekao:

- Zašto nisi na utakmici? Mislio sam da se danas igra neka velika utakmica.

- Igra se. Odigrana je. Samo što sam se ja, ovaj, upravo vratio vlakom iz New Yorka s mačevalačkom momčadi - odgovorio sam. Ljudi moji, onaj krevet je bio tvrd kao kamen.

Lice starog Spencera postajalo je sve ozbiljnije. Znao sam da će biti tako.

- I tako, napuštaš nas, je li? - rekao je.

- Da, gospodine. Tako izgleda.

11

Počeo je popuštati svojoj navici da klimne glavom. Niste sigurno nikad u životu vidjeli čovjeka koji toliko klima glavom kao stari Spencer. Nikad niste mogli znati radi li to zato što razmišlja i te stvari, ili zato što je dobar stari čičica koji više nije u stanju da razlikuje vlastitu stražnjicu od vlastitog laka.

- Sto ti je rekao doktor Thurmer, mladiću? čuo sam da ste prilično dugo časkali.

- Jesmo. Jesmo, zaista. Bio sam u njegovom kabinetu, mislim, dobra dva sata.

- Što ti je rekao?

- Oh... e pa, da je život kao sportska utakmica i te stvari. Utakmica koju treba igrati po usvojenim pravilima. Bio je prilično ljubazan. Hoću reći nije skakao do plafona ili nešto slično. Samo je govorio i govorio o tome kako je život utakmica i te stvari. Znate već i sami što.

- Život jest sportska utakmica, mladiću. Život jest utakmica koju treba igrati po usvojenim pravilima.

- Da, gospodine. Znam da jest. Znam.

Utakmica, govno! I jest mi neka utakmica. Ako se nadeš na onoj strani gdje su sve same zvijezde i asovi, onda jest, u redu - to priznajem. Ali ako se nadeš na drugoj strani, gdje nikakvih asova nema, kakva je to onda utakmica? Nikakva. Nema utakmice. - Je li doktor Thurmer napisao pismo tvojim roditeljima? - upitao me je stari Spencer.

- Rekao je da će im napisati u pondjeljak. -Jesi li ih ti obavijestio?

- Nisam, gospodine, nisam ih obavijestio jer ču ih vjerojatno vidjeti u srijedu uvečer, kad stignem kući.

- Pa što misliš, kako će primiti tu novost?

- Pa sad... mislim da će se prilično uz nemiriti - rekao sam. - Hoće, zaista. Promijenio sam do sada valjda četiri škole. - Odmahnuo sam glavom. Imam već takvu neku naviku. - Ljudi moji - rekao sam. često govorim "ljudi moji", prilično često. Djelomično zato što mi je rječnik vrlo siromašan, a djelomično zato što se ponekad ponašam kao da sam mladi nego što jesam. Imao sam tada šesnaest, sad imam sedamnaest, ali ponekad se ponašam kao da imam svega trinaest godina. To je zaista ironija jer sam visok 189 centimetara, a u kosi imam dosta sijedih vlasa. Imam, zaista. Glava jedna strana - desna strana puna je milijun sijedih vlasa. Imam ih još od djetinjstva. I pored svega toga, ponekad se ponašam kao da mi je samo dvanaest godina. Svi to kažu, a naročito moj otac. To je dijelom istina, priznajem, ali

12

nije u cijelosti istina. Ljudi uvijek misle da govore apsolutnu istinu. Meni je to potpuno svejedno, osim što mi ponekad ide na živce kad me počnu upozoravati neka se ponašam kako to dolikuje

mom uzrastu. Ponekad se ponašam, kao da sam mnogo stariji nego što jesam, zaista, ali to ljudi nikad ne primjećuju. Ljudi nikad ništa ne primjećuju.

Stari Spencer počeo je ponovo klimati glavom. Počeo je također čeprkati po nosu. Radio je to tako da je izgledalo kao da ga samo gnjeći, dok je zapravo ugurao u nosnicu čitav palac. Uvjeren sam da je smatrao kako je to sasvim na mjestu, s obzirom na to da u sobi nema nikoga osim mene. Meni je to bilo svejedno, iako je prilično neugodno promatrati nekoga kako čeprka po nosu.

Zatim je rekao:

- Imao sam čast da se upoznam s tvojim ocem i majkom kad su prije nekoliko tjedana došli da malo popričaju s doktorom Thurmerom. Silni su to ljudi.

- Da, jesu. Vrlo su dobri.

Silni. Evo riječi koju mrzim iz dna duše. Kako lažno zvuči! Mogao bih povraćati svaki put kad je čujem.

Iznenada stari Spencer poprimi držanje kao da je pronašao nešto vrlo zgodno za reći, nešto oštro kao igla. Zavalio se dublje u fotelju i nekako se kao bolje ugnijezdio u njoj. Bila je to, međutim, lažna uzbuna. Što je uradio, samo je podigao Atlantic Monthly s krila i pokušao ga baciti na krevet, do mene. Promašio je. Krevet je bio udaljen svega nekoliko centimetara, ali svejedno je promašio. Ustao sam, podigao časopis i položio ga na krevet. Tada sam, iznenada, osjetio luđačku želju da pobegnem nekamo do vraga iz te sobe. Osjećao sam da mi se spremi strašna lekcija. Samo po sebi, to mi ne bi mnogo smetalо, ali nekako nisam bio raspoložen da slušam nečije propovijedi, da mirišem Vicksove kapi za nos i gledam starog Spencera u pidžami i kućnom ogrtaču, sve to odjednom! Nisam, zaista.

Stvar je, međutim, već počela.

- Što je to s tobom, mladiću? - rekao je stari Spencer. Rekao je to prilično strogo, bar za njega. - Koliko si predmeta imao u ovom polugodištu?

- Pet, gospodine.

- Pet. A iz koliko si predmeta pao?

- četiri. - Pomaknuo sam malo stražnjicu na krevetu. Bio je to najtvrdi krevet na kojem sam ikad sjedio. - Prošao sam iz engleskog - rekao sam -jer sam Beovulfa i-Lord Randal My Sona i sva ta čuda radio još dok sam bio u školi u Whootonu. Želim reći, iz engleskog nisam morao raditi praktično ništa, osim s vremena na vrijeme napisati poneki sastavak.

13

Nije me ni slušao. Gotovo nikad nije slušao što mu čovjek priča.

- Dao sam ti kolac iz povijesti zato što nisi znao apsolutno ništa.

- Znam, gospodine. Svjestan sam toga. Vi tu niste mogli ništa učiniti.

- Apsolutno ništa - ponovio je, još jednom. Takve stvari dovode me do ludila, kad netko dva puta ponavlja jedno te isto, iako je već čuo priznanje. Zatim je rekao to isto i treći put. - Ali apsolutno ništa. Duboko sumnjam da si otvorio udžbenik i jedan jedini put tijekom cijelog polugodišta. Jesi li? Reci mi istinu, mladiću.

- Pa sad... malo sam kao zavirio u njega nekoliko puta - odgovorio sam. Nisam želio povrijediti njegove osjećaje. Bio je lud za poviješću.

- Zavirio si, je li? - rekao je, veoma sarkastično - Tvoj, ovaj, ispitni zadatak je tamo gore na ormaru. Na vrhu one gomile papira. Donesi ga, molim te, ovamo.

Bio je to odvratan trik, ali sam ustao i donio mu zadatak - druge alternative, niti bilo čega, nije bilo. Zatim sam opet sjeo na onaj njegov betonski krevet. Ljudi moji, nemate pojma koliko sam žalio što sam uopće dolazio da se s njim pozdravim.

Držao je u rukama moj ispitni zadatak kao da je neko govno ili nešto slično.

- Egipćane smo učili od 4. studenog do 2. prosinca - rekao je. - Ti si za slobodnu temu izabrao da pišeš o njima. Želiš li čuti što si napisao?

- Ne, gospodine, ne baš naročito - rekao sam.

On je, međutim, ipak počeo čitati. Kada profesor želi nešto uraditi, ništa ga ne može zaustaviti. On to naprosto uradi.

Egipćani su bili starodrevno kavkasko pleme koje je živjelo u jednoj oblasti sjeverne Afrike. Afrika

je, kao što je svima poznato, najveći kontinent na Istočnoj polukugli.

Bio sam prisiljen sjediti i slušati to sranje. Bio je to zaista odvratan trik.

Stari Egipćani su iz više razloga vrlo interesantni za suvremenog čovjeka. Moderna znanost još uvijek nije odgonetnula kakve su tajne sastojke Egipćani upotrebljavali kada su umotavali u platno svoje mrtvace tako da im lica ne istrunu tijekom bezbrojnih stoljeća. Ta zanimljiva zagonetka predstavlja još uvijek nerješivu tajnu za modernu znanost dvadesetog stoljeća.

Prestao je čitati i spustio je papir. Počeo sam ga gotovo mrziti.

- Tvoj esej, nazovimo ga tako, tu svršava - rekao je onim svojim veoma

14

sarkastičnim glasom. čovjek nikad ne bi pomislio da takav streljka može govoriti tako sarkastično.

- Ti si mi, međutim, napisao i jednu kratku poruku, ovdje, na dnu stranice - dodao je.

- Znam da jesam - rekao sam. Rekao sam to veoma brzo jer sam ga želio prekinuti prije nego počne i to glasno čitati. Ali njega je bilo nemoguće zaustaviti. Bio je upaljen kao raketa.

Dragi gospodine Spencere (čitao je glasno), to je sve što znam o Egipća-nima. Izgleda da nisam u stanju da se zainteresiram za njih, iako su vaša predavanja vrlo zanimljiva. Što se mene tiče, možete me mirne duše snišiti, jer ionako padam iz svih predmeta osim iz engleskog. S poštovanjem, Vaš HOLDEN CAULFIELD.

Spustio je taj moj prokleti sastavak i pogledao me pobjedosno, kao da je upravo ubio boga u meni u ping-pongu ili nečem sličnom. Mislim da mu nikad neću oprostiti što mi je naglas pročitao sve ono moje sranje. Ja ga nikad ne bih njemu čitao da ga je on napisao - ne bih, zaista. U prvom redu, onu sam blesavu bilješku napisao samo zato da mu ne bude teško što me mora srušiti.

- Zamjeraš li mi što sam te oborio, mladiću? - upitao je.

- Ne, gospodine! Ni najmanje, kad vam kažem - rekao sam. Želio sam da me već jednom prestane cijelo vrijeme nazivati "mladiću".

Kada je konačno svršio propovijed, pokušao je baciti na krevet i moj ispitni zadatak. Međutim, ponovo je promašio, naravno. Morao sam ponovo ustati da ga podignem i položim na Atlantic Monthly. Dosadno je raditi jedno te isto svake dvije minute.

- Što bi ti uradio na mom mjestu? - upitao je. - Reci mi istinu, mladiću. Što jest jest, bilo je očito da se zaista osjeća bijedno što me je morao srušiti. Zato sam navio staru ploču. Rekao sam mu da sam pravi pravcati degenerik i sve što ide uz to. Rekao sam mu da bih uradio točno isto što i on da sam se našao na njegovom mjestu, i da mnogi ljudi nisu u stanju shvatiti kakva je to muka biti nastavnik. Ukratko, štosove te vrste. Stare pjesme. U svemu tome bilo je najsmješnije to što sam ja, dok sam izvaljivao sve te gluposti, nekako kao mislio na sasvim druge stvari. Inače živim u New Yorku i nekako mi se odjednom uvuklo u misli ono jezerce u Centralnom parku, ono u južnom dijelu parka. Pitao sam se da li će biti zamrznuto kad se vratim kući i, ako bude, kamo su otišle patke. Pitao sam se kamo odlaze patke kad se jezerce prekrije ledom i zamrzne. Pitao sam se ne dolazi li

15

možda neki momak s kamionom i odvozi ih u zoološki vrt ili na takvo neko mjesto. Ili naprsto same odlete nekamo.

Zaista sam sretan čovjek. Hoću reći, u stanju sam tupiti stare štoseve takvom starom Spenceru i u isto vrijeme razmišljati o patkama u Centralnom parku. čudno je to. čovjek ne mora mnogo naprezati mozak kad razgovara s profesorima. Stari Spencer me je, međutim, prekinuo upravo kad sam bio uhvatio zalet. Uvijek je prekidao svakoga.

- Kako se osjećaš poslije svega ovoga, mladiću? Bilo bi mi drago da znam. Neobično drago.

- Mislite, što su me izbacili iz Pencevja i te stvari? - rekao sam. U tom trenutku želio sam samo da nekako već jednom pokrije svoja upala prsa. Nije to bila neka osobito lijepa slika.

- Ako se ne varam, čini mi se da si slične poteškoće imao i u školama u Whootonu i Elkton Hillsu. - Rekao je to ne samo sarkastično, nego i nekako zlobno.

- U Elkton Hillsu nisam imao nekih naročitih poteškoća - rekao sam mu. - Nisu me izbacili niti bilo što slično. Jednostavno sam otišao iz te škole, tako nekako.

- A zašto, ako smijem pitati?

-Zašto? Oh, to je prilično duga priča, gospodine. Želim reći, prilično zamršena. - Nekako mi se nije dalo da se tu s njim upuštam u čitavu tu stvar. Ne bi me, uostalom, ni razumio. Priča uopće nije bila za njegov kolosijek. Jedan od najvažnijih razloga zašto sam napustio Elkton Hills bio je što sam tamo bio okružen samim licemjerima. To je sve. Bilo ih je na tisuće. Izvlačili su se iz svake aipe. Bio je tamo, primjerice, onaj upravitelj, gospodin Haas, najlicemernija hulja što sam je ikad u životu vido. Bio je deset puta gori od starog Thurmera. Nedjeljom, primjerice, stari Haas je obilazio čitavu školu rukujući se lijevo-desno s roditeljima koji su dolazili da obidu svoje sinove. Bio je šarmantan kao sam vrag i sve - osim ako su roditelji nekog dječaka bili mali, starinski, pomalo smiješni ljudi. Trebalо je da vidite kako se ophodio s roditeljima dječaka koji je stanovao sa mnom u sobi. . . Želim reći, ako je majka nekog dječaka bila onako podeblja žena provincijskog izgleda ili slično, a otac opet jedan od onih ljudi koji nose ona, u ramenima veoma široka odijela i glupe crno-bijele cipele, stari Haas bi se samo kratko rukovao s njima, uputio im jedan licemjeran osmijeh i odmah se udaljio da se upusti u razgovor od pola debelog sata s roditeljima nekog drugog učenika. Ne podnosim takve stvari. Dovode me do ludila. Tako me deprimiraju da mi se čini da će poludjeti. Mrzio sam taj prokleti Elkton Hills.

16

Stari Spencer me je nešto upitao, ali ga nisam čuo. Mislio sam na starog Haasa.

- Molim, gospodine? - rekao sam.

- Osjećaš li bar malo grižnje savjesti što na ovaj način napuštaš Pencev?

- Oh, ponešto naravno ... ali ne odviše. Još ne, u svakom slučaju, bar zasad. Mislim da me sve to još nije kako treba pogodilo. Uvijek je potrebitno dosta vremena pa da nešto takvo osjetim. Sad mislim samo na odlazak kući u srijedu uvečer. Prava sam budala.

- Zar nisi nimalo zabrinut za svoju budućnost, mladiću?

- Oh, brinem se pomalo za budućnost, naravno. Zaista. Brinem se, naravno. - Razmišljao sam o tome neko vrijeme. - Ali ne previše, mislim. Ne previše, čini mi se.

- Sjetit ćeš se toga - rekao je stari Spencer. - Sjetit ćeš se toga, mladiću. Sjetit ćeš se kad bude kasno. Nije mi bilo ugodno to što govori. Osjećao sam se nekako kao već mrtav ili slično. Njegove riječi su me deprimirale.

- Vjerojatno - rekao sam.

- Želio bih da mogu uliti malo razuma u tu tvoju glavu, mladiću. Htio bih da ti pomognem.

Pokušavam da ti, ako ikako mogu, pomognem.

Zaista je to htio. To se moglo vidjeti. Stvar je, međutim, bila u tome što smo bili odviše daleko jedan od drugog, točno na suprotnim polovima. To je sve.

- Znam gospodine - rekao sam. - Puno vam hvala. Bez svake šale. Ja to cijenim. Zaista cijenim. - Nakon toga sam ustao. Ljudi moji, ne bih mogao izdržati da sjedim na onom krevetu još deset minuta, sve da se radilo o životu. - Stvar je, međutim, takva da sad trebam poći. Ostavio sam u športskoj dvorani gomilu nekih stvari koje trebam ponijeti kući. Moram ići doista. - Pogledao me je i počeo ponovo klimati glavom, s onim strašno ozbiljnim izrazom lica. Odjednom mi ga je bilo žao, strahovito žao. Nisam, međutim, više mogao podnijeti taj osjećaj da se nalazimo na suprotnim polovima, način na koji je promašio krevet kad god je pokušao baciti nešto na njega, pogled na njegov stari žalosni ogrtić iz kojeg su mu provirivale grudi i onaj gripozni miris Vicksovih kapi za nos u cijeloj sobi. - čujte me, gospodine. Ne brinite za mene - rekao sam. - Ozbiljno vam kažem. Bit će sve u redu. Upravo prolazim kroz neku takvu fazu. Svatko prolazi kroz faze i takve stvari, zar ne?

- Ne znam, mladiću, ne znam. Mrzim kad netko tako odgovara.

17

- Sigurno. Pa naravno. Svima se to događa - rekao sam. - Ozbiljno vam kažem, gospodine. Molim vas, ne brinite za mene. - čak sam mu položio ruku na rame. - Okej? - rekao sam.

- Možda bi želio šalicu vruće čokolade prije nego što odeš? Gospoda Spencer bila bi. . .

- Želio bih, zaista, ali stvar je takva da moram već krenuti. Moram iz ovih stopa u dvoranu. Hvala vam, ipak. Puno vam hvala, gospodine.

Zatim smo se rukovali, plus sve ostale gluposti. Sve me to, ipak, strahovito ražalostilo.

- Javit će vam se, obećavam. Pazite na sebe, da se što prije riješite gripe!

- Zbogom, mladiću.

Kad sam zatvorio za sobom vrata i krenuo kroz dnevnu sobu prema izlazu, čuo sam kako mi je nešto doviknuo, ali nisam dobro razumio što. Gotovo sam siguran da mi je doviknuo "Sretno!". Nadam se da nije. Nadam se, do đavola, da nije. Ja nikad nikome ne dovikujem "Sretno!". To zvuči užasno, kad čovjek malo razmisli o tome.

18

3

Siguran sam da u životu niste vidjeli većeg lažljivca od mene. Upravo je strašno koliko lažem. Kada, primjerice, izidem na ulicu da negdje u prvom kiosku kupim novine, a netko me upita kamo idem, u stanju sam odgovoriti kako idem u operu. To je užasno. Tako je bilo i sada - kad sam rekao starom Spenceru da se žurim u športsku dvoranu po stvari, bila je to čista laž. Ja svoje stvari nikad nisam ni držao u toj prokletoj dvorani.

U Pencevju sam živio u takozvanom Ossenburgerovom krilu nove inter-natske zgrade. U njoj su stanovali samo učenici drugog i trećeg razreda. Ja sam išao u drugi razred. Mladić s kojim sam dijelio sobu išao je u treći razred. Naše krilo zgrade dobilo je ime po nekom Ossenburgeru koji je u svoje vrijeme išao u Pencev, a nakon svršenog školovanja osnovao pogrebno poduzeće i namadio gomilu love. Što je uradio, osnovao je pogrebna zastupništva širom cijele zemlje preko kojih ste mogli pokopati svakog člana svoje obitelji za otprilike pet dolara po komadu. Trebalo je da vidite tog

19

starog Ossenburgera. Vjerojatno ih je zašivao u vreće i bacao u prvu rijeku koja mu se našla pri nici. Bilo kako bilo, poklonio je Penceyju brdo love pa su zbog toga našem krilu zgrade dali njegovo ime. Dolazio je u školu svakog proljeća na prvu nogometnu utakmicu sezone, u onom svom prokletom kadilaku, a mi smo na tribinama svi morali ustati i odati mu počast, to jest pozdraviti ga u kom. Zatim bi, sljedećeg jutra, održao u kapeli govor koji je trajao u prosjeku deset sati. Počeo bi s otprilike pedeset prastarih bradatih viceva i štosova, tek toliko da nam pokaže kakav je laf i pravi momak. čudo jedno! Zatim bi nam počeo pričati kako se nikad nije sramio, kad bi se našao u nekoj nevolji ili neprilici, da u istom trenutku padne na koljena i obrati se Bogu. Govorio nam je kako treba uvijek da se obraćamo Bogu, ma gdje se nalazili. Govorio nam je da Isusa trebamo smatrati svojim drugom. Rekao nam je i to kako on uvijek razgovara s Isusom. čak i kad se vozi automobilom. To me je razbjesnilo. Mogao sam lijepo vidjeti tog debelog demagoškog gada kako ubacuje u prvu brzinu i moli Isusa da mu šalje što više leševa. Jedini dobar dio njegovog govora bio je onaj srednji. Upravo nam je pričao sve o tome kakav je strašan laf bio, u svemu glavni i te stvari, kad je jedan dječak koji je sjedio u redu ispred mene, neki Edgar Marsalla, odvalio strašan prdež. Bila je to prilično gruba šala, s obzirom na kapelu i ostalo, ali bilo je i veoma smiješno. Dobri stari Marsalla! Malo je falilo pa da odnese krov. Gotovo se nitko nije glasno nasmijao, stari Ossenburger pravio se kao da ništa nije čuo ali Thurmer, naš upravitelj, sjedio je tik do njega na podiju i bilo je očigledno da je on odlično čuo. Ljudi moji, e, jest bio bijesan! Nije tom prilikom rekao ništa ali nas je zato sljedeće večeri natjerao sve u dvoranu za obvezno učenje u akademskoj zgradici i tu nam držao govor. Rekao nam je da dječak koji je prouzrokovao nered u kapeli ne zaslužuje da ide u Pencey. Nagovarali smo starog Marsallu da opali još jedan hitac, upravo u trenutku kada je stari Thurmer bio u punom govorničkom zanosu, ali on, na žalost, nije bio raspoložen kako bi trebalo. Sad svejedno, eto gdje sam živio u Penceyju. U Ossenburgerovom krilu nove zgrade.

Bilo je ugodno vratiti se u sobu nakon razgovora sa starim Spencerom jer su svi bili dolje na utakmici, a u sobi je, za divno čudo, bilo toplo. Osjećao sam se nekako ugodno u njoj. Skinuo sam kaput i kravatu i raskopčao ovratnik na košulji, a zatim stavio na glavu kapu koju sam tog istog jutra bio kupio u New Yorku. Bila je to neka crvena lovačka kapa, od onih s dugačkim, dugačkim štitnikom. Primijetio sam je u izlogu jedne sportske radnje kad smo izišli iz podzemne željeznice, upravo kad sam ustanovio da sam

20

izgubio sve one proklete mačeve. Stajala me samo jedan dolar. Nosio sam je tako da sam štitnik

okrenuo natrag - otican štos, priznajem, ali tako mi se sviđalo. Tako okrenuta, dobro mi je stajala. Zatim sam uzeo knjigu, koju sam bio počeo čitati, i zavalio se u fotelju. U svakoj sobi bile su po dvije fotelje. Jedna je bila moja a jedna mog sobnog kolege, Warda Stradlatera. Stranice su im bile u žalosnom stanju jer su svi uvijek sjedili na njima, ali bile su to ipak prilično udobne fotelje.

Knjiga koju sam čitao bila je neka kupusara što sam je greškom uzeo iz knjižnice. Dali su mi pogrešnu knjigu a to sam primijetio tek kad sam se vratio u sobu. Dali su mi knjigu Izvan Afrike od Isaka Dinesena. Mislio sam da će me zagnjaviti, ali nije. Bila je to zbilja dobra knjiga. Ja sam prilično nepismen, ali čitam mnogo. Moj najdraži pisac je onaj isti moj brat D. B., a sljedeći po redu je Ring Lardner. Brat mi je darovao za rođendan jednu knjigu Ringa Lardnera, upravo prije nego što sam otišao u Pencev. U njoj su bile one njegove zbilja zabavne, lude komedije, a osim toga i ona priča o prometniku koji se zaljubljuje u vrlo zgodnu djevojku što uvijek prebrzo vozi. Samo, on je oženjen, taj prometnik, pa se ne može oženiti njom niti bilo što. Onda djevojka pogine jer uvijek prebrzo vozi. Ta me je priča doslovce obarala s nogu. Najviše volim knjige nad kojima se čovjek može bar s vremenom na vrijeme nasmijati. Pročitao sam mnogo klasičnih djela, kao Povratak domoroca i te stvari, i sviđaju mi se, nema što, čitam mnogo ratnih romana, krimiće i svašta, ali sve to ne ostavlja na mene neki poseban dojam. Ono što me zaista može oboriti, to je knjiga nad kojom, kada je pročitate, poželite da autor knjige bude vaš bliski bliski prijatelj i da ga možete nazvati preko telefona kad god vam padne na pamet. To se, međutim, ne događa naročito često. Bilo bi mi drago da sam mogao nazvati preko telefona tog Isaka Dinesena. Ili Ringa Lardnera, ali D. B. mi je rekao da je on već odavno mrtav. S druge strane, uzmite, primjerice, takvu knjigu kao što je Ljudski okovi Somerseta Maughama. čitao sam je prošlog ljeta. To je jako dobra knjiga i sve što god hoćete, ali nemam neke naročite želje da nazivam Somerseta Maughama preko telefona. Ne znam. On naprosto nije tip čovjeka kome bih poželio telefonirati, to je sve. Radije bih nazvao starog Thomasa Hardvja. Sviđa mi se ona njegova Eustacia Vye.

Bilo kako bilo, nabio sam na glavu svoju novu kapu, sjeo i počeo čitati tu knjigu Izvan Afrike. Bio sam je već pročitao, ali želio sam da neke dijelove pročitam još jednom. Pročitao sam, međutim, svega oko tri stranice kad sam čuo kako netko prolazi kroz zavjesu. I ne gledajući, odmah sam znao tko je to. Bio je to Robert Ackley, momak koji je stanovao u sobi odmah

21

pokraj naše. Između svake dvije sobe u našem krilu nalazila se jedna mala prostorija s tušem i oko osamdeset pet puta dnevno Ackley je tako nepozvan upadao u našu sobu. On je, osim mene, bio vjerojatno jedini stanovnik zgrade koji nije bio dolje na utakmici. On gotovo nikad nije nikamo išao. Bio je nekako veoma čudan. Išao je u četvrti razred, proveo je u Pen-ceyju sve četiri godine i sve, ali ga nitko n/&ada nije nazivao drukčije nego "Ackley". čak ni Herb Gale, momak koji je stanovao u sobi s njim, nije ga nikad nazivao "Bob", pa čak ni "Ack". Ako se ikad oženi, njegova vlastita žena zvat će ga vjerojatno isto tako "Ackley". Bio je jedan od onih veoma visokih mladića - imao je dobrih sto devedeset tri centimetra - s opuštenim ramenima i izjedenim zubima. Za cijelo vrijeme otkada je stanovao u sobi pored naše, nisam ga nikad vidio da pere zube. Uvijek su mu bili žuti i uopće strašni i čovjeku je gotovo bilo muka kad ga vidi u blagovaonici s ustima punim pirea od krumpira, graška ili nečeg sličnog. Pored toga, imao je strahovito mnogo bubuljica, i to ne samo na čelu ili na bradi, kao većina ostalih dječaka, već po cijelom licu. I ne samo to, imao je užasan karakter. Bio je pun neke zlobe. Nisam bio naročito lud za njim, da vam kažem istinu.

Znao sam da stoji pored zavjese, odmah iza moje fotelje, i odmjerava je li Stradlater negdje u blizini. Mrzio je Stradlatera i nije nikad ulazio u sobu kad je ovaj bio kod kuće. Moglo bi se reći da je mrzio gotovo svakoga.

Sišao je s praga one prostorije s tušem i ušetao u sobu.

- Zdravo - rekao je. Uvijek je to izgovarao nekako kao da mu je strahovito dosadno ili kao da je strašno umoran. Nikako nije želio da slučajno pomislite kako vam je došao u posjet ili tako nešto. Želio je da pomislite kako je zaboga, ušao greškom!

- Zdravo - rekao sam ne podižući glavu s knjige. S čovjekom kao što je Ackley, ako podignite glavu s knjige, pokojni ste. Pokojni ste svakako i ako ne podignite glavu s knjige, ali bar ne tako brzo. Počeo se šetkati po sobi, vrlo polako, zna se, onako kao što je uvijek radio, skupljajući usput sa

stola i ormara razne vaše osobne stvari. Uvijek je uzimao u ruke svaku tuđu stvar na koju bi naišao i razgledao je. Ljudi moji, e, jest mi ponekad išao na živce!

- Kako je prošlo mačevanje? - upitao je. Želio je samo nekako da me prisili da ostavim knjigu i uživam u njegovom društvu. Bilo mu je stalo do mačevanja koliko do lanjskog snijega. - Jesmo li pobijedili ili nismo? - upitao je.

- Nitko nije pobijedio - odgovorio sam. Nisam podigao glavu, naravno.

- Što? - rekao je. Uvijek je tjerao čovjeka da sve kaže po dva puta.

- Nitko nije pobijedio - rekao sam. Bacio sam jedan brz pogled da vidim što to prevrće po mom ormaru. Promatrao je sliku Sally Hayes, djevojke s kojom sam nekad išao, još tamo u New Yorku. Siguran sam da je tu prokletu sliku uzimao i razgledao najmanje pet tisuća puta otkako sam je dobio. Kad mu je bilo dosta, onda ju je, osim toga, redovno ostavljao na pogrešnom mjestu. Radio je to namjerno. To se moglo vidjeti.

- Nitko nije pobijedio - ponovio je za mnom. - Kako to? - Zaboravio sam u podzemnoj i mačeve i opremu i sve. - Još uvijek nisam bio podigao pogled.

- U podzemnoj, za ime božje! Izgubio si ih, htio si reći?

- Sjeli smo u pogrešan vlak. Morao sam stalno ustajati i gledati u one proklete zemljovide na zidovima.

Prišao je i zaklonio mi svjetlost.

- Hej ti - rekao sam - otkako si došao, čitam evo jednu te istu rečenicu valjda već dvadeseti put. Svatko drugi osim Ackleyja smješta bi ukopčao što želim reći. Ali ne on.

- Što misliš, hoće li tražiti da nadoknadiš štetu? - rekao je.

- Ne znam, i baš me briga! Kako bi bilo da sjedneš ili nešto slično, Ac-kley sinko? Stojiš mi na svjetlu. - Nije podnosio da mu govorim "Ackley sinko". Uvijek mi je govorio da sam to prokleto dijete ja, jer imam šesnaest a on ima osamnaest godina. Ono "sinko" znalo ga je dovesti do bjesnila. Uporno je stajao na istom mjestu. Bio je focho tip čovjeka koji vam se nikad neće skloniti sa svjetla ako to tražite od njega. Na kraju će to ipak Mč/niti, ali će mu trebati mnogo više vremena ako to zatražite.

- Kog to vraka studiraš? - upitao je.

- čitam knjigu.

Odgurnuo mi je knjigu rukom da vidi naslovnu stranu.

- Vrijedi li što? - upitao je.

- Ova rečenica koju čitam zbilja je fantastična.

Ja znam biti zaista propisno sarkastičan, kad sam raspoložen za to. On, međutim, nije ništa ukopčao. Počeo je opet švrljati po sobi, prevrćući moje i Stradlaterove osobne stvari. Konačno sam spustio knjigu na pod. čovjek ne može ništa čitati kad se netko kao ovaj tip Ackley nalazi u blizini. To je nemoguće.

Zavalio sam se još dublje u fotelu i promatrao Ackleyja kako se gnijezdi kao u vlastitoj kući.

Osjećao sam se nekako umornim od putovanja u New York i svega skupa, pa sam počeo zijeвати. Onda sam se počeo zezati, tek tako. Imam običaj da se ponekad zafrkavam i vrlo mnogo, samo da se spa-

23

sim od dosade. Što sam uradio, okrenuo sam štitnik svoje lovačke kape naprijed, a onda ga nabio na oči tako da od njega nisam mogao pod bogom ništa vidjeti.

- Izgleda da sam oslijepio - rekao sam strašno promuklim glasom.

- Majčice draga, kakav je ovdje mrak!

- Tako mi boga, ti si potpuno šašav - rekao je Ackley.

- Majko, draga majko, pruži mi rukul Zašto mi nećeš pružiti ruku!

- Kad ćeš, zaboga, već jednom odrasti!

Počeo sam kao slijepac pipati oko sebe, ali se nisam pomaknuo ni ustao. Bez prestanka sam ponavljao: - Majko, draga majko, zašto mi nećeš pružiti ruku? - Samo sam se zezao, naravno. Ponekad fantastično uživam u takvim stvarima, a osim toga znao sam da to užasno nervira

Ackleyja. On je uvijek budio u meni onog starog sadista. Odnosio sam se prema njemu kao sadist prilično često. Konačno sam, ipak, prestao. Okrenuo sam štitnik kape ponovo naprijed i smirio se.

- čije je ovo? - upitao je Ackley. Držao je u ruci Stradlaterovu vratarsku koljenicu i pokazivao mi je. Taj Ackley bio je u stanju uzeti u ruke bilo što. Bio je u stanju uzeti i razgledati vaš suspenzorij i takve stvari. Rekao sam mu da je Stradlaterova. Zato ju je bacio na Stradlaterov krevet. Izvukao ju je iz Stradlaterova ormara i bacio je na krevet.

Prišao je i sjeo na stranu Stradlaterove fotelje. On vam nikad ne bi sjeo u fotelju. Uvijek samo na stranu.

- Gdje si, dodavola, nabavio tu kapu? - upitao je.

- U New Yorku.

- Pošto?

- Dolar.

- Opljačkali su te. - Počeo je vrhom drvceta od šibice čistiti one svoje proklete nokte. Vječito je čistio nokte. Bilo je to smiješno, s jedne strane. Zubi su mu uvijek bili kao pokriveni žabokrečinom, uši su mu uvijek bile neopisivo prljave, ali je zato neprestano čistio nokte. Siguran sam da je zbog toga živio u uvjerenju kako je vrlo uredan mladić. Dok ih je čistio, bacio je još jedan pogled na moju kapu. - Gore kod kuće nosimo takve kape kad idemo u lov na srndače, zaboga - rekao je. - To je kapa za lov na srndače.

- Jest, vraga - odgovorio sam, skinuo kapu i pogledao je. čak sam i zažmirio na jedno oko, kao da je hvatam na nišan. - Ovo je kapa za lov na ljude - rekao sam. - Ja u ovoj kapi lovim ljude.

- Znaju li već tvoji da su te nogirali?

24

-Ne znaju.

- Gdje je, uostalom, taj Stradlater?

- Dolje na tekmi. Našao je neku mačku. - Zijevo sam. Razvalio sam usta od uha do uha. Kao prvo, u sobi je vladala paklena vrućina. čovjeka je od nje hvatao san. U Pencevju se čovjek ili na smrt smrzavao ili umirao od vrućine.

- Veliki Stradlater - rekao je Acklev. - . . . Hej, posudi mi na sekundu škarice, hoćeš? Jesu li ti pri ruci?

- Nisu. Već sam ih spakirao. Gore su navrh ormara.

- Daj mi ih na trenutak, hoćeš? Htio bih da odrežem ovdje jednu zanokticu.

Njemu je bilo potpuno svejedno je li čovjek već nešto spakirao i ostavio negdje gore navrh ormara ili nije. Ipak sam mu dao škarice. Malo je nedostajalo pa da ne poginem. U trenutku kad sam otvorio vrata ormara, Stradla-terov teniski reket - onako komplet u drvenoj presi - pao mi je ravno na glavu. Odjeknulo je kao u buretu i strahovito me zaboljele I zamalo nije ubilo i starog Acklevja. Počeo se cerekati onim svojim visokim falsetom. Cerekao se čitavo vrijeme dok sam se ja natezao s koferom i tražio u njemu škarice za njega. Takva stvar - čovjek udaren u glavu kamenom i tome slično - bila je nešto nad čim bi Acklev mogao gaće izgubiti smijući se. - Ti zaista imaš fantastično mnogo smisla za humor, Acklev sinko - rekao sam mu. - Znaš li to? - Pružio sam mu škarice. - Daj da budem tvoj menadžer. Udesit će da dođeš na radio. - Ponovo sam sjeo u fotelju, a on je počeo rezati one svoje goleme rožnate nokte. - Kako bi bilo da to radiš nad stolom ili tamo negdje? - rekao sam. - Reži ih gore nad stolom, budi tako ljubazan. Ne osjećam neku naročitu želju da noćas bos hodam po tim svojim konjskim noktima. - Ipak ih je nastavio rezati ravno iznad poda. Prostačko ponašanje. Ozbiljno mislim.

- S kim to ide Stradlater? - upitao je. Uvijek je vodio statistiku Stradlate-rovih sastanaka, iako ga je inače mrzio.

- Nemam pojma. Zašto pitaš?

- Tek tako. Bože, kako ne podnosim tog pasjeg sina! To je štene koje zaista ne mogu podnijeti.

- A on je sav lud za tobom. Rekao mi je da si za njega pravi pravcati princ - rekao sam. Kad se tako šalim, često nazivam ljude "prinčevima". To me čuva od dosade i takvih stvari. -

- Uvijek se drži tako nekako superiorno - rekao je Acklev. - Naprosto nisam više u stanju podnositi tog pasjeg sina. čovjek bi pomislio da je . . .

25

- Imaš li što protiv toga da režeš nokte nad stolom, hej? - rekao sam. - Upozoravam te već pedeseti.

- Uvijek se drži tako nekako prokletno superiorno - rekao je Acklev. - A ja sve mislim da taj pasji sin nije čak ni inteligentan. On misli da jest. On misli da je valjda naj... .

- Acklev! Zaboga. Hoćeš li, molim te, rezati te svoje konjske nokte nad stolom? Upozoravam te već pedeseti put.

Nastavio je, radi promjene, rezati nokte nad stolom. Jedini način na koji se kod njega moglo nešto postići, bilo je viknuti na njega. Promatrao sam ga neko vrijeme, a onda sam rekao:

- Bijesan si na Stradlatera zato što ti je rekao kako te ne bi ubilo da bar ponekad opereš zube. A time te nije htio uvrijediti, zaboga! Možda nije to rekao kako treba, ali nije imao namjeru da te vrijeđa.

Htio je samo reći da ćeš ljepše izgledati i da ćeš se bolje osjećati ako ponekad malo opereš te zube.

- Ja perem zube, ostavi se ti tih priča.

- Ne, ne pereš. Promatrao sam te, ne pereš - rekao sam. Nisam to, međutim, rekao nimalo zlobno. Bilo mi ga je nekako žao, na izvjestan način. Hoću reći, nije baš ugodno ako vam netko kaže da ne perete zube. - Stra-dlater je kako treba. Nije uopće loš - rekao sam. - Ti ga ne poznaješ, u tome je stvar.

- Ipak tvrdim da je pasji sin. Uobraženi pasji sin!

- Uobražen jest, ali i veoma plemenit u nekim stvarima. Zaista jest -rekao sam. - Gledaj. Uzmimo, na primjer, da Stradlater nosi neku kravatu ili nešto što ti se sviđa. Recimo da je svezao kravatu koja ti se strašno mnogo sviđa ... kažem to samo tako, kao primjer. Znaš li što bi on uradio? On bi je, po svoj prilici, skinuo i darovao ti je. Tako bi uradio, zaista. Ili... znaš li što bi uradio? Ostavio bi je na tvom krevetu ili tako nešto. Ali bi ti dao tu prokletu kravatu. Većina dnigh jednostavno bi. . .

- Vraga - rekao je Acklev. - Da ja imam njegovu lovnu, i ja bih.

- Ne, ti ne bi. - Odmahnuo sam glavom. - Ne, ti ne bi, Acklev sinko. Kad bi ti imao njegovu lovnu, bio bi jedna od najvećih . . .

- Prestani me zvati "Acklev sinko", do đavola! Dovoljno sam star da ti budem otac.

- Ne, nisi. - Ljudi moji, e, jest ponekad znao biti težak! Nikada nije propuštao priliku da ti nabije na nos kako imaš samo šesnaest, a on ima osamnaest godina. - Kao prvo, ne bih te nikad primio u svoju obitelj - rekao sam.

- Dobro, dobro, samo me prestani nazivati. . .

26

U tom trenutku naglo su se otvorila vrata i u sobu je upao Stradlater, sav u velikoj žurbi. Njemu se uvijek nekamo strahovito žurilo. Svi njegovi poslovi bili su uvijek strašno važni. Prišao mi je i zalijepio mi dvije onako vesele i kao sam vrag šaljive pljuske na oba obraza, što je dovoljno da čovjek iskoči iz vlastite kože.

- Slušaj - rekao je - imaš li večeras nekog naročitog posla?

- Ne znam. Možda. Što se to dovraga, događa vani, pada snijeg, što li? -Na njegovom kaputu još su se bijeljеле snježne pahuljice.

- Aha. Slušaj. Ako nemaš nekog naročitog posla, kako bi bilo da mi posudiš onaj sako od tvida?

- Tko je pobijedio? - upitao sam.

- Tek je završeno prvo poluvrijeme. Mi vodimo - rekao je Stradlater. - Slušaj, bez svake šale, hoćeš li večeras oblačiti taj sako ili nećeš? Nećim sam zagovnati onu svoju flanelsku.

- Neću, ali ne želim da mi je razvučeš tim svojim prokletim ramanima -rekao sam. Bili smo otprilike jednake visine, ali je on bio gotovo dva puta teži od mene. Imao je onako strašno široka ramena.

- Neću je razvući. - Otišao je žurno do ormara. - Kako je, Acklev mladiću? - rekao je Acklevju. Bio je, ako ništa drugo, ljubazan i pristojan momak, taj Stradlater. Ta njegova ljubaznost bila je jednim dijelom poza ali je, ako ništa drugo, uvijek bar pozdravio tog Acklevja.

Acklev je samo nešto promrmljao kad mu je Stradlater rekao ono: "Kako je, mladiću?" On mu ne bi odgovorio na pozdrav sve da ga kolju, ali nije imao petlje da bar nešto ne promrmlja. Zatim se

obratio meni:

- Mislim da je vrijeme da se kupim. Do viđenja.

- Okej - rekao sam. čovjeku nikad nije pucalo srce od žalosti kad bi ga vidio kako odlazi u svoju sobu.

Stari Stradlater počeo je skidati kaput, razvezivati kravatu i sve. - Mislim da bih se mogao na brzinu obrijati - rekao je. Imao je prilično jaku bradu. Zaista jest.

- Gdje si ostavio mačku? - upitao sam.

- Eno je čeka u aneksu. - Izšao je iz sobe noseći podnikom toaletni papir i ručnik. Onako bez košulje i ičega. Uvijek se šetao naokolo pokazujući svima svoj goli torzo, jer je smatrao da je ne znam kako lijepo građen. Pa i jest, uostalom. To se mora priznati.

27

4

Nisam imao nikakvog naročitog posla i zato sam otišao u kupaonicu pa smo, dok se on brija, naklapali onako bez veze o svemu i svačemu. Bili smo sami u kupaonici jer su svi još bili dolje na utakmici. Bilo je vruće kao u paklu a prozori su bili potpuno zamgljeni. U kupaonici je bilo desetak umivaonika, sve jedan do drugog uzduž čitavog jednog zida. Stradlater je stajao kraj jednog, negdje u sredini. Sjeo sam na umivaonik odmah pored njegovog i počeo otvarati i zatvarati slavinu s hladnom vodom - imam već takav neki nervozni običaj. Stradlater je, dok se brija, zviždukao onu Pjesmu Indije. Zviždukao je uvijek nekako previše prodorno, nikad nije bio u stanju da točno pogodi intonaciju a uvijek je birao komade koje je teško zviždati čak i kad to čovjek dobro zna, melodije kao ta Pjesma Indije ili Pokolj na Desetoj aveniji. On je zaista posjedovao poseban talent da unakazi pjesmu.

Sjećate li se kako sam vam rekao da je Acklev, što se higijenskih navika

28

tiče, bio pravi prasac? E pa, takav je bio i Stradlater, ali na jedan drukčiji način. Stradlater je to bio više kao potajno. On je uvijek izgledao kako treba, taj Stradlater, ali je trebalo, primjerice, vidjeti njegov aparat za brijanje. Bio je uvijek sav prekriven rđom i pun sapunice, dlaka i svakakvog dreka. Nikad ga nije ni pokušao očistiti. Stradlater je uvijek izgledao čist i uredan kad bi završio s dotjerivanjem, ali to nije moglo prevariti nikoga tko je imao prilike vidjeti kako on to radi, kao ja. Razlog zašto se uvijek glancao da izgleda tip-top bio je u tome što je bio ludo zaljubljen u samog sebe. Smatrao je sebe za najljepšeg momka na zapadnoj polukugli. Jest bio prilično zgodan - to priznajem. Bio je, međutim, onaj tip lijepog mladića za koga roditelji, kad u školskom godišnjaku vide njegovu sliku, odmah pitaju: "A tko je ovaj dječak?" Želim reći, bio je onaj tip lijepog mladića kakve ljudi zapažaju u školskim godišnjacima. Poznavao sam u Pencevju mnogo mladića koji su, po mom mišljenju, bili kudikamo zgodniji od Stradlatera, ali koji vam ne bi izgledali lijepi da ste vidjeli njihove slike u našem godišnjaku. činilo bi vam se da imaju velik nos ili klempave uši. često sam imao prilike da se u to uvjerim.

Bilo kako bilo, sjedio sam tamu na umivaoniku pored kojeg se brijao Stradlater i kao igrao se otvarajući i zatvarajući slavinu. Još uvijek sam imao na glavi onu crvenu lovačku kapu, sa štitnikom okrenutim na potiljak. Ta mi je kapa zaista stvarala posebno zadovoljstvo.

- Hej - rekao je Stradlater - hoćeš li mi učiniti jednu veliku uslugu?

- Što? - upitao sam. Bez nekog naročitog oduševljenja. On je uvijek tražio od čovjeka da mu čini velike usluge. Uzmite takvog veoma lijepog mladića', ili nekoga tko za sebe misli kako je u svemu glavni i te stvari, takvi će ljudi od vas vječito tražiti da im činite velike usluge. Samo zbog toga što je takav čovjek lud za samim sobom, on misli kako ste i vi ludi za njim i kako umirete od želje da mu na svaki mogući način ugodite. To je pomalo smiješno, u jednu mku.

- Izlaziš li večeras? - upitao je.

- Možda ču izići. Možda i neću. Ne znam. Zašto?

- Trebam za ponедjeljak naučiti oko stotinu stranica povijesti - rekao je. - Kako bi bilo da napišeš za mene jedan sastavak iz engleskog? Teško ču nadrljati ako do ponedjeljka ne predam taj prokleti sastavak, eto zašto te molim. Hoćeš li?

Bila je to velika ironija. Zaista jest.

- Ja sam onaj koga izbacuju iz ove proklete škole a ti tražiš od mene da ti pišem neke tamo sastavke - rekao sam.

29

- Aha, znam. Stvar je, međutim, takva da u ponedjeljak moram predati sastavak, inače će biti svašta. Budi drug. Budi drugarčina. Okej?

- Kakva je tema? - upitao sam konačno.

- 5/ofcodna. Opisati bilo što. Sobi, ili kuću. Kuću u kojoj si nekad živio ili nešto tome slično - ti već znaš što. Nešto što se može opisati dovoljno opširno. - Dok je to govorio, zijevo je razvalivši usta od uha do uha, a to je nešto od čega me sto muka uhvati. Mislim, kad netko zijeva upravo u trenutku kad od vas traži da mu učinite neku prokletu uslugu. - Nemoj ga samo napisati odviše dobro, to je sve - rekao je. - Onaj pasji sin Hartzell misli da si glavni za engleski, a zna da stanujemo u istoj sobi. Zato mislim da ne stavljаш sve zareze i ostala čuda uvijek na prava mjesta. Eto, to vam je još jedna stvar od koje me redovno hvata muka. Hoću reći, ako čovjek dobro piše pismene sastavke a netko počne govoriti tamo o nekim zarezima. Stradlater je uvijek radio upravo to. On je želio da stek-nete dojam kako je jedini razlog zašto on uvijek piše kriminalno loše sastavke, eto, samo u tome što uvijek stavlja zareze na krivo mjesto. U tom pogledu bio je pomalo sličan Ackleyju. Jednom prilikom sjedio sam pored Ackle-yja na nekoj košarkaškoj utakmici. Imali smo u momčadi jednog sjajnog momka, nekog Howarda Coylea, koji je bio u stanju pogoditi koš sa sredine igrališta a da lopta ne dodirne ploču niti bilo što drugo. Ackley je bez prestanka, tijekom čitave te proklete utakmice, govorio kako je Coyle perfektno građen za košarku. Gospode, kako mrzim takve stvari!

Nakon izvjesnog vremena dosadilo mi je sjediti na onom umivaoniku i zato sam se odmaknuo nekoliko koraka i počeo stepati, tek toliko da nešto radim. Da se nekako zabavim. Ne znam stepati niti bilo što slično, ali pod u kupaonici bio je od kamenih pločica i odličan za stepanje. Počeo sam imitirati jednog filmskog plesača. Iz jednog od onih mjuzikla. Mrzim film kao otrov, ali uživam u tome da ih imitiram. Stari Stradlater me je promatrao u zrcalu dok se brija. Potrebna mi je samo publika, to je sve. Ja sam tipični ekshibicionist. - Tko sam ja? . . . Ja sam guvernerov sin - recitirao sam. Izvodio sam do besvjести. Stepao sam po čitavoj prostoriji. - On je protiv toga da budem plesač. Želi da idem u Oxford. Ali stepanje mi je u krvi. -Stradlater se nasmijao. Nije bio baš bez smisla za humor. - Večeras je premijera u Ziegfeld Follies. - Ponestalo mi je daha. Gotovo uopće nemam daha za takve stvari. - Glavni glumac nije u stanju nastupiti. Pijan je kao čep. Koga će odabrat da ga zamijeni? Mene, eto koga. Malog sina prokletog starog guvernera.

- Gdje si nabavio taj het? - upitao me je Stradlater. Mislio je na moju

30

lovačku kapu. Tek tada ju je primijetio.

I tako sam već bio izgubio dah, pa sam se prestao šaliti. Skinuo sam kapu i počeo je razgledati, već po devedeseti put.

- Kupio sam je jutros u New Yorku. Za jedan dolar. Sviđa ti se? Stradlater je klimnuo glavom.

- Luda je - rekao je. Bilo je, međutim, očito da mi laska, jer je odmah nakon toga dodao: - Slušaj, hoćeš li mi napisati onaj sastavak? Trebam to znati.

- Ako nađem vremena, hoću. Ako ne nađem, neću - odgovorio sam. Prišao sam i ponovo sjeo na umivaonik pored njega. - S kojom mačkom ideš večeras? - upitao sam ga. - S malom Fitzgeraldovom?

- Do vraga, ne! Već sam ti sto puta rekao da sam raskinuo s tim prase-tom.

- Tako? Daj je meni, prijatelju. Bez svake šale. Ona je moj tip.

- Uzmi je slobodno . . . Suviše je stara za tebe.

Iznenada - bez ikakvog stvarnog razloga, zapravo, osim što sam nekako bio raspoložen da izvodim gluposti - osjetio sam želju da skočim s umivaonika i zgrabim Stradlatera u polunelson. To je zahvat u rvanju, ako slučajno ne znate, pri kojem hvatate protivnika oko vrata tako da ga možete ugušiti, ako baš poželite. Zato sam to i učinio. Bacio sam se na njega kao kakva prokleta pantera.

- Prestani, Holdene, zaboga! - rekao je Stradlater. Njemu nije bilo do zafrkavanja. Brija se i te stvari. - Sto hoćeš da uradim ... da odrubim sam sebi glavu, što li?

Nisam ga ipak pustio. Uhvatio sam ga u prilično dobar polunelson.

- Oslobodi se mog čeličnog stiska sam - rekao sam.

- Isu-se Kriste. - Spustio je aparat za brijanje, snažnim trzajem iznenada podigao ruke i nekako razbio moj zahvat. Bio je veoma snažan momak. Ja sam, opet, vrlo slab. - A sada dosta s glupostima - rekao je. Počeo se ponovo brijati. Uvijek se brija po dva puta, da izgleda što blistavije. Onom svojom odvratnom starom britvom.

- A tko je ta mačka ako nije mala Fitzgeraldova? - upitao sam ga. Ponovo sam sjeo na umivaonik pored njega. - Ona lutkica Phyllis Smith?

- Ne. Trebao sam ići s njom, ali nekako su se svi planovi pobrkali. Sad sam se uhvatio š priateljicom Bud Thawove djevojke ... Hej, zamalo nisam zaboravio. Ona te poznaje.

- Tko to? - upitao sam.

- Mačka s kojom izlazim večeras.

31

- Da? - rekao sam. - A kako se zove? - Stvar me je prilično zainteresirala.

- Upravo se pokušavam sjetiti. . . Aha. Jean Gallagher. Ljudi moji, samo što se nisam srušio mrtavkad sam to čuo.

-Jane Gallagher - rekao sam. čak sam se digao s umivaonika kad je to rekao. Samo što nisam pao mrtav, časna riječ. - U pravu si, poznajem je. Stanovali smo praktično vrata uz vrata, pretpričlog ljeta. Imala je jednog velikog vražnjeg doberman-pinča. Tako sam je i upoznao. Taj njen pas stalno je dolazio u naše . . .

- Točno si mi zaklonio svjetlost, Holden, zaboga - rekao je Stradlater. -Je li zaista neophodno da stojiš upravo tu?

Ljudi, e jesam bio uzbudjeni Jesam, zaista.

- Gdje je ona? - upitao sam ga. - Trebao sam sići i pozdraviti je ili slično. Gdje je, u aneksu?

-Aha.

- Kako je došlo do toga da me spomene? Ide li sada u B.M.? Rekla mi je da će možda ići. Rekla mi je također da će možda ići u Shipley. Mislio sam da je tamo i otišla. Kako se to dogodilo, da me spomene, mislim?

Bio sam prilično uzbudjen. Zaista jesam.

- Nemam pojma, zaboga! Digni se malo, hoćeš? Sjediš mi na ručniku -rekao je Stradlater. Sjedio sam na njegovom blesavom ručniku.

-Jane Gallagher - rekao sam. Nisam bio u stanju da samo tako prijeđem prekog toga. - Isuse K.Kriste!

Stari Stradlater mazao je kosu briljantinom. Mojim briljantinom.

- Ona je balerina - rekao sam. - Uči balet i te stvari. Znala je svakog dana vježbati po puna dva sata, i za najveće žegu. Bojala se da će joj to pokvariti noge - da će postati mišićave i te stvari. Igrali smo dame, cijelo vrijeme.

- Što ste igrali cijelo vrijeme?

- Dame.

- Dame, zaboga!

- Aha. Nije nikad htjela igrati s kraljevima. Znaš što, nije htjela ni da ih pomakne. Kad god bi dobila kralja, naprsto bi ga ostavila da stoji u zadnjem redu. Postrojila bi ih sve u zadnjem redu i nikad ih ne bi upotrijebila. Njoj se, eto, sviđalo kako izgledaju tako postrojeni u zadnjem redu.

Stradlater nije rekao ništa. Takve stvari uopće ne zanimaju mnoge ljude.

- Njena majka bila je član kluba u koji smo i mi odlazili - rekao sam. -Ponekad sam igračicama nosio pribor za golf, koliko da zaradim koji novčić. Pomagao sam tako nekoliko puta i njenoj majci. Katkad bi postigla i po

32

stotinu sedamdeset, s devet rupa.

Stradlater me gotovo uopće nije slušao. češljao je svoje prekrasne ko-vrče.

- Trebao bih sići da je bar pozdravim - rekao sam.

- Pa zašto ne ideš?

- Idem, za koji čas.

Počeo je dijeliti kosu, opet sve iz početka. Trebalо mu je uвijek oko sat vremena da se počešlja.

- Njen otac i majka su se razveli. Majka joj se ponovo udala za neku pijanicu - rekao sam. - Za nekog mršavog tipa s dlakavim nogama. Sjećam ga se. Hodao je naokolo u gaćama, cijelo vrijeme. Jane mi je rekla da je navodno neki dramski pisac ili nešto slično, ali ja nisam nikad vidio da radi bilo što drugo osim da poteže iz flaše i sluša one glupe kriminalne drame na radiju. I trči po čitavoј prokletoj kući gol golcat - bez obzira na Jane i sve.

- Stvarno? - rekao je Stradlater. To ga je istinski zainteresiralo. Ta priča o pijanom kretenu koji trčkara po kući gol, pored Jane. Taj Stradlater bio je seksualno opsjednut tip.

- Proživjela je jadno djetinjstvo. Bez svake šale.

To, međutim, nije zanimalo Stradlatera. Njega su zanimale samo seksom začinjene stvari.

-Jane Galagher. Gospode! - Nije mi išla iz glave. Nije, zaista. - Trebalо bi da siđem i da se pozdravim s njom, ako ništa drugo.

- Pa zašto, do đavola, ne ideš već jednom umjesto da mi to bez prestanka ponavljaš? - rekao je Stradlater.

Otišao sam do prozora ali se kroz njega nije moglo ništa vidjeti, tako je bio zamagljen od topline u kupaonici.

- Trenutno nekako nisam raspoložen za to - odgovorio sam. I nisam bio. Za takve stvari čovjek treba biti posebno raspoložen. - Mislio sam da je otišla u Shipley. Zakleo bih se da je otišla u Shipley. - Šetao sam neko vrijeme gore-dolje po kupaonici. Nisam znao što drugo da radim.

-Je li joj se svidjela tekma? - upitao sam.

- Aha. Mislim da jest. Ne znam.

-Je li ti pričala o tome kako smo cijelo vrijeme igrali dame ili bilo što o tome?

- Ne znam. Tek sam je, zaboga, upoznao - odgovorio je Stradlater. Konačno je počešljaо svoju prekrasnu kosu i počeo pakirati onaj svoj šugavi toaletni pribor.

- Slušaj. Pozdravi je od mene. Hoćeš?

33

- Okej - rekao je Stradlater, ali sam znao da to po svoj prilici neće učiniti. Uzmite takvog čovjeka kao što je Stradlater, taj nikad nikome neće prenijeti vaše pozdrave.

Vratio se u sobu ali ja sam ostao da se još neko vrijeme motam po kupaonici, razmišljajući o staroj Jane. Zatim sam se i ja vratio u sobu.

Kad sam ušao, Stradlater je ispred zrcala vezivao kravatu. Pred ogledalom je provodio dobру polovicu života. Sjeо sam u fotelu i neko vrijeme ga kao promatrao.

- Hej - rekao sam. - Nemoj joj reći da su me izbacili, vrijedi? -Okej.

To je bila jedna od Stradlaterovih dobrih strana. čovjek nije morao uвijek da mu objašnjava svaku prokletu sitnicu, kao primjerice Acklevju. Uglavnom zato što ga one nisu naročito ni zanimale, mislim. To je bio pravi razlog. Ackley je bio drukčiji. U sve je morao zabosti nos.

Obukao je moj sako od tvida.

- Gospode, pazi samo da ga ne razvučeš preko cijele sobe - rekao sam. -Ja sam ga obukao valjda samo dva puta.

- Neću. Gdje su, dovraga, moje cigarete?

- Na stolu. - Nikad nije znao gdje je što ostavio. - Tamo, pod tvojim šalom. - Gurnuo ih je u džep sakoa - mog sakoa.

Odjednom sam promjene radi, okrenuo štitnik lovačke kape opet naprijed. Odjednom me počela hvatati neka nervosa. Inače sam prilično nervozan. - Slušaj, kamo se spremаш izvesti je? Imaš li već neki plan? - upitao sam.

- Ne znam. U New York, ako budemo imali dovoljno vremena. Tražila je izlaz samo do pola devet, Bože sveti!

Nekako mi se nije svidio način na koji je to rekao, i zato sam odgovorio:

- Učinila je to sigurno zato što nije znala kakvo si ti lijepo i šannantno đubre. Da je to znala, vjerojatno bi uzela izlaz do pola deset ujutro!

- Točno tako - rekao je Stradlater. Njega nije bilo baš lako ironijom izbaciti iz takta. Bio je previše

umišljen. - Slušaj sad, bez svake šale. Napiši mi onaj sastavak - rekao je. Obukao je kaput i stajao tu, spremam da krene. - Ne trebaš se baš polomiti ili što ja znam, napravi tek tako da bude što slikovitije. Okej?

Nisam mu odgovorio. Nije mi se dalo. Samo sam rekao:

- Pitaj je drži li još uvijek sve kraljeve u zadnjem redu.

- Okej - rekao je Stradlater, ali sam znao da neće. - A sada, uživaj! - Izjurio je iz sobe kao sam vrag, tresnuvši vratima.

34

Nakon što je izišao, sjedio sam u sobi još nekih pola sata. Želim reći, sjedio sam tek tako zavaljen u fotelju, ne radeći ništa. Stalno sam mislio na Jane, na to kako Stradlater izlazi s njom i sve. Od toga me je uhvatila takva nervozna da samo što nisam poludio. Već sam vam rekao da ona hulja Stradlater ne zna ni za što drugo osim za seks.O

Iznenada, u sobu je opet upao Acklev, kroz zavjese od onog prokletog tuša, kao i obično. Prvi put u mom glupom životu bilo mi je zaista dragو što ga vidim. Odvukao mi je misli na drugu stranu. Motao se naokolo otprilike sve do večere, pričajući o svim dečkima u Pencevju koje ne podnosi, i istiskujući, usput, neku ogromnu bubuljicu na bradi. Nije se čak ni rupčićem poslužio. Mislim da prasac nije čak ni imao rupčić, ako već želite znati istinu. Bilo kako bilo, nikad nisam video da ga koristi.

35

5

U Pencevju smo subotom imali za večeru uvijek isto jelo. To je trebalo da bude velika čast jer su nam servirali biftek. Kladio bih se u tisuću dolara da je pravi razlog što su mnogi roditelji dolazili nedjeljom u školu, pa je stari Thurmer, po svemu sudeći, uvratio sebi u glavu da će svaka majka upitati svog dragog sinčića što je sinoć večerao, a da će on odgovoriti: "Biftek!" Kakva smicalica. Trebalo je da vidite te bifteke. Bili su to nekakvi malešni, žilavi, suhi odresci koje ste jedva jedvice mogli rezati. U dane bifteka dobivali smo uvijek i neki zgrudani pire od krumpira, a kao desert nabujak od jabuka koji nitko nije jeo osim možda onih najmanjih klinaca iz nižih razreda, koji nisu znali za bolje, i tipova kao Acklev, koji su jeli sve.

Bilo je ipak lijepo kad smo izišli iz blagovaonice. Na zemlji je već ležalo oko šest centimetara snijega koji je i dalje padao kao lud. Sve je izgledalo upravo vraški lijepo i svi smo se počeli grudati i igrati po čitavom dvorištu. Bilo je to veoma djetinjasto, ali svi smo se doista odlično zabavljali.

36

Nisam imao ni zakazan sastanak s nekom mačkom niti bilo što slično, pa smo ja i jedan moj prijatelj, neki Mal Brassard, inače član hrvačkog tima, odlučili da se odvezemo autobusom do Agerstowna, da tamo pojedemo po hamburger i eventualno odemo u neko glupo kino. Ni jedan od nas nije želio da besposlen čitavu noć sjedi i žulja stražnjicu. Upitao sam Mala ima li što protiv toga da i Ackley pove s nama. Pitao sam ga zato što subotom uvečer Ackley nikad ništa, nije radio već je ostajao sâm u svojoj sobi i istiskivao bubuljice ili što ja znam. Mal je rekao da nema ništa protiv, ali da nije ni osobito oduševljen tom idejom. On nije baš naročito volio Ackleyja. Bilo kako bilo, konačno smo otišli svaki u svoju sobu da se spremimo i te stvari, i dok sam navlačio kaljače i ostale gluposti, viknuo sam i upitao starog A-ckleyja hoće li poći s nama u kino. Mogao me je lijepo čuti kroz zavjese od tuša, ali nije odmah odgovorio. On vam je bio od one vrste ljudi kojima je strahovito teško da odmah odgovore. Konačno se uvukao u sobu, kroz one proklete zavjese, stao na prag one prostorije s tušem i upitao tko ide osim mene. On je uvijek morao znati tko sve ide.

Kladim se da bi taj čovjek, kad bi negdje doživio brodolom i vi došli nekim čamcem da ga spasite, najprije zahtijevao da mu kažete tko je onaj što vesla, prije nego što bi se popeo u čamac. Rekao sam mu da ide i Mal Brassard.

- Zar taj skot? - rekao je. U redu. Pričekaj trenutak. - Rekao je to tako da biste pomislili kako vam čini neku veliku uslugu.

Da se spremi, trebalo mu je nešto oko pet punih sati. Dok se spremao, ja sam otišao do prozora, otvorio ga i golim rukama napravio grudu snijega. Snijeg je bio odličan za pravljenje gruda. Nisam je, međutim, bacio niti bilo što. Htio sam je baciti. Na automobil koji je stajao parkiran na suprotnoj

strani ulice. Predomislio sam se, međutim. Automobil je izgledao tako lijep, čist i bijel. Onda sam zamahnuo da je bacim na hidrant, ali i hidrant je izgledao suviše lijep i bijel. Tako je na kraju uopće nisam bacio. Što sam uradio, zatvorio sam prozor i šetao po sobi s grudom u ruci, gnječeći je da bude što tvrđa. Nakon izvjesnog vremena, kad smo Ackley, Brassard i ja ušli u autobus, još sam je držao u ruci. Šofer autobusa je otvorio vrata i natjerao me da je bacim. Ja sam mu rekao da nemam namjeru nekog gađati, ali mi nije vjerovao. Ljudi nikad ne vjeruju onome što im kažete.

I Brossard i Ackley bili su već ranije gledali film što se davao, tako da se čitav naš provod sveo na to da smo pojeli par hamburgera, odigrali po nekoliko partija na fliperu a onda se autobusom vratili u Pencey. Nije mi bilo ama baš nimalo žao što nisam gledao film. Bila je to, navodno, neka komedija s Cary Grantom i svim ostalim čudima. Osim toga išao sam i ranije u

37

kino s Acklevjem i Brossardom, i znam. Obojica su se cerekali kao hijene stvarima koje uopće nisu smiješne. Nije nikakvo zadovoljstvo sjediti u kinu pored njih.

Kad smo se vratili u internat, bilo je negdje tek četvrt do devet. Stari Brossard bio je strašno upaljen za bridž i otišao je da traži društvo za partiju. Acklev se parkirao u mojoj sobi, tek radi promjene. Ovog puta se, međutim, umjesto da sjedi na strani Stradlaterove fotelje, izvalio ravno na moj krevet, s licem na mom jastuku, i počeo mljeti onim svojim jezivo monotonim glasom, istiskujući usput bubuljice.

Ispalio sam bar tisuću raznih aluzija, ali mi nije uspjelo da ga se riješim. Što je uradio, nastavio je onim svojim monotonim glasom pričati o nekoj mački s kojom je prošlog ljeta navodno imao seksualni odnos. Pričao mi je to već najmanje stotinu puta, a priča je svaki put bila daikčija. Jednom ju je bio povedio u rodakovom buicku, a već slijedeće minute je pričao kako je to zapravo bilo pod nekim drvenim molom. Sve je to bilo običan drek, naravno. On je bio junfer ako sam ikad ijednog junfera video. Sumnjam da je ikad i pipnuo neku žensku.

Konačno sam, naravno, bio prisiljen da istupim otvoreno, da mu kažem kako moram napisati sastavak za Stradlatera i da je vrijeme da se nosi dođa-vola, kako bih se mogao koncentrirati.

Konačno se izgubio, ali mu je za to trebalo dosta vremena, kao i obično. Kad je nestao, obukao sam pidžamu i kućni ogrtač, nabio na glavu onu crvenu lovačku kapu i počeo pisati satav.

Problem je bio u tome što se nisam mogao sjetiti nijedne sobe, kuće ili bilo čega što bi se moglo opisati na način kako je to želio Stradlater. Nisam, uostalom, ni naročito lud za opisivanjem tako nekih soba i kuća. Što sam uradio, napisao sam sastavak o rukavici za bejzbol mog brata Allieja. Bio je to predmet vrlo zanimljiv za opisivanje. Doista jest. Moj brat Allie imao je lijevu rukavicu za bejzbol. Bio je ljevak. Ta rukavica bila je zanimljiva za opisivanje zbog toga što je čitava - prsti, džep i sve - bila ispisana pjesmama. Zelenom tintom. Allie ih je ispisao kako bi imao što čitati kad se nalazi u polju a nitko nije na redu za udarac. Sada je mrtav. Dobio je leukemiju i umro dok smo živjeli gore, u državi Maine, 18. srpnja 1946. Siguran sam da bi vam se svidio. Bio je dvije godine mladi od mene ali zato valjda pedeset puta intelligentniji. Bio je fantastično intelligentan. Njegovi nastavnici stalno su pisali majci pisma o tome kakvo je zadovoljstvo imati u razredu dječaka kao što je Allie. I to ne samo onako pričam-ti-priču. Govorili su doista iskreno. Stvar, međutim, nije bila samo u tome da je bio najintelligentniji član obitelji. Bio je i najbolji, na mnogo načina. Nije se nikad ljutio ni na koga.

38

Općenito se smatra da se ridokosi ljudi veoma lako raspale, ali Allie se nije nikada raspalio, a imao je izrazito ridu kosu. Reći će vam kakvu je ridu kosu imao. Počeo sam igrati golf još kad sam imao deset godina. Jednom prilikom sjećam se, bilo je to onog ljeta kad sam imao negdje oko dvanaest godina, upravo dok sam se spremao za prvi udarac, odjednom me je obuzeo osjećaj da će, ako se naglo okrenem, ugledati Allieja. Okrenuo sam se i, naravno, ugledao ga kako sjedi na biciklu iza ograda - bila je tamo takva neka ograda oko cijelog igrališta - i on je tu sjedio, oko sto pedeset metara iza mene, promatrujući me kako igram. Eto kakvu je ridu kosu imao. Bože, bio je to divan dečko, zaista! Znao je ponekad da se za stolom, usred večere, tako glasno smije nečemu što mu je upravo palo na pamet da mu je malo trebalo pa da padne sa stolice. Ja sam tada imao samo trinaest godina i spremali su me na pregled kod psihanalitičara zato što sam polupao sve prozore na garaži.

Ne zamjeram im. Doista ne. Spavao sam u garaži one noći kad je umro i porazbijao sam golom šakom sve one proklete prozore, onako, iz čistog bijesa. Pokušavao sam čak da porazbijam prozore terenskih kola koja smo imali tog ljeta, ali mi je šaka već bila slomljena i svakakva, pa mi to nije uspjelo. Bilo je veoma glupo uraditi takvo nešto, priznajem, ali tada gotovo uopće nisam znao što činim, a vi osim toga niste poznavali Allieja. Šaka me još uvijek ponekad boli, kad pada kiša i te stvari, i nisam u stanju da pošteno stisnem šaku - čvrsto, mislim - ali, sve u svemu, ne uzrujavam se zbog toga baš naročito. Želim reći, znam da neću biti nikakav prokleti kirurg niti violinist niti, uostalom, bilo što.

Bilo kako bilo, eto o čemu sam napisao sastavak za Stradlatera. O Allie-voj rukavici za bejzbol. Slučajno mi se našla pri ruci, u kuferu, izvadio sam je i prepisao pjesme koje su bile ispisane na njoj. Sve što je trebalo napraviti bilo je da promijenim ime, tako da nitko ne primijeti da je to bio moj brat a ne Stradlaterov. To mi baš nije bilo naročito ugodno, ali nisam bio u stanju da se sjetim ničega drugog što bi se moglo lijepo opisati. Osim toga, nekako mi se sviđalo da o tome pišem. Bilo mi je potrebno otprilike sat vremena da završim, jer sam morao pisati na onom idiotskom Stradlaterovom stroju koji je svaki čas zapinjao. Zašto nisam pisao na svom stroju, bio sam ga posudio jednom momku s istog kata.

Bilo je, čini mi se, oko pola jedanaest kad sam završio. Nisam, međutim, bio nimalo umoran i zato sam neko vrijeme gledao kroz prozor. Snijeg više nije padao, ali se zato svakog časa mogao čuti zvuk nekog automobila koga je njegov vlasnik uzalud pokušavao pokrenuti. Moglo se čuti i kako stari Acklev hrče. Kroz one proklete zavjese mogao sam ga čuti posve jasno.

39

Imao je neke muke sa sinusima i u snu je uvijek teško disao. Taj momak je valjda imao sve što je uopće moguće - bolesne sinuse, bubuljice, pokvarene zube, zadah iz usta, kvrgave nokte. čovjek je morao pomalo žaliti tog ludog seronju.

40

6

Neke stvari se vrlo teško pamte. Upravo razmišljam o tome kada se Strad-later vratio sa sastanka s Jane. Hoću reći, ne mogu se točno sjetiti što sam radio kad sam čuo one njegove proklete idiotske korake kako se približavaju hodnikom. Vjerovatno sam još uvijek gledao kroz prozor, ali, kunem se, ne znam točno. Bio sam strahovito zabrinut, eto zašto. Kada se istinski brinem zbog nečega, onda ne izvodim gluposti. Ponekad, kada brinem zbog nečega, čak moram i u klozet. Samo, ne idem. Isuviše se brinem da bih mogao otići. Ne želim da odlaženjem prekinem svoju brigu. Da ste poznavali Stradlatera, i vi biste bili zabrinuti. Bio sam s tim tipom nekoliko puta na sastanku učetvoro, i znam što govorim. To je beskrupulozan čovjek. Doista jest.

Sad, bilo kako bilo, hodnik je bio sav pokriven linoleumom i mogao sam jasno čuti one njegove proklete korake kako se približavaju vratima. Ne sjećam se čak ni gdje sam sjedio kad je ušao - na prozoru, u mojoj ili njegovoj fotelji. časna riječ, nisam u stanju sjetiti se.

41

Ušao je kukajući kako je napolju hladno, a onda je rekao: - Gdje su, dodavola, ostali? Kuća izgleda kao neka prokleta mrtvačnica. - Nisam se ni potrudio da mu odgovorim. Ako je tako glup da nije u stanju shvatiti kako je subota uvečer i da su svi ili napolju ili u krevetu ili kod kuće na vikendu, nisam imao namjeru lomiti vrat objašnjavajući mu to. Počeo se svlačiti. O Jane nije rekao ni jedne jedine riječi. Niti jedne. Nisam ni ja. Samo sam ga promatrao. Sve što je rekao bilo je hvala što sam mu dao da obuče onaj moj sako. Objesio ga je na vješalicu i spremio u ormari.

Zatim me je, dok je razvezivao kravatu, upitao jesam li napisao onaj prokleti sastavak. Rekao sam mu da, eno, leži na njegovom prokletom krevetu. Otišao je, uzeo ga i čitao, raskopčavajući istodobno košulju. Stajao je tako, čitao i nekako se kao tapšao po golinu prsima i trbuhi, s nekim izvanredno glupim izrazom na licu. Vječito se tapšao po prsima ili trbuhi.

Bio je ludo zaljubljen u samog sebe.

Iznenada je progovorio.

- Zaboga, Holdene - rekao je. - Ovo je o nekoj prokletoj rukavici za bejzbol.

- Pa što onda? - odgovorio sam. Mrtav hladan.

- Kako što onda\Ta rekao sam ti da treba da bude o nekoj sobi ili kući ili slično!
- Rekao si da treba biti slikovito. Kakva je dodavola, razlika ako je o rukavici za bejzbol?
- Neka ga davo nosi! - Bio je ljut kao sam vrag. Bio je zaista bijesan. - Ti uvijek sve uradiš naopako.
- Pogledao me je. - Nije nikakvo čudo što te izbacuju odavde, do đavola - rekao je. - Ti nisi u stanju da jednu jedinu stvar napraviš kako treba. Ozbiljno ti kažem. Ni jednu jedinu stvar.
- U redu, vrati mi to, onda - odgovorio sam. Prišao sam i izvukao sastavak ravno iz njegove prokleta ruke. Zatim sam ga poderao.

- Zašto, dodavola, sad to radiš? - rekao je.

Nisam se potruđio da mu odgovorim. Naprosto sam bacio komadiće u košaru za papir. Zatim sam se ispružio na krevetu. Ni jedan ni drugi nismo dugo ni riječi progovorili. On se svukao, potpuno, sve do gaćica, a ja sam ležeći na krevetu prialio cigaretu. Bilo je zabranjeno pušiti u sobama ali mogli ste to raditi kasno noću, kad su svi već spavali i nitko nije mogao osjetiti dim. Osim toga, učinio sam to da naljutim Stradlatera. Svako kršenje pravila dovodilo ga je do ludila. On nikad nije pušio u sobi. Samo ja.

Stradlater još uvijek nije progovorio ni jedne jedine riječi o Jane, pa sam konačno rekao:

42

- Vraški kasno si se vratio ako je ona imala izlaz samo do pola deset. Što si uradio, prisilio je da zakasni?

Kad sam ga to upitao, upravo je sjedio na rubu svog kreveta i rezao nokte na nogama.

- Par minuta - odgovorio je. - Tko se, do vraga, subotom uvečer prijavljuje za izlaz do pola deset! Bože, kako sam ga mrzio! -Jeste li bili u New Yorku?

- Jesi li lud? Kad sam, dovragna, mogli ići u New York ako se prijavila za izlaz do pola deset?

- Zbilja nezgodna stvar. Pogledao me je.

- Slušaj - rekao je - ako baš hoćeš pušiti u sobi, kako bi bilo da odeš u zahod ili kupaonicu? Tebi puca prsluk, ti svakako odlaziš do đavola, ali ja trebam ostati ovdje dovoljno dugo da mogu završiti školu.

Ignorirao sam ga. Doista jesam. Nastavio sam pušiti kao da me svi vrazi gone. Što sam uradio, sam sam se nekako kao okrenuo na bok i promatrao ga kako reže nokte. Kakva škola! Tu ste vječito bili prisiljeni promatrati kako netko reže nokte na nogama, istiskuje bubuljice i slično.

-Jesi li je pozdravio od mene? - upitao sam.

-Aha.

Jest vraga, životinja!

- Što je rekla? - nastavio sam. - Jesi li je upitao drži li još uvijek sve kraljeve u zadnjem redu?

- Nisam. Nisam je pitao. Što ti, dovragna, misliš da smo radili cijele večeri - igrali dame, što li? Nisam mu odgovorio. Bože, kako sam ga mrzio!

- Ako niste išli u New York, kamo si je odveo? - upitao sam ga nakon izvjesnog vremena. Nastojao sam iz sve snage da mi glas ne drhti širom čitave sobe. Ljudi moji, što sam bio nervozan! Imao sam neki osjećaj da je nešto otišlo nakrivo.

Završio je s rezanjem onih svojih prokletih nokata, pa se digao s kreveta, onako samo u nekim glupim gaćama, i počeo se blesavo poigravati sa mnom. Prišao je mom krevetu, nagnuo se iznad mene i počeo me onako vrlo zabavno udarati u ramena.

- Prestani - rekao sam. - Gdje si bio s njom ako niste išli u New York?

- Nigdje. Jednostavno smo sjedili u prokletom autu. - Ponovo me onako blesavo razigrano mlatnuo po ramenu.

43

- Prestani već jednom - rekao sam. - U čijem autu?

- Ed Bankyjevom.

Ed Banky je bio košarkaški trener u Pencevju. Stari Stradlater bio je jedan od njegovih ljubimaca zato što je igrao centra u timu i Ed Banky mu je pozajmljivao svoj automobil kad god je ovaj to zatražio. Učenicima nije bilo dopušteno da pozajmljuju kola od nastavnog osoblja, ali sve te hulje atletičari bili su jedna klapa. U svakoj školi u kojoj sam bio sve hulje atletičari bili su jedna klapa. Stradlater me je i dalje bez prestanka častio onim sitnim imitacijama udaraca. Bio je uzeo u ruku

četkicu za zube i sad ju je držao u ustima.

- Što si radio? - upitao sam. - Prevrnuo je u onom Bankyjevom automobilu? - Glas mi je drhtao da je to bilo naprosto užasno.

- Kakvo pitanje! Hoćeš da ti isperem usta sapunom? -Jesi li?

- Profesionalna tajna, momčiću!

Onoga što je uslijedilo sjećam se samo kao kroz maglu. Sve što znam jest to da sam ustao s kreveta kao da hoću da idem u zahod ili slično, i da sam u istom trenutku pokušao da ga šakom, što sam jače mogao, tresnem ravno u onu četkicu za zube, tako da mu raskoli ono njegovo prokleti grlo. Samo, promašio sam. Nisam dobro procijenio udarac. Što sam uradio, zahvatio sam ga samo nekako kao sa strane, tako nekako. Vjerojatno ga je malo zaboljelo, ali nije onako kako sam ja to želio. Možda bi ga bilo i jako zaboljelo da nisam upotrijebio desnu ruku, čiju šaku ne mogu čvrsto stisnuti. Zbog one povrede o kojoj sam vam već pričao.

Bilo kako bilo, sljedeća stvar koje se sjećam jest to da sam se našao na podu a Stradlater mi je sjedio na grudima, sav crven kao rak. Odnosno, bolje rečeno, klečao mi je na gaidima, a bio je težak gotovo tonu. Ščepao me je i za ruke, tako da ga nisam mogao ponovo udariti. Da sam mogao, ubio bih ga.

- Što je to, dodavola, s tobom? - ponavljao je neprestano, a njegovo glupo lice postajalo je sve crvenije i crvenije.

- Nosi ta svoja gadna koljena s mojih prsa - rekao sam mu. Gotovo sam urlao. U stvari, jesam. - Odlazi, skidaj se s mene, životinjo odvratna!

On to, međutim, nije htio uraditi. Držao me je čvrsto za ruke a ja sam ga nazivao pasjim kopiletom i tako je to išlo valjda punih deset sati. Teško da bih se mogao sjetiti što sam mu sve izgovorio.

Rekao sam mu kako misli da može prevrnuti svakoga tko mu padne na pamet. Rekao sam mu da je hulja koju ne zanima čak ni to drži li neka djevojka sve svoje kraljeve u zadnjem

44

redu ili ne, a razlog zašto ga to ne zanima jest taj što je prokleti blesavi idiot. Nije podnosio da ga netko naziva idiotom. Nijedan idiot ne podnosi da ga tko tako naziva.

- Zaveži već jednom, Holdene - rekao je s onim svojim najglupljim izrazom na velikom crvenom licu. - Zaveži već jednom, dosta je.

- Ne znaš ni da li se zove Jane iliidiote prokleti!

- Zaveži već jednom, Holdene, da ti boga ... f^Dozoravam te - rekao je. Uspjelo mi je da ga istjeram iz kože. - Ako ovog trenutka ne prestaneš, prilijepit ću ti jednu.

- Nosi ta svoja gadna smrdljiva idiotska koljena s mojih prsa.

- Ako te pustim, hoćeš li držati jezik za zubima? Nisam se potrudio da mu odgovorim.

- Holdene, ako te pustim, hoćeš li držati jezik za zubima? - rekao je ponovo.

- Hoću.

- Digao se s mene, a ja sam odmah ustao. Prsa su me jezivo boljela od onih njegovih odvratnih koljena.

- Odvratno blesavo idiotsko pasje kopile - rekao sam mu.

To ga je onako propisno naljutilo. Zaprijetio mi je svojim debelim glupim prstom.

- Holdene, da ti boga tvoga, upozoravam te. Posljednji put. Ako ne zavežeš tu svoju gubicu, ja ću te . . .

- A zašto da zavežem? - rekao sam. Zapravo, zaurlao sam. - Upravo u tome i jest nevolja s vama idiotima. Nikad ne želite diskutirati o bilo čemu. To je ono po čemu se idioci i poznaju. Nikad ne žele diskutirati intelig . . .

Tada mi je konačno odvalio jednu i sljedeća stvar koje se sjećam jest to da sam se ponovo našao na podu. Ne znam je li me nokautirao, ali mislim da nije. Prilično je teško nokautirati nekoga, osim u prokletim filmovima. Ali krv mi je curila iz nosa po cijeloj sobi. Kad sam podigao pogled, video sam starog Stradlatera kako стојi praktično na meni. Pod rukom je držao onu svoju prokletu kutiju s toaletnim priborom.

- Zašto, kog vraka, ne šutiš kad ti kažem ? - rekao je. Glas mu je zvučao prilično nervozno.

Vjerojatno se bio uplašio da sam razbio lubanju ili nešto slično kad sam tresnuo glavom o pod.

Velika je šteta što nisam. - Što si tražio, to si i dobio, da ti boga tvoga - rekao je. Ljudi moji, e jest izgledao zabrinut!

Nisam se potudio čak ni ustati. Jednostavno sam još neko vrijeme ostao

45

ležati na podu i nazivao ga idiotskim pasjim kopiletom. Bio sam tako bijesan da sam istinski urlao.
- Slušaj, idi operi lice - rekao je Stradlater. - čuješ li me?

Rekao sam mu neka ide i opere svoje vlastito idiotsko lice - što je bio prilično djetinjast odgovor ali bio sam ljut kao sam vrag. Rekao sam mu neka, kad pode u kupaonicu, svrati i prevrne gospodu Schmidt. Gospoda Schmidt bila je žena vratara naše zgrade. Imala je negdje oko šezdeset pet godina.

Sjedio sam tako na podu sve dok nisam čuo kako stari Stradlater zatvara vrata i odlazi hodnikom prema kupaonici. Zatim sam ustao. Nikako nisam mogao pronaći svoju lovačku kapu. Konačno sam je ipak našao. Ležala je pod krevetom. Nabio sam je na glavu, štitnik sam okrenuo natrag- kako mi se najviše sviđalo - a zatim sam otisao do zrcala da bacim jedan pogled na svoje glupo lice. Toliko krvi još u životu niste vidjeli. Usta, brada, pa čak i pidžama i kućni kaput bili su mi skroz-naskroz zaliveni krvlju. Prizor me je djelomično uplašio a djelomično fascinirao. Ta krv i sve to činili su da nekako dobijem izgled grubog, okorjelog čovjeka. U životu sam se tukao otprilike svega dva puta i izgubio sam u obje tučnjave. Nisam neki razbijajući. Pacifist sam, ako već želite znati istinu.

Imao sam neki osjećaj da je stari Acklev vjerojatno čuo čitavu gužvu i da leži budan. Zato sam prošao kroz onu prostoriju s tušem u njegovu sobu, tek toliko da vidim kog vraga radi. Inače nisam gotovo nikad odlazio u njegovu sobu. U njoj se uvijek osjećao neki čudan zadah, zato što je u pogledu higijenskih navika bio takav užasan prljavac.

46

Kroz zavjese je prodiralo nešto malo svjetlosti iz naše sobe i mogao sam ga vidjeti kako leži na krevetu. Točno sam znao da je sto posto budan.

- Acklev? - rekao sam. - Jesi li budan?

- Aha.

Bilo je prilično mračno, stao sam na nečiju cipelu koja je ležala na podu i zamalo nisam pao na nos. Acklev se nekako kao uspravio u krevetu i oslonio na ruku. Lice mu je bilo sve premazano nečim bijelim, zbog bubu-ljica. U tami je izgledao nekako sablasno.

- Kog vraga radiš, uostalom? - rekao sam.

- Pitaš kog vraga ja radim? Pokušavao sam da zaspim prije nego što ste vas dvojica tamo počeli dizati svu tu buku. Zbog čega ste se, dodavola, tukli? Što je bilo?

- Gdje je svjetlo? - Nikako nisam mogao da nađem prekidač. Vukao sam dlan po cijelom zidu.

47

- Kog će ti vraga svjetlo?... Tu ti je odmah kraj ruke.

Konačno sam napipao prekidač i okrenuo ga. Stari Ackley je podigao ruku da mu svjetlost ne udara u oči.

- Zsuse! - rekao je. - Što se to, do vraga, dogodilo s tobom? - Mislio je na onu krv i sve.

- Malo sam se kao zakvačio sa Stradlaterom - rekao sam. Zatim sam sjeo na pod. U njihovoj sobi nije nikad bilo nijedne stolice. Nemam pojma kog su vraga radili sa stolicama. - Slušaj - rekao sam - jesи li raspoložen za jednu partiju kanaste? - Bio je strastveni igrač kanaste.

- Pa ti još uvijek krvariš, zaboga! Radije stavi nešto na to.

- Prestat će. Slušaj. Jesi li za partiju kanaste ili nisi?

- Ka názste, zaboga! Znaš li ti uopće koje je doba noći?

- Nije kasno. Tek negdje oko jedanaest, pola dvanaest.

- Tek toliko! - rekao je Ackley. - Slušaj. Ja sutra trebam rano ustati i idem na misu, za ime božje. A vi momci počinjete da se derete i mlatite usred proklete... Zbog čega ste se, uostalom, tukli?

- To je poduža priča. Neću ti dosađivati s tim, Ackley. Za tvoje vlastito dobro - odgovorio sam mu.

Nisam nikad htio diskutirati s njim o svojim osobnim stvarima. Kao prvo, bio je još gluplji od Stradlatera. Stradlater je u usporedbi s Ackleyjem bio pravi genijalac. - Hej - rekao sam mu - imaš li što protiv toga da noćas spavam na Elyjevom krevetu? On se neće vratiti do sutra uvečer, zar ne? -

Znao sam sasvim sigurno da neće. Ely je odlazio kući praktično preko svakog vikenda.

- Nemam pojma, kad se namjerava vratiti - rekao je Ackley. Ljudi moji, e to me je zaista raspalilo.

- Što, dođavola, hoćeš reći time da nemaš pojma kad se namjerava vratiti? Nikad se ne vraća prije nedjelje uvečer, je 1' tako?

- Ne, ali, zaboga, ne mogu tek tako reći svakome kome padne na pamet neka slobodno spava u njegovom krevetu.

To me je oborilo s nogu. Sjedeći na podu, ispružio sam ruku i potapšao ga po ramenu.

- Ti si pravi princ, Ackley sinko, znaš?

- Ne, ozbiljno ti kažem ... Ne mogu tek tako svakome reći da može spavati u ...

- Ti si pravi pravcati princ. Ti si džentlmen i školovan čovjek, sinko -rekao sam. Bio je to, bez svake šale. - Imaš li slučajno, kojom srećom, jednu cigaretu? Reci 'nemam', inače će pasti mrtav.

- Nemam, zapravo zaista nemam. Slušaj, zašto ste se, dođavola, tukli?

48

Nisam mu odgovorio. Što sam uradio, ustao sam, otišao i pogledao kroz prozor. Osjetio sam se, odjednom, strahovito osamljen. Gotovo sam želio da me nema.

- Zbog čega ste se, kog vraka, tukli, ozbiljno? - upitao je Ackley valjda već pedeseti put. U tom pogledu bio je dosadan kao stjenica.

- Zbog tebe - odgovorio sam.

- Zbog mene, zaboga?

- Aha. Tukao sam se za tvoju prokletu čast. Stradlater je rekao da imaš odvratan karakter. Nisam mogao dopustiti da stvar ostane na tome.

To ga je uzbudilo.

- To je rekao? Bez svake šale? Ozbiljno?

Rekao sam mu kako sam se samo šatio, a onda otišao i legao na Elyjev krevet. Ljudi moji, e jesam se gadno osjećao! Osjećao sam se tako osamljen.

- Ova soba smrdi - rekao sam. - Osjećam čak ovdje smrad tvojih čarapa. Zar ih baš nikad ne šalješ na pranje?

- Ako ti se ne sviđa, znaš što trebaš napraviti - rekao je Ackley. čovjek pun duha, nema što. - Kako bi bilo da ugasiš to prokleti svjetlo?

Nisam ga, ipak, odmah ugasio. Samo sam ležao tako na Elyjevom krevetu i mislio na Jane i sve. Pomisao na nju i Stradlatera kako sjede negdje u parkiranom automobilu onog debeloguzog Eda Bankyja dovodila me je do ludila. Kad god bih na to pomislio, dolazilo mi je da skočim kroz prozor. Stvar je u tome što vi niste poznavali Stradlatera. Ja sam ga poznavao. Većina mladića u Penceyju samo su pričali o svojim tobobnjim seksualnim odnosima s djevojkama - kao Ackley, na primjer - ali stari Stradlater je zaista radio te stvari. Osobno sam poznavao najmanje dvije djevojke koje je on prevrnuo. To vam je živa istina.

- Pričaj mi fantastičnu povijest svog života, Ackley sinko - rekao sam.

- Kako bi bilo da ugasiš to prokleti svjetlo? Trebam sutra rano ustati, radi mise.

Ustao sam i ugasio svjetlo, kad ga je to već činilo tako sretnim. Zatim sam ponovo legao na Elyjev krevet.

- Što si naumio... da spavaš tu, u Elyjevom krevetu? - upitao je Ackley. Kakav perfektan domaćin, ljudi moji!

- Možda hoću. Možda i neću. Ne uzrujavaj se zbog toga.

-Ja se ništa ne uzrujavam, samo bi me strahovito mrzilo da se Ely iznenada pojavi i nade u svom krevetu nekoga kako ...

- Ništa ti ne brini. Neću spavati ovdje. Ne bih želio zloupotrijebiti tvoje izvanredno gostoprимstvo.

49

Nekoliko minuta kasnije već je hrkao iz sve snage. Ostao sam, ipak, i dalje ležati u mraku, pokušavajući da ne mislim na staru Jane i Stradlatera u onim prokletim kolima Eda Bankyja. Ali to je bilo gotovo nemoguće. Nevolja je bila u tome što sam bio upoznat sa Stradlaterovom tehnikom. To je samo pogoršavalo stvar. Jednom prilikom smo tako izišli u dublu, u Edo-vom automobilu. Stradlater je sa svojom mačkom bio na zadnjem sjedištu, a ja sa svojom na prednjem. Kakvu je

tehniku imao taj čovjek! Što je radio, počeo je zasipati svoju mačku onim veoma tihim, iskrenim glasom - kao da nije samo veoma lijep momak već i veoma fin, pošten i iskren momak. Gotovo mi je pozlilo dok sam ga slušao. Njegova mačka je bez prestanka govorila " Nemoj, molim te. Molim te nemoj. Molim te!", ali stari Stradlater i dalje ju je zasipao onim svojim abrahamlinkolnovskim, iskrenim glasom, dok na kraju nije na zadnjem sjedištu nastupila ona užasna, jeziva tišina. Mislim da mu te noći nije uspjelo da baš prevrne tu djevojku, ali je malo nedostajalo. Vraški malo.

Dok sam tako ležao i pokušavao da ne mislim, čuo sam Stradlatera kako se vraća iz kupaonice i ulazi u našu sobu. Moglo se jasno čuti kako sklanja onaj svoj odvratni toaletni pribor i otvara prozor. Bio je velik ljubitelj svježeg zraka. Zatim je, malo kasnije, ugasio svjetlo. Nije čak ni pogledao da vidi što je sa mnom i gdje sam.

Ulica je na moje raspoloženje djelovala još teže. Ni automobili se više nisu čuli. Obuzeo me je osjećaj takve osamljenosti i potištenosti da sam čak poželio probuditi Acklevja.

- Hej, Acklev - rekao sam gotovo šapatom, da me Stradlater ne čuje kroz one zavjese.

Acklev me, međutim, nije čuo.

- Hej, Acklev!

Još uvijek me nije čuo. Spavao je kao top.

- Hej, Ackley\

Sad je, naravno, čuo.

- Koji ti je vrag? - rekao je. - Spavao sam, zaboga!

- Slušaj. Što je potrebno da netko bude primljen u samostan? - upitao sam ga. Nekako sam se kao poigravao mišlju da odem u redovnike. - Mora li biti katolik i te stvari?

- /Varavno da treba biti katolik. Slušaj ti, životinjo, jesli me probudio samo zato da mi postavljaš takva blesava pita . . .

- Aah, idi spavaj. U samostan ionako neću otići. Kakve sam sreće, sigur-

50

no bih nabasao na neku skroz-naskroz nezgodnu braću. Sve neke glupane i hulje. Ili samo hulje. Kad sam to rekao, stari Ackley se s trzajem uspravio u krevetu.

- Slušaj ti - rekao je - potpuno mi je svejedno što pričaš o meni i bilo čemu, ali ako počneš izvaljivati glupe šale na račun moje proklete religije, onda, boga mi...

- Smiri živce - rekao sam. - Nitko ne pravi viceve na račun te tvoje proklete religije. - Ustao sam s Elyjevog kreveta i pošao prema vratima. Nisam želio da i trenutak više visim u toj glupoj atmosferi. Zastao sam, međutim, na pola puta, uhvatio Ackleyjevu ruku i onako teatralno je potresao.

Oslobodio se mog stiska i rekao:

- Što ti je sad?

- Nije ništa. Želim ti samo zahvaliti što si takav prokleti princ, to je sve -rekao sam. Rekao sam to onim veoma toplim, iskrenim glasom. - Glavni si, Ackley sinko - rekao sam. - Znaš li to?

- A ti si sušta pamet. Jednog dana netko će ti udesiti tu tvoju . . . Nisam se potrudio ni da ga saslušam. Zatvorio sam vrata i izišao u hodnik.

Svi su ili spavalii ili se još nisu vratili ili su bili otišli kući preko vikenda, pa je u hodniku vladala užasna, deprimirajuća tišina. Pred Leahyjevim i Hoff-manovim vratima ležala je prazna kutija "Kolynos" paste za zube i, dok sam išao hodnikom prema stubištu, udarao sam je ispred sebe onim krznom postavljenim papučama što sam ih imao na nogama. Što sam namjeravao, htio sam sići i vidjeti što radi stari Mal Brossard. Iznenada sam, međutim, promijenio odluku. Iznenada sam odlučio što da uradim - da odem odavde iz Penceyja i pošaljem ga do đavola odmah, još iste te noći. Želim reći da ne čekam tamo do srijede i što ja znam. Jednostavno više nisam htio tamo sjediti. Od toga sam samo postajao sve potišteniji i usamljeniji. Što sam odlučio uraditi, odlučio sam da uzmem sobu u nekom hotelu u New Yorku, u nekom jeftinijem ili takvom nekom hotelu, i da tamo u miru pričekam do srijede. Zatim, u srijedu, da se vratim kući, odmoran i u dobrom raspoloženju.

Prepostavljao sam da moji roditelji vjerojatno neće prije utorka ili srijede dobiti ono pismo u kojem ih stari Thurmer obavještava da su mi dali nogu.

Nisam želio da idem kući niti bilo što slično prije nego što ga dobiju, temeljito prostudiraju, probave i te stvari. Nisam želio da se nađem u njihovoj blizini u trenutku kada ga dobiju. Moja

majka lako pada u histeriju ali nije tako loša nakon izvjesnog vremena, kad joj stvar konačno legne.

51

Osim toga, nekako mi je bio potreban jedan kraći odmor. Živci su mi bili pokidani. Zaista jesu. Bilo kako bilo, eto što sam odlučio uraditi. Zato sam se vratio u sobu, upalio svjetlo i počeo se pakirati. Priličan dio stvari bio sam već ranije spakirao. Stari Stradlater nije se uopće probudio. Upalio sam cigaretu, obukao se, a zatim potrpao sve preostale stvari u ona moja dva gledston kovčega. Za to mi je bilo potrebno samo par minuta. Veoma sam brz u takvim poslovima.

Dok sam pakirao svoje kovčege, jedna stvar malo me je deprimirala. Morao sam spakirati i one sasvim nove klizaljke koje mi je majka bila zapravo tek poslala, prije nekoliko dana. To me je deprimiralo. Mogao sam vidjeti majku kako odlazi k "Spauldingu" i postavlja prodavaču milijun šašavih pitanja - a mene u isto vrijeme opet šupiraju iz škole. To me je nekako rastužilo. Nije mi kupila pravu vrstu klizaljki - ja sam želio trkačke, a ona mi je kupila klizaljke za hokej - ali to me je ipak rastužilo. Gotovo svaki put kad mi netko nešto pokloni, ta stvar me na kraju krajeva rastuži. Kad sam sve spakirao, prebrojio sam novac. Ne sjećam se baš točno koliko sam imao, ali sam bio pun love. Baka mi je tjedan dana ranije bila poslala džeparac. Imam takvu neku baku koja je veoma široke ruke kad se radi o novcu. Ne rade joj više svi kotačići - stara je kao sam vrag - i stalno mi šalje neki novac za rođendan, bar četiri puta godišnje. Bilo kako bilo, iako sam bio pun love, zaključio sam da mi nekoliko ekstra dolara može uvijek dobro doći. čovjek nikad ne zna. Što sam uradio, otisao sam i probudio Fredericka Woodruffa, momka kome sam bio posudio pisaći stroj. Pitao sam ga koliko bi mi dao za njega. Bio je prilično bogat momak. Rekao je da ne zna. Rekao je da nema baš naročito mnogo volje da ga kupi. Konačno ga je ipak kupio. Stajao je oko devedeset dolara, a on mi je za njega dao samo dvadeset. Bio je ljut zbog toga što sam ga probudio.

Kad sam bio potpuno spreman poći, kad sam spremio kovčege i sve, zastao sam na nekoliko trenutaka pored stubišta da bacim posljednji pogled na hodnik. Pomalo sam kao plakao. Ne znam zašto. Nabio sam na glavu onu crvenu lovačku kapu i okrenuo štitnik nazad, kako mi se najviše sviđalo, a onda sam dreknuo najjače što sam mogao:

- Spavajte čvrsto, degeni!- Kladium se da sam probudio sve i jednu hulju na cijelom katu. A onda sam izjurio napolje. Neki idiot prosuo je po stubištu ljske od kikirikija i vraški malo je nedostajalo pa da polomim svoj ludi vrat.

52

8

Bilo je kasno da pozovem taksi pa sam otisao pješice sve do željezničke stanice. Nije bila daleko ali je bilo jezivo hladno, bilo je teško gaziti kroz snijeg a moji gledston kuferi neprestano su me udarali po nogama. Ipak sam nekako uživao u svježem zraku i svemu oko sebe. Nezgodno je bilo samo to što me je od hladnoće zabolio nos i ono mjesto ispod same gornje usne gdje me je udario onaj idiot Stradlater. Raspljeskao mi je usnu o zube i gadno me je boljelo. Uši su mi, međutim, bile lijepo tople. Ona kapa što sam je kupio imala je iznutra poklopce za uši pa sam ih spustio - bilo mi je potpuno svejedno kako izgledam. U blizini ionako nije bilo nikoga. Svi su već bili u krpama.

Imao sam sreću kad sam došao na stanicu jer je trebalo da čekam vlak samo desetak minuta. Dok sam čekao, uzeo sam šaku snijega i oprao njime lice. Bio sam još sav krvav.

Obično volim putovati vlakom, osobito noću kad se upale svjetla i pro-

53

zori izgledaju tako crni, a jedan od onih momaka u bijelim pregačama prolazi kroz hodnik i prodaje kavu, sendviče i novine. Obično kupim sendvič sa šunkom i oko četiri časopisa. Kad se nađem u noćnom vlaku, u stanju sam čak i do kraja pročitati neku od onih glupih priča u tim časopisima a da mi ne dođe da povraćam. Znate već na što mislim. Jednu od onih priča u kojima sve vrvi od onih nemogućih momčina koščatih vilica po imenu David i nemogućih djevojaka po imenu Linda ili Marcia, koje tim Davidima vječito pripaljuju one njihove proklete lule. U vlaku, noću, u stanju sam čak i pročitati poneku od tih blesavih priča, ponekad. Ali ovog puta bilo je dmk-čije. Nekako mi se nije dalo. Samo sam sjedio i nisam radio ništa. Sve što sam učinio bilo je da sam skinuo svoju lovačku kapu i nabio je u džep od kaputa.

Odjednom, iznenada, ušla je u Trentonu ona dama i sjela pored mene. čitav vagon bio je praktično

prazan, bilo je već prilično kasno i sve, ali ona je sjela pored mene umjesto ha neko prazno mjesto zato što je vukla za sobom neki prilično težak kovčeg, a ja sam sjedio na prvom sjedalu do vrata. Spustila je kovčeg točno na sredinu prolaza između sjedala tako da se kondukter i svi mogu što lakše spotaći o njega. Na haljini je imala neke orhideje, kao da je bila na nekom gala prijemu ili nečem sličnom. Imala je četrdeset do četrdeset pet godina, mislim, ali je bila vrlo privlačna. Žene me obaraju s nogu. Obaraju, zaista. Ne tvrdim da sam nekako posebno opsjetnut seksom ili nešto slično, iako sam prilično upadljiv. Jednostavno, volim, ih to sam htio reći. One u vlaku uvijek ostavljaju svoje proklete kovčege nasred prolaza.

Bilo kako bilo, sjedili smo tako jedno pored drugog kad mi ona iznenada reče:

- Oprostite, nije li ono naljepnica škole u Penceyju? - Gledala je u moje kovčege, gore na polici.

- Jest - odgovorio sam. Bila je u pravu. Na jednom od mojih gledstona bila je naljepnica škole u Penceyju. Glupa i prostačka stvar, priznajem.

- Oh, vi idete u Pencey? - rekla je. Imala je lijep glas. Lijep telefonski glas, uglavnom. Trebalo bi da uvijek nosi sa sobom telefonski aparat.

- Da, idem - odgovorio sam.

- Oh, kako je to divno! Onda vjerojatno poznajete mog sina. Ernest Morrow? On je također u Penceyju.

- Da, poznajem ga. U istom smo razredu.

Njen sin bio je bez sumnje najveća hulja koja je ikad bila u Penceyju, u čitavoj blesavoj povijesti te škole. Uvijek je nakon kupanja trčao po hodni-

54

ku i udarao mokrim ručnikom ljude po stražnjicama. Eto kakav je to bio čovjek.

- Oh, to je divno! - uskliknula je dama. Ali nimalo izvještačeno. Bila je zaista prijatna i prirodna. - Moram ispričati Ernestu da smo se upoznali -dodala je. - Smijem li pitati kako se zovete, dragi?

- Rudolf Schmidt - rekao sam. Nekako nisam bio raspoložen da joj tu sad pričam čitavu svoju biografiju. Rudolf Schmidt bio je vratar u našem internatu.

- Kako vam se svida Pencey? - upitala me je.

- Pencey? Ne bi se moglo reći da je loš. Nije to nikakav raj niti bilo šta slično, ali je dobar kao i većina drugih škola. Neki od nastavnika prilično savjesno shvaćaju svoju dužnost.

- Ernest ga obožava.

- Znam - rekao sam. Zatim sam, po svom starom običaju, počeo onako malo da razvlačim stari drek.

- Ernest se brzo prilagođava ljudima i okolnostima. Ozbiljno. Hoću reći, zna kako da se prilagodi.

- Jeste li zaista sigurni u to? - upitala me je. Bila je zainteresirana kao sam vrag.

- Ernest? Naravno! - rekao sam. Zatim sam neko vrijeme promatrao kako skida rukavice. Ljudi moji, e jest bila nakićena kamenjem!

- Slomila sam nokat, upravo u trenutku kad sam izlazila iz taksija - rekla je. Pogledala me je i nekako se kao osmjehnula. Imala je strašno lijep osmijeh. Jest, zaista. Mnogi ljudi nemaju uopće nikakav, ili samo bezvezan osmijeh. - Emestov otac i ja ponekad se brinemo za njega - rekla je. - Ponekad nam se čini da nije baš naročito društven.

- Kako to mislite?

- E pa... on je veoma osjetljiv dječak. Nikad se nije naročito dobro snalazio u društvu drugih dječaka. Možda zato što na mnoge stvari gleda s više ozbiljnosti nego što je normalno u njegovim godinama.

Osjetljiv! To me je oborilo s nogu. Taj dripac Morrow bio je osjetljiv otprilike kao zahodska daska. Pažljivo sam je pogledao. Nije mi izgledala glupa. Izgledala je kao da bi mogla sasvim dobro znati kakva je u stvari hulja njen sin. To, međutim, nikad nije moguće sa sigurnošću reći - za nečiju majku, mislim. Sve su majke pomalo neuračunljive. činjenica je, ipak, da se meni Emestova majka svidjela. Bib, je kako treba. - Jeste li raspoloženi za cigaretu? - upitao sam.

Pogledala je naokolo.

55

- čini mi se da ovo nije vagon za pušače, Rudolfe - rekla je. Rudolfe. To me je oborilo.

- Nema veze. Možemo pušiti dok ne počnu vikati na nas - rekao sam. Primila je cigaretu a ja sam joj

pružio vatre.

Izgledala je lijepo dok je pušila. Uvlačila je dim i sve radila kako treba, ali nije gutala dim na način kako to većina žena njenih godina čini. Imala je mnogo šarma. Imala je, također, i mnogo seksepila, ako već želite znati istinu.

Iznenada me je nekako čudno pogledala.

- Možda se varam, ali čini mi se da vam nos krvari, dragi - rekla je odjednom.

Klimnuo sam glavom i izvadio rupčić.

- Netko me je pogodio grudom snijega - rekao sam. - Jednom od onih tvrdih, ledenih. - Možda bih joj bio rekao što se zapravo dogodilo da priča nije bila tako duga. Sviđala mi se, zaista. Bilo mi je već pomalo krivo što sam joj rekao da se zovem Rudolf Schmidt. - Dobri stari Ernie - rekao sam. - On je jedan od najpopularnijih momaka u Penceyju. Jeste li to znali?

- Ne, nisam. Klimnuo sam glavom.

- Trebalо nam je, svakome od nas, prilično vremena da ga kako treba upoznamo. čudan je to mladić. Neobičan mladić, neobičan na mnogo načina. Znate li na što mislim? Kao, primjerice, kad sam ga prvi put sreo, mislio sam da je priličan snob. Eto, to sam mislio. Ali nije. To je momak sa svojom posebnom, originalnom ličnošću zbog koje je drugima potrebno malo više vremena da ga upoznaju. Dobra stara gospoda Morrow nije rekla ništa, ali, ljudi moji, trebali ste je vidjeti! Doslovno sam je zalijepio za sjedalo. Uzmite tako nečiju majku, sve što ona želi čuti jest to kakav je njen sin glavni dasa.

Nakon toga sam počeo da po pravom razbacujem stare štoseve.

- Je li vam Ernest pričao o izborima? - upitao sam. - Razrednim izborima?

Odmahnula je glavom. Držao sam je u transu. Jesam, zaista.

- E pa, nas nekolicina htjeli smo da stari Ernest bude predsjednik razreda. Hoću reći, bila je to jednoglasna odluka. Hoću reći, svi smo smatrali da je on jedini momak koji bi mogao u potpunosti zadovoljiti na toj dužnosti -rekao sam. Ljudi moji, kako sam lupetao! - Izabran je, međutim, jedan daigi mladić, Harry Fencer. A razlog zašto je izabran, jednostavan i očigledan razlog, bio je taj što Ernie nije dopustio da ga kandidiramo. Zato što je tako

ludo skroman i povučen i sve. Odbio je... Ljudi moji, on je doista skroman. Trebalо bi da pokušate da u tom pogledu malo djelujete na njega. - Pogledao sam je. - Zar vam nije pričao o tome?

- Ne, nije.

Klimnuo sam glavom.

- Takav je on, Ernie. Nije, naravno. To mu je jedina mana... odviše je povučen i skroman. Zaista bi trebalо da ga nekako nagovorite da se pokuša oslobođiti toga, bar ponekad.

Upravo u tom trenutku naišao je konduktor, zatražio od gospode Morrow kartu i pružio mi priliku da malo odahnem od tog silnog lupetanja. Drago mi je bilo, ipak, što sam mogao malo da se ispucam. Takvi tipovi kao stari Morrow, koji vječito udaraju ljudi ručnikom po stražnjicama - ozbiljno pokušavajući da ozlijede nekoga - ne ostaju štakori samo dok su djeca. Ostaju štakori do kraja života. Mogao bih, međutim, da se kladim kako će poslije tog mog koncerta gospoda Morrow gledati u njemu pretjerano skromnog, povučenog dečka koji nije dopustio da ga izaberemo za predsjednika razreda. To je veoma vjerojatno. Tu se ne može ništa reći. Majke obično nisu naročito pronicave u takvim stvarima.

-Jeste li raspoloženi za jedan koktel? - upitao sam. Osjećao sam da bi mi nakon svega toga jedna čašica savršeno legla. - Možemo prijeći u salonska kola. Vrijedi?

- Ah, dragi, zar vi smijete naručivati piće? - odgovorila mi je pitanjem. Ali nimalo s visine. Bila je suviše šarmantna da bi govorila s visine i te stvari.

- Ne, ne bih smio, zapravo ne bih smio, ali obično mi polazi za rukom da ga dobijem zahvaljujući tome što sam prilično visok - rekao sam. - A i zbog toga što imam dosta sijedih vlasti. - Okrenuo sam se i pokazao joj svoju sijedu kosu. Bila je fascinirana kao sam vrag. - Hajdemo, pravite mi društvo, zašto ne? - rekao sam. Bilo bi uživanje ići s njom.

- Mislim da će ipak biti bolje da ne idem. Hvala vam ipak, dragi - rekla je. - Uostalom, salonska kola su po svoj prilici već zatvorena. Već je prilično kasno, znate. - Bila je u pravu. Bio sam potpuno zaboravio koje je već doba noći.

Tada me je pogledala i postavila mi pitanje kojeg sam se već odavno pribjavao.

- Ernest mi je pisao da će doći kući u srijedu, da božićni praznici počinju u srijedu - rekla je. - Nadam se da vas nisu iznenada pozvali kući zbog bolesti u obitelji? - Izgledala je zaista zabrinuto. Bilo je očigledno da me to

57

nije pitala samo zbog toga što je imala običaj da zabada nos u tude poslove.

- Ne, kod kuće su svi dobro - odgovorio sam. - Radi se o meni. Trebam ići na operaciju.

- Oh, kako mi je žao - rekla je. Bila je zaista uznemirena. Meni je u istom trenutku bilo krivo što sam to rekao, ali već je bilo kasno.

- Nije naročito ozbiljno. Imam neki takav mali-malešni tumor na mozgu-

- Oh, ne!- uzviknula je. Stavila je pri tome i ruku na usta i sve.

- Oh, bit će sve u redu i sve kako treba! Nalazi se na samom rubu. I vrlo je malen. Mogu ga izvaditi za otprilike dvije minute.

Zatim sam počeo proučavati onaj vozni red što sam ga nosio u džepu. Samo da prestanem lagati.

Kad jednom počnem, u stanju sam lagati satima. Bez svake šale. Satima.

Nakon toga nismo više mnogo razgovarali. Ona je počela čitati Vogue što ga je izvukla iz torbe, a ja sam neko vrijeme gledao kroz prozor. Izišla je u Nevvarku. Poželjela mi je mnogo sreće prilikom operacije i sve te stvari. I dalje me je nazivala "Rudolfe". Zatim me je pozvala da u ljeto posjetim Erni-eja u Gloucesteru, Massachusetts. Rekla je da imaju kuću na samoj obali, da imaju tenisko igralište i sve, ali ja sam joj zahvalio i rekao da putujem s bakom u Južnu Ameriku - što je zaista bila debela laž jer moja baka rijetko uopće izlazi iz kuće, osim kad ide na neku glupu matineju ili nešto slično. Ali onom gadu Ernieju ne bih otisao u posjet za sve blago ovog svijeta, sve da se nađem u najbeznadnijoj situaciji.

58

9

Kad sam se iskrcao na stanici Pennsylvania, prvo što sam uradio bilo je da udem u telefonsku kabinu. Nešto sam bio raspoložen da nazovem nekoga, bilo koga. Kovčege sam ostavio pred samom kabinetom tako da mogu paziti na njih, ali čim sam se našao unutra, nisam se više mogao sjetiti nikoga koga bih mogao nazvati. Moj brat D. B. bio je u Hollywoodu. Moja mala sestra Phoebe ide u krevet oko devet sati - nju, prema tome, također nisam mogao nazvati. Ona se ne bi ljudila što sam je probudio, ali nevolja je bila u tome što se sigurno ne bi ona javila. Javili bi se moji roditelji. To je, prema tome, otpalo. Zatim sam pomislio kako bi bilo da nazovem majku Jane Gallagher i da je pitam kada za Jane počinju ferije, ali nešto mi se nije dalo. Osim toga, bilo je već prilično kasno za takve razgovore. Zatim mi je palo na pamet da nazovem jednu djevojku s kojom sam se inače često nalazio, Sally Hayes, jer sam znao da su njene božićne ferije već počele - bila mi je napisala neko dugačko, izafektirano pismo u kojem me je pozvala da joj na Badnjak pomognem kititi božićno drvce i sve, ali nekako sam se bojao da

59

će mi se javiti njena majka. Ta njena majka je poznavala moju majku i već sam je vidoj kako lomi noge da se što prije dočepa telefona i javi mojim starcima da sam u New Yorku. Osim toga, nisam baš naročito šizio za tim da razgovaram preko telefona sa starom Hayesovicom. Jednom je rekla Sally da sam divljak. Rekla je da sam divljak i da nemam nikakvog određenog cilja u životu. Zatim sam se sjetio da bih mogao nazvati jednog mladića koji je išao u školu u Whootonu kad sam ja bio tamo, nekog Carla Lucea, ali taj mi nije bio naročito drag. Tako se sve svršilo time da nisam nazvao nikoga. Izišao sam iz kabine, nakon nekih dvadeset minuta ili tako nekako, uzeo svoje kovčege, otisao do onog tunela u kojem parkiraju taksisti i sjeo u taksi.

Tako sam prokletio rasijan da sam dao šoferu svoju pravu adresu, tek tako, iz navike - hoću reći, bio sam potpuno zaboravio da sam naumio da se na par dana baziram u nekom hotelu i da se ne vraćam kući dok ferije ne počnu. Postao sam svjestan toga tek kad smo stigli negdje do polovice puta kroz park. Onda sam rekao:

- Hej, hoće li vam biti teško da okrenete čim vam se pruži prilika? Dao sam vam pogrešnu adresu. Htio bih se vratiti natrag u centar.

Šofer je bio neki lukav tip.

- Ne mogu okrenuti ovdje, šefe. Ovo je jednosmjerna ulica. Sad moram voziti ravno sve tamo do Devedesete.

Nekako nisam imao volje da se upuštam u prepirku.

- Okej - rekao sam. Zatim mi je, iznenada, nešto palo na pamet. - Hej, čujte - rekao sam. - Znate li one patke u onom jezercu u južnom dijelu Centralnog parka? U onom malom jezeru? Znate li kojom srećom kamo odlaze, te patke, kad se jezero potpuno zaledi? Znate li to možda, kojom srećom? - Bio sam svjestan da su šanse jedan prema milijun.

Okrenuo se i pogledao me kao da sam lud.

- Što ti to pokušavaš, šefe? - rekao je. - Da me zafrkavaš?

- Ne. Samo me je zanimalo, to je sve.

Nije više ništa rekao, pa nisam ni ja. Sve dok nismo izišli iz parka u Devedesetu ulicu. Onda je rekao:

- U redu, šefe. Kamo sad?

- E pa, stvar je takva, ne bih želio da odsjednem ni u jednom od hotela u East Sideu, gdje bih mogao naletjeti na nekog poznanika. Putujem inkognito - rekao sam. Mrzim takve primitivne štosove kao što je "putujem inkognito", ali kad se nađem s nekim takvim primitivcem, uvijek se i sam tako

60

ponašam. - Znate li slučajno, kojom srećom, čiji orkestar svira kod "Tafta" ili "New Yorkera"?

- Nemam pojma šefe.

- E pa, prebacite me onda do "Edmonta" - rekao sam. - Jeste li raspoloženi da se usput negdje zaustavimo i popijemo zajedno koju čašicu? Ja častim. Pun sam love.

- Ne mogu, šefe. Žao mi je. - Bio je zaista izvanredno društven tip. Fantastično izrazit karakter. Stigli smo do hotela "Edmont", i tu sam uzeo sobu. Usput, dok sam sjedio u taksiju, bio sam nabio na glavu onu svoju lovačku kapu, tek onako, iz čistog zezanja, ali sam je skinuo kad sam se prijavljivao na recepciju. Nisam htio da izgledam kao neki čaknuti tip ili što ja znam tko. To je zaista bila prava ironija. Tada još nisam znao da je prokleti hotel prepun svakakvih perverznih tipova i degenerika. Da su ispunili kuću do krova.

Dali su mi veoma oticanu sobu iz koje se kroz prozor nije moglo vidjeti ništa osim suprotnog krila hotela. Samo, i nije mi bilo mnogo stalo. Bio sam suviše potišten da vodim računa još i o tome hoću li imati lijep vidik ili ne. Sobar koji me je odveo u nju bio je neki prastari čiča od bar šezdeset pet godina. On me je svojim izgledom deprimirao još više nego sama soba. Bio je jedan od onih čelavih ljudi koji svu kosu što im je ostala sa strane češljaju naviše, da njom pokriju čelu. Radije bih bio čelav nego činio tako nešto. Sad svejedno, kakav divan posao za čovjeka starog šezdeset pet godina! Da nosi ljudima kovčege i očekuje napojnicu. Pretpostavljam da nije bio neki naročito inteligentan čovjek niti bilo što slično, ali bilo je to užasno, ipak.

Kad je otisao, gledao sam neko vrijeme kroz prozor, onako u kaputu. Nisam znao što drugo početi. Iznenadili biste se da ste mogli vidjeti što se događalo u suprotnom krilu hotela. Nitko se nije trudio čak ni zastore spustiti. Vidio sam jednog tipa, čovjeka sijede kose i inače veoma dostojanstvenog izgleda, samo u gaćama, kako radi nešto za što znam da mi nećete vjerovati kad vam kažem.

Najprije je podigao kovčege na krevet. Zatim je izvadio iz njih sve one ženske stvari i obukao ih. Sve prave pravcate ženske stvari - svilene čarape, cipele s visokim potpeticama, grudnjak i steznik, onaj s vrpcama, onako komplet. Zatim je navukao veoma usku crnu večernju haljinu. Tako mi boga! Onda se počeo šetati gore-dolje po sobi, onim najsitnjim koracima, kako hodaju žene, pušeći cigaretu i promatrajući se u ogledalu. Bio je potpuno sam, ukoliko netko nije bio u kupaonici - to nisam mogao vidjeti. Zatim sam, kroz prozor gotovo odmah iznad njegovog, ugledao nekog muškarca i ženu kako polijevaju jedno drugo mlazevima

61

vode - iz usta. Bio je to vjerojatno viski sa vodom a ne voda, nisam mogao točno vidjeti što imaju u čašama. Bilo kako bilo, najprije bi on napunio usta i čitavu je poprskao, a zatim bi ona to isto učinila njemu - radili su to naiz-mjenice, za ime božje! Trebali ste ih vidjeti. Cijelo vrijeme bili su skroz-naskroz histerični, kao da je to rade najsmješnija stvar što se ikad dogodila. Bez svake

šale, taj hotel bio je od vrha do dna pun svakakvih pverznih tipova. Ja sam vjerojatno bio jedini normalan stvor u cijeloj zgradbi, nimalo ne pretjerujem. Eto, vraški malo je nedostajalo pa da pošaljem brzojav starom Stradlateru neka hvata prvi vlak na New York. On bi u tom hotelu bio car. Sad, kako bilo, najgore u svemu bilo je što su besmislice takve vrste nekako neodoljivo privlačne za promatranje, čak i kad to ne želite. Tako je, primjerice, ona mačka koja je puštala da je prskaju po licu i svuda bila prilično zgodna. Hoću reći, to vam je jedna moja velika nevolja. Ja sam, u mislima, vjerojatno najveći seksualni manjak koga ste ikad vidjeli! Ponekad sam u stanju zamisliti vrlo šašave stvari koje bih posve rado i ostvario kad bi mi se paižila prilika. U stanju sam, recimo, predočiti sebi kako bi to mogla biti i te kako velika zabava - kad bismo oboje bili cuguš i sve ostalo - naći tako neku mačku i uzajamno se prskati vodom ili nečim sličnim po licu i svuda. Stvar je, međutim, takva da mi se sve to ne sviđa kao ideja. Odvratno je, ako malo dublje razmislite. Želim reći, ako neku curu ne volite istinski, onda se uopće ne bi trebali zafrkavati naokolo s njom, a ako je volite, onda bi trebali voljeti i njeno lice, a ako već volite njeno lice, onda trebate biti pažljivi i ne činite s njom što ja znam kakve šašave stvari, kao što je tamo neko prskanje vodom i slično. Zaista je beskrajna šteta što su mnoge takve glupe stvari ponekad istodobno i izvanredna zabava. Djevojke vam u tom pogledu nisu od neke naročite koristi, mislim kad nastojite da se ne ponašate previše šašavo, kad nastojite da ne pokvarite nešto što je zaista lijepo i vrijedno. Poznavao sam jednu curu, prije nekoliko godina, koja se ponašala čak šašavije od mene. Ljudi moji, kakve je ta stvari izvodila! Neko smo se vrijeme, međutim, izvrsno zabavljali, na jedan šašav način, Seks je nešto za mene još uvijek prilično mutno. Čovjek tu nikad ne zna na čemu je, đavoda^ganosi. Stalno sastavljam za sebe neka seksualna pravila i odmah ih na licu mesta kršim. Prošle godine donio sam pravilo da se više neću natezati naokolo s djevojkama od kojih, u suštini, čovjeka može samo šiz uhvatiti. Prekršio sam ga, međutim, već istog tjedna kad sam ga donio -još iste večeri, ako ćemo pravo. Proveo sam cijelu noć hvatajući se s jednom

62

užasno izafektiranom curom po imenu Anne Louise Sherman. Seks je nešto što naprosto nisam u stanju shvatiti. Nisam, tako mi boga.

Dok sam tako tu stajao počeo sam se nekako poigravati s idejom da nazovem preko telefona staru Jane - hoću reći, da je nazovem preko međugradske u B.M., gdje je bila, umjesto da nazivam njenu majku i pitam kada se Jane vraća kući. Nazivati učenice preko telefona kasno noću nije bilo dopušteno, ali ja sam već imao spremnu kombinaciju. Spremio sam se da onome tko podigne slušalicu kažem da sam njen ujak. Spremio sam se da kažem kako joj je tetka upravo poginula u prometnoj nesreći i kako treba odmah da govorim s njom. To bi upalilo. Jedini razlog zašto to nisam učinio bio je što nekako nisam bio raspoložen kako treba. Ako čovjek nije raspoložen kako treba, onda takve stvari nikad ne može izvesti na pravi način.

Nakon izvjesnog vremena sjeo sam u fotelju i popušio par cigareta. Osjećao sam se prilično mizerno, to moram priznati. Onda mi je, iznenada, sinula jedna ideja. Izvadio sam lisnicu i počeo tražiti jednu adresu koju mi je ljetos na nekom žuru dao jedan momak, student iz Princeton-a. Konačno sam je i našao. Bila je sva ulijepljena bojom od lisnice, ali je još bila čitljiva. Bila je to adresa jedne djevojke koja ne baš da je bila direktno kurva ili nešto slično, ali, navodno, nije imala ništa protiv toga da tu i tamo da ponekome, kako mi je rekao taj momak iz Princeton-a. Jednom ju je bio doveo na neku čagu u Princeton, i malo je falilo pa da ga zbog toga izbace. Bila je nekad striptizeta u nekom baru ili slično. Bilo kako bilo, otišao sam do telefona i nazvao je. Zvala se Faith Cavendish a stanovala je u hotelu "Stan-ford Arms" na uglu Šezdeset pete ulice i Broadwaya. Neka jazbina, bez sumnje.

Neko vrijeme činilo mi se da nije kod kuće ili tako nešto. Nitko nije odgovarao. Zatim je, konačno, netko podigao slušalicu.

- Halo - rekao sam. Nastrojao sam da mi glas zvuči duboko, da ne bi posumnjala u moje godine ili slično. I tako imam prilično dubok glas.

- Halo - odgovorio je neki ženski glas. Nimalo prijateljski, uostalom. -Je li tamo gospođica Faith Cavendish?

- A tko je tamo? - rekla je. - Tko me to zove sad, u ovo odvratno šašavo doba?

Takav nastup malo me je uplašio.

- Pa sad, znam da je već prilično kasno - rekao sam onim vrlo zrelim glasom. - Nadam se da ćete mi oprostiti, ali jedva sam čekao da stupim u vezu s vama. - Rekao sam to galantno kao sam vrag.

Jesam, zaista.

- Tk.O)e tamo?

63

- Pa sad, vi me ne poznajete. Ja sam prijatelj Eddieja Birdsella. On mi je predložio da vas, ako kada dođem u ovaj grad, potražim i pozovem na čašicu-dvije.

- čiji? čiji ste vi prijatelj? - Ljudi moji, ta ženska je preko telefona bila prava tigrica. Vraški malo je nedostajalo pa da zaurla na mene.

- Edmundura Birdsella. Eddieja Birdsella - rekao sam. Nisam se nikako mogao sjetiti je li se zvao Edmund ili Edward. Sreo sam ga samo jednom, na onom prokletom glupom žuru.

- Ne poznajem nikoga s takvim imenom, lafe. A ako mislite da sam sretna kad me netko probudi usred... .

- Eddie Birdsell?z Princeton? - rekao sam.

Bilo je očito da žurno prebire po mislima, tražeći to ime.

- Birdsell, Birdsell. . . iz Princeton. . . Princeton koledža?

- Točno - rekao sam.

- Vi ste iz Princeton koledža?

- Pa sad. . . otrprilike tako nešto.

- Oh. . . pa kako je Eddie? - rekla je. - Ovo je, medutim, zaista pomalo neuobičajeno vrijeme za razgovor. Isuse Kriste!

- On je dobro. Zamolio me je da vas pozdravim.

- Lijepo, hvala vam. Pozdravite i vi njega - rekla je. - Silan je to čovjek. Što radi sada? - Iznenada je poprimila neki sasvim prijateljski ton.

- On, znate već. Sve jedno te isto - rekao sam. Kako sam, do vraga, mogao znati što radi? Jedva sam ga i poznavao. Nisam imao pojma je li uopće još u Princetonu. - čujte - rekao sam - imate li nešto protiv toga da se negdje sastanemo i popijemo zajedno koju čašicu?

- Ta znate li vi uopće koje je doba?- rekla je.

- Kako vam je ime, uostalom, ako mogu znati? - Odjednom je počela govoriti s nekim engleskim naglaskom. - Kad govorite, nekako mi se čini da ste mlađi čovjek.

Nasmijao sam se.

- Hvala vam na komplimentu - rekao sam, galantno kao sam vrag. - Zovem se Holden Caulfiel. - Trebalо je da joj kažem neko izmišljeno ime, ali tada mi to nije palo na pamet.

- E pa, čujte, gospodine Cawffle. Nemam običaj da zakazujem sastanke u pola noći. Ja sam zaposlena cura.

- Sutra je nedjelja - rekao sam.

- Nema veze, to je isto. Trebam odspavati radi ljepote. Znate već kako je.

64

- Mislio sam da bismo mogli popiti zajedno bar po jedan koktel. Nije baš tako strašno kasno.

- Hvala. Vrlo ste zlatni - rekla je. - Odakle govorite? Gdje se sad uopće nalazite?

-Ja? U telefonskoj govornici.

- Oh - rekla je. Onda je nastala jedna poduža stanka. - E pa, zaista bih strašno voljela da se jednom nadem s vama, gospodine Cawfle. Kad govorite, imam dojma da ste veoma privlačni. Rekla bih da ste veoma privlačan čovjek. Ali zaista je kasno.

- Mogao bih doći k vama.

- Pa sad, u normalnim okolnostima, rekla bih divno. Hoću reći, bilo bi mi zbilja drago da svratite na jedno piće, ali moja prijateljica, s kojom stanujem, danas je slučajno bolesna. Evo je, leži ovdje cijele noći, ni oka da sklopi. A upravo je ovog trenutka zaspala. Ozbiljno.

- Oh, to je zaista prava šteta.

- Gdje ćete odsjeti? Možda bismo se mogli naći sutra?

- Sutra ne mogu - rekao sam. - Mogao bih samo noćas. - E, jesam bio blesav. Nisam trebao to reći.
 - Onda, što možemo! Strašno mi je žao.
 - Pozdravit će Eddieja od vas.
 - Hoćete, zaista? Nadam se da ćete se lijepo provesti kod nas u New Yorku. Silan je to grad.
 - Znam da jest. Hvala vam. Laku noć - rekao sam. Onda sam spustio slušalicu.
- Ljudi moji, e jesam ovog puta zaista zabrljao. Trebal je ugovoriti tako da se nađemo bar na čašicu-dvije, ako ništa drugo.

65

10

Još uvijek nije bilo previše kasno. Nisam baš siguran koliko je točno bilo sati, ali kasno baš nije bilo. Ako postoji stvar koju mrzim, onda je to da idem u krevet kad se uopće ne osjećam umornim. Zato sam otvorio kovčeg i izvukao čistu košulju, a onda sam otišao u kupaonici, umio se i obukao. Što sam smislio uraditi, smislio sam da odem dolje i vidim što se, kog vraka, radi u Plavom salonu. Imali su tamo, u tom hotelu, takav neki kao noćni klub, Plavi salon.

Dok sam presvlačio košulju враški malo je nedostajalo da popustim i nazovem preko telefona svoju malu sestru Phoebe. Sigurno je da sam zaista mnogo želio malo porazgovarati s njom preko telefona. Da porazgovaram s nekim pametnim. Nisam se, međutim, usudio riskirati i da je nazovem, jer je ona još uvijek bila samo mala djevojčica i sigurno više ne bi bila budna, a kamoli negdje blizu telefona. Pomišljao sam da eventualno, ako se jave roditelji, odmah spustim slušalicu, ali ni to ne bi išlo. Znali bi da sam to ja.

66

Moja majka uvijek zna kad sam ja na telefonu. Ona je vidovita. Ali zaista ne bih bio imao ništa protiv toga da sam mogao malo naklapati sa starom Pho-ebe.

Trebal bi da je vidite. U životu sigurno niste vidjeli tako lijepu i bistru djevojčicu. Zaista je bistra. Želim reći, otkako je pošla u školu, imala je uvijek odlične ocjene iz svih predmeta. Zapravo, ja sam jedini tup u cijeloj porodici. Moj brat D. B. je pisac i sve što god hoćete, a moj drugi brat Allie, onaj koji je umro, o kome sam vam pričao, bio je pravi mudrac. Ja sam jedini koji je zaista tup. Ali trebali biste vidjeti staru Phoebe. Ima pomalo crvenu kosu, pomalo sličnu onoj kakvu je imao Allie, ljeti uvijek kratko podšišanu. Ljeti je uvijek zabacuje iza ušiju. Ima fine, lijepo male uši. Zimi je, međutim, nosi prilično dugu. Majka joj tada ponekad plete kečke, a ponekad ne. Ima zaista lijepu kosu. Ima deset godina. Prilično je mršava, kao i ja, ali zgodno mršava. Koturaški mršava. Jednom sam je promatrao s prozora dok je prelazila preko Pete avenije prema parku i, eto, zaista je takva, koturaški mršava. Svidjela bi vam se. Hoću reći, ako staroj Phoebe kažete nešto, ona će uvijek točno znati o kom vragu govorite. Hoću reći, možete je čak i povesti sa sobom bilo kamo. Ako je, recimo, povedete da gleda neki blesav film, ona će znati da je to blesav film. Ako je povedete da gleda neki posve pristojan film, ona će znati da je to sasvim pristojan film. D. B. i ja poveli smo je jednom da vidi onaj francuski film Pekareva žena s Raimu-jem. Bila je izvan sebe. Njen najdraži film je, međutim, Trideset devet stepenica s Robertom Donatom. Zna čitav taj prokleti film napamet jer sam je vodio da ga gleda valjda deset puta. Kad ono, primjerice, stari Donat dolazi u onu seosku kuću u Škotskoj, bježeći pred policijom, Phoebe će vam uvijek u samom kinu glasno reći - u istom trenutku kad i onaj Škot u filmu - "Jedete li haringe?". Zna sve dijaloge napamet. A kada u filmu onaj profesor, koji je zapravo njemački špijun, podigne svoj mali prst na kome nedostaju dva članka, pokazujući ga Robertu Donatu, stara Phoebe ga u tome uvijek pretekne - podigne uvijek svoj mali prst u mraku i pravo meni pred lice. Perfektna je. Svidjela bi vam se. Jedina joj je mana što ponekad malo previše žestoko izražava svoje osjećaje. Veoma je emocionalna, za takvo dijete. Zaista jest. Ima još nešto što radi, stalno piše knjige. Samo ih nikad ne završava. Sve su o nekoj djevojčici po imenu Hazel Weatherfield, samo što stara Phoebe njeni ime piše Hazle umjesto Hazel. Stara Hazle Weatherfield je djevojčica-detektiv. Svi misle da je siroče, ali se njen stari svaki čas pojavljuje. Njen stari je uvijek "visok privlačan džentlemen od oko dvadeset godina". To me obara. Dobra stara Phoebe! Tako mi boga, svijela bi vam se.

67

Bila je bistra čak i dok je još bila sitna mala klinka. Kad je još bila sasvim mala klinka, ja i Allie

često smo je vodili s nama u park, naročito nedjeljom. Allie je imao malu jedrilicu s kojom se volio zabavljati nedjeljom u parku, pa smo obično vodili i Phoebe sa sobom. Uvijek je nosila bijele rukavice i išla između nas dvojice kao prava dama i sve. A kada smo Allie i ja vodili konverzaciju o stvarima općenito, stara Phoebe je uvijek slušala. Ponekad se čak događalo da zaboravimo da je prisutna, jer je bila još takva mala klinka, ali ona bi nam to uvijek dala do znanja. Prekidala bi nas čitavo vrijeme. Gurnula bi, ili tako nešto, Allieja ili mene i rekla: "Tko? Tko je to rekao? Bobby ili dama?" Mi bismo joj objasnili tko je što rekao, a ona bi rekla "Oh!" i nastavila slušati. I Allie se njom oduševljavao. Hoću reći, i on ju je volio. Ona sad ima deset godina i nije više takva mala, mala klinka, ali još uvijek oduševljava svakog - u svakom slučaju, svakoga tko ima malo mozga. Bilo kako bilo, ona je bila netko s kim je čovjek bio uvijek raspoložen razgovarati preko telefona. Ipak previše sam se plašio da bi se mogli javiti moji roditelji i ustanoviti da se nalazim u New Yorku, da su me nogirali iz Penceyja i sve. Tako sam naprsto završio s oblačenjem košulje, spremio se i spustio liftom u foaje da vidim što se radi.

Ne računajući nekoliko tipova koji su jako nalikovali na makroe, i nekoliko plavuša koje su jako nalikovale na kurve, foaje je bio praktično prazan. Iz Plavog salona su, međutim, dopirali zvuči orkestra, pa sam otišao tamo. Nije bio baš pretrpan ali su mi svejedno dali najgluplji stol - u samom kutu. Trebalо je da onom oberu gurnem jedan dolar pod nos. U New Yorku, gospodine moj, samo novac govori - bez svake šale.

Orkestar je bio, dakle, pravi užas. Buddy Singer. Metalno prodoran, ali ne prijatno prodoran - seljački prodoran. Osim toga, u sali je bilo vrlo malo gostiju mojih godina. U stvari, nije bilo nikoga mojih godina. Publika se dobrim dijelom sastojala od postarijih čićica strašno razmetljiva izgleda i držanja, i njihovih dama. Osim za stolom odmah pored mojeg. Za stolom odmah pored mojeg sjedile su tri ženske tridesetih godina ili tu negdje blizu. Sve tri bile su prilično ružne a na glavama su imale takve neke šešire da se moglo odmah vidjeti da zapravo ne žive u New Yorku, ali jedna od njih, jedna plavuša, i nije bila tako loša. Bila je nekako privlačna, ta plava, i bio sam već počeo da malo izmjenjujem poglede s njom kad se odjednom pojavio konobar s pitanjem što želim naručiti. Naručio sam škotski viski sa sodom i rekao da ih ne miješa - rekao sam to što sam mogao brže jer, ako tu nešto otežete hm-hm i ovaj-ovaj, konobari uvijek pomisle kako još nemate

68

dvadeset jednu godinu i odbijaju da vam donesu bilo kakvo alkoholno piće. S ovim sam, međutim, ipak imao muke.

- Žao mi je, gospodine - rekao je - imate li neku potvrdu o tome koliko imate godina? Vozačku dozvolu, možda?

Pogledao sam ga onako ledeno-hladno, kao da me je bogzna kako uvrijedio, i upitao ga:

- Zar izgledam kao da imam manje od dvadeset jednu?

- Žao mi je, gospodine, ali mi imamo...

- Okej, okej - rekao sam. Neka ide do vraka, pomislio sam. - Donesite mi koka-kolu. - Već se htio udaljiti, ali pozvao sam ga natrag. - Zar ne biste mogli naliti malo ruma ili nečega? - upitao sam.

Pitao sam ga veoma pristojno. - Ne mogu čučati u ovom vašem pajzlu leden trijezan. Zar ne biste mogli naliti u koka-kolu malo ruma ili bilo čega?

- Vrlo mi je žao, gospodine - rekao je i zbrisao. Nisam mu, međutim, mogao ništa zamjeriti. Ako ih uhvate da prodaju piće maloljetnicima, izgube posao. A ja sam prokleti maloljetnik.

Počeo sam ponovo škicati one tri vještice za susjednim stolom. To jest, onu plavušu. Ostale dvije bile su samo za krajnju glad. Nisam to, međutim, činio nimalo grubo. Samo sam ih sve tri pogledao, onako mrtvo hladno. Sto su uradile, sve tri, kada sam to učinio, počele su se kikotati kao idioti.

Vjerojatno su pomislile da sam premlad da nekog tako škicam. To me htjelo iz kože istjerati - čovjek bi pomislio kako se želim oženiti njima, što li. Trebalо je nadalje da ih ignoriram, pošto su to učinile, ali sva je muka bila u tome što se meni zaista plesalo. Strašno volim plesati, ponekad, i upravo tada me je uhvatilo. I tako sam se iznenada nekako kao nagnuo prema njima i rekao:

- Je li koja od vas djevojaka raspoložena za ples?

- Nisam pitao nimalo neotesano niti bilo što slično. Zapravo, veoma galantno. Samo, davao neka ga nosi, one su pomislile da je i to stvar za uzbunu. Počele su se opet kikotati. Bez svake šale, bile su

sve tri prave glupače, zaista. - Hajde - rekao sam. - Plesat ču redom sa svakom od vas. Vrijedi? Što velite? Hajdemo! - Zaista mi se plesalo.

Konačno se ona plavuša digla da pleše sa mnom, jer je bilo očigledno da zapravo njoj govorim, pa smo otišli do podija za ples. Kad smo otišli, ona druga dva gabora samo što nisu dobila histerični napad. Mora da mi je već bilo sve došlo do grla kad mi se uopće dalo da se natežem s njima. Vrijedilo je, međutim. Ona plava zaista je znala plesati. Plesala je valjda najbolje od svih mačaka s kojima sam ikad plesao. Bez svake šale, neke od

69

onih zaista priglupih ženskih u stanju su da na plesnom podiju upravo opi-ju čovjeka. S druge strane, uzmite neku zaista pametnu curu, ta će stalno pokušavati da vas vodinaokolo ili uopće neće veze imati s plesom, tako da je od svega najbolje ostati za stolom i naprosto se napiti, skupa s njom.

- Vi zaista znate plesati - rekao sam to plavuši. - Trebali biste otići u profesionalce. Ozbiljno vam kažem. Jednom sam plesao s jednom pravom balerinom, ali vi plešete duplo bolje od nje. Jeste li ikad čuli za Marca i Mirandu?

- Što? - rekla je. Nije me uopće slušala. Samo je gledala svuda naokolo po sali.

- Pitao sam vas jeste li ikad čuli za Marca i Mirandu.

- Ne znam. Nisam. Ne znam.

- E pa, to vam je jedan plesački par, ona je balerina. Ali nije bogzna što. Radi sve ono što treba da radi, ali sve u svemu nije bogzna što. Znate li kada se za jednu djevojku može reći da zaista fantastično pleše?

- Što kažete? - rekla je. Uopće me nije slušala. Njene misli lutale su naokolo.

- Pitao sam znate li kada se za jednu djevojku može reći da zaista fantastično pleše?

- Ahm.

- E pa... evo, ja sad držim ruku na vašim leđima. Ako mi se čini da ispod moje ruke nema ničega - ni kukova, ni nogu, ničega - onda ta djevojka zaista fantastično pleše.

Ona me, međutim, uopće nije slušala. Zato sam i ja nju ignorirao neko vrijeme. Samo smo plesali. Ljudi moji, e jest ta glupača znala plesati! Buddy Singer i njegov smrdljivi orkestar svirali su onu pjesmu Tek jedna od onih stvari, čak ni oni nisu bili u stanju da je totalno upropaste. To je perfektna pjesma. Nisam pokušavao izvoditi nikakve štosove dok smo plesali - mrzim ljude koji, čim se popnu na plesni podij, počnu izvoditi gomilu bezveznih ekshibicionističkih štosova - ali prilično sam je vodao tamo-amo i ona je uvijek ostajala uz mene. Smiješno je bilo to što sam imao dojam da i ona uživa u svemu tome, sve dok nije izvalila onu glupu primjedbu.

-Ja i moje prijateljice vidjele smo sinoć Petera Lorrea - rekla je. - Onog filmskog glumca. Osobno. Kupovao je novine. Kako je sladak!

- Vi ste sretni - rekao sam. - Stvarno ste sretni. Znate li to? - Bila je zaista prava guska. Ali kakva plesačica! Nisam se mogao suzdržati a da je ne poljubim u vrh njene glupe glave - znate već, tamo gdje je imala razdjeljak. Naljutila se kad sam to učinio.

70

- Hej! Kakvi su sad to štosovi?

- Nikakvi. Nikakvi štosovi. Vi zaista znate plesati - rekao sam. - Imam jednu malu sestru koja ide tek u četvrti razred. Plešete gotovo isto tako dobro kao i ona, a ona zna plesati bolje nego itko živ ili mrtav na svijetu.

- Pripazite malo na svoj jezik, ako nemate ništa protiv. Kakva dama, ljudi moji! Prava kraljica, tako mi boga.

- Odakle ste vi, djevojke? - upitao sam.

Nije mi, međutim, odgovorila. Bila je, mislim, previše zauzeta izviđanjem neće li odnekud izbiti stari Peter Lorre.

- Odakle ste vi, djevojke? - upitao sam je ponovo.

- Što? - rekla je.

- Odakle ste vi, djevojke? Ne morate odgovoriti ako vam nije po volji. Ne bih želio da se previše naprežete.

- Iz Seattlea, Washington - rekla je. Držala se kao da mi je time što mi je to povjerila učinila neku

uslugu.

- S vama je veoma zabavno razgovarati - rekao sam joj. - Znate li to? -Što?

Odustao sam. Bila je ionako prekratka za to.

- Jeste li raspoloženi za jedan mali bugi, ako budu svirali nešto brzo? Ništa seljačko, nikakvo skakanje ili što ja znam. Onako lijepo i lagano. Ako zasviraju nešto brzo, svi će otici na svoja mesta, svi osim starih i debelih, pa ćemo imati dovoljno prostora. Okej?

- Svejedno mi je - rekla je. - Hej... koliko vi, zapravo, imate godina? To me je, ne znam zbog čega, naljutilo.

- Oh, bože - rekao sam. - Nemojte sad sve pokvariti. Imam dvanaest, zaboga. Velik sam za svoje godine.

- Slušajte, već sam vam jednom rekla. Ne trpim takav način govora. Ako nastavite tako, može se dogoditi da se vratim svojim prijateljicama, znate.

Ispričavao sam se kao izbezumljen jer je orkestar počinjao svirati neku brzu stvar. Počeli smo plesati bugi - ali veoma lijepo i lagano, ništa seljački. Plesala je zaista dobro. Sve što je trebalo uraditi bilo je da je dodirnete. A kada se okretala, njeno fino malo dupence tako se lijepo uvijalo i sve. Bio sam sav izvan sebe. Ozbiljno vam kažem. Do trenutka kad smo ponovo sjeli za stol bio sam već napola zaljubljen u nju. Takva vam je stvar s curama. Svaki put kad učine nešto lijepo - čak i ako nisu bogzna što za oko, pa čak i ako su onako malo priglupe - čovjek je odmah napola zaljubljen u njih, a onda nikad ne zna na čemu je, kog vraka. Djevojke. Isuse Kriste. Djevojke su u stanju da vas dovedu do ludila. Zaista jesu.

71

Nisu me pozvale da sjednem za njihov stol - uglavnom zbog toga što su za nešto takvo bile preglupe - ali ja sam ipak sjeo. Plavuša s kojom sam plesao zvala se Bernice i još nekako - Crabs ili Krebs. One dviye ružne zvale su se Marty i Laverne. Rekao sam im da se zovem Jim Steele, tek onako, iz čistog štosa. Onda sam ih pokušao navući na neki malo inteligentniji razgovor, ali to je bilo praktično neizvedivo. čovjek im je morao čupati riječi klještima. Teško bi bilo reći koja je od njih tri bila najgluplja. Što su radile, sve tri su bez prestanka promatrале čitavu prostoriju, kao da očekuju da će za koji trenutak upasti unutra čitav čopor onih prokletih filmskih zvijezda. Vjerovatno su zamišljale da filmske zvijezde, kad god dodu u New York, ništa drugo ne rade nego vise u Plavom salonu, a ne u "Stork" klubu ili "El Moroccu" i takvim mjestima. Sad, bilo kako bilo, trebalo mi je pola sata da izvučem iz njih gdje rade u Seattleu i takve stvari. Sve su radile u istom osiguravajućem društvu. Pitao sam ih sviđa li im se taj posao, ali mislite da je od tih triju glupača bilo moguće dobiti neki intelligentan odgovor? Mislio sam da su one dviye ružne, Marty i Laverne, sestre, ali su se obje strahovito uvrijedile kad sam ih to upitao. Bilo je očigledno da ni jedna od njih nije željela izgledati kao ona druga, i čovjek im to nije mogao ni zamjeriti. Bilo je to, ipak, vrlo zabavno.

Plesao sam sa svima - sa sve tri - redom. Jedna od onih ružnih, Laverne, nije ni plesala baš tako loše, ali zato je ona druga, stara Marty, bila ubitačna. Plesati sa starom Marty bilo je isto što i vući Kip slobode za sobom po podu. Jedini način na koji sam mogao bar malo zasladiti to natezanje okolo-nao-kolo bilo je da se malo zabavljam na njen račun. Zato sam joj rekao da sam upravo vidio Gary Coopera, filmskog glumca, dolje u dnu sale.

- Gdje?- upitala me je, uzbudena kao sam vrag. - Gdje?

- Šteta, zakasnili ste. Upravo je izišao. Zašto niste pogledali kad sam vam rekao?

Stala je usred plesa i počela nadvirivati preko svih glava ne bi li ga još vidjela.

- Oh, do vraka! - rekla je. Gotovo sam joj srce slomio, zaista jesam. Bilo mi je strašno krivo što sam se tako našalio s njom. S nekim ljudima ne treba se tako šaliti, čak i kad to zaslužuju.

Evo, međutim, što je u tome bilo od svega najsmješnije. Kad smo se vratili natrag za sol, stara Marty je ponosno rekla ostalim dvjema kako je Gary Cooper upravo izišao iz lokalne. Ljudi moji, stara Bernice i Laverne umalo što nisu izvršile samoubojstvo kad su to čule. Bile su potpuno izvan sebe i pitale su Marty je li ga vidjela i te stvari. Stara Marty je rekla da ga je vidjela samo na trenutak. To me je oborilo.

72

Bar se već zatvarao pa sam svima, brzo, prije nego što mu udare ključ, naručio po dva pića i još dvije koka-kole za sebe. Stol je bio sav zakrčen čašama. Jedna od onih ružinih, Laverne, stalno mi je pila krv što pijem samo koka-kolu. Imala je izvanredan smisao za humor. Ona i stara Marty pile su Tom-Collinse - usred prosinca, za ime božje! Nisu znale za bolje. Ona plavuša, stara Bernice, pila je burbon sa sodom. I ljuštala ga je zaista propisno. Sve tri su čitavo vrijeme bez prestanka tražile pogledima filmske zvijezde. Jedva ako su koju riječ progovorile, čak i međusobno. Stara Marty pričala je više nego druge dvije zajedno. Bez prestanka je izvaljivala one vrlo otrcane, dosadne štosove - zahod je nazivala "soba za djevojčice", a za onog jadnog starog otrcanog klarinetista u Buddy Singerovom orkestru rekla je da je "zaista mrtav" kad je ustao i izvukao par jadnih ledenih hotova. Njegov klarinet nazivala je "lizalicom". Prava primitivka! Druga ružna, Laverne, smatrala je da spada medu izuzetno duhovite osobe. Stalno je tražila od mene da nazovem svog oca i da ga pitam što radi noćas. Stalno me je pitala je li moj otac izišao noćas s nekom mačkom. Pitala me je to četiri puta - bila je zaista duhovita. Stara Bernice, ona plava, nije gotovo ni riječi progovorila. Svaki put kad bih je nešto upitao, odgovarala je "Što?". To čovjeku nakon izvjesnog vremena počne ići na živce.

Iznenada, kad su ispraznile svoje čaše, sve tri su ustale i rekle kako je vrijeme da idu u krevet. Rekle su kako sutra trebaju rano ustati jer žele vidjeti prvu predstavu u Radio City Music Hallu. Pokušao sam ih nagovoriti da ostanu još neko vrijeme, ali nisu htjele. Tako smo se pozdravili i sve što uz to ide. Rekao sam da će ih potražiti u Seattleu, ako ikad dođem tamo, u što sumnjam. Da će ih potražiti, mislim.

S cigaretama i svim idi mi-dodi mi račun je izišao na nekih trinaest dolara. Mislim da bi bio red da su bar ponudile da plate piće koje su popile prije nego što sam im se pridružio - ja to ne bih dopustio, naravno, ali trebale su bar ponuditi. Nije mi, uostalom, bilo mnogo stalo. Bile su takve guske a na glavama su imale takve neke jadne, smiješne šešire. A ono s ranim ustajanjem da bi vidjele prvu predstavu u Radio City Music Hallu posebno me je deprimiralo. Ako netko, neka djevojka u nemogućem šeširu, primjerice, dode čak u New York - iz Seattlea u državi Washington, za ime božje - i završi tako da ustaje rano ujutro kako bi pogledala neku idiotsku prvu reviju u Radio City Music Hallu, onda me to tako deprimira da je to naprsto nepodnošljivo. Platio bih im, svima trima, stotinu čaša pića samo da mi to nisu rekle.

Otišao sam iz Plavog salona ubrzo nakon njih. I tako je već bio fajrunt, a

73

orkestar je već odavno bio ispario. Prvo i prvo, taj Plavi salon bio je jedno od onih mjesto u kojima je užasno sjediti ukoliko nemate nekog dobrog s kim možete plesati, ili ukoliko vam konobar ne dozvoli da naručujete pića, prava, a ne tamo neke koka-kole. U čitavom svijetu ne postoji nijedan noćni klub u kojem je moguće sjediti duže vrijeme ako čovjek ne može, ako ništa drugo, a ono bar naručiti neki alkohol i natreskati se. Ili ako nije s nekom mačkom uz koju je zaista sav izvan sebe.

74

11

Iznenada, dok sam išao prema foajeu, pala mi je na pamet opet stara Jane Gallagher. Uvrtjela mi se u glavu i nisam mogao nikako da je izbijem van. Tamo u foajeu uvalio sam se u neku fotelju koja je izgledala kao sva izbljuvana, i mislio sam na Jane i starog Stradlatera kako sjede u onom prokletom automobilu Eda Bankyja i, premda sam bio prilično siguran da starom Stradlateru nije uspjelo da je okrene - poznavao sam Jane kao staru paru - ipak je nisam mogao izbiti iz glave. čitao sam je kao knjigu. Zaista jesam. Hoću reći da je, pored dame, prilično voljela atletiku i sport i, pošto sam se upoznao s njom, čitavo dugo ljeto igrali smo tenis gotovo svakog jutra a golf gotovo svakog popodneva. Zaista sam je upoznao posve intimno. Ne želim reći da je između nas bilo nekih fizičkih veza ili što ja znam čega - nije - ali viđali smo se čitavo vrijeme. čovjek ne mora imati seksualne odnose s nekom djevojkom da bi je upoznao.

Kako sam je upoznao - onaj njen pinč-doberman navikao se nekako da

75

prelazi k nama i istresa se na našem travnjaku, i moja majka se strahovito uzbudivala zbog toga. Pozvala je njenu majku i podigla veliku dreku. Moja majka zna da podigne vrlo veliku dreku oko

takvih stvari. Što se dogodilo, nekoliko dana kasnije video sam Jane kako potruške leži pored bazena za kupanje, tamo u klubu, i rekao joj zdravo. Znao sam da stanuje u kući odmah pored naše, ali nikad ranije nisam razgovarao s njom niti bilo što. Ona mi je, međutim, tog dana kad sam joj rekao zdravo uzvratila samo jednim ledenim tušem od pogleda. Sto sam muka pretrpio dok je nisam uvjerio da je meni sve ravno do mora gdjese njen pas istresa. Što se mene tiče, mogao je komotno to raditi i u našoj dnevnoj sobi. Bilo kako bilo, Jane i ja smo nakon toga postali veliki prijatelji i sve drugo. Igrao sam s njom golf tog istog popodneva. Izgubila je osam lopti, dobro se sjećam. Osam. Grdnih me je muka stajalo da je nekako natjeram da bar oči otvorí kad udara loptu. Uspjelo mi je, ipak, da neizmjerno popravim njenu igru. Ja inače veoma dobro igram golf. Kad bih vam ispričao kakve rezultate postižem, po svojoj prilici ne biste mi vjerovali. Malo je nedostajalo pa da me jednom snime za filmski žurnal, ali predomislio sam se u posljednjem trenutku. Zaključio sam da bi onaj tko toliko mrzi film kao ja ispaо licemjer kad bi dopustio da ga strpaju u filmski žurnal.

Bila je to čudna djevojka, ta stara Jane. Kad bih rekao da je izrazito lijepa, to ne bi bio baš točan opis. Ipak, oduševljavala me je. Imala je nekako strašno pokretna usta. Želim reći da su joj se usta, kad bi govorila ili se uzbudivala zbog nečega, nekako kretala u pedeset raznih pravaca, usne i sve. To me je obaralo s nogu. I nikad ih zapravo nije propisno ni zatvarala, ta svoja usta. Uvijek su bila tek malčice otvorena, naročito kad bi u golfu zauzela pozu za udarac ili kad bi čitala knjigu. Uvijek je čitala, i čitala je veoma dobre knjige. Čitala je svu silu poezije i još mnogo toga. Ona je bila jedini čovjek, izvan moje obitelji, kome sam pokazao Alliejevu rukavicu za bezbol, sa svim onim pjesmama ispisanim po njoj. Nikad se nije upoznala s Alliejem niti što slično, jer je to bilo prvo ljeto što ga je provodila u Maini - prije toga išla je uvijek na Cape Cod - ali sam joj ispričao dosta toga o njemu. Nju su takve stvari zanimala.

Moja majka je nije baš bogzna kako voljela. Hoću reći, moja majka je uvijek smatrala da se Jane i njena majka nekako s visine odnose prema njoj ili što ja znam kad je ne pozdravljaju. Moja majka ih je često viđala u selu jer je Jane imala običaj da se sa svojom majkom vozi na tržnicu u onom lasalle kabrioletu što su ga imale. Moja majka nije čak smatrala da je Jane privlačna. Ja, međutim, jesam. Jednostavno mi se svidjalo kako izgleda, to je sve.

76

Sjećam se dobro jednog popodneva. Bilo je to jedini put da smo stara Jane i ja došli blizu toga da se kao malo hvatamo. Bila je subota, vani je pljuštala upravo pasja kiša, a ja sam bio prijeko kod njih, na verandi - imali su takvu neku veliku zastakljenu verandu. Igrali smo dame. Imao sam običaj da je s vremenom na vrijeme zadirkujem zbog toga što nikako nije htjela izvesti svoje kraljeve iz zadnjeg reda. Nisam je, međutim, mnogo zadirkivao. Čovjek nikad nije osjećao želju da baš mnogo zadirkuje Jane. Mislim da zapravo najviše volim kad mogu, kad mi se pruži prilika, zadirkivati cure do besvijesti, ali čudna je to stvar. Djevojke koje najviše volim upravo su one koje nikad nemam baš mnogo volje zafrkavati. Ponekad mislim da bi one voljele da ih zadirkujem - zapravo, znam da bi voljele - ali teško je početi kad ih čovjek poznaje prilično dugo a nikad ih ranije nije zadirkivao. Sad, nema veze, pričao sam vam o onom popodnevnu kad smo Jane i ja dospjeli veoma blizu toga da se kao malo hvatamo. Pljuštalo je kao u paklu a mi smo sjedili na njenoj verandi kad se, iznenada, pojavi onaj pijani kreten za koga je bila udata njena majka, i upita Jane ima li u kući cigareta.

Nisam ga baš dobro poznavao niti bilo što slično, ali izgledao je kao ona vrsta ljudi koji nikad neće mnogo razgovarati s vama osim ako nešto traže od vas. Imao je neki gadan karakter. Bilo kako bilo, stara Jane nije mu htjela odgovoriti kad je upitao ima li negdje cigaretu. I tako ju je taj tip ponovo upitao, ali ona ni tada nije htjela odgovoriti. Nije čak ni podigla pogled s ploče. Konačno se tip opet povukao u kuću. Kad se izgubio, upitao sam Jane što se to, kog vraga, događa. Na to nije ni men/odgovorila. Držala se kao da se koncentrira na slijedeći potez u igri i sve, ali u tom trenutku jedna njena suza iznenada je kapnula na ploču. Na jedno od crvenih polja - ljudi moji, kao da je sad gledam. Ona ju je samo razmazala po ploči prstom. Ne znam zašto, ali to me je strahovito uzbudilo. Što sam uradio, prišao sam joj i natjerao je da prijeđe tamo na onu široku ljljačku, tako da mogu sjesti pored nje - zapravo, sjeo sam joj u krilo, praktično. Onda je ona počela uistinu plakati, i slijedeća stvar koje sam bio svjestan bila je da je ljubim - svuda, po očima, po nosu, po čelu, obrvama i svuda, po ušima - po čitavom licu, osim usta. Nekako mi nije dala da dođem do usta.

Bilo kako bilo, to je bio trenutak kad smo bili najbliže da se kao malo hvatamo. Nakon izvjesnog je vremena ustala, otišla u kuću i obukla onaj crno-bijeli sviter što ga je imala - obarao me je s nogu - i onda smo otišli u neko prokleti kino. Upitao sam je, usput, je li gospodin Cudahv - tako se zvala ona vražja ispičutura - ikad pokušao da joj se nabaci. Bila je još prilično mlada ali je imala fantastičnu figuru i smatrao sam da bi ona hulja Cudahv bio u stanju poku-

77

sati nešto slično. Ona mi je, međutim, rekla da nije. Nikad mi nije uspjelo ustanoviti u čemu je bila stvar. Kod nekih djevojaka, kad se nešto dogodi, gotovo nikad ne možete ustanoviti u čemu je stvar. Ne bih želio da steknete uvjerenje da je bila, što ja znam, neka ledenica ili nešto slično, samo zbog toga što se nismo nikad hvatali niti se mnogo zezali naokolo. Nije to bila. Na primjer, uvijek smo se čitavo vrijeme držali za aike. To baš ne znači kao nešto naročito, to mi je jasno, ali ona je bila djevojka s kojom je fantastično držati se za ruke. Kod većine djevojaka, ako se držite za ruke, njihova prokleta ruka umire u vašoj, ili opet, s druge strane, misle da treba stalno i bez prestanka micati rukom, kao da se boje da će vam inače biti dosadno ili što ja znam. Jane je bila drukčija. Ušli bismo u neko prokleti kino ili tako nešto i odmah bismo se uhvatili za ruke, i nismo se puštali sve do kraja filma. I nismo nikad mijenjali položaj niti smo od toga pravili bogzna kakvu senzaciju. čovjek se, sa Jane, čak nikad nije morao brinuti je li mu ruka oznojena ili nije. Sve što bi znao bilo je da je sretan. I zaista je bio.

Upravo sam se sjetio još jedne stvari. Jednom prilikom, u kinu, Jane je učinila nešto od čega umalo nisam pao u nesvjest. Upravo se davao filmski žurnal ili tako nešto kad sam, odjednom, osjetio na potiljku nečiju ruku, bila je to njena ruka. Bila je to neobična stvar, učiniti tako nešto. Hoću reći, bila je još posve mlada i sve, a većina žena koje viđate kako polažu ruku na nečiji potiljak negdje su tamo dvadeset petih-tridesetih godina, i obično to čine svojim muževima i djeci - ja to, primjerice, činim ponekad kad sjedim u kinu sa svojom malom sestrom Phoebe. Ali ako je neka djevojka još posve mlada, a učiniti tako nešto, onda je to tako lijepo da čovjek samo što ne umre od sreće.

Bilo kako bilo, eto o čemu sam mislio dok sam sjedio u foajeu, u onoj fotelji koja je izgledala kao sva izbljuvana. Stara Jane! Svaki put kad sam u mislima stigao do onoga s njom i Stradlaterom u prokletim Bankijevim kolima dolazilo mi je da poludim. Znao sam da mu ona nikad ne bi dopustila da je predribla do samog gola, ali mi je ipak dolazilo da poludim. Ne želim uopće ni govoriti o tome, ako već želite znati istinu.

U foajeu više nije bilo gotovo nikoga. Nije više bilo čak ni onih plavuša kurvinskog izgleda i odjednom sam osjetio strahovitu želju da se izgubim nekamo do vraga, da nestanem s tog mjesta. Isuviše me je deprimiralo. A nisam bio umoran niti bilo što slično. Zato sam otišao gore u svoju sobu i obukao kaput. Nisam propustio baciti pogled kroz prozor, da vidim jesu li svi oni perverzni tipovi još u akciji, ali svjetla su već svuda bila pogašena.

78

Tako sam se opet spustio natrag liftom, sjeo u taksi i rekao šoferu da me vozi dolje, do Ernijevog bara. Ernijev bar, to vam je jedan noćni klub u Greenwich Villageu, u koji je moj brat D. B. imao običaj prilično često zalaziti, prije nego što je otišao u Hollywood i prostituirao se. Znao je povesti i mene, s vremenom na vrijeme. Ernie, to vam je jedna velika, debela momčina, Crnac, i svira klavir. Strašan je snob i ne želi čak ni razgovarati s čovjekom ako slučajno nije neka veličina ili poznata ličnost ili tako nešto, ali što jest, jest, svirati na klaviru zaista zna. Svira tako dobro da to ponekad ide na živce. Ne bih vam znao točno reći što mislim kad to kažem, ali tako je. Naravno, volim slušati kad svira, ali čovjek ponekad poželi da mu prevrne onaj njegov prokleti klavir. Mislim da je to zbog toga što se ponekad, kad svira, u njegovoј glazbi osjeća da je čovjek koji neće razgovarati s vama ukoliko niste neka veličina ili slično.

79

12

Taksi u koji sam sjeo bio je neka prastara krntija i zaudarao je kao da se netko upravo ispovraćao u njemu. Ja uvijek imam takvu sreću, kad god krenem nekamo kasno noću, da naletim na takva neka, kao izbljuvana kola. Stvar je bila utoliko gora što je vani sve bilo tako tiho i pusto, iako je bila subota uvečer. Na ulici nisam vidio gotovo ni žive duše. Tek tu i tamo mogli ste vidjeti ponekog

čovjeka i djevojku kako prelaze ulicu, držeći se rukama oko pasa i tako, ili gomilu frajera razbijajućkog izgleda sa svojim damama kako se svi skupa smiju kao hijene nečemu za što biste se mogli kladiti da uopće nije smiješno. New York je jeziv kad se u njemu, u kasno doba noći, netko glasno smije na ulici. čuje se na milje daleko. To uvijek djeluje na čovjeka tako da se osjeti strahovito potišten i osamljen. Osjetio sam neizdrživu želju da odem kući i malo naklapam sa starom Phoebe. Poslije izvjesnog vremena vožnje šofer i ja konačno smo se upustili u nešto kao razgovor. Prezime mu je bilo Horwitz. Bio je mnogo bolji čovjek od onog šofera

80

s kojim sam se vozio ranije iste večeri. Bilo kako bilo, palo mi je na pamet da bi možda on mogao znati nešto o onim patkama.

- Hej, Honvitz - rekao sam - jeste li ikad prošli pored one lagune u Centralnom parku? Dolje u južnom dijelu?

- Pored čega?

- Lagune. Onog kao malog jezera, tamo. Tamo gdje su one patke. Sigurno znate.

-Aha. Pa šta je s tim?

- E pa, znate one patke koje plivaju naokolo po njemu? Tamo u proljeće i uvijek? Znate li možda, kojom srećom, kamo odlaze zimi?

- Tko kamo odlazi?

- Patke. Znate li, slučajno? Hoću reći, da li netko dolazi s kamionom ili tako nečim i odnosi ih, ili one odlete onako same od sebe? Odsele se na jug ili tako nešto?

Stari Horwitz se sav okrenuo prema meni i odmjerio me. Bio je tip strahovito nestrpljivog čovjeka. Nije, međutim, bio loš.

- Otkud, dovraga, da to znam? - rekao je. - Otkud, dovraga, da znam takve gluposti?

- Sad, nemojte se odmah ljutiti zbog toga - rekao sam. Bio se nekako naljutio zbog tog pitanja, što li.

- Tko se ljuti? Nitko se ne ljuti.

Prestao sam razgovarati s njim kad je tako prokleti osjetljiv na takve stvari. On je, međutim, ponovo počeo, sam od sebe. Ponovo se čitav okrenuo i rekao:

- Ribe ne odlaze nikamo. One ostaju tamo gdje jesu, ribe. U samom jezeru.

- Ribe, to je nešto drugo. Ribe su drukčije. Ja pitam za patke- odgovorio sam.

- Što tu ima dntkčije? Nema tu ništa drukčije-rekao je Honvitz. Ma što da je rekao, sve je zvučalo kao da se ljuti. - Teža je za ribe ta zima nego za patke, zaboga. Razmislite malo, zaboga!

Nisam ništa odgovorio gotovo cijelu minutu. Zatim sam rekao:

- U redu. Što rade te vaše ribe, kada se čitavo jezerce pretvori u čvrst blok leda, po kojem se ljudi voze na klizalkama i sve ostalo?

Stari Honvitz se ponovo okrenuo.

- Što, dodavola, želite reći tim 'što rade'? - dreknuo je na mene. - Ostaju točno tamo gdje jesu, zaboga!

- Ne mogu opet tek tako ignorirati led. Ne mogu ga igno n'rari, tek tako!

81

- Tko ga ignorira? Nitko ga ne ignorira] - rekao je Honvitz. Bio se tako užasno uzbudio da sam se uplašio da će taksijem naletjeti na neku banderu ili slično. - Žive točno tamo u samom ledu. Takva im je priroda, zaboga. Zamrznu se i ostanu tako u jednom položaju čitavu zimu.

-Je li? A šta onda jedu? Hoću reći, ako se čvrsto zamrznu, onda ne mogu plivati naokolo i tražiti hranu i ostalo.

- Njihova tijela, zaboga - ma šta je s vama? Njihova tijela uvlače hranu i sve, ravno iz one proklete trave i svakavog dreka koji se nade u ledu. Pore su im otvorene čitavo vrijeme. Takva im je priroda, zaboga. Shvaćate li što vam govorim? - Ponovo se čitav okrenuo prema meni, da me pogleda.

- Oh - rekao sam i prešao preko toga. Bojao sam se da će razlupati prokleti taxi. Osim toga, bio je tako osjetljiv čovjek da nije bilo nikakvo zadovoljstvo diskutirati s njim o bilo čemu. - Jeste li za to da se negdje zaustavimo i popijemo nešto zajedno? - upitao sam.

Nije mi odgovorio. Mislim da je još uvijek razmišljao. Upitao sam ga ponovo. Bio je prilično dobar momak. Sasvim zabavan i sve.

- Nemam vremena piti, šefe - rekao je. - A koliko, dodavola, uopće imate godina? Zašto niste kod kuće u krevetu?

- Nisam umoran.

Kad sam izišao pred Ernijevim barom i platio vožnju, stari Honvitz je opet izvukao one svoje ribe. Očigledno su mu još uvijek bile na pameti.

- Slušajte - rekao je - da ste riba, majka Priroda bi se pobrinula za vas, zar ne bi? Je 1' točno? Ne mislite valjda da te ribe naprsto umiru čim nastupi zima, što li?

-Ne, ali...

- Imate, bogami, pravo da ne umiru - rekao je Honvitz i odjurio kao da ga svi vrazi gone. Bio je to valjda najosjetljiviji čovjek što sam ga ikad sreo. Ljutilo ga je sve što sam izgovorio.

Iako je već bilo tako kasno, stari Ernijev bar bio je nabijen kao šibice. Dripci iz pripremnih škola i koledža bili su u dominantnoj većini. Gotovo sve proklete škole na svijetu raspuštaju se za božićne ferije prije škola u koje ja idem. Jedva mi je uspjelo ostaviti kaput u garderobi, tako je bilo sve krcato. Vladala je, međutim, prilična tišina jer je Emie upravo svirao na klaviru. To je trebalo biti nešto kao svetinja, zaboga, kad on sjedne za klavir. A tako dobar nitko nije. Dva-tri para, tu odmah pored mene, čekala su da dobiju stol i svi su se gurali i dizali na prste da bace pogled na starog Ernija dok svira. Ispred klavira postavio je jedno veliko blesavo zrcalo, s onim ogromnim reflektorom uperenim pravo u njega, tako da svi mogu proma-

82

trati njegovo lice dok svira. Prste mu, dok je svirao, niste mogli vidjeti -samo ono njegovo veliko staro lice. Strašno velika stvar, nema što. Ne sjećam se baš točno kako se zvala pjesma koju je svirao kad sam ušao, ali ma što da je bilo, on je to zaista do kraja uprskao. Udarao je sve moguće glupe ekshibicionističke kovrčice u visoke note i masu drugih zavrzlama, caka i štosova od kojih redovno dobivam proljev. Trebali ste, međutim, čuti onu gomilu kad je završio. Došlo bi vam da povraćate. Potpuno je pošizila. Bila je sastavljna od točno onih istih kretena koji se u kinima cerekaju kao hijene stvarima koje uopće nisu smiješne. Tako mi boga, kad bih ja bio neki pijanist ili glumac ili tako nešto, i kad bi sve te budale smatrala da sam fantastičan, meni bi to bilo nešto najgore. Ne bih čak želio ni da mi pljeskaju. Ljudi uvijek pljeskaju onome čemu ne treba. Kad bih bio neki pijanist, svirao bih zatvoren u ormaru. Sad svejedno, kad je završio i kad su svima glave otpadale od pljeskanja, stari Emie se okrenuo na svojoj stolici i poklonio se na onaj afektirani, ponizni način. Kao da je neki bog te pita kako skroman čovjek, i pored toga što je tako fantastičan pijanist. Bila je to grdna afektaci-ja - hoću reći, kad je već bio takav snob i sve. Na neki čudan i smiješan način meni ga je, međutim, bilo nekako žao, kad je završio. Mislim da čak ni on sam više ne zna kad svira dobro a kad loše. Nije sve to bila ni samo njegova krivica. Jednim dijelom krivim za to sve one kretene koji uvijek do besvijesti pljeskaju - oni će pokvariti svakoga, samo ako im pružite priliku. Sad svejedno, ponovo me uhvatila ona potištenost i utučenost i vraški malo je nedostajalo pa da uzmem natrag svoj kaput i vratim se u hotel, ali bilo je još prerano i nekako nisam baš imao volje ostati potpuno sam.

Konačno su mi našli neki smrdljivi stol, odmah do samog zida, iza nekog blesavog stupa odakle se nije moglo ama baš ništa vidjeti. Bio je to jedan od onih uskih malih stolova kod kojih - ako ljudi za susjednim stolom ne ustanu da vas puste, a oni to nikad ne čine, stoka - morate se praktično pentrati do vaše stolice. Naručio sam škotski viski sa sodom, što je moje omiljeno piće, pored ledenih dejkvirija. Kod Ernija ste mogli dobiti piće ako ste samo bili stariji od šest godina - tako je mračna bila sala, a osim toga tu nitko nije obraćao pažnju na to koliko imate godina. Mogli ste čak biti i narkoman, nitko ne bi na to obratio pažnju.

Oko mene su bili sve sami ubibože tipovi. Bez svake šale. Za jednim drugim malim stolom, meni odmah s lijeve strane, gotovo meni na glavi, sjedio je jedan ružan mladić s jednom isto tako ružnom djevojkom. Bili su negdje mojih godina, ili možda tek nešto malo stariji. Bilo je zabavno promatrati ih. Vidjelo se da paze kao sam vrag da onu obveznu konzumaciju

83

ne ispiju prebrzo. Neko vrijeme sam slušao njihov razgovor, jer nisam imao što drugo raditi. Pričao joj je o nekoj školskoj nogometnoj utakmici koju je gledao tog istog popodneva. Opisivao joj je svaki pojedini udrac u čitavoj igri - bez svake šale. Bio je to najdosadniji čovjek koga sam ikad slušao. Bilo je očigledno da tu njegovu djevojku utakmica ama baš ništa ne zanima, ali ona je bila još ružnija od njega i tako ga je, mislim, morala slušati. Ružnim djevojkama zaista nije lako.

Ponekad ih istinski žalim. Ponekad ih uopće ne mogu ni gledati, naročito ako su u društvu nekog tupana koji im prepričava svaku sitnicu s neke blesave nogometne tekme. S moje desne strane razgovor je, međutim, bio još jeziviji. S moje desne strane sjedio je momak koji kao se trudio da što više izgleda kao student iz Yalea, u sivom flanelskom odijelu i jednom od onih pederskih kariranih "Tattersall" prsluka. Sve te hulje iz Ivy League nalikuju jedan na drugog. Moj otac želi da i ja idem u Yale ili eventualno u Princeton, ali kunem se da nikad ne bih stupio ni u jedan od koledža iz Ivy League, pa makar na mjestu umro, tako mi boga. Sad, bilo kako bilo, taj momak koji je nalikovao na studenta iz Yalea bio je u daištvu jedne fantastične mačke. Ljudi moji, kakva je to cura bila! Ali trebali ste čuti razgovor što su ga vodili. Kao prvo, obadvoje su bili pomalo cvrenuti. Što je taj tip radio, navalio je da je pipa pod stolom i u isto vrijeme joj tupio o nekom mladiću iz njegovog studentskog doma koji je pojeo čitavu bočicu aspirina i zamalo izvršio samoubojstvo. Djevojka je bez prestanka govorila: - Kako je to strašno!... Nemoj, dragi. Molim te, nemoj. Nemoj ovdje. - Zamislite to. Pipati nekoga i u isto vrijeme mu pričati kako je neki mladić izvršio samoubojstvo! Obarali su me.

Malo-pomalo počeo sam se zaista osjećati kao konjska stražnjica, sjedeći onako potpuno sam. Nisam imao što drugo nego pušiti i piti. Što sam uradio, rekao sam konobaru da pita starog Ernieja je li raspoložen da dođe, da zajedno popijemo koju čašicu. Rekao sam mu neka kaže Ernieju da ga poziva D. B-ov brat. Mislim, međutim, da mu on tu moju poruku uopće nije prenio. Te hulje nikad nikome ne prenose ničije poruke.

Iznenada, iz neba pa u rebra, pojavila se pred mnom jedna djevojka i rekla:

- Holden Caulfield!

Zvala se Lillian Simmons. Moj brat D. B. vukao se s njom naokolo neko vrijeme. Imala je ogromna mljekarstva.

- Zdravo - rekao sam. Pokušao sam, naravno, ustati, ali bilo je pravo umijeće ustati na takvom mjestu. Bila je u društvu nekog mornaričkog oficira koji se držao kao da su mu u stražnjicu ugurali držak od metle.

84

- Kako je divno što te vidim! - rekla je stara Lillian Simmons. Strogo afektirano. - Kako tvoj veliki brat? - To je zapravo bilo sve što je htjela čuti.

- Fino. U Hollywoodu je.

- U Hollywoodu! Divnol A što radi tamo?

- Nemam pojma. Valjda piše - rekao sam. Nekako mi se nije dalo da sad tu diskutiram o tome. Bilo je očito da ona misli kako je to strašna stvar, to što je on u Hollywoodu. To misle gotovo svi.

Uglavnom oni koji nikad nisu pročitali nijednu njegovu priču. To me ponekad dovodi do ludila.

- Kako je to z/2budljivo - rekla je stara Lillian. Onda me je predstavila onom mornaru. Zvao se kapetan Blop ili tako nekako. Bio je jedan od onih ljudi koji misle kako će ispasti mekušci ako vam, kad se rukuju, ne polome bar četrdeset prstiju. Bože, kako mrzim takve fazone! - Jesi li tu sam, bebice? - upitala me je stara Lillian. Bila je zaustavila čitav prokleti promet u prolazu između stolova. Bilo je očito da uživa kad tako može zakrčiti sav promet. Neki konobar je čekao da mu se skloni s puta, ali ona ga nije čak ni primjećivala. Smiješno je bilo sve to. Bilo je očito da se ne svida naročito ni onom mornaru, iako je, eto, izišao s njom. Nije se sviđala naročito ni meni. Nije nikome. čovjek je bio prisiljen da je na izvjestan način žali. - Zar nisi ni s kakvom djevojkom, bebice? - upitala me je. Do tog vremena bilo mi je već uspjelo ustati, a ona se nije potrudila ni da mi kaže neka sjednem. Bila je od onih žena koje puštaju čovjeka da stoji satima. - Zar nije lijep? - rekla je onom svom mornaričkom oficiru. - Holdene, ti postaješ svake minute sve ljepši. - Mornar joj je rekao da podu. Rekao je da su zakrčili prolaz. - Holdene, hajde s nama - rekla je stara Lillian. - Ponesi svoje piće.

- Upravo sam imao namjeni da krenem - rekao sam joj. - Trebam se sastati s nekim. - Bilo je očito da samo pokušava da mi se dodvori. Tako da ja kasnije pričam D. B-u o tome.

- Dobro, ti mali, da ne kažem što. Tako ti i treba. Reci svom velikom bratu da ga mrzim, kad ga vidiš.

Onda je otisla. Mornarički oficir i ja rekli smo jedan drugome kako nam je veoma draga što smo se upoznali. To me uvijek obara. Uvijek govorim "Drago mi je što smo se upoznali" ljudima za koje mi uopće nije draga što sam ih upoznao. čovjek, međutim, mora izgovarati takve stvari ako želi ostati živ.

Pošto sam joj rekao kako se trebam sastati s nekim, nije mi preostalo ništa drugo nego da zaista i odem. Nisam se mogao zadržati čak ni toliko da čujem kako stari Ernie svira nešto koliko-toliko čestito. Nije mi, međutim, bilo ni na kraj pameti da sjedim za stolom sa starom Lillian Simmons i nje-

85

nim mornaričkim oficirom i da pustim da me zagnjave do smrti. I tako sam otisao. Bio sam bijesan kad sam uzimao kaput iz garderobe. Ljudi vam uvijek sve tako pokvare.

86

13

Vratio sam se u hotel pješice. Pored četrdeset i jednog predivnog bloka. Nisam to učinio zbog toga što sam osjećao potrebu da se prošetam ili nešto slično. Ne. Više zbog toga što nisam bio raspoložen da opet zaustavljam taksi, ulazim i izlazim iz njega.

čovjeku ponekad dosadi vožnja taksijem isto onako kao što mu dosadi da se vozi liftom. Iznenada osjeti da mora hodati, bez obzira na to koliko daleko ili do kojeg kata. Dok sam bio mali, vrlo često bih se popeo uz stepenice sve do našeg stana. Dvanaest katova.

Bilo je vrlo teško primijetiti da je snijeg uopće padao. Na pločnicima nije bilo gotovo ni traga od snijega. Bilo je, međutim, strahovito hladno i zato sam izvadio iz džepa onu svoju crvenu lovačku kapu i natukao je na glavu. Bilo mi je potpuno svejedno kako izgledam. čak sam spustio i one poklopce na uši. Volio bih da sam mogao saznati tko mi je u Pencevju digao rukavice, jer su mi se ruke smrzavale. Nije da bih u vezi s tim bio nešto naročito uradio, čak i da sam saznao. Inače sam strašna kukavica. Nastojim da se to

87

ne primijeti, ali zapravo jesam. Da sam, primjerice, u Pencevju ustanovio tko mi je ukrao rukavice, vjerojatno bih bio otisao u sobu tog lopova i rekao mu: "Okej, kako bi bilo da mi vratiš one rukavice?" Lopov koji ih je digao vjerojatno bi odgovorio glasom potpuno nevinog čovjeka: "Kakve sad rukavice?" Što bih uradio, otisao bih do njegovog ormara i negdje u njemu pronašao svoje rukavice. Skrivene, recimo, u nekim kaljačama ili slično. Izvukao bih rukavice, pokazao ih tom frajeru i rekao: "Pretpostavljam da su ove proklete rukavice tvoje?" Lopov bi me na to vjerojatno pogledao onim naročitim izvještačenim pogledom, oličenjem nevinosti, i rekao: "Nikad u životu nisam vidio te rukavice. Ako su tvoje, nosi ih. Tvoje stvari mi nisu potrebne." Nakon toga ja bih naprosto prestajao tu valjda nekih pet minuta. Držao bih te proklete mkavice u ruci, s osjećajem da bi bilo neophodno mlatnuti tog tipa jednom po njušci ili slično - izbiti mu sve zube. Samo, ne bih imao tri čiste da to i uradim. Samo bih tako stajao, pokušavajući da izgledam opasan. Što bih mogao učiniti, mogao bih mu reći nešto vrlo oštro i zajedljivo, ugristi ga riječima umjesto udariti šakom. Međutim, kad bih rekao nešto vrlo oštro i zajedljivo, taj bi tip vjerojatno ustao, prišao mi i rekao: "Slušaj ti, Caulfield, je 1' ti to kažeš da sam ja lopov?" Tada, umjesto da mu odgovorim: "Točno to hoću kazati, odvratna lopovska huljo!" - sve što bih vjerojatno smogao da procijedim bilo bi: "Ja znam samo to da sam svoje rukavice našao u tim tvojim prokletim kaljačama!" Tip bi nakon toga bio već potpuno siguran da nemam namjere da mu zalijepim jednu, i vjerojatno bi rekao: "Slušaj, daj da izvedemo stvar načistac. Tvrdiš li da sam ih ja ukrao?" Ja bih na to rekao nešto kao: "Nitko ne govori ništa o kradi. Znam samo to da su moje mkavice bile u tvojim kaljačama." I tako bi to moglo ići satima. Konačno bih otisao iz njegove sobe a da ga ne bih čak ni pokušao udariti. Vjerojatno bih otisao dolje u zahod, potajno popušio cigaretu i promatrao sebe u ogledalu, pokušavajući da svom licu dam izraz tvrdoće i surovosti. Eto, o tome sam otprilike razmišljao

čitavo vrijeme dok sam se vraćao u hotel. Nije nimalo zabavno biti takva kukavica. Možda i nisam u svakom pogledu kukavica. Ne znam. Mislim da sam tek djelomice kukavica a djelomice čovjek kome je potpuno svejedno hoće li mu ukrasti tamo neke mkavice. Jedna od mojih osobina koja me zabrinjava upravo je to što mi nije mnogo stalo ako nešto izgubim - kao dijete, znao sam majku dovesti do ludila. Neki ljudi gube dane tražeći ono što su izgubili. Meni se čini da nikad nisam posjedovao ništa za čim bih, ako to izgubim, puno žalio. Možda sam upravo zbog toga takva djelomična kukavica. To, međutim, nije nikakvo opravdanje. Zaista nije. čovjek ne treba uopće biti kukavica. Ako

88

je potrebno da nekog tresne po zubima, pa još ako osjeća želju da to i uradi, onda se ne treba predomišljati. Ja, međutim, nekako nisam stvoren za to. Radije bih gurnuo čovjeka kroz prozor ili mu odrubio glavu sjekirom nego ga udario šakom. Mrzim tučnjavu šakama. Nije mi naročito krivo ako me tko udari - iako baš nisam lud za tim, naravno - ali ono što me u takvoj borbi najviše plaši, to je lice onog drugog čovjeka. Ne mogu izdržati da gledam čovjeka ravno u lice, u tome je sva moja nevolja. Ne bi bilo tako strašno kad biste i vi i onaj s kim se tucete imali neki kao zavoj preko očiju ili nešto slično. čudna je to vrsta kukavičluka kod mene, kad se čovjek nad tim malo zamisli, ali kukavičluk jest, tu sumnje nema. Neću zavaravati samog sebe.

Što sam više razmišljao o rukavicama i kukavičluku, to me je obuzimala sve jača potištenost, i odlučio sam, tu dok sam još išao, svratiti nekamo na koju čašicu. Kod Ernieja sam popio svega tri čaše, a onu treću nisam ni iskapio do kraja. Nešto što zaista posjedujem, to je fantastičan kapacitet za alkohol. U stanju sam lokati čitavu noć a da se na meni ništa ne primijeti, samo kad sam raspoložen kako treba. Jednom prilikom, dok sam još bio u školi u Whootonu, neki Raymond Goldfarb i ja kupili smo pola litre škotskog viskija i iskapili ga jedne subote uvečer u kapeli, gdje nas nitko nije mogao vidjeti. On se naljostao a na meni se gotovo ništa nije primjećivalo. Postao sam samo nekako hladan i nonšalantan. Povraćao sam prije nego što sam legao u krevet, iako zapravo nisam morao - prisilio sam se.

Bilo kako bilo, prije nego što sam stigao do hotela, skrenuo sam prema nekom bani vrlo sumnjivog izgleda ali su, prije nego što sam stigao do vrata, iz lokala ispala dva čovjeka, totalno nakresana, i počela me ispitivati kojim bi putem mogli stići do podzemne. Jedan od njih, neki kubanski tip, neprestano mi je disao ravno u lice, čitavo vrijeme dok sam im davao upute, a dah mu je strahovito zaudarao na rakiju. Stvar se svršila tako da nisam ni ušao u taj prokleti bar. Naprosto sam se vratio u hotel.

Foaje hotela bio je potpuno prazan. Zaudarao je na pedeset milijuna ugašenih cigara. Zaista jest. Nisam uopće bio pospan niti bilo što slično, ali sam se osjećao nekako odvratno. Potišten i sve. Gotovo sam poželio da me nema.

Onda sam se, iznenada, uvalio u onu strahovitu gužvu. Samo što sam stupio u lift, momak liftboj mi je rekao: -Jesi 1' za malo zabave, lafe? Ili misliš da je već prekasno?

- Kako to mislite? - odgovorio sam. Nisam znao što mi želi reći.

- Bi 1' što prevrnuo večeras?

89

- Tko, je 1' ja? - rekao sam. Bio je to glup odgovor, s koje god se strane uzme, ali nema toga tko se ne bi zbungio kad pred njim iznenada iskrne netko i postavi mu ravno u lice takvo pitanje.

- Koliko imaš godina, šefe? - upitao me je taj momak iz lifta.

- Zašto? - rekao sam. - Dvadeset dvije.

- Ah-ha. E pa, što veliš? Zanima 1' te? Pet komada jedan metak. Petnaest komada čitava noć. -

Pogledao je na svoj ručni sat. - Sve do podne. Pet dolara jedan metak, petnaest dolara sve do podne.

- Okej - rekao sam. Bilo je to protiv svih mojih načela i svega, ali sam se osjećao tako deprimiran da uopće nisam mogao misliti. U tome je sva nesreća. Kad je čovjek veoma deprimiran, nije u stanju ni da misli.

- Okej što? Jedan metak ili do podne? Trebam znati.

- Samo jednom.

- Okej, u kojoj sobi?

Pogledao sam na crvenu pločicu s brojem sobe koja je visila na ključu.

- Dvanaest tisuća dvadeset dva - rekao sam. Već sam se pomalo kajao što sam dopustio da se stvar počne kotrljati, ali već je bilo prekasno.

- Okej. Poslat ću ti mačku za petnaestak minuta. - Otvorio je vrata i ja sam izišao.

- Hej, je li bar zgodna? - upitao sam. - Neću nikakvo staro groblje.

- Ništa groblje. Nemaj brige, šefe.

- Kome trebam platiti?

- Njoj - rekao je. - Idemo, šefe. - Zalupio mi je vrata ispred samog nosa.

Otišao sam u sobu i navlažio kosu, ali znate već da se takva kratka frizura zapravo uopće ne može počešljati. Zatim sam provjerio zaudaraju li mi usta od svih onih silnih popušenih cigareta i viskija sa sodom što sam ih popio kod Ernieja. Sve što trebate uraditi je da postavite dlan ispred usta, tako da vam se dah odbija prema nosnicama. Učinilo mi se da se ne osjeća baš mnogo, ali sam ipak oprao zube. Zatim sam obukao čistu košulju. Znao sam da nema nikakve potrebe da se za jednu običnu prostitutku dotjerujem kao lutka, ali nekako nisam znao što daigo raditi. Bio sam pomalo nervozan. Počeo sam se osjećati prilično uzbudjen, seksualno, ali ipak sam bio nervozan. Ako već želite znati istinu, nevin sam. Zaista jesam. Imao sam već nekoliko puta priliku izgubiti tu svoju nevinost i sve, ali još nikad nisam stigao do kraja. Uvijek se dogodi nešto što me omete u tome. Kad se čovjek, recimo, nade u kući neke djevojke, njeni se roditelji uvijek vrate u najne-zgodnije vrijeme - ili se čovjek boji da će se vratiti. Ili, ako se nade na zadnjem sjedalu nečijeg automobila, onda se na prednjem uvijek nalazi netko

90

- neka djevojka, mislim - tko uvijek želi da zna sve što se događa u svakom dijelu tog prokletog automobila. Hoću reći, neka djevojka na prednjem sjedalu koja se svakog trenutka osvrće da vidi što se, kog vraga, tamo otvara događa. Uvijek se dogodi nešto tako, svjedno što. U nekoliko slučajeva bio sam, ipak, vrlo blizu cilja. Naročito jednom prilikom, dobro se sjećam. Nešto je, međutim, otišlo nakrivo - više se ne sjećam ni što je bilo. Stvar je takva, kad čovjek već praktično stigne blizu cilja s nekom djevojkicom - hoću reći, s djevojkicom koja nije prostitutka niti bilo što slično - ona mu uvijek bez prestanka govori neka prestane. Kod mene je nevolja u tome što ja i prestanem. Drugi momci većinom ne poslušaju. Ja tu ne mogu ništa. Nikad ne znaš žele li one zaista da prestaneš ili su samo uplašene kao sam vrag, ili ti govore da prestaneš samo zbog toga da, ako produžiš stvar do kraja, krivica ne bude na njima već na tebi. Bilo kako bilo, ja uvijek prestanem. Nevolja je u tome što mi ih uvijek dođe nekako žao. Hoću reći, mnoge djevojke su tako glupe. Nakon što se neko vrijeme hvataste s njima, možete točno promatrati kako gube pamet. Takva jedna djevojka, kad je zaista uhvati strast, više uopće nije u stanju misliti. Ne znam. Kažu mi da prestanem, i ja prestanem. Uvijek mi bude žao što sam ih poslušao, nakon što ih otpratim kući, ali stvar se, svejedno, uvijek ponavlja.

Bilo kako bilo, dok sam tako oblačio čistu košulju, nekako sam došao do zaključka da mi se, eto, sada, u neku ruku, pruža velika šansa. Zamišljao sam da ću, pošto je prostitutka i te stvari, s njom moći steći izvjesnu praksu za slučaj ako se ikad oženim ili nešto slično. Ponekad se brinem zbog tih stvari. čitao sam jednom jednu knjigu, još dok sam bio u školi u Whootonu, u kojoj je bio opisan jedan takav iskusan momak, profinjen, galantan i vrlo seksi. Zvao se Monsieur Blanchard, još uvijek se sjećam. Bila je to očajna, zaista loša knjiga, ali taj Blanchard bio je sasvim dobar. Imao je takav neki veliki chateau i te stvari dolje na Rivijeri, u Europi, i u slobodno vrijeme, što je radio, odbijao je od sebe žene štapom. Bio je pravi razvratnik i sve, ali žene su padale na njega. Tamo u jednom dijelu knjige rekao je kako je žensko tijelo kao violina, i kako čovjek treba biti savršen glazbenik pa da na njemu svira kako treba. Bila je to knjiga puna otrcanih štosova - toga sam svjestan - ali ona stvar s violinom nikako mi ne izlazi iz glave. To je, u neku ruku, bio razlog zašto sam želio steći malo prakse, za slučaj da se ikad oženim. Caulfield i njegova čarobna violina, ljudi moji! Zvuči otrcano, toga sam svjestan, ali ne previše otrcano. Ne bi mi bilo nimalo krivo da sam ma-her u tim stvarima. Kad se hvatam s nekom mačkom, ako već želite znati istinu, uvijek sam na sto muka dok sam nađem ono što tražim, zaboga, ako

91

zname na što mislim. Uzmite, recimo onu djevojku s kojom sam doživio onu najuspjeliju pustolovinu o kojoj sam vam pričao. Trebalo mi je gotovo pun sat vremena samo da joj skinem onaj prokleti grudnjak. Kad sam ga konačno skinuo, ona je već bila gotovo spremna da mi pljune u lice. Bilo kako bilo, šetao sam tako naokolo po sobi i čekao da se ona prostitutka konačno naslika. Stalno sam se nadao da će biti zgodna. Nije mi, ipak, bilo bogzna koliko stalo. Nekako sam najviše od svega želio samo da se sve to što prije svrši. Konačno je netko pokucao na vrata i, kad sam pošao da ih otvorim, sapleo sam se o kovčeg koji mi se, ne znam kako, našao na putu, pao preko njega i zamalo razbio koljeno. Ja uvijek izaberem najzgodnije moguće vrijeme da padam preko kovčega i takvih stvari.

Kad sam otvorio vrata, ugledao sam djevojku. Imala je na sebi sportski kaput i bila je bez šešira. Bila je nešto kao plavuša, ali bilo je očigledno da boji kosu. Nije bila, ipak, nikakvo groblje. - Kako ste? - rekao sam. Galantno kao sam vrag, ljudi moji!

-Jeste 1' vi momak koji je razgovarao s Mauriceom? - upitala me je. Nije se držala baš naročito prijazno.

- S momkom iz lifta?

- Aha - rekla je.

-Jesam, ja sam taj. Uđite, izvolite - rekao sam. Postojao sam sve nonša-lantniji. Zaista jesam. Ušla je, odmah skinula kaput i, nekako ga kao bacila na krevet. Ispod kaputa imala je neku zelenu haljinu. Zatim je nekako kao postrance sjela na stolicu pored pisaćeg stola, koji se nalazio u sobi, i počela klatiti nogom gore-dolje. Bila je vrlo nervozna, za jednu prostitutku. Zaista jest. Mislim da je to bilo zbog toga što je bila veoma mlada. Bila je negdje mojih godina. Sjeo sam u veliku fotelju, pored nje, i ponudio joj cigaretu. - Ne pušim -odgovorila je. Imala je sitan, nježan, piskav glas. čovjek ju je jedva mogao čuti. Osim toga, nije nikad govorila hvala kad bi joj čovjek nešto ponudio. Bolje vjerojatno nije ni znala.

- Dopustite da se predstavim. Zovem se Jim Steele - rekao sam.

- Imate li kakvi sat? - upitala je. Nije ju uopće zanimalo kako se zovem, prirodno. - Hej, kol'ko zapravo imate godina?

-Je 1' ja? Dvadeset dvije.

- Imate ako bog da!

Bila je to smiješna fraza. Kao da ju je izgovorilo neko dijete. čovjek bi pomislio da će jedna prostitutka reći "Imaš vraga", ili "Drugome ti to", a ne "Imate ako bog da!"

92

- A koliko godina imate vi ?

- Dovoljno da sama ocijenim stvar - odgovorila je. Imala je zaista mnogo duha. - Imate li kakvi sat?

- upitala je ponovo, a zatim je ustala i svukla haljinu preko glave.

Osjećao sam se čudno kad je to učinila, naravno. Hoću reći, učinila je to tako naglo. Znam da bi trebalo da se čovjek prilično upali kad neka žena tako ustane i svuče haljinu preko glave, ali ja nisam. Strast je bila valjda posljednja stvar na svijetu koju sam u tom trenutku osjećao. Osjećao sam mnogo više potištenost nego neku tamo strast.

- Imate li kakvi sat, hej?

- Ne, nemam. Nemam - rekao sam. Ljudi moji, e jesam se osjećao čudnovato! - Kako vam je ime? - upitao sam je. Na sebi je imala samo neki ružičast kombine. To me je nekako zbumjivalo. Zaista jest.

- Sunny - rekla je. - Hej, hoćete li?

- Zar nemate volje da najprije malo porazgovaramo? - upitao sam je. Bila je djetinjarija reći tako nešto, ali osjećao sam se tako prokletno čudnovato. - Zar vam se toliko žuri?

Pogledala me je kao da sam poludio.

- O kom vragu hoćeš da razgovaramo? - rekla je.

- Ne znam. Ni o čemu naročito. Samo sam pomislio da biste možda željeli da najprije malo popričamo.

Ponovo je sjela na onu stolicu pored pisaćeg stola. Ideja joj se nije sviđala, to je bilo očigledno.

Počela je opet klatiti nogom - ljudi moji, e jest to bila neka nervozna djevojka!

-Jeste li za jednu cigaretu? - upitao sam. Zaboravio sam da ne puši.

- Ne pušim. Slušajte, ako već želite pričati, pričajte. Imam ja svojih poslova.

Nisam se, međutim, mogao sjetiti ničega o čemu bih mogao pričati. Pomišljaо sam na to da je upitam kako je došlo do toga da postane prostitutka i te stvari, ali sam se bojaо da joj postavim to pitanje. Ona mi, uostalom, ne bi ni odgovorila na njega.

- Vi niste iz New Yorka, zar ne? - rekao sam konačno. To je bilo sve čega sam se mogao sjetiti.

- Iz Hollywooda sam - rekla je. Zatim je ustala i otišla do kreveta na kojem je bila ostavila haljinu. - Imate li neku vješalicu? Ne bih htjela da mi se haljina sva izgužva. Samo što sam je ispeglala.

- Naravno - rekao sam odmah. Bio sam sretan što mogu ustati i uraditi nešto. Uzeo sam njenu haljinu i objesio je u ormar. Bilo je to smiješno. Osje-

93

ćao sam se nekako rastužen dok sam to radio. Zamišljaо sam je kako odlazi u prodavaonicu i kupuje haljinu, a nitko u radnji i ne pomišlja da je ona prostitutka i te stvari. Prodavač je, dok ju je kupovala, vjerojatno mislio da je pred njim sasvim obična djevojka, kao i sve druge. To me je strahovito rastužilo - ne bih vam točno znao reći zašto.

Ponovo sam sjeo i pokušao nastaviti započeti razgovor. Ona, međutim, nije imala nimalo smisla za konverzaciju.

- Radite li svake noći? - upitao sam je. Zvučalo je užasno kad sam to rekao.

- Aha. - Šetala je naokolo po sobi. Uzela je sa stola jelovnik i počela ga čitati.

- Što radite po danu?

Nekako je kanda slegla ramenima. Bila je prilično mršava.

- Spavam. Idem u kino. - Spustila je jelovnik na stol i pogledala me. -Hoćemo li, hej? Ne mogu čitavu . . .

- Slušajte - rekao sam - noćas se ne osjećam baš naročito. Proveo sam tešku noć. časna riječ. Platit će vam i sve ali hoće li vam biti jako krivo ako ne uradimo ništa? Hoće li vam biti jako krivo? Nevolja je bila u tome što to zaista nisam želio. Osjećao sam se više potišten nego seksualno uzbuđen, ako već želite znati istinu. Ona me je deprimirala. Njena zelena haljina u ormaru i sve. Osim toga, mislim da nikad ne bih mogao leći s nekim tko sjedi u blesavom kinu čitav bogovetni dan. Mislim da zaista ne bih mogao.

Prišla mi je, s nekim čudnim izrazom na licu, kao da mi ne vjeruje.

- Sto ti fali? - upitala je.

- Ništa mi ne fali. - Ljudi moji, e jesam postajao sve nervozniji. - Stvar je u tome što sam prije kratkog vremena operiran.

- Da? A gdje?

- Na mom kako-se-ono-kaže . . . klavikordu.

- Da? A gdje je, do đavola, to?

- Klavikord? - rekao sam. - E pa zapravo u spinalnom kanalu. Hoću reći, veoma blizu donjeg dijela spinalnog kanala.

- Daa? - rekla je. - To je nezgodno. - Zatim mi je sjela u krilo. - Zgodan si ti.

Tako me je nervirala da mi nije preostalo drugo nego da dalje lažem, do besvijesti.

-Još uvijek se oporavljam - rekao sam.

- Izgledaš kao filmski glumac. Znaš. Znaš koji. Znaš na koga mislim. Kako se ono, do đavola, zove?

94

- Ne znam - odgovorio sam. Nije nikako htjela da se skine s mog krila.

- Sigurno znaš. Igrao je u onom filmu s Mel-vinom Douglasom. Onaj što je igrao Mel-vinovog malog brata. Što pada iz onog čamca. Znaš na. koga mislim.

- Ne, ne znam. Idem u kino samo kad moram. Nato je počela da se mazi. Na prilično sirov način.

- Hoćeš li prestati s tim? - rekao sam. - Nisam u formi, već sam ti rekao. Nedavno sam operiran. Nije ustala s mog krila niti bilo što slično, već me je pogledala onim stahovito pokvarenim pogledom.

- Slušaj ti - rekla je - ja sam spavah kad me je onaj ludi Maurice probudio. Ako misliš da će ja . . .

- Već sam rekao da će ti platiti što si došla i sve. I hoću, zaista. Imam love na bacanje. Samo zbog

toga što se još uvijek oporavljam nakon vrlo ozbiljne . . .

- A kog si vraga onda govorio onom budalastom Mauriceu da ti treba djevojka? Ako si nedavno imao operaciju na tom tvom prokletom kako-se-ono-zove? A?

- Mislio sam da će se bolje osjećati. Bolje nego što se zapravo osjećam. Malo sam pretjerao u računu. Bez svake šale. Žao mi je. Ako na trenutak ustaneš, donijet će svoj novčanik. Ozbiljno. Bila je bijesna kao sam vrag, ali se ipak podigla tako da sam mogao otići do ormara i uzeti novčanik. Izvukao sam novčanicu od pet dolara i pružio joj je.

- Baš ti hvala - rekao sam. - Milijun puta hvala.

- Ovo je pet. Trebaš platiti deset.

Postajalo je zabavno. To se moglo osjetiti. Bojao sam se da će se nešto slično dogoditi - zaista jesam.

- Maurice je rekao pet - rekao sam joj. - Rekao je petnaest do podne, a samo pet za jednom.

- Deset za jednom.

- On je rekao pet. Žao mi je . . . zaista . . . ali to je sve što sam spreman dati.

Ona je nato nekako kao slegla ramenima, na isti način kao ono ranije, a zatim je veoma hladno rekla:

- Hoćeš li mi dodati haljinu? Ili tije to suviše teško?

Bila je prilična jeza od djeteta. čak i s onim svojim tankim, piskavim glasićem bila je u stanju pomalo uplašiti čovjeka. Da je bila kakva krupna

95

stara kurva, s licem debelo premazanim šminkom, ne bi bila ni upola tako jeziva.

Otišao sam i donio joj haljinu. Obukla ju je, a zatim je uzela svoj sportski kaput s kreveta.

- Do viđenja, spretnjakoviću - rekla je.

- Do viđenja - rekao sam. Nisam joj zahvalio niti bilo što. Drago mi je što nisam.

96

14

Pošto je stara Sunny otišla, sjedio sam neko vrijeme u fotelji i popušio nekoliko cigareta jednu za drugom. Napolju je već svanjivalo. Ljudi moji, kako sam se bijedno osjećao! Osjećao sam se tako potišten da to uopće ne možete zamisliti. Što sam radio, počeo sam razgovarati - gotovo naglas - s Alliejem. Radim to ponekad, kada sam naročito potišten. Tada mu bez pre- * stanka govorim neka se vrati kući, uzme bicikl i pričeka me ispred kuće Bobbyja Fallon. Bobby Fallon stanovao je, dok smo bili u Maini - to jest, prije mnogo godina - u našem najbližem susjedstvu. Što se dogodilo, jednog dana Bobby i ja krenuli smo na biciklima do jezera Sedebege. Spremali smo se ponijeti sa sobom jelo i sve, čak i zračne puške - bili smo tada još djeca i mislili smo da našim zračnim puškama možemo uloviti nešto. Bilo kako bilo, Allie nas je slučajno čuo kako govorimo o tome i htio je da pode s nama, ali sam ja bio protiv toga. Rekao sam mu da je još dijete. Zbog toga mu sada, ponekad, kad sam naročito potišten, neprestano govorim: "Okej. Podi kući, uzmi svoj bicikl i pričekaj me ispred Bobbyjeve kuće. Samo po-

97

žuri." Nije da ga nisam nikad vodio sa sobom, kad sam kamo išao. Jesam. Ali tog jednog dana nisam. Nije se naljutio zbog toga - nikad se ni zbog čega nije ljutio - ali, bez obzira na to, uvijek mislim na taj događaj, kad god se osjećam jako potišten.

Konačno sam se ipak svukao i legao u krevet. Osjećao sam, kad sam se našao u krevetu, da bi mi dobro činila neka molitva ili nešto slično, ali se nisam mogao moliti. Nisam u stanju da se molim uvijek kad imam volje za to. U prvom redu, ja sam nešto kao ateist. Isus mi je simpatičan i sve, ali ne zarezujem baš mnogo sve ono ostalo što se može naći u Bibliji. Uzmite, primjerice, one apostole. Užasno mi idu na živce, ako već želite znati istinu. Oni su nakon Isusove smrti možda i bili na svom mjestu i što god hoćete, ali dok je on živ, koristili su mu točno koliko i rupa u glavi. Što su radili, neprestance su ga samo uvaljivali u neprilike. Gotovo svaku osobu iz Biblije volim više nego te apostole. Ako već želite znati istinu, osoba iz Biblije koju -pored Isusa - najviše volim, to je onaj luđak koji je živio u grobnici i neprestano sam sebe ranjavao kamenjem. Njega, jadnika, volim deset puta više nego one apostole. Kad sam bio u školi u Whootonu, prilično sam se često upuštao u

žestoke rasprave o tim pitanjima, najviše s jednim dječakom koji je stanovao u sobi odmah pored naše, s nekim Arthurom Child-som. Dobri stari Childs bio je kveker i sve, i čitao je cijelo vrijeme Bibliju. Bio je vrlo dobar dječak i ja sam ga volio, ali se nikad nismo mogli složiti u pogledu mnogih stvari u Bibliji, posebno oko tih apostola. On mi je bez prestanka govorio da, ako ne volim apostole, ne volim ni Isusa. Govorio je kako apostole svatko treba voljeti jer ih je Isus sam osobno izabrao. Ja sam mu na to odgovarao kako mi je poznato da ih je izabrao, ali da ih je izabrao nasumce. Rekao sam kako nije imao vremena da luta naokolo i da analizira svakoga. Rekao sam i to da Isusu zbog toga ništa ne zamjeram. Nije bila njegova krivica što nije imao vremena. Sjećam se kako sam pitao Childsa je li uvjeren da je Juda, onaj što je izdao Isusa i sve, otišao u pakao pošto je izvršio samoubojstvo. Childs je rekao da je to potpuno sigurno. Eto, upravo je to ono u čemu se nisam mogao složiti s njim. Rekao sam kako bih se kladio u tisuću dolara da Isus nije poslao starog Judu u pakao. I sada bih se kladio, da imam tisuću dolara. Mislim da bi ga svaki od ostalih apostola otpremio ravno u pakao - i to ekspresno - ali kladio bih se u bilo što da Isus to nije uradio. Stari Childs je rekao da je kod mene nevolja to što nikad ne idem u crkvu niti bilo kamo. U tom pogledu imao je pravo, u jednu ruku. U crkvu ne idem. U prvom redu, moji roditelji nisu iste vjere, i sva su djeca u našoj obitelji ateisti. Ako već želite znati istinu, ne podnosim ni popove. Svi

98

koje sam upoznao, u svim školama koje sam pohađao, svi su uvijek prelazili na neki svetojosipovski glas čim otpočnu propovijed. Gospode, kako to mrzim! Nikako mi nije jasno zašto, kog vraga, ne mogu govoriti svojim prirodnim glasom. Njihov govor uvijek zvuči tako licemjerno. Bilo kako bilo, kad sam legao u krevet, nisam se mogao pomoliti ni koliko za pet novčića. Svaki put kad bih počeo, hvatao sam samog sebe kako zamišljam staru Sunny i to kako me je nazvala spretnjakovićem. Konačno sam se uspravio u krevetu i popušio još jednu cigaretu. UKUS JOJ JE BIO ODVRATAN. Mora da sam popušio najmanje dvije kutije od trenutka kada sam napustio Pencey. Iznenada, dok sam tako ležao i pušio, netko je pokucao na vrata. Ponadao sam se da to nitko ne kuca na moja vrata, ali sam vraški dobro znao da kuca upravo na njih. Ne znam kako sam to znao, ali sam znao. Znao sam čak i tko kuca. Ja sam vidovit.

- Tko je? - upitao sam. Bio sam se prilično uplašio. Velika sam kukavica kad se radi o takvima stvarima.

Oni su, međutim, ponovo pokucali. Ovog puta glasnije.

Konačno sam ustao iz kreveta, samo onako u pidžami, i otvorio vrata. Nije čak bilo potrebno ni da palim svjetlo u sobi, jer je već bio dan. Stara Sunny i Maurice, onaj makro liftboj, stajali su na hodniku.

- Što je sad opet? Što želite? - rekao sam. Ljudi moji, glas mi je drhtao kao u samog vraga.

- Ništ' naročito - rekao je stari Maurice. - Samo pet dolara. - čitavo vrijeme govorio je samo on, za njih oboje. Stara Sunny samo je stajala pored njega, otvorenih usta.

- Već sam joj platio. Dao sam joj pet dolara. Pitajte je - rekao sam. Ljudi, kako mi je glas drhtao!

- Deset dolara, šefe, rekao sam ti. Deset dolara jedan metak, petnaest do podne. Rekao sam ti lijepo.

- To mi uopće niste rekli. Rekli ste pet dolara metak. Rekli ste petnaest dolara do podne, u redu, ali sam sasvim razgovijetno čuo . . .

- Hajde, šefe. Pljuni lov.

- A zašto? - rekao sam. Bože, ovo moje staro srce samo što me nije svojim udarcima izbacilo iz sobe. Želio sam da bar budem obučen. Užasno je to, biti samo u pidžami kad se događaju takve stvari.

- Hajde, šefe - rekao je stari Maurice. Zatim me je snažno gurnuo svojom odvratnom rukom. Vraški malo je nedostajalo pa da tresnem na stražnjicu - bio je krupan, pasji sin. Sljedeće čega sam postao svjestan, bilo je to

99

da se on i stara Sunny nalaze u sobi. Ponašali su se kao da su vlasnici čitavog tog mjesta. Stara Sunny sjela je na prozorsku dasku. Stari Maurice se uvalio u onu veliku fotelju i raskopčao ovratnik. Bio je još u onoj liftbojskoj uniformi. Ljudi, kako sam bio nervozan!

- U redu, šefe, pare na sunce. Trebam se vratiti na posao.

- Rekao sam vam valjda već deset puta da vam ne dugujem ni centa. Već sam joj dao pet . . .

- Ne jedi govna. Pare na sunce!

- Zašto da joj dajem još pet dolara? - rekao sam. Glas mi je promuklo odjekivao po čitavoj sobi.

- Pokušavate mi podvaliti.

Stari Maurice raskopčao je do kraja kaput od uniforme. Sve što je imao ispod njega bio je onaj lažni ovratnik od košulje, ali bez košulje ili bilo čega. Imao je velik, debeo, dlakav trbuh.

- Nitko ne pokušava nikome ništa podvaliti - rekao je. - Lovu na sunce, šefe.

- Ne dam.

Kad sam to rekao, ustao je iz fotelje i krenuo polako prema meni. Držao se kao da je veoma, veoma umoran ili veoma, veoma ugnjavljen. Gospode, kako sam se prepao! Sjećam se da sam ruke držao nekako kao prekrižene. Ne bi sve to ni bilo baš tako strašno, mislim, da nisam na sebi imao samo onu prokletu pidžamu.

- Lovu na sunce, šefe. - Došao je točno do mjesta gdje sam stajao. To je bilo sve što je znao reći: "Lovu na sunce, šefe". Bio je pravi idiot.

- Ne dam.

- Šefe, natjerat ćeš me da te malčice prodrmani. Ja to ne bi', ali tako mi nekako izgleda - rekao je. - Dužan si nam pet dolara.

- Nisam vam dužan nikakvih pet dolara - rekao sam. - Ako me dotak-nete, vikat ću kao sam vrag. Probudit ću cijeli hotel. Policiju i sve. - Glas mi je tako drhtao da je bio pravi užas.

- Samo naprijed. Viči da ti otpadne ta blesava glava. Fino - rekao je stari Maurice. - Hoćeš da ti roditelji saznaju kako si proveo noć s kurvom? Takvo fino dijete kao ti? - Govorio je prilično grubo, na onaj svoj ljigavi način. Zaista jest.

- Ostavite me na miru. Da ste rekli deset, bila bi druga stvar. Ali ste jasno i glasno . . .

- Hoćeš li pljunuti tu lovnu ili nećeš? - Satjerao me je čak do samih vrata. Gotovo je stajao na meni, njegov ljigavi stari dlakavi trbuh i sve.

100

- Ostavite me na minu. Odlazite do vraga iz moje sobe - rekao sam. Ruke sam još uvijek držao kao skrštene. Bože, kakav sam bijednik bio!

Tada je Sunny progovorila prvi put. - Hej, Maurice. Hoćeš da potražim njegov novčanik? - rekla je.

- Tamo je na onom kako-se-ono-zove.

- Aha, uzmi ga.

- Ne dirajte moj novčanik!

- Već sam ga našla - rekla je Sunny. Pokazala mi je pet dolara. - Vidiš li? Uzimam samo onih pet koje mi duguješ. Nisam ja lopov.

Iznenada sam zaplakao. Dao bih ne znam što da nisam, ali što je bilo, bilo je.

- Ne, niste lopovi - rekao sam. - Samo kradete mojih pet... .

- Zaveži - rekao je stari Maurice i gurnuo me.

- Ostavi ga na miru, hej - rekla je Sunny. - Hajd'mo, hej! Dobili smo lovnu koju nam je bio dužan. Hajd'mo odavde. Idemo, hej!

- Dolazim - rekao je stari Maurice, ali se nije ni pomakao.

- Ozbiljno ti govorim, hej Maurice! Ostavi ga na miru.

- Tko ga dira? - rekao je, nedužno kao sam vrag. Zatim, što je uradio, kucnuo me je prstom veoma snažno u pidžamu. Neću vam reći gdje me je udario, ali strašno me je zaboljelo. Rekao sam mu da je prokleti odvratni degenerik. - Što si rekao? - upitao je. Stavio je i ruku iza uha, kao da bolje čuje.

- Što si rekao? Što sam ja?

Još uvijek sam nekako kao plakao. Bio sam tako užasno bijesan i živčan i sve.

- Odvratni degenerik, eto što si - rekao sam. - Blesavi degenerik i prevarant, a za dvije godine bit ćeš jedan od onih odrpanaca koji presreću čovjeka na ulici i prose deset centi za kavu. Hodat ćeš u prljavom smrdljivom kaputu sav ulijepljen balama i bit ćeš . . .

U tom trenutku me je udario. Nisam ni pokušao da mu se sklonim s puta, da se izmaknem ili bilo što. Sve što sam osjetio bio je strahovit udarac šakom u trbuh.

Nisam bio nokautiran niti bilo što slično, jer se osjećam da sam ležeći na podu vidio kako obadvoje

izlaze i zatvaraju vrata za sobom. Ostao sam nakon toga ležati tako na podu prilično dugo, nešto kao onda sa Stradlate-rom. Samo, ovog puta sam mislio da umirem. Zaista jesam. činilo mi se da se gušim ili tako nešto. Nevolja je bila u tome što sam jedva mogao disati. Kad sam konačno ustao, morao sam otići u kupaonicu sav savijen, držeći se za trbuh.

Ja sam, međutim, lud. časna riječ da jesam. Negdje na pola puta do

101

kupaonice nekako sam kao počeo umišljati sebi kako sam dobio metak u trbuh. Stari Maurice me je ustrijelio. A ja sad idem u kupaonicu da poteg-nem podobar gutljaj viskija ili nečeg sličnog, da mi smiri živce i pomogne mi da ovog puta propisno stupim u akciju. Zamišljao sam sebe kako izlazim iz kupaonice potpuno obučen i sve, s automatskim pištoljem u džepu, pomalo teturajući. Zatim kako silazim niz stube umjesto da se spustim liftom. Držim se za ogradu dok mi krv, kap po kap, teče niz krajeve usta. Što ču uraditi, spustit ču se stubama nekoliko katova niže - držeći se za trbuh, dok će krv potocima teći naokolo - a zatim ču pritisnuti dugme od lifta. čim stari Maurice otvorí vrata, ugledat će me s pištoljem u ruci i počet će vrištati, onim svojim visokim, piskavim, kukavičkim glasom, da ga ne diram. Ali ču ga ja, bez obzira na to, ustrijeliti. Šest metaka ravno u onaj njegov debeli, dlakavi trbuh. Zatim ču baciti pištolj u otvor za lift - nakon što izbrišem otiske prstiju i sve. Poslije toga ču se odvući u svoju sobu i nazvati preko telefona Jane, pozvati je da dode i previje mi rane. Zamišljao sam kako mi pridržava cigaretu da pušim, dok ja krvarim i sve.

Prokleti filmovi! U stanju su upropastiti čovjeka. Bez svake šale.

Ostao sam u kupaonici oko jedan sat, kupajući se i sve ostalo. Onda sam se vratio u krevet. Trebalо mi je dosta vremena da zaspim - nisam bio umoran - ali sam konačno ipak zaspao. Ono što sam zapravo želio bilo je da izvršim samoubojstvo. Imao sam volju da skočim kroz prozor. Vjerovatno bih to i učinio da sam bio siguran da će me netko nečim pokriti čim tresnem o zemlju. Nisam želio da tamo neki čopor blesavih radoznalih njuški zuri u mene onako krvavog.

102

15

Nisam spavao baš dugo jer mislim da je, kada sam se probudio, bilo tek negdje oko deset sati. čim sam popušio cigaretu, osjetio sam glad, priličnu. Zadnje što sam pojeo bila su ona dva hamburgera kada sam sa Brossardom i Ackleyjem išao u Agerstown u kino. A to je bilo jako davno. Prije pedeset godina, činilo mi se. Telefon mi je bio odmah tu, pri ruci, i već sam htio nazvati kuhinju i naručiti da mi pošalju nešto za doručak, ali nekako sam se pribojavao da bi ga mogli poslati po starom Mauriceu. Ako mislite da sam umirao od čežnje da ga ponovo vidim, ludi ste. Tako sam naprosto ostao da se izležavam u krevetu još neko vrijeme i popušio još jednu cigaretu. Pomišljao sam na to da nazovem staru Jane, da vidim je li se već vratila kući i sve, ali nekako nisam bio raspoložen za to.

Što sam uradio, nazvao sam stani Sally Hayes. Ona je išla u koledž Mary A. Woodruff i znao sam da je već kod kuće jer sam nekoliko tjedana ranije bio dobio ono pismo od nje. Nisam bio baš lud za njom, ali poznavao sam je već godinama. U svojoj gluposti nekad sam smatrao da je sasvim intelij-

103

gentna. Razlog zašto sam bio tog uvjerenja ležao je u činjenici što je znala prilično toga o kazalištu, predstavama, literaturi i o svim tim stvarima. Ako netko zna dosta toga o takvima stvarima, onda je čovjeku potrebno prilično mnogo vremena da ustanovi je li dotična osoba zaista glupa ili nije. Meni su u slučaju stare Sally Hayes za to bile potrebne godine. Mislim da bih to bio ustanovio mnogo ranije da se nismo tako vraški mnogo hvatali. Moja je velika nesreća što uvijek nekako mislim da su sve djevojke s kojima se hvatam vrlo inteligentne osobe. To nema ama baš nikakve veze jedno s drugim, ali svejedno to uvijek mislim.

Bilo kako bilo, nazvao sam je. Najprije se javila njihova kućna pomoćnica. Zatim njen otac. Zatim konačno ona.

- Sally? - rekao sam.

- Da ... tko me treba? - rekla je. Bila je to poprilično afektirana cura. Već sam njenom ocu bio rekao tko sam.

- Holden Caulfield. Kako si mi?

- Holden! Ja sam odlično. Kako si ti?
- Perfektno. Slušaj. Kako si, sve u svemu? Hoću reći, kako škola?
- Fino - rekla je. - Mislim . . . već znaš.
- Odlično. Dobro, slušaj. Htio sam da te pitam jesи li zauzeta danas. Nedjelja je, ali nedjeljom se uvijek nade neka matineja. Dobrotvorna i takve stvari. Jesi li za to da pođemo?
- Voljela bih. Moćno.

Moćno. Ako postoji riječ koju mrzim, onda je to moćno. Kako lažno zvuči! Sekundu-dvije bio sam u iskušenju da joj kažem neka zaboravi na matineju. Ipak smo neko vrijeme onako naklapali o raznim glupostima. To jest, ona je naklapala o glupostima. Nisam mogao doći do riječi. Najprije mi je pričala o nekom tipu iz Harvarda - bio je to vjerojatno neki brucoš, ali ona mi to, naravno, nije rekla - koji je u pravom smislu riječi opsjeda. Telefonira joj noću i danju. čuj noću i danju - to me je oborilo. Zatim mi je pričala o tamo nekom drugom momku, nekom kadetu iz West Pointa, koji također gine za njom. Velike stvari. Predložio sam joj da se nađemo pod satom kod Biltmorea, u dva sata, i dodao da ne zakasni jer predstava vjerojatno počinje u pola tri. Ona je uvijek zakašnjavala. Onda sam spustio slušalicu. Od njenih priča čovjek bi mogao dobiti proljev, ali bila je zaista vrlo zgodna cura.

Nakon što sam zakazao sastanak sa starom Sally, izvukao sam se iz kreveta, obukao se i spakirao kovčeg. Prije nego što sam izišao iz sobe, bacio sam, međutim, još jedan pogled kroz prozor da vidim kako napreduju svi

104

oni perverzni tipovi, ali svi su bili spustili zavjese. Jutrom su bili pravo utjelovljenje čednosti. Zatim sam se spustio liftom i odjavio. Starog Mauricea nije bilo nigdje u blizini. Nisam se, naravno, satirao da ga nađem, hulju prokletu!

Ispred hotela sjeo sam u taksi a da nisam imao ni pojma kamo idem. Nisam imao kamo. Bila je tek nedjelja, a kući nisam mogao do srijede - ili utorka, najranije. A zaista nisam bio raspoložen da se prebacujem u daigi hotel i poludim tamo u njemu. Što sam uradio, rekao sam šoferu da me vozi do Velikog centralnog kolodvora. Centralni kolodvor nije daleko od Bilt-morea, gdje sam se kasnije trebao sastati sa Sally, pa sam odlučio da ostavim prtljagu u jednom od onih sefova od kojih vam onda daju ključ, a zatim da odem nekamo na doručak. Bio sam pregladnjo. Dok sam sjedio u kolima, izvadio sam lisnicu i kao prebrojio novac. Ne sjećam se točno koliko mi je bilo ostalo, znam samo da nije bilo baš bogzna kakvo bogatstvo. Potrošio sam brdo love u roku od svega dvije bijedne nedjelje. Doista jesam. U biti sam očajna raspikuća. Što ne potrošim, izgubim. Vrlo često mi se događa da čak i sitniš zaboravim, u restoranima i noćnim klubovima i slično. To moje roditelje dovodi do ludila. Ne može mi čovjek ni zamjeriti. Moj otac je, međutim, prilično bogat. Ne znam koliko love mlati - o tome nije nikad govorio sa mnom - ali, mislim, prilično mnogo. On je pravnik u nekoj velikoj korporaciji. Takvi zaista propisno zgréu lovnu. Druga stvar po kojoj znam da prilično dobro stoji jest to što vječito investira novac u neke brodvejske revije. Te revije, međutim, redovno propadaju i majka uvijek pošizi kad on uradi tako nešto. Od smrti mog brata Allieja ona baš nije naročito zdrava. Strašno je živčana. To je još jedan razlog zašto mi je strahovito krivo što će saznati kako su mi ponovo dali nogu.

Kad sam ostavio kovčege u jednom od onih sefova na kolodvoru, otišao sam u mali sendvič-bar i doručkovao. Doručkovao sam prilično obilno, za svoje navike - sok od naranče, jaja sa slaninom, tost i kavu. Obično samo popijem čašu narančinog soka. Malo jedem. Zaista malo. Zato i jesam tako prokletno mršav. Morao bih se držati na onoj dijeti koja nalaže da se jede mnogo škroba i sličnog dreka kako bi se dobilo na težini, ali nikad o tome nisam vodio računa. Kad nekamo izidem, obično pojedem sendvič sa švicarskim sirom i popijem laktomalt. To nije mnogo, ali u laktomaltu ima dosta vitamina. H. V. Caulfield. Holden Vitamin Caulfield.

Dok sam jeo jaja, neke dvije redovnice s kovčezima u rukama - pretpostavljao sam da se sele iz jednog samostana u drugi ili tako nešto, pa čekaju na vlak - ušle su i sjele pored mene za šank. Nisu, izgleda, znale što, kog

105

vraga, da rade sa svojim kovčezima, pa sam im pomogao. Bili su to kovčevi onako prilično jeftinog

izgleda, bez trunka prave kože i ičega. To nije važno, znam, ali mrzim kad netko ima jeftine kovčege. To zvuči užasno kad se izgovori, ali ja sam zaista u stanju zamrziti nekoga, tek tako g/edajući ga, ako nosi svoje stvari u jeftinim kovčezima. Jednom se u vezi s tim nešto dogodilo. Za mog kratkotrajnog boravka u Elkton Hillsu stanovao sam u sobi s nekim Dickom Slagleom, koji je imao takve neke veoma jeftine kovčege. Umjesto na polici, uvijek ih je držao pod krevetom, tako da ih nitko ne vidi kako stoje pored mojih. To me je deprimiralo kao samog svetog vraka, tako da mi je dolazilo da svoje kovčege izbacim kroz prozor ili tako nešto, ili da ih zamijenim za njegove. Moje su bili od Mari-Crossa, prava goveda koža i svi ti štosovi, pretpostavljam da su stajali lijepu paricu. Ali bila je to smiješna stvar. Evo što se dogodilo. Što sam uradio, konačno sam i ja svoje kovčege gurnuo pod svoj krevet, umjesto da ih ostavim na polici, tako da stari Slagle ne dobije zbog njih neki prokleti kompleks manje vrijednosti. A evo što je on učinio. Odmah sutradan, nakon što sam i ja skrio kovčege pod krevet, on ih je izvukao i vratio ih natrag na policu. Razlog zašto je to učinio, trebalo mi je dosta vremena da to otkrijem, bio je taj što je želio da ljudi misle kako su ti moji kovčezi njegovi. Zaista jest. Bio je vrlo čudan momak, u tom pogledu. Uvijek je nabacivao razne pakosne primjedbe u vezi s njima, s tim mojim kovčezima, na primjer. Stalno je govorio kako su previše novi i izgledaju buržujski. To je bila njegova omiljela riječ. Negdje ju je pročitao ili čuo. Sve što sam posjedovao bilo je buržujsko kao sam vrag, čak je i moje nalivpero bilo buržujsko. čitavo vrijeme ga je posuđivao od mene, ali je svjedno bilo buržujsko. Stanovali smo u istoj sobi samo oko dva mjeseca, a onda smo obojica zatražili da nas prebace u druge sobe. I smiješna stvar je bila, nekako mi je nedostajao kad smo se razišli, jer je imao izvanredan, fantastičan smisao za humor i ponekad smo se zaista odlično zabavljali. Ne bi me iznenadilo da čujem kako sam i ja njemu nedostajao. U početku se uvijek samo šalio kad je nazivao moje stvari buržuj-skim, a mene to nije ni najmanje uzrujavalo - i to je bilo nekako smiješno, zapravo. A onda je, nakon izvjesnog vremena, postalo očigledno da se više ne šali. Stvar je takva, zaista je teško stanovati u istoj sobi s nekim ako imaš kovčege koji su mnogo bolji od njegovih - ako su tvoji zaista prvaklasi, a njegovi nisu. Pomislit ćete možda da će toj drugoj osobi, ako je inteligentna i te stvari, i posjeduje izvjestan smisao za humor, biti ravno do mora čiji su kovčezi bolji, ali nije tako. Ustanovit ćete da joj je i te kako stalo do toga. To je jedan od razloga zašto sam stanovao u sobi s onakvom glupom huljom

106

kao što je Stradlater. Ako ništa drugo, njegovi su kovčezi bili bar isto toliko dobri koliko i moji. Bilo kako bilo, nije važno, te dvije redovnice sjele su tu do mene i nekako smo se kao upustili u konverzaciju. Ona odmah do mene nosila je jednu od onih pletenih košara kakve možete vidjeti kod časnih sestara i onih curica iz Armije spasa kad oko Božića skupljaju naokolo priloge. Možete ih vidjeti na svim mjestima, naročito na Petoj aveniji, ispred velikih robnih kuća i na takvim mjestima. Sad, što je bilo, ona do mene ispustila je tu svoju košaru na pod a ja sam se sagnuo i digao je. Upitao sam je je li izišla da skuplja novac u dobrotvorne svrhe i te stvari. Rekla je da nije. Rekla je da za nju nije imala mjesta u kovčegu kad se pakirala i da je tek tako nosi. Imala je lijep osmijeh kad bi pogledala u čovjeka. Imala je povelik nos i naočale s onim ne naročito lijepim tankim željeznim okvirom, ali lice joj je svejedno izgledalo враški ljubazno.

- Mislio sam da bih, ako skupljate priloge, mogao i ja dati neki mali doprinos - rekao sam joj. - Možete sačuvati novac dok ne poduzmete kakvo sakupljanje priloga.

- Oh, to je zaista ljubezno od vas - rekla je, a ona druga, njena prijateljica, pogledala je u mene. Ta druga je, dok je pila kavu, čitala neku malu crnu knjigu. Izgledala je kao Biblija, ali nekako mi se činilo da je pretanka. Bila je to neka knjiga biblijskog tipa, ipak. Njihov doručak sastojao se samo od tosta i kave. To me je deprimiralo. Mrsko mi je da netko jede samo tost s kavom dok ja jedem jaja sa slanim i takve stvari.

Dopustile su da im kao prilog dam deset dolara. Stalno su me pitale jesam li siguran da to mogu sebi priuštiti. Rekao sam im da imam dovoljno love, ali činilo se da mi baš ne vjeruju. Konačno su, ipak, uzele novac. Obje su mi bez prestanka toliko zahvaljivale da mi je to već postalo neugodno. Skrenuo sam razgovor na opće teme i upitao ih kamo putuju. Rekle su mi da su učiteljice, da su upravo doputovale iz Chicaga i da će držati nastavu u nekoj samostanskoj školi u 168. ili 186. ili takvoj nekoj ulici, tamo negdje bestraga na periferiji. Ona pored mene, ona sa željeznim naočalima,

rekla je da predaje engleski a njena prijateljica povijest i američko državno uređenje. Tada sam počeo da se kao pravi skot pitam što li ona koja je sjedila pored mene, ona koja je predavala engleski, misli - s obzirom na to da je redovnica i sve - kad čita izvjesne knjige koje spadaju u obveznu literaturu za taj predmet. Knjige koje ne moraju biti baš obvezno pune seksa, ali u kojima ipak ima ljubavnica i takvih stvari. Uzmimo, primjerice, onu Eustaci-ju Vye u romanu Povratak domoroca od Thomasa Hardvja. To baš nije bila

107

neka naročito senzualna žena niti bilo što slično, ali opet čovjek ne može da se ne pita što otprilike takva časna sestra misli kad čita o staroj Eustaciji. Nisam, ipak, rekao ništa, naravno. Sve što sam rekao bilo je da je engleski predmet iz kojeg imam najbolju ocjenu.

- Oh, zaista? Oh, kako mi je draga - rekla je ona s naočalima, ona koja je predavala engleski. - Što ste čitali ove godine? Vrlo bi me zanimalo. - Bila je doista prijazna.

- Pa sad, uglavnom smo čitali stare Anglosaksonce. Beovulf i starog Grendela, Lord Randala i sve takve stvari. S vremena na vrijeme trebali smo međutim, pročitati poneku knjigu i izvan tog programa. Ja sam pročitao Povratak domoroca od Thomasa Hardvja, zatim Romea i Juliju i julija...

- Oh, Romea i Juliju/Divno'. Recite, zar nije divno? - Nije zaista govorila baš kao časna sestra.

- Jest, Zaista jest. Jako mi se svidjelo. Bilo je nekoliko stvari koje mi se baš nisu svidjele, ali stvar je prilično dirljiva, sve u svemu.

- Što vam se nije svidjelo? Možete li se sjetiti?

Da vam pravo kažemo, bilo je to nekako nezgodno, na izvjestan način, razgovarati o Romeu i Juliji s njom. Hoću reći, ta drama je na nekim mjestima sam goli seks, a ona je bila redovnica i sve, ali pitala me je i zato sam diskutirao s njom o tome neko vrijeme. - Pa sad, nisam baš naročito lud za samim Romeoom i Julijom - rekao sam. - Hoću da kažem, simpatični su mi, ali... ne znam. Ponekad mi prilično idu na živce. Hoću reći, bio sam daleko više dirnut kad stari Merkucio gine nego kad Romeo i Julija umiru. Stvar je u tome što za Romea nisam više osjećao nikakvih naročitih simpatija nakon onoga kad stari Merkucio pogine proboden od onog drugog momka... Ju-ljinog rođaka... kako se ono zvao?

- Tibalt.

- Tako je. Tibalt - rekao sam. Stalno zaboravljam ime tog tipa. - Bilo je to Romeovom krivicom. Hoću reći, od svih osoba u komadu najviše mi se sudio on, taj stari Merkucio. Ne znam. Svi ti Montecchi i Capuletti, svi su kako treba - naročito Julija - ali Merkucio, on je bio... teško je to objasniti. Bio je pametan-i duhovit i sve. Stvar je takva, strašno mi je teško kad netko pogine... naročito netko pametan i duhovit i sve... i to još tuđom greškom. Romeo i Julija... na kraju krajeva, bila je to njihova vlastita greška.

- U koju školu idete? - upitala me je. Vjerojatno je htjela nekako pobjeći od te diskusije o Romeu i Juliji.

Rekao sam joj da idem u Pencev, a ona je rekla da je čula za nju. Rekla je da je to vrlo dobra škola. Prešao sam, međutim, preko toga. Zatim je ona

108

daiga, ona što je predavala povijest i državno uređenje, rekla da će biti bolje ako požure. Uzeo sam njihov račun, ali one nisu htjele dopustiti da platim za njih. Ona s naočalima me je prisilila da im ga vratim.

- Bili ste više nego darežljivi - rekla je. - Vi ste zaista zlatan dečko. - Bila je zaista prijazna.

Podsjećala me je pomalo na majku onog Ernesta Morro-wa, onu damu s kojom sam se upoznao u vlaku. Najviše kad se osmjejhivala. - Bilo nam je tako ugodno razgovarati s vama - rekla je.

Rekao sam da je i meni bilo vrlo ugodno razgovarati s njima. I zaista sam tako mislio. Uživao bih u tome, mislim, još daleko više da se za čitavo vrijeme razgovara nisam nekako plašio da će iznenada pokušati da ustanove jesam li katolik. Svi katolici uvijek tako pokušavaju saznati jeste li katolik.

Znam jer mi se to često događa, djelomice zato što imam irsko prezime, a većina ljudi irskog podrijetla su katolici. Zapravo, moj otac i jest bio katolik, nekad. Istupio je, međutim, iz crkve kad se oženio mojom majkom. Ali katolici uvijek pokušavaju saznati jeste li katolik, čak ako vam i ne znaju prezime. Poznavao sam jednog dječaka, katolika, nekog Louisa Shanevja, kad sam bio u školi

u Whoootonu. Bio je to prvi dječak s kojim sam se tamo upoznao. Sjedili smo jedan pored drugog na prve dvije stolice pred onom prokletom ambulantom, prvog dana škole, čekajući na liječnički pregled, i nekako smo se upustili u razgovor o tenisu. Bio je vrlo zainteresiran za tenis, kao i ja. Rekao mi je da svakog ljeta odlazi na prvenstvo u Forest Hills, a ja sam mu rekao da također idem, zatim smo prilično dugo razgovarali o tamo nekim glavnim tenisačima. Znao je dosta toga o tenisu, za klinca njegovih godina. Doista jest. Zatim me je, nakon izvjesnog vremena, usred tog prokletog razgovora, onako iz neba pa u rebra, upitao: "Jesi li slučajno primijetio gdje je u ovom gradu katolička crkva?" Stvar je bila takva da je bilo očigledno - prema načinu na koji me je upitao - da pokušava ustanoviti jesam li katolik. Dakako da jest. Nije da je patio od tamo nekih vjerskih predrasuda ili tako nečega, htio je naprsto znati. Uživao je u našem razgovoru o tenisu i svemu tome, ali je bilo očito da bi u njemu uživao još više da sam katolik i te stvari. Tako nešto može me dovesti do ludila. Ne kažem da je to pokvarilo razgovor niti bilo što - nije - ali je sigurno kao sam vrag da mu nije ništa ni pridonijelo. Eto zašto mi je bilo drago što me te dvije časne sestre nisu upitale jesam li katolik. Da su me upitale, to ne bi upropastilo konverzaciju ali bi ona, vjerojatno, tekla drukčije. Ne želim reći da imam nešto protiv katolika. Nemam ništa. Bilo bi po svoj prilici sasvim jednako da sam i sam katolik. To je, na neki način, slično onome s kovčezima o

109

čemu sam vam već pričao. Sve što želim reći jest da takve stvari nimalo pozitivno ne utječu na razgovor. To je sve što želim reći.

Kad su ustale da podu, te dvije redovnice, učinio sam nešto veoma glupo, nešto zbog čega sam se osjetio veoma neugodno. Pušio sam cigaretu i, kad sam ustao da se s njima pozdravim, nepažnjom sam im puhnuo dim u lice. Nisam htio, ali, eto, dogodilo se. Ispričavao sam se kao izbezumljen, one su bile veoma fine i ljubazne, ali bilo je to, svejedno, veoma neugodno.

Kad su otisle, počeo sam žaliti što sam im kao prilog dao svega deset dolara. Stvar je, međutim, bila takva da sam bio zakazao onaj sastanak sa Sally Hayes, da je vodim na onu matineju, pa mi je bila potrebna lova za karte i te stvari. Bilo mi je, međutim, žao, svejedno. Prokleti novac! Uvijek nekako ispadne da zbog njega na kraju ostaneš potišten kao sam vrag.

110

16

Kad sam završio s doručkom, bilo je tek negdje oko podne, a sastanak sa starom Sally bio sam ugovorio tek za dva sata, pa sam krenuo u onu dugu šetnju. Nikako nisam mogao prestati misliti na one dvije redovnice. Mislio sam na onu staru, otrcanu, pletenu košaru s kojom su hodale naokolo skupljajući novac kad nisu predavale u školi. Pokušavao sam zamisliti svoju majku ili nekoga, tetku, na primjer, ili onu ludu majku Sally Hayes, kako stoje pred nekom robnom kućom i skupljaju novac za sirotinju u staru, otrcanu pletenu košam. Bilo je teško to zamisliti. Ne toliko majku koliko one druge dvije. Moja tetka je nekako tobože sklona dobrotvornom radu -mnogo radi u Crvenom križu i svuda - ali je inače veoma elegantno obučena dama. čak i kad radi nešto u dobrotvorne svrhe, uvijek je superelegan-tna i našminkana i sve što ide uz to. Nikako nisam mogao zamisliti je da radi bilo što s nekim dobrotvornim ciljem kad bi pri tome morala nositi neku crnu haljinu ili biti bez šminke. A majka stare Sally Hayes - Isuse Kriste! Jedini način na koji bi ona pristala da ide naokolo s košarom i sakupljala

111

priloge, bio bi da je svi oni koji nešto prilože još i poljube u stražnjicu. Kad bi samo spustili novac u njenu košaru i otišli dalje a da joj ništa ne kažu, ne primjećujući je, ona bi digla ruke od tog posla za manje od jednog sata. Bilo bi joj dosadno. Vratila bi košaru, a zatim otišla u neki mondenski lokal na ručak. To je ono što mi se svidjelo kod onih redovnica. Kao prvo, bilo je očigledno da nikad ne odlaze u mondenske lokale na mčak. Dok sam mislio na to, kako nikad ne odlaze ni u kakve mondenske lokale na aičak, niti bilo kamo, uhvatila me je takva nekakva prokleta tuga da je to bio pravi užas. Znao sam da takve stvari nisu baš jako važne, ali me je to ipak rastužilo.

Krenuo sam u šetnju tamo prema Broadwayu, tek onako, bez ikakvog razloga, jer nisam bio u tom kraju već godinama. Osim toga, želio sam pronaći neku prodavaonicu gramofonskih ploča koja je otvorena nedjeljom. Bila je jedna ploča koju sam htio da kupim Phoebe, pjesma Mala Shirley

Beans. Tu ploču bilo je veoma teško nabaviti. Bila je to pjesma o jednoj maloj djevojčici koja nije htjela izići iz kuće jer su joj ispalala dva prednja zuba, pa se stidjela zbog toga. čuo sam je u Penceyju. Imao ju je jedan dječak koji je stanovao na katu iznad nas i pokušavao sam je kupiti od njega - znao sam da bi Phoebe dovela do delirija - ali on je nije htio prodati. Bila je to vrlo stara, fantastična ploča koju je ona crnačka pjevačica, Estelle Fletcher, snimila prije nekih dvadeset godina. Ona vam tu pjesmu pjeva veoma južnjački i kuplerajski, tako da ne zvuči nimalo sladunjavo-sentimentalno. Kad bi je pjevala neka bijela pjevačica, udesila bi da zvuči dražesno kao sam vrag, ali stara Estelle Fletcher znala je svoj posao, bila je to jedna od najboljih ploča koje sam ikad čuo. Imao sam namjeru da je pokušam kupiti u nekoj prodavaonici koja je otvorena nedjeljom i da je onda ponesem sa sobom u park. Bila je nedjelja, a Phoebe nedjeljom veoma često odlazi u park da se vozi na koturaljkama. Znao sam na kojim mjestima ona obično visi.

Nije bilo tako hladno kao prethodnog dana, ali sunce je još uvijek bilo skriveno i nije bio naročito lijep dan za šetnju. Ali video sam jednu lijepu stvar. Upravo ispred mene išla je neka obitelj koja je očigledno tek izišla iz crkve - otac, majka i dječak od oko šest godina. Izgledali su nekako siromašno. Otac je imao na glavi jedan od onih šešira biserno-sive boje kakve rado nose siromašni ljudi kad žele da djeluju impoznantno. On i njegova supruga naprsto su šetali, razgovarajući, ne obraćajući nikakvu pozornost na dijete. A klinac je uživao. Išao je kolnikom umjesto po pločniku, ali odmah do samog ruba. Držao se kao da ide duž neke veoma ravne linije, kako

112

to već djeca rade, i čitavo vrijeme bez prestanka je nešto pjevušio i mumljao. Prišao sam mu bliže da čujem što pjeva. Pjevao je onu pjesmu Ako netko ulovi nekog dok kroz žito ide. Imao je ugodan, tanak glas. Pjevao je tek tako, sam za sebe, to se vidjelo. Automobili su fijukali naokolo, kočnice su škripale lijevo i desno, njegovi roditelji nisu na njega obraćali nikakvu pozornost a on je išao pored ruba pločnika i pjevao Ako netko ulovi nekog dok kroz žito ide. Taj prizor učinio je da se odmah osjetim bolje. Učinio je da se više ne osjećam toliko potištenim.

Broadway je bio prvljav i zakrčen svjetinom. Bila je nedjelja i tek oko dvanaest sati, ali bio je ipak zakrčen svjetinom. Svi su žurili prema kinima -Paramountu, Astoru, Strandu ili Capitolu ili prema nekom sličnom šašavom mjestu. Svi su bili u punoj paradi, jer je bila nedjelja, i stvar je bila utoliko gora. Najgore u svemu tome bilo je, međutim, to što je bilo očigledno da svi želeći ići u kino. Nisam mogao podnijeti da ih gledam. Mogu shvatiti kad netko ide u kino zbog toga što nema kamo na drugu stranu, ali kad netko zaista želi ići, pa čak i žuri da tamo što brže stigne, onda me to deprimira da je strahota. Naročito kad vidim milijune ljudi kako stope u onim užasnim, dugim redovima, duž čitavih blokova, čekajući s onim strahovitim strpljenjem na karte i sve. Ljudi moji, činilo mi se da nikad neću stići da pobegnem s toga prokletog Broadwaya. Imao sam sreću. U prvoj prodavaonici gramofonskih ploča u koju sam ušao ili su jedan primjerak Male Shirley Beans. Naplatili su mi za nju pet dolara, zato što se tako teško mogla dobiti, ali meni to nije bilo važno. Ljudi moji, kako sam se iznenada osjetio ispunjen srećom! Jedva sam čekao da stignem u park i vidim je li stara Phoebe negdje u blizini, pa da joj predam tu ploču.

Kad sam izašao iz prodavaonice ploča, prošao sam pored onog dragstora i ušao unutra. Nešto mi je palo na pamet da bih mogao nazvati staru Jane i vidjeti je li se već vratila kući na feriju. Tako sam ušao u telefonsku govornicu i okrenuo njen broj. Nesreća je bila što se javila njena majka, pa sam morao spustiti slušalicu. Nekako nisam bio raspoložen da se uvalim u neki dug razgovor s njom. Uostalom, ionako ne ludujem za telefonskim razgovorima s majkama svojih djevojaka. Trebalo je, međutim, bar da upitam je li se Jane već vratila kući. To me ne bi ubilo. Ali nekako nisam imao volje za to. čovjek zaista treba biti posebno raspoložen za takve stvari.

Još uvijek mi je preostalo nabaviti one proklete karte za kazalište pa sam kupio novine da vidim koje se predstave daju. Bila je nedjelja, pa su na programu bile valjda samo tri. Što sam uradio, otisao sam i kupio karte za dva sjedala u parketu za predstavu Poznajem svoju ljubav. Bila je to neka

113

dobrotvorna predstava ili tako nešto. Nisam baš osjećao neku naročitu želju da je vidim, ali znao sam da će se stara Sally, kraljica svih afektacija, naveliko oduševljavati kad joj kažem da imam

karte za nju, jer su nastupali Luntovi i svi. Ona je obožavala takve navodno visoko intelektualne i cinične komade, s Luntovima i svim što ide uz to. Ja predstave uopće ne volim mnogo, ako već želite znati istinu. Općenito nisu tako loše kao film, ali sigurno nisu ni nešto za čim treba ludovati. U prvom redu, mrzim glumce. Oni se nikad ne ponašaju kao ljudi. Oni samo misle da se tako ponašaju. Neki od onih doista dobrih ponekad, i to na vrlo bliјed način, u svakom slučaju na način koji nije nimalo zabavno promatrati. A ako je neki glumac zaista dobar, onda se uvijek jasno vidi da on zna da je dobar, pa to sve kvari. Uzmite, na primjer, sira Laurencea Oliviera. Gledao sam ga u Hamle-tu. D.B. je lani poveo Phoebe i mene da ga vidimo. Najprije nas je pozvao na ručak a onda nas je odveo da gledamo Hamleta. On ga je već prije toga gledao, prema načinu na koji je govorio o njemu za ručkom. Bio sam nestrpljiv kao sam vrag da ga vidim. Nije mi se, međutim, baš bogzna kako svidio. Jednostavno ne vidim čega ima tako čudesnog u siru Laurenceu Olivieru, to je sve. Ima fantastičan glas, a osim toga je vraški lijep muškarac, i veoma je lijepo promatrati ga kada hoda ili mačuje se ili tako nešto, ali nije uopće bio onakav kako je D.B. opisao Hamleta. Odviše mnogo je podsjećao na nekog prokletog generala, a odviše malo na nekog tužnog, sumornog, sumnjama izjedanog čovjeka. Najbolji trenutak u cijelom filmu bio je onaj kad Ofelijin brat - onaj koji na samom kraju vodi dvoboј s Hamletom - odlazi na put a njegov otac ga obasipa savjetima. I dok ga njegov otac obasipa savjetima, stara Ofelija se nešto kao zeza sa svojim bratom, izvlači mu onaj bodež, iz korica, zadirkuje ga i sve, dok on pokušava da izgleda jako zainteresiran za očeve bezvezne prodike. To je bilo lijepo. Ta stvar me je zaista oduševila. Ali takve stvari ne mogu se vidjeti tako često. Stvar koja se svidjela Phoebe bila je ona scena kad Hamlet miluje svog psa po glavi. To je, po njenom mišljenju, bilo zabavno i lijepo, i doista jest. Što će morati učiniti, morat će pročitati tu dramu. Nevolja sa mnom je u tome što takve stvari uvijek moram sam pročitati. Ako ih igra neki glumac, jedva ih mogu slušati. Stalno me muči bojazan da će slijedeće minute učiniti nešto afekti-rano i izvještačeno.

Nakon što sam kupio karte za Luntove, odvezao sam se taksijem gore, do parka. Trebalо je da se odvezem podzemnom željeznicom ili takvim nečim, jer sam ostao prilično tanak s lovom, ali želio sam da što brže pobjegnem s tog prokletog Broadwaya.

114

U parku je bilo odvratno. Nije bilo previše hladno, ali sunce se još nije bilo probilo i činilo se da u parku nema ničeg osim pasjeg izmeta, staračkih ispljuvaka i opušaka cigareta, a sve su klupe izgledale kao da će biti mokre kad sjednete na njih. Taj prizor je deprimirao čovjeka i svakog trenutka, bez ikakvog stvarnog razloga, osjećali ste kako vam se koža ježi dok hodate. Ni po čemu nije se moglo osjetiti da će za koji dan biti Božić. Nije izgledalo da će ičega biti. Ipak, i pored toga, odšetao sam sve do Malla, jer je to mjesto gdje se Phoebe obično zadržava kad dode u park. Ona se rado vozi oko podija za orkestar. Smiješno je to. To je isto mjesto na kojem sam se volio voziti na koturaljkama dok sam bio dijete.

Kad sam tamo stigao, nisam je, međutim, video nigdje u blizini. Djece je bilo, vozikala su se naokolo, a dva dječaka igrala su se velikom mekanom loptom, ali Phoebe nije bilo. Video sam, međutim, jednu djevojčicu njenih godina, sjedila je potpuno sama na klupi i pričvršćivala koturaljke. Pomislio sam da ona možda poznaje Phoebe i da bi mi mogla reći gdje je ili tako nešto, pa sam joj prišao, sjeo pored nje i upitao je:

- Da li slučajno poznajete Phoebe Caulfield?
- Koga? - upitala je. Na sebi je imala traperice i valjda dvadeset svitera. Bilo je očigledno da su proizvodi njene majke jer su bilo vrlo grubo i neravno ispleteni.
- Phoebe Caulfield. Stanuje u Sedamdeset prvoj ulici. Ide u četvrti razred, tamo u...
- Vi poznajete Phoebe?
- Aha, ja sam joj brat. Znate li gdje je?
- Ona ide u razred gospodice Callon, zar ne? - rekla je djevojčica.
- Ne znam. Da, mislim da ide.
- Onda je vjerojatno u muzeju. Mi smo išli prošle subote - rekla je.
- U kojem muzeju? - upitao sam. Slegla je ramenima.
- Ne znam - rekla je. - U muzeju.

- Znam, ali je li u onome gdje su slike ili u onome gdje su Indijanci?
- U onome gdje su Indijanci.
- Baš vam hvala - rekao sam. Ustao sam i pošao, ali onda sam se iznenada sjetio da je nedjelja. - Danas je nedjelja - rekao sam djevojčici.

Ona me je pogledala.

- Ah, onda nije.

Bila je na sto muka pokušavajući učvrstiti koturaljke. Nije imala rukavica niti ičega i ruke su joj bile ledene i potpuno crvene. Priskočio sam joj u

115

pomoć. Ljudi moji, nisam valjda već godinama imao u rukama ključ od koturaljki. Nije mi, međutim, bilo nimalo neobično. Možete mi od sada pa za pedeset godina dati u ruku ključ od koturaljki, u mrklom mraku, i uvijek će znati što je to. Kad sam joj pričvrstio koturaljke, lijepo mi je zahvalila. Bila je to veoma simpatična i lijepo odgojena djevojčica. Bože, kako volim kad su klinci fini i uljudni kad im pomognete da pričvrste koturaljke ili tako nešto. A klinci većinom to i jesu. Doista jesu. Upitao sam je da li je raspoložena da zajedno popijemo po šalicu vruće čokolade ili nešto slično, ali ona je rekla ne, hvala. Rekla je da se treba sastati s jednom prijateljicom. Klinke se uvijek trebaju sastati s nekom prijateljicom. To me obara.

Iako je bila nedjelja, iako sam znao da Phoebe neće biti tamo sa svojim razredom i iako je napolju bilo tako maglovito i odvratno, otišao sam pješice kroz čitav park, sve tamo do Prirodoslovnog muzeja. Znao sam da je to muzej na koji je ona djevojčica s koturaljkama mislila. Poznavao sam taj muzej skroz-naskroz, kao vlastiti džep. Phoebe je išla u istu školu u koju sam i ja išao kad sam bio mali, i išli smo tamo vrlo često. Imali smo učiteljicu, neku gospodinicu Aigletinger, koja nas je tamo vukla gotovo svake bogo-vetne subote. Ponekad smo gledali životinje a ponekad one drangulije koje su Indijanci pravili u prastara vremena. Lonce i slamnate košare i sve takve stvari. Uvijek mi je nekako toplo pri duši kad na to mislim. čak i sada. Sjećam se da smo, nakon što bismo razgledali sva ona indijanska čuda, obično išli gledati neki film u onoj velikoj predavaonici. Uvijek su nam prikazivali kako Kolumbo otkriva Ameriku, kako jedva jedvice uspijeva nagovoriti starog Ferdinanda i Izabelu da mu pozajme lovnu kuću brodove, kako se nakon toga mornari bune protiv njega i sve ostalo. Nikome od nas nije bilo puno stalo do starog Kolumba, ali zato smo uvijek nosili sa sobom gomilu bombona i žvaka i svačega, a osim toga u toj predavaonici osjećao se uvijek neki ugodan miris. Uvijek je mirisalo kao da vani pada kiša, i kad nije padala, a vi sjedite u jednom udobnom, suhom i toplom mjestu na svijetu. Volio sam taj prokleti muzej. Sjećam se da je, da se dođe do predavaonice, trebalo proći kroz "Indijansku dvoranu". Bila je to duga, dugačka sala, i u njoj se smjelo samo šaptati. Učiteljica bi išla naprijed, a za njom razred. Išli smo dvoje po dvoje, svatko je imao svog partnera. Sa mnom je najčešće išla jedna djevojčica po imenu Gertrude Levine. Uvijek je htjela da se držimo za ruke, a ruka joj je uvijek bila sva ljepljiva ili oznojena i tako nešto. Pod u dvorani bio je sav od kamena pa, ako ste slučajno imali u ruci špekule i ispustili ih, skakale su kao lude po čitavoj prostoriji i dizale paklenu buku, tako da bi učiteljica uvijek zaustavila razred i vratila se da vidi koji je vrag.

116

Nikad se, međutim, nije ljutila, ta gospodica Aigletinger. Zatim ste morali proći pored onog dugog, dugačkog indijanskog kanua, dugog otprilike kao tri cadillaca postavljena jedan iza drugog, s oko dvadeset Indijanaca u njemu, od kojih su neki veslali a neki tek tako, bez veze stajali, nastojeći da izgledaju opasno, a svi su po licima bili našarani ratnim bojama. Na zadnjem dijelu kanua sjedio je jedan tip jezivog izgleda, s maskom na licu. To je bio враč. Od njega me je uvijek hvatala jeza, ali volio sam ga, svejedno. Još jedna stvar, ako ste dodirnuli jedno od vesala ili bilo što dok ste prolazili, jedan od čuvara bi vam rekao: "Nemojte ništa dirati, djeco". Rekao bi to, međutim, uvijek ljubazno, a ne kao neki prokleti žandar ili što ja znam tko. Nakon toga biste prošli pored one velike staklene vitrine s Indijancima koji trljaju drvo o drvo da zapale vatru, i s jednom Indijankom koja tka sag. Indijanka koja je tkala sag nekako se kao naginjača naprijed i mogli ste vidjeti njene grudi i sve. Nitko od nas nije propuštao da krišom baci dobar pogled na njih, čak i djevojčice, jer su bile još samo klinke i nisu imale ništa više grudi nego što smo ih mi imali. Zatim ste, neposredno prije

nego što biste stupili u predavaonicu, odmah pored vrata, prošli pored onog Eskima. Sjedio je nad rupom probijenom u nekom tobožu zaledenom jezeru i pecao kroz nju ribu. Pored same rupe ležale su dvije ribe, koje je kao već ulovio. Ljudi moji, taj vam je muzej bio pun staklenih vitrina. Bilo ih je još više gore na katu, s jelenima koji piju vodu iz izvora i sa pticama selicama koje lete na jug. One najbliže ptice bile su ispunjene i visjele su na žicama, a one u pozadini bile su samo naslikane na zidu, ali su sve izgledale kao da zaista lete na jug, a ako ste sagnuli glavu i kao pogledali u njih naopako, izgledale su kao da se još više žure da što prije odlete na taj jug. Ono što je, međutim, u tom muzeju bilo najbolje, to je bilo to što je sve uvijek ostajalo točno tamo gdje je i bilo. Nitko se ne bi ni pokrenuo. Mogli ste tamo otići sto tisuća puta i onaj Eskim bi upravo završio s pecanjem onih dviju riba, ptice bi još uvijek bile na putu prema jugu, jeleni bi sa svojim prekrasnim rogovima i lijepim, vitkim nogama još uvijek pili vodu iz izvora, a ona Indijanka golih grudi još uvijek bi tkala onaj isti sag. Nitko se ne bi nimalo promijenio. Jedino vi. Ne mislim da biste bili mnogo stariji ili tako nešto. Ne bi bilo to, zapravo. Naprosto biste bili drukčiji, to je sve. Imali biste na sebi ovaj puta kaput. Ili bi dijete s kojim ste prošli put išli u redu dobilo šarlah, pa biste imali novog partnera. Ili bi razred vodila neka zamjena, umjesto gospodice Aigletinger. Ili biste prije toga čuli oca i majku kako se strahovito svadaju u kupaonici. Ili biste naprosto prošli pored jedne od onih lokvi na ulici po kojima se šire benzinske duge. Hoću reći, bili biste na neki način

- 117

drukčiji-ne mogu točno objasniti što mislim. A čak i kad bih mogao, nisam siguran bih li imao volje za to.

Dok sam tako išao izvukao sam iz džepa svoju staru lovačku kapu i nabio je na glavu. Znao sam da neću sresti nikoga tko me poznaje, a napolju je bilo prilično hladno. Išao sam i išao i stalno mislio na to kako stara Phoebe odlazi subotom u taj muzej, isto kao što sam i ja nekad odlazio. Mislio sam na to kako će gledati one iste stvari i kako će i ona biti drukčija svaki put kad ih vidi. To o čemu sam razmišljao nije da me je baš deprimiralo, ali nisam zbog toga bio ni bogzna kako radostan. Izvjesne stvari trebale bi ostati kakve jesu. Trebalо bi da čovjek ima mogućnosti da ih zatvori u jednu od onih staklenih vitrina i da ih ostavi tako. Znam da je to nemoguće, a to je velika šteta, kako god se uzme. Sad svejedno, o tome sam razmišljao čitavo vrijeme dok sam išao.

Prošao sam pored onog igrališta, zastao i promatrao dvoje vrlo male djece na njihaljci. Jedno od njih bilo je poprilično bucmasto pa sam spustio ruku na stranu na kojoj je sjedilo ono mršavo, da nekako izjednačim težine, ali bilo je očigledno da im moja prisutnost nije naročito po volji, pa sam ih ostavio.

Onda se dogodila jedna čudna stvar. Kad sam stigao do muzeja, iznenada sam postao svjestan da ne bih ušao unutra ni za milijun dolara. Jednostavno me nije privlačio - a prešao sam, eto, čitav park veseljeći se tome. Da je Phoebe bila tamo, vjerojatno bih ušao, ali nije. I tako, što sam uradio, tu pred muzejem - sjeo sam u taksi i odvezao se dolje, do Biltmorea. Nije mi se nimalo išlo. Imao sam, međutim, onaj prokleti sudar sa Sally.

118

17

Bilo je još prerano kad sam tamo stigao i zato sam naprosto sjeo u jednu od onih kožnih fotelja odmah ispod sata u foajeu i počeo promatrati mačke. Mnoge škole bile su se već raspustile za ferije i mali milijun cura stajalo je i sjedilo naokolo, iščekujući svoje dečke. Cure s prekrštenim nogama, cure s fantastičnim nogama, cure s očajnim nogama, cure koje su izgledale kao perfektne cure, cure koje su na čovjeka ostavljale snažan dojam ali bi ubrzo ustanovio da su prave beštije, kad bi ih upoznao. Bio je to zaista veoma ugodan prizor, ako znate na što mislim. Istodobno je, na izvjestan način, nekako deprimirao čovjeka, jer se stalno morao pitati šta će se, do vraga, dogoditi sa svima njima. Kad iziđu iz škole i koledža, mislim. čovjek je morao doći do pretpostavke da će se većina njih poudavati za kojekakve glupane. Za ljude koji vječito pričaju o tome koliko njihova prokleta kola troše benzina na sto kilometara. Ljudi koji se žderu i ponašaju djetinjasto kao sam vrag ako ih pobijedite u golfu ili čak u nekoj tako blesavoj igri kao stoje, na primjer, ping-pong. Ljudi veoma osrednje i beznačajne. Ljudi koji

119

nikad ne čitaju knjige. Ljude velike gnjavatore - ali u tom pogledu treba biti vrlo oprezan. Hoću reći, kad nazivam neke ljude gnjavatorima. Takve ljude nisam u stanju shvatiti. Nisam ih u stanju shvatiti, zaista. Kad sam bio u Elkton Hillsu, stanovao sam oko dva mjeseca u sobi s nekim Harrisom Mac-klinom. Bio je veoma intelligentan i sve, ali zato i jedan od najvećih gnjavatora koje sam ikad upoznao. Imao je neki posebno kreštav glas i praktično nikad nije prestajao pričati. Nikad nije prestajao pričati, a što je u svemu bilo najstrašnije, nikad nije govorio o onome što ste željeli čuti. Ali znao je jednu stvar. Prokleti pasji sin znao je zviždati bolje nego itko koga sam ikad čuo. Spremao bi krevet i vješao svoje stvari u ormar - vjećito je vješao svoju odjeću u ormar - to me je dovodilo do ludila - i zviždalo dok bi to radio, ako nije ništa pričao onim svojim kreštavim glasom. Znao je čak zviždati klasične stvari, ali najčešće je naprsto zviždalo džez. Znao je uhvatiti nešto veoma džezovsko - Blues o limenom krovu, na primjer - i da stvar zviždi tako fino i lako (vješajući istodobno svoju odjeću po ormardu) da bi vas to doslovce oborilo. Naravno, nikad mu nisam rekao kako mislim da izvanredno zviždi. Hoću reći, čovjek ne može tek tako prići nekome i kazati mu: "čuj, ti zaista fantastično zviždiš!" Stanovao sam, međutim, s njim u istoj sobi gotovo puna dva mjeseca, iako me je gnjavio tako da sam od toga bio već napola lud, samo zbog toga što je znao tako fantastično zviždati, bolje nego itko koga sam ikad čuo. I tako, ne znam što da kažem o gnjavatorima. Možda čovjek i ne bi trebao biti previše žalostan kad vidi kako se neka perfektna cura udaje za nekog takvog tipa. Oni nikome ne čine ništa nažao, bar većina njih, a možda u tajnosti svi znaju fantastično zviždati ili nešto slično. Tko bi to, dodavola, mogao znati? Ja ne znam.

Konačno ugledah staru Sally kako kreće uz stube, i podoh joj u susret. Izgledala je fantastično. Doista jest. Imala je na sebi neki crni kaput i nešto kao crnu beretku. Rijetko je uopće nosila neki šešir, ali ta beretka je izgledala veoma lijepo. Smiješno u svemu tome bilo je to što sam osjetio želju da se oženim njom istog časa kad sam je ugledao. Ja sam lud. Nije mi čak bila ni naročito draga, a ipak sam se iznenada osjetio kao da sam zaljubljen u nju, i poželio da se njom oženim. Tako mi boga, lud sam. Priznajem to.

- Holdene! - rekla je. - Divno je što te opet vidim! Prošla je čitava vječnost] - Imala je takav neki veoma snažan glas zbog kojeg se čovjek osjećao nelagodno kad bi je negdje sreo. Njoj se to moglo oprostiti zato što je bila onako prokletno zgodna, ali od tog njenog glasa uvijek samo što nisam dobio proljev.

120

- Tebe je lijepo vidjeti - rekao sam. Tako je, uostalom, i bilo. - Kako si, sve u svemu?

- Apsolutno divno. Jesam li zakasnila?

Rekao sam joj da nije, a zapravo je bila zakasnila oko dvadeset minuta. Meni je to, međutim, bilo potpuno svejedno. Sav onaj drek od karikatura u Saturday Evening Postu na kojima se vide ljudi kako bjesne na uličnim uglovima zato što im one koje čekaju zakašnjavaju - sve su to besmislice. Ako cura kad se s njom nađete lijepo izgleda, koga je briga što je zakasnila? Nikoga.

- Bit će bolje da požurimo - rekao sam. - Predstava počinje u dva i četrdeset.

Krenuli smo niz stubište prema stajalištu taksija.

- Što ćemo gledati? - upitala je.

- Ne znam. Luntove. To je jedino za što sam mogao dobiti karte.

- Luntove! Oh, divno!

Rekao sam vam da će biti sva izvan sebe kad čuje da imam karte za Luntove.

U taksiju, za vrijeme vožnje do kazališta, počeli smo malo da se prihva-tamo. U početku kao nije htjela, zato što je imala namazane usne i sve, ali sam ja nastupio zavodnički kao sam vrag tako da nije imala druge alternative. Dva puta, kad bi se prokleti taksi naglo zaustavio zbog prometa, posve malo je nedostajalo da tresnem sa sjedala. Ti prokleti vozači nikad ne gledaju kuda voze, kunem vam se da je tako. Zatim, tek toliko da vam pokažem koliko sam lud, kad smo se izvlačiti iz jednog velikog stiska, rekao sam joj da je volim i sve ostalo. Bila je to čista laž, naravno, ali stvar je u tome što sam to osjećao kad sam joj rekao. Lud sam. Tako mi boga, jesam.

- Oh, dragi, i ja tebe volim - rekla je. Onda je, u istom dahu, dodala: - Obećaj mi da ćeš pustiti da ti poraste kosa. Te kratke frizure izlaze iz mode. A imaš tako krasnu kosu!

Krasnu guzicu.

Predstava nije bila tako loša kao neke koje sam gledao. Bila je, međutim, ipak bliže onim blesavim. Sadržaj: pet stotina tisuća godina života nekog starog bračnog para. Počinje od toga kako su mladi, ali djevojčini roditelji ne žele da se ona uda za tog mladića. Ona se, međutim, ipak udaje za njega. Onda postaju sve stariji i stariji. Muž ide u rat, a žena ima brata pijanicu. Nikako, se nisam mogao naročito zainteresirati za sve to. Hoću reći, nisam se naročito uzrujavao kad bi netko u obitelji umro ili što ja znam što. Svi su bili samo običan čopor glumaca. Muž i žena bili su posve zgodan

121

stari par - veoma duhoviti i sve - ali nekako se nisam mogao naročito zainteresirati ni za njih. Prvo i prvo, bez prestanka su pili čaj ili takvu neku prokletu tekućinu, od početka do kraja predstave. Svaki put kad ste ih vidjeli, neki lakej je postavljao pred njih čaj, ili je opet žena nekome točila čaj. I svi su ulazili i izlazili, čitavo vrijeme - čovjeku se vrtjelo u glavi promatraljući kako svi ti ljudi stalno sjedaju i ustaju. Alfred Lunt i Lynn Fontanne igrali su stari par, i bili su vrlo dobri, ali nisu mi se baš svidjeli. Bili su, ipak, nekako drukčiji od ostalih, to da. Nisu se ponašali kao obični ljudi, a nisu se ponašali ni kao glumci. Teško je to objasnit. Držali su se nekako više kao da su svjesni da su veličine i sve. Hoću reći, bili su dobri, ali bili su nekako previše dobri. Kad bi jedno od njih prestalo govoriti, ono drugo bi reklo nešto vrlo brzo, odmah nakon toga. To je trebalo izgledati kao da ljudi zaista pričaju i upadaju jedno drugom u riječ. Nevolja je bila u tome što je sve to bilo odviše slično tome kako ljudi razgovaraju i upadaju jedno drugome u riječ. Ponašali su se nekako pomalo slično onome kako stari Ernie, dolje u Greenwich Villageu, svira glasovir. Ako čovjek nešto čini isuviše dobro, onda, nakon izvjesnog vremena, ako ne pazi na to, počinje se time razme-tati. A nakon toga nije više tako dobar kao što je bio. Međutim, bilo kako bilo, jedini su oni u čitavoj predstavi -Luntovi, govorim o njima - ostavljali dojam kao da imaju nešto malo mozga. To se mora priznati.

Nakon svršetka prvog čina izišli smo zajedno sa svim ostalim šminkerima da popušimo po cigaretu. Kakav vam je to festival bio! Nikad u životu niste vidjeli na gomili toliko izafektiranih tipova - svi su pušili da su im uši otpadale i razgovarali o predstavi tako da svi ostali mogu čuti i sazнати koliko su oštroumni. Neki blesavi filmski glumac stajao je pored nas i pušio cigaretu. Ne sjećam mu se više imena, ali znam da u ratnim filmovima uvijek igra vojnike koji se pokažu kao kukavice upravo prije nego što nastupi trenutak da se mora naprijed i kad dode gusto. Bio je s nekom raskošnom plavušom i njih dvoje su se pokušavali držati vrlo blazirano, kao da nemaju pojma da rulja zuri u njih. Skromno kao sam vrag. Uživao sam promatraljući ih. Stara Sally nije mnogo pričala osim što je buncala nešto o Luntovima -bila je suviše zauzeta izvijanjem i nastojanjem da izgleda zanosno. Onda je, iznenada, ugledala na suprotnoj strani foajea nekog blesana koga je poznavala. Nekog tipa u jednom od onih odijela od veoma tamnog sivog flanela, a kariranim prslukom uz to. Strogo prema propisima Ivy League. Velika stvar. Stajao je pored samog zida, pušio do besvijesti i držao se kao da umire od dosade. Stara Sally bez prestanka je govorila-, "Taj mi je mladić odnekud poznat." Ona je uvijek poznavala nekoga, svuda, kamo god ste otišli s njom,

122

ili je mislila da poznaje. Ponavljaljala je to dok mi se nije sve popelo navrh glave. - Zašto ne odeš do njega i ne poljubiš ga, kad ga već poznaješ? -rekao sam. - Bit će oduševljen. - Naljutila se kad sam to rekao. Konačno ju je, međutim, taj idiot primjetio, prišao i rekao zdravo. Trebali ste vidjeti kako su se pozdravili. Pomislili biste da se nisu vidjeli bar dvadeset godina. Pomislili biste da su se kupali zajedno u istoj kadi, ili što ja znam što, kad su bili djeca. Stare drugarčine! Bilo je to odvratno. Smiješno je bilo to što su se po svoj prilici sreli svega jednom, na nekom majmunskom žuru. Konačno, kad su završili s onim blesavim maženjem, stara Sally nas je predstavila jednog drugom. Ime mu je bilo George i još nekako - nisam se potrudio zapamtiti - i studirao je u Andoveru. Velika, strašno velika stvar. Trebali ste vidjeti kad ga je stara Sally upitala kako mu se sviđa predstava. To je bio jedan od one vrste prepotentnih ljudi kojima je potreban prostorkad odgovaraju na nečije pitanje. Odstupio je korak i stao točno na nogu neke dame koja je stajala iza njega. Vjerojatno joj je polomio sve prste. Rekao je da komad sam po sebi nije nikakvo remek-djelo, ali da su Luntovi, naravno, apsolutni anđeli. čuj anđeli! Zaboga. Anđeli. To me je oborilo. Zatim su on i Sally počeli pričati o masi zajedničkih znanaca. Bila je to najveća jeza od razgovora

koju sam ikad čuo u životu. I jedno i drugo sjećali su se raznih mjesta što su brže mogli, a zatim bi se sjetili nekoga tko je tu živio i spomenuli njegovo ime. Kad je došlo vrijeme da se vratimo na svoja mjesta, bio sam već spreman povraćati. Doista jesam. A nakon toga, kad je završio i drugi čin, nastavili su taj svoj prokleti dosadni razgovor. Sjetili su se još i dmgih mjesta i imena drugih ljudi koji su tamo živjeli. Najgore u svemu bilo je što je taj tip govorio nekim superafektiranim glasom, Ivy League glasom, takvim nekim veoma umornim, snobovskim glasom. Zvučao je kao ženski. Nije uopće oklijevao da se prikrpa mojoj djevojci, stoka jedna! čak sam na trenutak pomislio da će se, nakon završene predstave, uvaliti u naš taksi, jer je išao valjda čitava dva bloka s nama, ali se trebalo sastati s nekim čoporom pametnjakovića na nekoj koktel-partiji, rekao je. Već sam ih video kako svi sjede naokolo u nekom bani, svi u onim blesavim kariranim prslucima, pa kritiziraju predstave, knjige i žene onim umornim snobovskim glasovima. Obaraju me ti momci.

Do trenutka kad smo konačno ušli u taksi, bio sam već gotovo zamrzio staru Sally, pošto smo valjda deset sati slušali onog prepotentnog endover-skog majmuna. Bio sam spreman da je odmah otpratim kući i sve - doista jesam - ali je ona rekla da ima jednu divnu ideju. Ona je uvijek imala divne ideje.

123

stari par - veoma duhoviti i sve - ali nekako se nisam mogao naročito zainteresirati ni za njih. Prvo i prvo, bez prestanka su pili čaj ili takvu neku prokletu tekućinu, od početka do kraja predstave.

Svaki put kad ste ih vidjeli, neki lakej je postavljao pred njih čaj, ili je opet žena nekome točila čaj. I svi su ulazili i izlazili, čitavo vrijeme - čovjeku se vrtjelo u glavi promatrajući kako svi ti ljudi stalno sjedaju i ustaju. Alfred Lunt i Lynn Fontanne igrali su stari par, i bili su vrlo dobri, ali nisu mi se baš svidjeli. Bili su, ipak, nekako drukčiji od ostalih, to da. Nisu se ponašali kao obični ljudi, a nisu se ponašali ni kao glumci. Teško je to objasniti. Držali su se nekako više kao da su svjesni da su veličine i sve. Hoću reći, bili su dobri, ali bili su nekako previše dobri. Kad bi jedno od njih prestalo govoriti, ono drugo bi reklo nešto vrlo brzo, odmah nakon toga. To je trebalo izgledati kao da ljudi zaista pričaju i upadaju jedno drugom u riječ. Nevolja je bila u tome što je sve to bilo odviše slično tome kako ljudi razgovaraju i upadaju jedno drugome u riječ. Ponašali su se nekako pomalo slično onome kako stari Ernie, dolje u Greenwich Villageu, svira glasovir. Ako čovjek nešto čini isuviše dobro, onda, nakon izvjesnog vremena, ako ne pazi na to, počinje se time razme-tati. A nakon toga nije više tako dobar kao što je bio. Međutim, bilo kako bilo, jedini su oni u čitavoj predstavi - Luntovi, govorim o njima - ostavljali dojam kao da imaju nešto malo mozga. To se mora priznati.

Nakon svršetka prvog čina izišli smo zajedno sa svim ostalim šminkerima da popušimo po cigaretu. Kakav vam je to festival bio! Nikad u životu niste vidjeli na gomili toliko izafektiranih tipova - svi su pušili da su im uši otpadale i razgovarali o predstavi tako da svi ostali mogu čuti i saznati koliko su oštromučni. Neki blesavi filmski glumac stajao je pored nas i pušio cigaretu. Ne sjećam mu se više imena, ali znam da u ratnim filmovima uvijek igra vojниke koji se pokažu kao kukavice upravo prije nego što nastupi trenutak da se mora naprijed i kad dođe gusto. Bio je s nekom raskošnom plavušom i njih dvoje su se pokušavali držati vrlo blazirano, kao da nemaju pojma da rulja zuri u njih. Skromno kao sam vrag. Uživao sam promatrajući ih. Stara Sally nije mnogo pričala osim što je buncala nešto o Luntovima -bila je suviše zauzeta izvijanjem i nastojanjem da izgleda zanosno.

Onda je, iznenada, ugledala na suprotnoj strani foajea nekog blesana koga je poznavala. Nekog tipa u jednom od onih odijela od veoma tamnog sivog flanela, a kariranim prslukom uz to. Strogo prema propisima Ivy League. Velika stvar. Stajao je pored samog zida, pušio do besvijesti i držao se kao da umire od dosade. Stara Sally bez prestanka je govorila: "Taj mi je mladić odnekud poznat." Ona je uvijek poznavala nekoga, svuda, kamo god ste otišli s njom,

122

ili je mislila da poznaje. Ponavljalala je to dok mi se nije sve popelo navrh glave. - Zašto ne odeš do njega i ne poljubiš ga, kad ga već poznaješ? -rekao sam. - Bit će oduševljen. - Naljutila se kad sam to rekao. Konačno ju je, međutim, taj idiot primijetio, prišao i rekao zdravo. Trebali ste vidjeti kako su se pozdravili. Pomislili biste da se nisu vidjeli bar dvadeset godina. Pomislili biste da su se kupali zajedno u istoj kadi, ili što ja znam što, kad su bili djeca. Stare drugarčine! Bilo je to odvratno. Smiješno je bilo to što su se po svoj prilici sreli svega jednom, na nekom majmunskom

žuru. Konačno, kad su završili s onim blesavim maženjem, stara Sally nas je predstavila jednog dñigom. Ime mu je bilo George i još nekako - nisam se potudio zapamtiti - i studirao je u Andoveru. Velika, strašno velika stvar. Trebali ste vidjeti kad ga je stara Sally upitala kako mu se sviđa predstava. To je bio jedan od one vrste prepotentnih ljudi kojima je potreban prostorkad odgovaraju na nečije pitanje. Odstupio je korak i stao točno na nogu neke dame koja je stajala iza njega. Vjerojatno joj je polomio sve prste. Rekao je da komad sam po sebi nije nikakvo remek-djelo, ali da su Luntovi, naravno, absolutni anđeli. čuj anđeli! Zaboga. Anđeli. To me je oborilo. Zatim su on i Sally počeli pričati o masi zajedničkih znanaca. Bila je to najveća jeza od razgovora koju sam ikad čuo u životu. I jedno i drugo sjećali su se raznih mjesta što su brže mogli, a zatim bi se sjetili nekoga tko je tu živio i spomenuli njegovo ime. Kad je došlo vrijeme da se vratimo na svoja mjesta, bio sam već spreman povraćati. Doista jesam. A nakon toga, kad je završio i drugi čin, nastavili su taj svoj prokleti dosadni razgovor. Sjetili su se još i dñih mesta i imena drugih ljudi koji su tamo živjeli. Najgore u svemu bilo je što je taj tip govorio nekim superafektiranim glasom, Ivy Leagne glasom, takvim nekim veoma umornim, snobovskim glasom. Zvučao je kao ženski. Nije uopće oklijevao da se prikrpa mojoj djevojci, stoka jedna! čak sam na trenutak pomislio da će se, nakon završene predstave, uvaliti u naš taksi, jer je išao valjda čitava dva bloka s nama, ali se trebalo sastati s nekim čoporom pametnjakovića na nekoj koktel-partiji, rekao je. Već sam ih video kako svi sjede naokolo u nekom bani, svi u onim blesavim kariranim prslucima, pa kritiziraju predstave, knjige i žene onim umornim snobovskim glasovima. Obaraju me ti momci.

Do trenutka kad smo konačno ušli u taksi, bio sam već gotovo zamrzio staru Sally, pošto smo valjda deset sati slušali onog prepotentnog endover-skog majmuna. Bio sam spreman da je odmah otpratim kući i sve - doista jesam - ali je ona rekla da ima jednu divnu ideju. Ona je uvijek imala divne ideje.

123

- Slušaj - rekla je - u koliko sati trebaš biti kod kuće na večeri? Hoću reći, žuriš li se mnogo ili tako nešto. Treba li da se vratiš kući u neko određeno vrijeme?

-Ja? Ne. Ni u kakvo određeno vrijeme - rekao sam. Ljudi moji, veća istina nikad nije izgovorena. - Zašto?

- Podimo u Radio City da se kližemo na ledu. Eto, takve vam je divne ideje ona uvijek imala.

- Da idemo na klizanje u Radio City? Misliš odmah sada?

- Samo na jedan sat ili tako nešto. Hoćeš li? Ako ne želiš. . .

- Nisam rekao da ne želim - odgovorio sam. - Naravno. Ako ti to želiš.

- Ozbiljno kažeš? Nemoj samo govoriti ako ne misliš ozbiljno. Hoću kazati, meni je potpuno svejedno, ovako ili onako . . .

Da znate da joj je bilo.

- Tamo se mogu posuditi one tako dražesne suknjice za klizanje - rekla je stara Sally. - Jeannette Cultz je išla prošle nedjelje.

Eto zašto se bila toliko upalila ići. Htjela je da se vidi u jednoj od tih suknjica koje jedva pokrivaju stražnjicu.

Tako smo otišli i, pošto su nam dali klizaljke, Sally je dobila takvo neko malo plavo otkridupe od haljine. U njemu je, međutim, zaista izgledala perfektno. To se mora priznati. I nemojte pomisliti da toga nije bila svjesna. Stalno je išla ispred mene, tako da mogu vidjeti kakvu zgodnu stražnjicu ima. I bilo je posve zgodno, zaista. To se mora priznati.

Najsmješnije u svemu tome bilo je to što smo bili najgori klizači na onom čitavom klizalištu. Hoću reći, zaista najgori. A nije da nije bilo drugih nes-pretnjakovića. Gležnjevi stare Sally stalno su se savijali dok nisu praktično polegli po ledu. Ne samo da su vraški glupo izgledali već su je vjerojatno vraški i boljeli. Znao sam da mene moji bole. Moji su mene naprsto ubijali. Vjerojatno smo predivno izgledali. Što je bilo još najgore, bilo je tu najmanje nekoliko stotina radoznalih besposličara koji nisu imali nikavog pametnijeg posla nego da stoje naokolo i promatraju kako se ljudi prevrću jedni preko drugih.

- Da potražimo jedan stol i popijemo nešto, što kažeš? - upitao sam je konačno.

- To je najbolja ideja koja ti je danas pala na pamet - rekla je. Ona se ubijala. Bilo je to brutalno. Bilo mi je zaista žao nje.

Skinuli smo one proklete klizaljke i ušli u onaj bar u kojem možete naručiti piće i promatrati klizače sjedeći onako, samo u čarapama. čim smo sjeli, stara Sally je svukla rukavice, a ja sam je ponudio cigaretom. Nije izgledala

124

previše sretna. Konobar je došao, pa sam naručio koka-kolu za nju - ona nije pila - i škotski viski sa sodom za sebe, ali prokleti skot nije mi ga htio donijeti. Tako sam i ja naručio koka-kolu. Onda sam počeo paliti šibice. To prilično često činim kad me uhvati neko posebno raspoloženje. Nekako ih kao puštam da gore sve dok ih mogu držati, a onda ih bacam u pepeljaru. To je običaj nervožnjaka. Zatim je stara Sally iznenada, onako iz neba pa u rebra, rekla:

- Slušaj. Trebam znati. Hoćeš li ili nećeš doći da mi pomogneš da ukrasim bor za Badnjak? Trebam znati. - Još uvijek se držala šmrkavo, sve zbog onih svojih gležnjeva dok smo se klizali.
- Pisao sam ti da hoću. Pitala si me to već valjda dvadeset puta. Hoću, naravno.
- Mislim, trebam sigurno znati - rekla je. Počela je bacati poglede naokolo po čitavoj onoj prokletoj prostoriji.

Iznenada sam prestao paliti šibice i nekako se kao nagnuo bliže njoj, preko stola. U mislima mi se motalo bezbroj raznih pitanja.

- Hej, Sally - rekao sam.
- Što je? - rekla je. Gledala je u neku curu na suprotnom kraju sale. - Jesi li ikad osjetila da si sita svega? - rekao sam. - Hoću reći, jesli li se ikad uplašila da će sve otići do vraga ako ne poduzmeš nešto? Hoću reći, voliš li školu i te stvari?
- Užasna je to gnjavaža.
- Hoću reći, mrziš li je? Znam da je užasna gnjavaža, ali mrziš li je, to hoću reći?
- Pa sad, nije da je baš mrzim. Ti uvijek moraš ...
- E pa, ja je mrzim. Ljudi, kako je mrzim - rekao sam. - Ali nije samo to. Mrzim sve. Mrzim ovaj život u New Yorku. Taksiji, autobusi na Madison aveniji u kojima šoferi uvijek urlaju na čovjeka da je izlaz na zadnja vrata, upoznavanje s kojekakvim umišljenim tipovima koji Luntove nazivaju andelima, penjanje i spuštanje liftovima kad čovjek ne želi ništa drugo nego da izide napolje, momci koji ništa drugo ne rade nego cijelo vrijeme kod Brooksa dotjeruju hlače, ljudi koji vječito . .

- Nemoj vikati, molim te - rekla je stara Sally. Što je bilo vrlo šašavo jer uopće nisam vikao.
- Uzmi samo ta kola - rekao sam. Rekao sam to veoma tihim glasom. - Uzmi većinu ljudi, svi su ludi za kolima. Uzrujavaju se ako ih slučajno malo ogrebu, vječito govore o tome koliko litara troše na sto kilometara i, čim nabave nova novcata kola, već počinju razmišljati kako da ih zamijene

125

za neka još novija. Ne volim čak ni stara kola. Hoću kazati, uopće me ne zanimaju. Više bih volio da imam kakvog konja. Konj je, ako ništa drugo, bar ljudsko biće, za ime božje. Konja možeš, ako ništa drugo . .

- Nemam pojma o čemu uopće pričaš - rekla je stara Sally. - Skačeš s jednog...
- Znaš što? - rekao sam. - Ti si vjerojatno jedini razlog zašto sam sada u New Yorku i uopće ovdje. Da nisi ti ovdje, vjerojatno bih bio negdje daleko, daleko, negdje kod samog vraga. Negdje u šumama ili na takvom nekom prokletom mjestu. Ti si praktično jedini razlog zašto sam ovdje.
- Ti si srce - rekla je. Bilo je, međutim, očigledno da želi da promijenim temu.
- Trebalо bi jednom otići u neku školu za dječake. Pokušaj jednom -rekao sam. - Pune su umišljenih majmuna i čovjek u njima ne radi ništa drugo nego štreba da nauči tek toliko da bude dovoljno promućuran pa da može jednog dana kupiti neki prokleti cadillac, i mora se bez prestanka pretvarati kako mu nije svejedno što je njihov nogometni klub izgubio, i što radi, priča o mačkama i piću i seksu cijelog dana, a svi su podijeljeni u one odvratne male proklete klape! Mladići koji igraju košarku, to je jedna klapa, katolici su isto jedna klapa, prokleti intelektualci su opet jedna klapa, momci koji igraju bridž su jedna klapa, čak i mladići koji su članovi onog prokletog kluba "Knjiga mjeseca", i oni su jedna klapa. Ako pokušaš započeti malo inteligentniji. . .
- E sad, slušaj - rekla je stara Sally. - Mnogim momcima škola pruža daleko više od toga.
- Slažem se! Slažem se da pruža, nekima od njih! Ali to je sve što ona pruža meni. Shvaćaš li? U

tome i jest poanta. Točno u tome i jest ta prokleta poanta - rekao sam. - Meni ona ništa, praktično ništa ne pruža. U očajnom sam stanju. U odvratnom sam stanju.

- To se vidi.

Zatim mi je, iznenada, pala na pamet ona ideja.

- Slušaj - rekao sam. - Evo jedne ideje. Bi li imala volje da odeš nekamo do vraka daleko odavde? Evo moje ideje. Poznajem jednog momka dolje, u Greenwich Villageu, od koga možemo posuditi kola na nekoliko tjedana. Išli smo nekad u istu školu i još uvijek mi duguje deset dolara. Što bismo mogli uraditi, mogli bismo se sutra ujutro odvesti nekamo u Massachusetts ili Vermont ili tamo nekamo, razumiješ li? Tamo je fantastično lijepo. Doista jest. - Počeo sam se uzbudjavati kao sam vrag što sam više mislio o tome, i nekako sam poseguo preko stola i uhvatio staru Sally za ruku. Kakva sam

126

prokleta budala bio! - Bez svake šale - rekao sam. - Imam u banci oko sto osamdeset dolara. Mogu ih podići sutra ujutro, kad se banka otvori, a zatim bih mogao otići i uzeti kola od onog momka. Bez svake šale. Stanovat ćemo u nekom od onih kampova s kućicama ili na takvom nekom mjestu dok nam lova traje, a onda, kad ostanemo bez novaca, mogao bih se negdje zaposliti. Mogli bismo živjeti negdje u prirodi kraj potoka, a kasnije bismo se mogli i vjenčati ili nešto slično. Zimi bih mogao sam cijepati drva i raditi sve drugo. Tako mi boga, mogli bismo se fantastično provoditi! Što veliš? Hajde, reci! Hoćeš li učiniti to zajedno sa mnjom? Molim te!

- Pa ne možeš tek tako učiniti tako nešto - rekla je stara Sally. Rekla je to Ijutito kao sam vrag.

- Zašto ne? Zašto ne, dovraga?

- Prestani se derati na mene, molim te - rekla je. Što je bilo obično sranje jer se uopće nisam derao na nju.

- Zašto ne možeš? Zašto ne?

- Zato što ne možeš, to je sve. Kao prvo, oboje smo praktično još djeca. Jesi li se ikad upitao što ćeš raditi ako ne dobiješ posao kad ostaneš bez novca? Umrli bismo od gladi. čitava stvar je tako fantastična, nije čak ni...

- Nije fantastična. Naći ću posao. Ništa ti ne brini za to. Ne trebaš se brinuti za to. U čemu je stvar? Zar ne želiš poći sa mnjom? Reci, ako ne želiš.

- Ne radi se o tome. Ne radi se uopće o tome - rekla je stara Sally. Već sam je bio počeo mrziti, na izvjestan način- - Imat ćemo vremena napretok da jednom učinimo sve to . . . sve. Mislim, kad završimo studije, i ako se vjenčamo, i sve. Bit će bezbroj prekrasnih mjesta kamo ćemo moći otići. Ti samo . . .

- Ne, neće biti. Neće uopće biti bezbroj mjesta kamo ćemo moći otići. Sve će biti sasvim drukčije - rekao sam. Ponovo sam postao potišten kao sam vrag.

- Što? - rekla je. - Ne čujem te. U jednom trenutku se dereš na mene, a u slijedećem . . .

- Rekao sam ne, neće biti prekrasnih mjesta kamo ćemo moći otići kad završimo studije i te stvari. Otvori uši. Sve će biti sasvim drukčije. Morat ćemo se spuštati liftovima s kovčezima u rukama i sve te gluposti. Morat ćemo telefonirati svakom živom i svima govoriti zbogom i slati im razglednice iz hotela i svašta još. A ja ću raditi u nekoj kancelariji, mlatiti grđne novce i voziti se na posao taksijem i autobusima po Madison aveniji, čitati novine i igrati bridž od jutra do mraka, i odlaziti u kino i gledati masu glupih dokumentaraca, žurnala i filmova koji dolaze. Žurnala. Isuse svemogući! U

127

njima se uvijek mogu vidjeti neke blesave konjske trke, i neka dama kako razbijja flašu o brod, i neki čimpanza kako se u gaćama vozi na nekom idiotskom biciklu. Neće uopće biti isto. Ti uopće ne shvaćaš na što mislim.

- Možda ne shvaćam! Možda ne shvaćaš ni ti - rekla je stara Sally. Oboje smo u tom trenutku mrzili sve jedno kod drugog. Bilo je očito da nema nikakvog smisla pokušavati povesti neki inteligentan razgovor. Bilo mi je užasno krivo što sam uopće i počinjao.

- Hajde, idemo odavde - rekao sam. - Od tih tvojih priča upravo kraljevski me je zaboljela stražnjica, ako već želiš znati istinu.

Ljudi moji, e jest odskočila do plafona kad sam joj to rekao. Znam da nije trebalo da to kažem, i vjerojatno to ne bih učinio u normalnim okolnostima, ali me je deprimirala kao samog vraka. Obično nikad ne govorim takve grube stvari djevojkama. Ljudi, kako je odskočila do plafona! Ispričavao sam se kao izbezumljen, ali nije htjela primiti moje isprike. Počela je čak i plakati. To me je pomalo uplašilo jer sam se pribojavao da ne ode kući i ne ispriča ocu kako sam rekao da me je od njenih priča zaboljela guzica. Njen otac bio je od onih krupnih, šutljivih tipova, a osim toga nije bio baš lud za mnom. Jednom je rekao staroj Sally da sam previše bučan.

- Bez svake šale, žao mi je - ponavljao sam neprekidno.

- Žao ti je. Žao ti je. To je vrlo smiješno - rekla je. Još uvijek je kao nekako pomalo plakala, i iznenada mi je zaista bilo žao što sam joj ono rekao.

- Hajde, otpratit će te kući. Bez svake šale.

- Mogu otići kući i sama, hvala lijepa. Ako misliš da će dopustiti da me ti pratiš kući, onda nisi normalan. Nijedan mladić mi još nikad u životu nije rekao ništa slično.

čitava stvar bila je pomalo smiješna, na izvjestan način, ako čovjek malo razmisli o tome, i iznenada sam učinio nešto što nije trebalo učiniti. Nasmijao sam se. A smijem se uvijek onako vrlo glasno, prilično glupo. Hoću reći, kad bi se ikad moglo dogoditi da sjedim iza samog sebe u kinu ili na takvom nekom mjestu, vjerojatno bih se nagnuo naprijed i zamolio samog sebe da ušutim. To je staru Sally razbjesnilo više nego išta drugo.

Motao sam se naokolo neko vrijeme, ispričavajući se i nastojeći je nagovoriti da mi oprosti, ali nije htjela. Stalno mi je govorila neka se gubim i neka je ostavim na miru. Tako sam konačno i učinio. Ušao sam u garderobu i uzeo svoje cipele i ostalo, i otišao bez nje. Nisam trebao to uraditi, ali u tom trenutku bio sam već do grla sit svega.

Ako već želite znati istinu, nemam uopće pojma zašto sam počeo taj i

128

takov razgovor s njom. Hoću reći, o tome da odemo nekamo, u Massachu-setts ili Vermont ili tamo nekamo. Ne bih je po svoj prilici poveo čak i da je htjela poći sa mnom. Ona nije bila netko s kim bi vrijedilo poći. Najstrašnije je, u svemu tome, međutim, to što sam tako zbilja misliokad sam je pitao. To je ono najstrašnije. Tako mi boga, lud sam.

129

18

Kad sam izašao iz klizališta, osjetio sam nešto kao glad, pa sam svratio u jedan dragstor, pojao sendvič sa švicarskim sirom i popio šalicu laktomalta, a zatim sam ušao u telefonsku govornicu. Nešto sam pomislio da bih mogao ponovo pokušati nazvati stani Jane i ustanoviti je li se već vratila kući. Hoću reći, imao sam pred sobom čitavu slobodnu večer pa sam pomislio da joj telefoniram i da je, ako se već vratila kući, povedem nekamo na ples ili nešto slično. Nisam nikad plesao s njom niti bilo što za cijelo vrijeme otkako je poznajem. Vidio sam je, ipak, jednom kako pleše i to veoma dobro, bar je tako izgledalo. Bilo je to u klubu, na zabavi u povodu četvrti srpnja. Tada je još nisam bio naročito dobro poznavao i nisam smatrao da bi joj se trebao priključiti. Bila je s onim jezivim tipom Alom Pikeom, koji je pohađao školu u Choateu. Nisam baš najbolje poznavao ni njega, ali znam da je uvijek visio oko bazena za plivanje. Nosio je uvijek neke bijele kupaće gaćice od lasteksa i skakao samo s najviše daske. Pravio je uvijek jedan te

130

isti bezvezni polusalto, čitav bogovetni dan. To je bio jedini skok koji je znao, ali je bio uvjeren da je to veličanstvena stvar. Sve same mišice a ni trunka mozga. Sad svejedno, eto s kim je Jane imala sudar te večeri. To mi nikako nije išlo u glavu. Tako mi boga, nije. Kad smo počeli izlaziti zajedno, pitao sam je kako je mogla izlaziti s onakvom napuhanom budalom kao što je Al Pike. Jane je rekla da on uopće nije napuhan. Rekla je da pati od kompleksa inferiornosti. Držala se kao da ga sažaljeva ili nešto slično, i imao sam dojam da u tome nije bilo izvještačenosti. Ona je to zaista i osjećala. To vam je čudna stvar kod djevojaka. Svaki put kad spomenete nekog momka koji je prava pravcata bitanga - veoma zloban i veoma uobražen i te stvari - kad ga tako spomenete nekoj djevojci, ona će vam uvijek reći da on pati od kompleksa inferiornosti. Možda zaista i pati, ali time se, po mom mišljenju, nikako ne može opravdati to što je bitanga. Djevojke! čovjek nikad ne zna šta

će i kako će misliti o nečemu. Jednom prilikom sam onoj djevojci koja je stanovaла u sobi s Robertom Walash udesio spoj s jednim svojim prijateljem. Zvao se Bob Robinson i zaista je patio od kompleksa inferiornosti. Na njemu se, recimo, vidjelo da se stidi svojih roditelja i svega zato što su govorili "oni živu" i "oni volu" i takve razne stvari, a nisu bili baš ni bogati. Nije, međutim, bio nikakva hulja niti što tome slično. Bio je veoma dobar dečko. Ali onoj kolegici Roberte Walash nije se nimalo svidio. Rekla je Roberti kako je nemoguće uobražen - a razlog zašto je smatrala da je uobražen bio je u tome što joj je nekim slučajem spomenuo da je predsjednik debatnog kluba. Takva sitnica, a ona ga je odmah proglašila za uobraženog momka! Nevolja s djevojkama je u tome što će one, ako im se momak svida - bez obzira na to kakva je inače hulja - reći da pati od kompleksa inferiornosti dok će, ako im se ne svida - pa ma kako dobar momak bio i ma kako velik kompleks inferiornosti imao - uvijek reći da je uobražen. čak i inače posve pametne djevojke tako čine.

Bilo kako bilo, ponovo sam nazvao staru Jane, ali nitko se nije javio pa sam objesio slušalicu. Nakon toga nije mi preostalo ništa drugo nego da prelistam adrese u svom notesu, da vidim koga bih, do đavola, mogao nabaviti da mi pravi društvo te večeri. Nezgoda je bila u tome što u svom notesu imam adrese valjda samo trojice ljudi - Jane, zatim onog gospodina Antolinija koji je bio moj nastavnik u Elkton Hillsu, i telefonski broj ureda mog oca. Stalno zaboravljam zapisivati adrese ljudi. Što sam konačno uradio, nazvao sam starog Carla Lucea. On je završio školu u Whoootonu nakon što sam ja otišao iz nje. Bio je oko tri godine stariji od mene i nisam ga baš volio, ali bio je jedan od onih zaista inteligentnih mladića - imao je najviši

131

I. Q. u cijelom Whoootonu - pa sam pomislio da će možda htjeti da izademo nekamo na večem i vodimo intelektualne razgovore. Od njega se ponekad moglo čuti dosta pametnih stvari. I tako sam okrenuo njegov broj. On je tada već bio student univerziteta Columbia, ali je stanovao u Šezdeset petoj ulici i znao sam da će ga zateći kod kuće. Kad mi se konačno javio, rekao je da na večem ne može stići, ali da bismo se u deset sati mogli sastati i popiti zajedno koju čašicu u baai "Wicker", u Pedeset četvrtoj ulici. Mislim da je bio prilično iznenađen kad je ustanovio tko ga traži. Jednom sam ga bio nazvao debeloguzim šupljoglavcem.

Ostalo mi je prilično vremena da prekratim do deset sati, i što sam uradio, otišao sam u kino u Radio City. Bilo je to vjerojatno ono najgore što sam mogao uraditi, ali bilo je blizu a nisam bio u stanju ništa drugo smisliti.

Ušao sam u dvoranu kad je predstava bila već u punom jeku. Gerle su trzale glavama da se čovjek pribjavao da će im otpasti - znate već kako to čine kad onako sve stoje u redu držeći jedna drugu oko pasa. Publika je pljeskala kao sumanuta a neki momak iza mene stalno je govorio svojoj ženi: "Znaš li ti što je ovo? To ti je preciznost." Taj me je dotukao. Zatim se, kad su gerle izišle, pojavio na sceni jedan tip u smokingu i s koturaljkama na nogama i počeo kmžiti naokolo i provlačiti se ispod redova malih stolova, pričajući usput viceve. Bio je veoma spretan i sve, ali nekako nisam bio u stanju da u tome uživam jer sam ga stalno zamišljao kako vježba da postane artist koji se na koturaljkama vozi po pozornici. To je izgledalo tako glupo. Mislim da naprsto nisam bio raspoložen kako treba. Zatim je, poslije njega, došla na red ona božična scena koju svake godine priređuju u Radio Cityju. Svi oni anđeli počeli su se izvlačiti iz loža i odasvud, momci s raspelima i svim ostalim drangulijama preplavili su čitavu pozornicu, i sva ta gomila - tisućen\\h. zapjevali su Priditesvi vjernikao izbezumljeni. Zbilja velika stvar. Sve je to trebalo biti religiozno kao sam vrag i bogzna kako lijepo, ali nisam bio u stanju vidjeti bilo što religiozno ili lijepo, zaboga, u tome što tamo neki čopor glumaca nosi raspela naokolo po pozornici. Kad je sve bilo gotovo i kad su svi počeli izlaziti kroz lože, vidjelo se da jedva čekaju da zapale cigaretu ili nešto slično. Istu takvu predstavu gledao sam lani sa starom Sally Hayes i ona je bez prestanka govorila kako je divno, svi ti kostimi i sve drugo. Ja sam rekao da bi stari Isus vjerojatno povraćao kad bi to video - sve te šarene kostime, i uopće sve. Sally je rekla da sam bogohulni ateist. Vjerojatno i jesam. Ono što bi se Isusu zaista svidjelo bio je momak koji je u orkestru udarao u timpane. Promatrao sam tog momka još kao osmogodišnji dječak. Moj brat Allie i ja, iako smo bili s roditeljima, uvi-

132

jek smo napuštali svoja sjedala i odlazili dolje, bliže, da ga možemo promatrati. Bio je to najbolji

timpanist što sam ga ikad vidio. Tijekom čitavog komada ne stiže da u te svoje timpane udari više od nekoliko puta, ali nikad nije izgledalo da mu je dosadno dok sjedi besposlen. A kad je udarao u njih, činio je to uvijek tako lijepo i nježno, s onim nervoznim izrazom na licu. Jednom prilikom, kad nas je otac odveo u Washington, Allie mu je poslao razgednicu, ali bih se kladio da je nikad nije dobio. Nismo bili sigurni kako da je adresiramo.

Kad je božićna predstava završena, počeo je prokleti film. Bio je toliko blesav da nisam bio u stanju oči odvojiti od njega. Bio je to film o nekom momku, Englezu, nekom Alecu ili kako se već zvao, koji je u ratu izgubio pamćenje i sve. Izšao je iz bolnice sa štapom, šepajući naokolo širom čitavog Londona, ne znajući tko je i što je. On je zapravo vojvoda, ali to uopće ne zna. Zatim, ulazeći u autobus, susreće onu dobru, lijepu, iskrenu djevojku. Vjetar odnosi njen prokleti šešir i on ga hvata, a zatim odlaze na gornji kat autobusa, sjedaju jedno pored drugog i počinju razgovarati o Charlesu Dickensu. On je i njen i njegov najmiliji pisac. On nosi u džepu primjerak Olivera Twista, ona također. Došlo mi je da povraćam. Naravno, smjesta se zaljubljuju jedno u drugo, na osnovi toga što su oboje tako ludi za Charle-som Dickensom. On joj počinje pomagati u izdavačkom poslu - ona je izdavač, ta djevojka. Samo ne zarađuje baš mnogo novaca jer ima brata pijanicu koji joj uvijek zapije svu lovnu. To je neki razočaran i ogorčen momak, taj njen brat, jer je bio doktor u ratu i sad više ne može operirati jer su mu živci otišli dovraga i tako čitavo vrijeme cuga, ali inače je prilično duhovit čovjek. Konačno stari Alec piše roman, a djevojka ga izdaje, i njih oboje tu namlate brdo love. Spremaju se da se vjenčaju kad se iznenada pojavljuje jedna druga cura, Marcia. Marcia je bila Alecovica zaručnica prije nego što je izgubio pamćenje i prepoznaje ga dok u knjižari potpisuje svoje knjige. Alec od nje saznaće da je zapravo vojvoda i te stvari, ali joj ne vjeruje i ne želi poći s njom da posjeti svoju majku i ostale. Majka mu je skroz-naskroz slijepa. Ali druga djevojka, ona dobra i lijepa, prisiljava ga da pođe. Ona je veoma plemenita i sve. Tako odlazi, ali mu se sjećanje ipak ne vraća, čak ni kad njegova velika doga skoči na njega i kad mu majka prstima prelazi preko lica i donosi medvjedića od pliša s kojim se igrao kad je bio mali. Ali tada, jednog dana, neka djeca igraju kriket na livadi i jedna zalutala lopta ga mazne po glavi. U istom trenutku vraća mu se i to njegovo prokleti sjećanje i smjesta odlazi u kuću i ljubi majku u čelo. Onda počinje opet živjeti kao pravi vojvoda i potpuno zaboravlja onu lijepu i pametnu djevojku iz izda-

133

vačkog poduzeća. Ispričao bih vam i ostatak priče ali se bojim da bi mi pozlilo kad bih pokušao. Nije da bih nastojao da je pokvarim, to ne. U njoj se, zaboga, i nema što pokvariti. Sad, nema veze, stvar svršava tako što se stari Alec ženi onom lijepom i dobrom curom, a onom bratu ispičuturi smiruju se živci, pa operira Alecovu majku tako da ona ponovo progleda, a onda se pijani brat i Marcia žene. Na kraju svi sjede za onim dugačkim svečanim stolom i cerekaju se da im stražnjice otpadaju, jer se ona velika doga iznenada pojavila sa čoporom štenadi. Svi su, valjda, do tada smatrali da je muško, što li. Sve što vam mogu reći, to je - nemojte gledati taj film ako ne želite da povraćate sve skroz po sebi.

Ono što me je u svemu tome zapanjilo, to je bila jedna gospoda koja je sjedila odmah do mene i plakala tijekom čitavog tog prokletog filma. Što je film postajao gluplji, to je više plakala. čovjek bi pomislio da plače zbog toga što je nježnog srca kao sam vrag, ali ja sam sjedio odmah pored nje i znam da nije. Dovela je sa sobom nekog malog dečka koji se dosađivao kao u paklu i htio ići u zahod, ali ona ga nije htjela odvesti. Stalno mu je govorila neka mirno sjedi i pristojno se ponaša. Po nježnosti srca mogla se mjeriti s nekim prokletim vukom. Uzmite tako nekoga tko je u stanju da oči isplače nad gomilom gluposti u filmu i u devet slučajeva od deset ustanovit ćete da je u srcu najobičnija bitanga. Bez svake šale.

Poslije filma krenuo sam polako prema baru "Wicker", gdje sam se trebao naći sa starim Carlom Luceom, i dok sam tako išao, počeo sam razmišljati o ratu i tim stvarima. Ti ratni filmovi uvijek tako djeluju na mene. Mislim da ne bih bio u stanju da moram ići u rat. Zaista ne bih mogao. Ne bi bilo tako loše kad bi te u ratu naprsto odmah izveli napolje i strijeljali ili nešto slično, ali čovjek je prisiljen ostati u vojsci tako враški dugo! U tome je sva nevolja. Moj brat D. B. bio je u vojsci četiri beskrajne godine. Bio je u ratu - iskrcao se u Francuskoj na dan invazije - ali mislim da je, sve u svemu, zamrzio vojsku više nego rat. Ja sam u to doba bio praktično dijete, ali se sjećam kako je

dolazio kući na dopust, i što je radio - čitavo vrijeme je preležao na krevetu. Rijetko je uopće ulazio u dnevnu sobu. Kasnije, kad je otisao preko mora i sudjelovao u ratu i svemu tome, nije bio ranjen niti bilo šta i nije morao pucati ni u koga. Sav posao mu je bio da nekog kauboja--generala voza po čitav dan naokolo šapskim kolima. Jednom prilikom je rekao Allieju i meni da ne bi znao kako treba okrenuti pušku da je morao pucati u nekoga. Rekao nam je da je u vojsci bilo praktično isto toliko stopostotnih hulja koliko i medu nacistima. Sjećam se kako ga je Allie jednom upitao zar za njega, onako općenito, nije dobro što je bio u ratu, jer mu je to

134

kao piscu sigurno pružilo mnogo stvari o kojima bi mogao pisati. D. B. je natjerao Allieja da mu doneše svoju rukavicu za bejzbol, a zatim ga je upitao tko je, po njegovom mišljenju, najbolji ratni pjesnik, Rupert Brooke ili Emily Dickinson. Allie je rekao Emily Dickinson. Ja osobno o tome ne znam baš mnogo jer ne čitam naročito često poeziju, ali znam da bih poludio kad bih u vojsci morao cijelo vrijeme živjeti s čoporom tipova kao što su Ackley, Stradlater i stari Maurice, marširati s njima i sve. Bio sam jedno vrijeme u skautima, nekih tjedan dana, i nisam bio u stanju podnijeti čak ni to da gledam u zatiljak onome ispred sebe. Stalno su nam govorili da gledamo u zatiljak onima ispred nas. Kunem se da će, ako ikad dode do još jednog rata, učiniti sve da me odmah izvedu pred stroj i strijeljaju. Neću se nimalo buniti. Kod D. B-a me je dovodilo u zabunu upravo to što me je on, iako toliko mrzi rat, ljetos natjerao da pročitam onu knjigu Zbogom onižje. Rekao je da je fantastična.

To je ono što nikako ne mogu shvatiti. U njoj se govori o nekom momku, nekom poručniku Henryju, koji bi trebao biti dobar momak, plemenit i sve. Nikako ne mogu shvatiti kako D. B. može tako mrziti vojsku i rat i sve a da mu se istodobno sviđa nešto tako izvještačeno i lažno. Hoću reći, nisam u stanju shvatiti, na primjer, kako može voljeti jednu tako izvještačenu knjigu i istodobno se oduševljavati knjigama Ringa Lardnera ili onom za kojom je tako lud, knjigom Veliki Gatsby. D. B. se naljutio kad sam mu rekao i izjavio da sam premlad da je ocijenim kako treba, ali ja ne mislim tako. Rekao sam mu da volim Ringa Lardnera, Velikog Gatsbyja i sve. I zaista ih volim. Bio sam lud za Velikim Gatsbyjem. Stari Gatsby. Stari laf! To me je obaralo s nogu. Sad, bilo kako bilo, sretan sam što su pronašli atomsku bombu. Ako ikad dode do rata, sjest će na sam njen prokleti vrh. Javit će se za to dragovoljno, kunem se da hoću.

135

19

Ako slučajno ne živite u New Yorku, bar "Wicker" se nalazi u zgradi jednog elegantnog hotela, hotela "Seton". Imao sam običaj da prilično često zalazim u njega, ali sada više ne. Postepeno sam prestao. To je lokal koji uživa glas mjesta na kojem se okupljaju sve sami visoki intelektualci, i snobovi samo što ne ispadaju kroz prozore. Nekad su tamo bile one dvije Francuskinje, Tina i Janine, koje su izlazile na podij, svirale klavir i pjevale dva do tri puta u toku večeri. Jedna je od njih svirala klavir - doslovno odvratno - a druga je pjevala. Pjesme su im obično bile ili prilično vulgarne ili na francuskom. Ona koja je pjevala, stara Janine, uvijek je šaptala u onaj prokleti mikrofon, prije nego što bi zapjevala. Govorila je, na primjer: "A sad želim da vam dam svoju impresión dobre vule vu franse. To je jedna pvitša o jednoj malolj Fvancuskinji koja dolazii u jedan veeliki gvd, upvavo kao Njujovk, i zaljubi se u jednog mladitša iz Bvuklina. Nadam se da tše vam se svidjeti." Zatim bi, kad bi završila sa šaputanjem, sva zanosna kao sám vrag,

136

otpjevala neku idiotsku pjesmu pola na engleskom, pola na francuskom, i dovela sve snobove u dvorani u stanje delirija. Ako ste sjedili dovoljno dugo i čuli te tipove kako pljeskaju, dolazilo vam je da zamrzite čitav ljudski rod, kunem vam se da jest. Barmen je bio prava stjenica, također. Bio je užasan snob. Nije htio razgovarati ni s kim ako taj netko nije bio specijalno krupna riba, neka veličina ili nešto slično. Ako ste bili krupna riba ili veličina ili nešto slično, onda je bio još odvratniji. Prišao bi vam i rekao, s onim širokim, bogzna kako šarmantnim osmijehom: "E pa, kako je u Connecticu-tu?" ili "Kako je u Floridi?" tako da svatko pomisli kakav je on veliki laf. Bilo je to strašno mjesto, bez svake šale. Postupno sam potpuno prestao tamo zalaziti.

Bilo je prilično rano kad sam tamo stigao. Sjeo sam kraj bara - bila je prilična gužva - i popio

nekoliko škotskih viskija sa sodom dok se stari Luce nije konačno naslikao. Ustajao sam dok sam ih naničivao, tako da svi vide koliko sam visok i da ne pomisle da sam neki prokleti maloljetnik. Zatim sam neko vrijeme promatrao one izafektirane tipove oko sebe. Neki dasa pored mene obasipao je starim štosovima neku mačku s kojom je bio u društvu. Stalno joj je govorio kako ima aristokratske nike. To me je dotu-klo. Na drugom kraju bara bio je sve sam goli homoseksualac. Nisu naročito pederski izgledali - hoću reći, nisu imali preduge kose i slično - ali ste na prvi pogled i bez toga mogli sa sigurnošću ustanoviti da su pederi. Konačno se pojavio i stari Luce.

Stari Luce. Kakva momčina! Bio je moj student-mentor dok sam bio u Wootonu. Jedino što je ikad radio bila su duga predavanja o seksu i tim stvarima, koja je držao kasno uvečer, kad se u njegovo sobi okupi čitavo društvo. Znao je dosta toga o seksu, naročito o nastranostima i takvim stvarima. Uvijek nam je pričao o jezivim nastranim ljudima koji lutaju naokolo i održavaju seksualne odnose s ovcama, ili o momcima koji hodaju sa ženskim gaćicama zašivenim u podstave šešira. I o homoseksualcima i lezbijkama. Stari Luce točno je znao tko je homoseksualac a tko lezbinka u čitavim Sjedinjenim Državama. Trebalо je samo spomenuti nekoga - bilo koga - i stari Luce bi vam smjesta rekao je li peder ili nije. Ponekad je bilo teško u to vjerovati, u to da su ljudi o kojima govorи homoseksualci i lezbijke i te stvari, filmski glumci i takvi ljudi. Neki od njih za koje je govorio da su pederi bili su, za ime božje, čak oženjeni i sve. čovjek bi jedva stigao pro-mucati: "I ti kažeš da je Joe Blow peder? Joe Blow? Om\ snagator koji uvijek igra gangstere i kauboje?" a stari Luce bi samo rekao: "Naravno". Stalno je odgovarao "Naravno". Tvrđio je kako nije bitno je li tko oženjen ili nije.

137

Gоворио је да су полovica оženjenih ljudi u svijetu pederi a da toga i nisu svjesni. Govorio је да се човјек може pretvoriti у homoseksualca gotovo preko noći, ako nosi у себи izvjesne urođene sklonosti i te stvari. Znao је nas je vraški uplašiti. Stalno sam iščekivao kad ћu se pretvoriti у pedera ili nešto slično. Najsmješnije kod starog Lucea bilo је то što sam stalno imao dojam da je i sam nešto kao homoseksualac, na izvjestan način. Stalno је govorio: "Probajte ovu mjeru!" a onda vas što je mogao jače uštinuo dok ste išli hodnikom. A kad god je išao u zahod, ostavljaо je vrata otvorena i govorio вам nešto dok ste prali zube ili slično. To су на izvjestan način pederski postupci. Doista jesu. Upoznao sam priličan broj pravih homoseksualaca, у школама и на takvим mjestima, oni су uvijek radili takve stvari. Zbog toga sam uvijek pomalo sumnjao u starog Lucea. Ipak, bio је то prilično inteligentan mladić. Zaista јест.

Nikad nije govorio zdravo, niti bilo što drugo, kad bi sreo čovjeka. Prvo što je rekao kad je sjeo bilo je da može ostati само nekoliko minuta. Rekao је da ima sastanak s nekom mačkom. Zatim je naručio jedan jak martini. Rekao је barmenu da bude što jači i da ne stavlja maslinu.

- Hej, imam za tebe jednog pedera - rekao sam mu. - Dolje u dnu bara. Nemoj odmah pogledati. čuvao sam ga za tebe.

- Vrlo duhovito - rekao је. - Isti onaj stari Caulfield. Kad ћeš već jednom odrasti?

Bio sam mu dosadan. Jesam, zaista. On je mene, međutim, zabavljao. Bio је jedan od onih ljudi čija me prisutnost uvijek nekako zabavlja.

- Kako tvoj seksualni život? - upitao sam ga. Išlo mu je na živce kad ga pitaju takve stvari.

- Samo uživaj - rekao је. - Samo mirno sjedi i uživaj, ako boga znaš.

- Uživam - rekao sam mu. - Kako na Columbiji? Sviđa li ti se?

- Naravno da mi se sviđa. Da mi se ne sviđa, ne bih tamo išao - rekao је. I on je ponekad znao biti prilično dosadan.

- Što studiraš? - upitao sam ga. - Nastranost? - Imao sam nekako volju da ga malo vezam.

- Što to hoćeš? Da budeš duhovit?

- Ne, samo se šalim - rekao sam. - Hej, slušaj, Luce. Ti si jedan od intelligentnih ljudi. Treba mi tvoj savjet. Uvalio sam se u užasnu...

- Slušaj, Caulfield - riknuo je na mene. - Ako želiš da sjedimo ovdje, da tiho i u miru popijemo koju čašicu i tiho, mirno razgo...

- U redu, u redu - rekao sam. - Bez uzrujavanja. - Vidjelo se da nije raspoložen diskutirati sa mnom o bilo čemu ozbiljnom. To je nevolja s ta-

kvim intelektualno nastrojenim ljudima. Nikad ne žele diskutirati o bilo čemu ozbiljnom ukoliko sami nisu raspoloženi za to. I tako, što sam uradio, počeo sam pričati o općim stvarima. - Bez svake šale, kako tvoj seksualni život? - upitao sam ga. - Još uvijek ideš s onom istom curicom s kojom si išao u Whootonu? S onom što je imala onako fantastične...

- Zaboga, ne - rekao je.

- Kako to? Što se dogodilo s njom?

- Nemam ni najmanjeg pojma. Prema onome što je poznato, kad već pitaš, dosad je vjerojatno već postala prva bludnica u New Hampshireu.

- To nije lijepo. Ako je već bila tako dobra da ti dopusti da se seksualno iživljavaš s njom cijelo vrijeme, onda bar ne bi trbao da o njoj tako govorиш.

- O, bože! - uzviknuo je stari Luce. - Treba li ovo biti tipičan kolifildski razgovor? Htio bih to već sada znati.

- Ne - rekao sam mu - ali nije lijepo, bilo kako bilo. Ako je ona već bila tako dobra i ljubazna da ti da...

-Je li baš neophodno da slijedimo taj užasni tijek misli?

Nisam ništa odgovorio. Nekako sam se kao uplašio da će ustati i ostaviti me samog ako ne uštim. Što sam uradio, naručio sam još jedno piće. Osjećao sam da će se natreskati kao svinja.

- S kim sada ideš? - upitao sam ga. - Jesli li raspoložen da mi pričaš o tome?

- Ni s kim koga poznaješ.

- Da, ali s kim? Možda je ipak poznajem.

- S jednom djevojkom iz Villagea. Kiparicom. Ako već moraš znati.

- Zaista? Bez šale? A koliko joj je godina?

- Nisam je nikad pitao, zaboga.

- Dobro, koliko, onda približno?

- Mislim da ima negdje blizu četrdeset - rekao je Luce.

- Blizu četrdesetPl to ti se sviđa? - upitao sam ga. - Svidaju ti se tako stare žene? - To sam ga upitao zato što je on zaista znao mnogo toga o seksu i tim stvarima. Bio je jedan od onih ljudi za koje sam bio siguran da znaju. Izgubio je nevinost kad mu je bilo svega četraest godina u Nantucketu. Jest, doista.

- Volim zrele osobe, kad me baš pitaš. Naravno.

Voliš? A zašto? Bez svake šale, bolje su u seksualnim stvarima ili šta?

- Slušaj. Daj da izvedemo načistac jednu stvar.

Večeras odbijam odgovoriti na bilo kakva tipično kolifilda pitanja. Kad ćeš, do đavola, već jednom odrasti?

Nisam neko vrijeme progovorio nijedne riječi. Odustao sam od te teme, privremeno. Zatim je stari Luce naručio još jedan martini i rekao barmenu neka bude mnogo jači od prethodnog.

- Slušaj. Koliko već dugo hodaš s njom, s tom curicom kiparicom? -upitao sam ga. Zaista me je zanimalo. - Jesi li je poznavao još kada si bio u Whootonu?

-Jedva. Stigla je u ovu zemlju tek prije nekoliko mjeseci.

- Zaista? A odakle je?

- Slučajno upravo iz Šangaja.

- Ne šališ se? Da nije, zaboga, Kineskinja?

- Očito.

- Ne šališ se? Sviđa ti se to? To što je Kineskinja?

- Očito.

- Zašto? Htio bih to znati... Zaista me zanima!

-Jednostavno zato što mislim da mi istočna filozofija bolje odgovara od zapadne. Kad me već pitaš.

- Zaista? A što podrazumijevaš pod tom "filozofijom"? Misliš na seks i te stvari? Misliš da je u Kini bolje? To misliš?

- Ne baš posebno u Kini, zaboga. Na Istoku sam rekao. Trebamo li nastaviti ovaj besmisleni razgovor?
- Slušaj, govorim ozbiljno - rekao sam. - Bez svake šale. Zašto smatraš da je bolje na Istoku?
- Previše je zamršeno da bismo se sad upuštali u to, za ime božje -rekao je stari Luce. - Oni naprosto smatraju da je seks i fizičko i duhovno iskustvo. Ako misliš da će ja... '
- Ja također! I ja smatram da je kako-si-ono-rekao... fizičko i duhovno iskustvo i sve. Zaista. Ali ovisi od toga s kim, do vraka, imam posla. Ako trebam imati odnos s nekim koga čak i ne...
- Nemoj tako glasno, zaboga, Caulfield! Ako se ne možeš savladati i govoriti tiho, onda će biti bolje da čitavu stvar...
- U redu, samo slušaj - rekao sam. Uzbudio sam se i zaista sam govorio malo previše glasno. Ponekad govorim malo previše glasno kad se uzbudim. - Evo, međutim, što ja mislim - rekao sam. - Znam da treba da bude fizički i duhovno i umjetnički i sve što god hoćeš. Ali, hoću reći da se ne može činiti sa svakim,, sa svakom curom s kojom se čovjek hvata i sve... pa da ispadne tako. Možeš li ti?

- Ostavimo sad to - rekao je stari Luce. - Imaš li što protiv?

140

- U redu, ali slušaj. Uzmimo, na primjer, tebe i tu mačku Kineskinju. Što je to tako dobro medu vama?

- Ostavi sad to, rekao sam ti.

Bio sam počeo malo previše ulaziti u osobne stvari. To mi je jasno. Ali to je bila jedna od onih stvari koje su mi najviše smetale kod Lucea. Kad smo bili u Whootonu, on je tjerao čovjeka da opisuje najintimnije stvari što ih je doživio, ali kad bi netko počeo njemu postavljati pitanja o njemu, naljutio bi se. Takvi intelektualno nastrojeni momci ne vole voditi intelektualne razgovore ukoliko sami ne usmjeravaju stvar. Uvijek zahtijevaju da šutite kad OM/šute, i da se razidete u svoje sobe kad se oni razidu u svoje. Kad sam bio u Whootonu, vidjelo se - to nije bilo teško otkriti - da stari Luce ne podnosi da mi, pošto on završi svoje predavanje o seksu u svojoj sobi, ostanemo da još neko vrijeme onako bez veze pričamo, onako, za svoj groš. Mislim, ostali mladići i ja. U nečijoj sobi. Stari Luce to nije trpio. Uvijek je htio da se svi razidemo i zatvorimo po sobama kad on prestane biti centar pažnje. čega se plašio, plašio se da bi netko mogao reći nešto pametnije od onoga što je on ispričao. Zaista me je zabavljao.

- Možda će otici u Kinu. Moj seksualni život je mizeran - rekao sam.

- Prirodno. Pamet ti je još nezrela.

- Jest. Zaista jest. Znam to - rekao sam. - Znaš li kakva je nevolja sa mnom? Nikako ne mogu da se stvarno upalim, mislim stvarno ča. se upalim, ako sam s djevojkom koju ne volim mnogo. Hoću kazati, trebam je najprije voljeti, mnogo. Ako je ne volim, izgubim svaku prokletu želju za njom i sve. Ljudi, to zaista pritiče moj seksualni život. Moj seksualni život zaudara.

- Naravno da zaudara, zaboga! Još prošlog puta kad smo se vidjeli rekao sam što ti je potrebno.

- Misliš da idem k psihoanalitičaru i te stvari? - rekao sam. To je bilo ono što mi je rekao da uradim. Njegov otac bio je psihoanalitičar.

- To zavisi od tebe samog, zaboga. Mene se ama baš nimalo ne tiče što ćeš uraditi od svog života. Neko vrijeme nisam ništa rekao. Razmišljaо sam.

- Pretpostavimo da odem do tvog oca i pustim da me analizira i sve -rekao sam. - Što bi on učinio sa mnom? Hoću reći, što bi uradio sa mnom?

- Ne bi uradio s tobom ama baš ništa. Jednostavno bi razgovarao s tobom, a ti bi razgovarao s njim, zaboga. Što je najvažnije, pomogao bi ti da shvatiš sklop svojih misli.

- Što je sad opet to?

- Sklop tvojih misli. Tvoj mozak radi kao... slušaj, nemam namjere da ti

141

sad ovdje držim osnovni kurs iz psihoanalize. Ako te to zanima, nazovi mog oca i utvrди vrijeme sastanka. Ako te ne zanima, nemoj. Meni je to potpuno svejedno, da ti iskreno kažem.

Položio sam mu ruku na rame. Ljudi moji, zaista me je zabavljao.

- Ti si zaista prava drugarčina - rekao sam mu. - Znaš li to? On je pogledao na svoj ručni sat.

- Trebam se pokupiti - rekao je i ustao. - Drago mi je što smo se vidjeli. -Pozvao je barmena i rekao mu da donese njegov račun.
- Hej - rekao sam trenutak prije nego što je ispario. - Je li tvoj otac ikad analizirao tebe?
- Mene? Zašto pitaš?
- Tek tako. Znači, jest. Zar ne?
- Zapravo, nije. Pomogao mi je da se prilagodim, do izvjesne mjere, ali temeljita analiza nije bila neophodna. Zašto pitaš?
- Tek talo. Samo sam se pitao.
- Dobro. Sjedi i uživaj - rekao je. Ostavio je napojnicu i sve i upravo se spremao krenuti.
- Da ispijemo samo još po jednu čašicu - rekao sam mu. - Molim te. Osamljen sam kao sam vrag. Bez svake šale.

Rekao je, međutim, da ne može. Rekao je da je već zakasnio, a zatim je otišao.

Stari Luce! Od njega će čovjek, zapravo dobiti proljev, ali što jest, jest, imao je bogat rječnik. Imao je najbogatiji rječnik od svih mladića u Whooto-nu dok sam ja bio tamo. Testirali su nas.

f

142

20

Sjedio sam, postajao sve nakresaniji i čekao da se pojave stara Tina i Janine i raspale ono svoje, ali više nisu bile tu. Jedan momak pederskog izgleda, duge valovite kose, izišao je i svirao klavir, a onda je ona nova ženskica, Valencia, izišla i otpjevala nešto. Nije bila ni za što, ali je ipak bila bolja od starih Tine i Janine i, ako ništa drugo, pjevala je dobre pjesme. Klavir se nalazio tik do šanka za kojim sam ja sjedio i stara Valencia stajala je praktično odmah pored mene. Pokušao sam da joj kao malo namignem, ali se pretvarala da me uopće ne vidi. To vjerojatno nikad ne bih pokušao uraditi, ali bio sam već pijan kao čep. Kad je završila svoju točku, zbrisala je iz salona takvom brzinom da je nisam stigao pozvati da mi se pridruži na čašicu pića, i zato sam pozvao glavnog konobara.

Rekao sam mu neka pita staru Valenciju je li raspoložena da popije sa mnom koju čašicu. Rekao je da hoće, ali joj vjerojatno uopće nije prenio moju poruku. Ljudi nikad nikome ne prenose ničije poruke.

143

Ljudi moji, sjedio sam u tom prokletom baru sve do oko jedan sat ili tu negdje, i natreskao se kao svinja. Jedva sam bio u stanju gledati pred sebe. Međutim, ipak sam vraški pazio na to da ne budem previše bučan ili nešto slično. Nisam želio da me tko primijeti i upita koliko, zapravo, imam godina. Ali, ljudi moji, jedva sam mogao gledati pred sebe. Kad sam bio propisno nacugan, počeo sam ponovo s onim glupim štosom sa kuglom u trbuhi. Bio sam jedini čovjek u baru koji je imao kuglu u trbuhi. Stalno sam zavlačio ruku pod kaput na trbuhi, kako bih zadržao krv da se ne razlije po čitavoj prostoriji - nisam htio da tko primijeti da sam ranjen. Skrivao sam činjenicu da sam običan ranjeni bijednik. Što mi je konačno palo na pamet, odlučio sam nazvati preko telefona staru Jane da vidim je li se već vratila kući. Zato sam platio račun, a onda sam izišao iz bara i otišao do telefonskih govornica. Stalno sam držao ruku pod kaputom da zadržim krv. Ljudi moji, e jesam bio trešten pijan!

Međutim, kad sam se našao u telefonskoj govornici nisam više bio raspoložen da telefoniram Jane. Bio sam previše pijan, mislim. Što sam uradio, nazvao sam Sally Hayes.

Okrenuo sam oko dvadeset brojeva dok konačno nisam pogodio onaj pravi. Ljudi, bio sam pijan kao zemlja.

- Halo - rekao sam kad je netko podigao slušalicu. Dreknuo sam, zapravo. Tako sam bio pijan.
- Tko je to? - odgovorio mi je neki veoma hladan ženski glas. -Ja sam. Holden Caulfield. Dajte mi Sally, molim.
- Sally spava, mladiću. Ovdje je njena baka. Zašto zoveš u ovo doba, Holdene? Znaš li uopće koliko je sati?
- Aha. Hoću govoriti sa Sally. Jako je važno. Zovnите je.
- Sally spava, mladiću. Nazovi je sutra. Laku noć.
- Probudite je! Probudite je, hej! čekajte! Tada se javi jedan drugi glas.

- Holdene, ja sam. - Bila je to Sally. - Što ti je sad opet palo na pamet? -Sally? Jesi 1* ti?
- Jesam. Ne viči. Jesli li pijan? '
- Aha. Slušaj. Hej, slušaj. Doći će tebi na Badnjak. Vrijedi? Da zajedno kitimo bor. Vrijedi? Vrijedi, hej, Sally?
- Da. Ti si pijan. Idi sad i spavaj. Gdje si? Tko je s tobom?
- Sally' Doći će da okitimo bor? Vrijedi, hej?
- Vrijedi. Idi sad u krevet. Gdje si? Tko je s tobom?

144

- Nitko. Sa samim sobom sam. - Ljudi, e jesam bio pijan! čak sam se još uvijek držao za trbuh.
- Udesili su me. Rockyjeva banda me je udesila. Znaš li to? Sally, znaš li?
- Ne čujem te. Idi u krevet. Moram ići. Nazovi me sutra.
- Hej, Sally! Znaš li da zajedno kitimo bor? Želiš li? A?
- Da. Laku noć. Idi sad kući i lezi! Spustila je slušalicu.
- Laku noć. Laku noć, Sally, djevojčice. Sally draga, ljubljena - rekao sam. Možete li zamisliti kako sam bio pijan? Nakon toga sam i ja spustio slušalicu. Nekako sam zamišljaо da se upravo tog trenutka bila varatila kući. Zamišljaо sam je negdje s Luntovima i svima ostalim, i s onom stjenicom iz Andovera, kako plivaju naokolo u nekom loncu punom prokletog čaja i vode visoko intelektualne razgovore, svi već bogzna kako šarmantni i iza-fektirani. Bilo mi je doboga žao što sam joj uopće telefonirao. Kad sam pijan, potpuno izgubim razum.

Ostao sam u onoj prokletoj telefonskoj govornici još neko vrijeme. Držao sam se za aparat, da nekako kao izdržim da ne izdahenm. Nisam se osjećao baš veličanstveno, da vam kažem istinu. Konačno sam, ipak, izišao i odvukao se do prostorije za gospodu, teturajući naokolo kao malouman. Tamo sam napunio jedan lavabo hladnom vodom. Zamočio sam glavu u nju sve do ušiju. Nisam se potrudio čak ni da je osušim niti bilo što. Pustio sam prokletnicu neka se cijedi. Zatim sam otisao do onog radijatora kraj prozora i sjeo na njega. Tu je bilo lijepo i toplo. I dobro mi je činilo jer sam se sav tresao kao pas. Smiješna je to stvar, kad sam pijan, uvijek se tresem kao sam vrag.

Nisam znao što drugo da radim i zato sam naprsto sjedio tako na radijatoru i brojio one male bijele kockice na podu. Bio sam mokar. Bar deset litara vode cijdilo mi se niz vrat, preko ovratnika, kravate i svega, ali mi je bilo sve ravno do mora. Bio sam odviše pijan da bih mario za bilo što. Nakon izvjesnog vremena onaj momak koji je pratio staru Valenciju na klaviru, onaj tip pederskog izgleda i veoma valovite kose, ušao je da počešlja svoje zlatne loknice. Dok se češljaо, nekako smo se kao upustili u razgovor, samo što on nije bio bogzna kako ljubazan.

- Hej. Hoćeš li vidjeti onu curicu Valenciju kad se vratiš u bar? - upitao sam ga.
- Vrlo vjerojatno - odgovorio je. Zbilja duhovit tip. Uvijek nailazim samo na neke takve duhovite tipove.

145

- Slušaj. Prenesi joj moje izraze poštovanja. Pitaj je da li joj je onaj prokleti konobar prenio moju poruku. Hoćeš li?

- Zašto ne ideš kući, šefe? Koliko, zapravo, imaš godina?
- Osamdeset šest. Prenesi joj moje izraze poštovanja, okej?
- Zašto ne ideš kući, šefe?
- Ne ja. Ljudi, ti zaista znaš svirati na onom prokletom klaviru - rekao sam mu. Samo sam mu laskao. Svirao je odvratno, ako već želite znati istinu. - Trebao bi se javiti na radio - rekao sam. - Takav lijep momak kao ti. S tim prokletim zlatnim loknama. Treba 1' ti menadžer?
- Idi kući, šefe, kao svaki dobar dečko. Idi kući i ravno u krpe.
- Nemam kuće kamo bih mogao otići. Bez svake šale, treba 1' ti menadžer?

Nije mi odgovorio. Jednostavno je izišao. Bio je završio sa češljanjem i namještanjem kose, pa je izišao. Kao onaj Stradlater. Svi su ti lijepi momci isti. Kad završe sa češljanjem, naprsto vam okrenu leda.

Kad sam konačno sišao s radijatora i pošao prema garderobi, plakao sam. Ne znam zašto, ali plakao sam. Mislim zbog toga što sam se osjećao tako prokleti potišten i osamljen. Zatim, kad sam ušao u garderobu, nisam mogao naći onaj prokleti broj. Djevojka u garderobi bila je, međutim, vrlo

ljubazna i dala mi je moj kaput i bez broja. I onu ploču Mala Shirley Beans - još uvijek sam je vukao naokolo sa sobom. Dao sam joj dolar, zato što je bila tako ljubazna, ali nije htjela primiti. Stalno mi je govorila neka idem pravo kući i u krevet. Nešto sam kao pokušao da zakažem spoj s njom kad završio posao, ali nije pristala. Rekla je da je dovoljno stara da mi bude majka i sve. Pokazao sam joj onaj svoj prokleti pramen sijede kose i rekao da imam četrdeset dvije godine - samo sam izvodio, naravno. Ipak je ostala ljubazna. Pokazao sam joj i onu svoju šašavu crvenu lovačku kapu, svidjela joj se. Natjerala me je da je stavim na glavu prije nego što sam izišao, jer mi je kosa još bila prilično mokra. Bila je to dobra djevojka.

Kad sam izišao na ulicu, nisam se više osjećao tako strašno pijan ali bilo je opet prilično zahladnjelo i zubi su mi počeli cvokotati kao samom vragu. Nisam nikako mogao zaustaviti ih. Odšetao sam se do Madison avenije i stao da pričekam autobus, jer mi od novca nije preostalo gotovo ništa i trebalo je da počnem štedjeti na taksijima i takvim stvarima. Ali kad je prokleti autobus naišao, nekako mi se nije dalo ući u njega, a osim toga nis'am uopće znao kamo da krenem. Što sam uradio, krenuo sam prema parku. Palo mi je na pamet da prođem pored onog jezera i vidim kog vraga rade

146

patke, da vidim jesu li još tamo ili ih nema. Još uvijek nisam znao jesu li tamo ili nisu. Park nije bio daleko, a ja nisam imao nikakvog naročitog cilja - još nisam znao ni gdje će spavati - i tako sam pošao. Nisam uopće bio umoran niti bilo što slično. Samo sam bio mamuran kao sam vrag.

Tada se dogodilo nešto strašno, upravo kad sam stigao do parka. Ispustio sam onu ploču što sam je kupio Phoebe. Razbio sam je valjda u pedeset komada. Bila je u onom velikom zaštitnom omotu, ali se ipak razbila. Gotovo sam zaplakao, tako sam se užasno osjećao, ali sve što sam mogao učiniti bilo je da izvadim komadiće iz omota i da ih nabijem u džep od kaputa. Nisu više bili nizaštoto, ali mi se nije dalo da ih samo tako bacim. Zatim sam ušao u park. Ljudi, kako je bilo mračno!

Proživio sam u New Yorku čitav život i poznajem Centralni park kao svoj džep, jer sam kao dijete cijelo vrijeme dolazio u njega da se vozim na koturaljkama i biciklu, ali sam te noći jedva jedvice pronašao onu lagunu. Znao sam točno gdje se nalazi - u neposrednoj blizini južnog ulaza, točno tamo - ali je ipak nikako nisam mogao pronaći. Vjerojatno sam bio nakre-saniji nego što sam mislio. Hodao sam i hodao a park je postajao sve tamniji i tamniji i sve jeziviji i jeziviji. Za čitavo vrijeme što sam bio u parku nisam video ni žive duše. I to mi je drago. Sigurno bih odskočio kilometar daleko da sam nekog sreo. A onda sam, konačno, našao jezerce. Kako je izgledalo, bilo je dijelom pod ledom a dijelom slobodno. U blizini, meduitim, nisam video niti jednu patku. Obišao sam čitavu prokletu bani - zapravo, vraški malo je nedostajalo pa da u jednom trenutku padnem u nju - ali nisam video niti jedne jedine patke. Pomislio sam da možda, ako su tu, sad spavaju ili nešto slično, negdje pored same obale, u travi ili tu negdje. Tako se dogodilo da zamalo nisam pao u vodu. Nisam, međutim, našao niti jednu.

Konačno sam sjeo na onu klupu, gdje nije bilo tako prokletno mračno. Ljudi moji, još uvijek sam se sav tresao kao stoka a kosa na zatiljku, iako sam imao na glavi onu lovačku kapu, bila mi je sva kao puna ledenih iglica. To me je zabrinulo. Pomislio sam da će vjerojatno dobiti upalu pluća i umrijeti. Počeo sam zamišljati kako milijuni najgorih šminkera dolaze na moj pogreb. Moj djed iz Detroita koji uvijek i bez prestanka glasno izvikuje brojeve ulica kad god se čovjek vozi s njim u autobusu, i moje tetke - imam valjda oko pedeset tetaka - i svi oni moji blesavi rođaci. Kakva bi se gužva napravila! Svi su došli kad je Allie umro, čitav taj prokleti idiotski čopor. Imam jednu blesavu tetku kojoj strahovito zaudara iz usta kad govori, ta je bez prestanka lupetala kako smireno izgleda dok leži tamo na odru. To mi je pričao D. B. Ja nisam bio nazočan. Bio sam još u bolnici. Morao sam ležati

147

u bolnici jer sam bio povrijedio ruku. Sad, bilo kako bilo, mislio sam zabrinuto da će sa svim tim ledom u kosi sigurno dobiti upalu pluća i umrijeti. Bio sam žalostan kao sam vrag, zbog majke i oca. Naročito zbog majke, jer ona još uvijek nije prežalila mog brata Allieja. Zamišljao sam je kako ne zna što da radi s mojim odijelima, sportskim rekvizitim i tim stvarima. Jedina dobra stvar u svemu tome bilo je to što sam znao da neće dopustiti Phoebe da dode na moj prokleti sprovod, jer je ona još uvijek samo malo dijete. To je bila jedina utješna stvar. Zatim sam zamišljao kako me čitava

ta banda nabija u ono prokleti groblje i navaljuje na moj grob spomenik s imenom i svim što ide uz to. Opkoljen samim mrtvima ljudima. Ljudi moji, kad čovjek umre, onda ga zaista propisno udese! Nadam se da će, kad zaista umrem, netko imati dovoljno pameti da me naprsto baci u rijeku ili nešto slično. Da uradi bilo što, samo da me ne nabiju u ono prokleti groblje. Da ljudi nedjeljom dolaze i stavljaju mi bukete cvijeća na trbu, i sve to sranje. Kome je potrebno cvijeće kad je mrtav? Nikome.

Kad je vrijeme lijepo, moji roditelji često odlaze i odnose bukete cvijeća na Alliejev grob. Išao sam s njima nekoliko puta, ali sam prestao. U prvom redu, sigurno nimalo ne uživam u tome da ga vidim u onom blesavom groblju. Okruženog samim mrtvacima i svim tim stvarima. Kad je sjalo sunce, nije ni bilo tako loše, ali dva puta - dva puta - zatekli smo se tamo upravo kada je počela padati kiša. Bilo je užasno. Kiša je padala na ovaj njegov odvratni spomenik, padala je na travu iznad njegovog trbuha. Padala je svuda naokolo, po čitavom tom mjestu, a svi posjetitelji koji su došli na groblje počeli su, kao podivljali, trčati prema svojini kolima. To me je gotovo dovelo do ludila. Svi ti posjetioci mogli su se zavući u svoje automobile, uključiti radio, a onda se odvesti na neko prijatno mjesto na večeru - svi osim Allieja. Ta misao bila je prosto nepodnošljiva. Znao sam da tu u groblju leži samo njegovo tijelo, da mu je duša u raju i sve te stvari, ali ipak nisam mogao podnijeti tu pomisao. Želio bih da nije tamo. Vi ga niste poznavali. Da ste ga poznavali, znali biste što hoću kazati. Nije tako loše kad sja sunce, ali sunce sja samo onda kad mu se prohtije.

Nakon izvjesnog vremena, tek da nekako odvratim misli od upale pluća i svega u vezi s tim, izvukao sam sav novac i pokušao ga prebrojiti pod onim bijednim svjetlom ulične lampe. Sve što mi je preostalo bile su tri novčanice od po jednog dolara, pet novčića po dvadeset pet centi i jedan od pet centi - ljudi, potrošio sam čitavo bogatstvo otkako sam otišao iz Pencevja! Sto sam nakon toga uradio, otišao sam do jezera i bacao one novčice od dvadeset pet centi i onaj od pet centi tako da se odbijaju od

148

površine vode, tamo gdje nije bila pokrivena ledom. Ne znam zašto sam to uradio, ali uradio sam. Mislim da sam time želio nekako odvratiti misli od upale pluća i smrti. Nije mi, ipak, uspjelo. Počeo sam razmišljati o tome kako bi se osjećala stara Phoebe kad bih slučajno dobio upalu pluća i umro. Bilo je to djetinjasto, misliti na takve stvari, ali se nisam mogao suzdržati. Njoj bi bilo prilično teško kad bi se nešto tako dogodilo. Ona me zbilja voli. Hoću reći, drag sam joj. Zaista jesam. Bilo kako bilo, nisam se nikako mogao otresti tih misli i tako sam konačno riješio da će biti najbolje da se nekako uvučem u stan, da je vidim, za slučaj da umrem i te stvari. Imao sam u džepu ključ od stana, i što sam odlučio uraditi, odlučio sam da se uvučem u stan, veoma tih, i naprsto onako bez veze malo popričam s njom. Jedina stvar koja me je brinula bila su kućna vrata. Škripe kao šašava. Stanujemo u prilično staroj stambenoj zgradbi, a kućepazitelj je lijena hulja, tako da sve u njoj pucketa i škripi. Bojao sam se da me roditelji ne čuju kad budem ulazio. Ipak sam, i pored toga, odlučio pokušati.

Tako sam ostavio park neka ide dovraga i krenuo kući. Išao sam pješice čitavim putem. Nije bilo daleko a nisam bio umoran, pa čak ni pijan. Bilo je samo jako hladno a nigdje u blizini nije bilo nikoga.

149

21

Najveća sreća, kakvu godinama nisam doživio, bilo je to što stari noćni liftboj, Pete, nije bio u kabini kad sam stigao kući. U liftu je bio neki novi momak, koga nikad ranije nisam video, i tako sam zaključio da će se - ako ne naletim pravo na roditelje - moći pozdraviti s Phoebe a zatim nestati, tako da nitko nikad ne sazna da sam bio u kući. Bila je to zaista velika sreća. Još je bolje bilo to što je novi liftboj bio od onih priglupih. Rekao sam mu, sasvim nonšalantnim glasom, da me preveze do Dicksteinovih. Dicksteino-vi su bili ljudi koji su stanovali u onom drugom stanu na našem katu. Bio sam skinuo svoju lovačku kapu, da ne izgledam sumnjiv ili nešto slično. Ušao sam u lift kao da mi se strahovito žuri.

Momak je zatvorio vrata od lifta i već se bio spremio da me odveze gore, ali se iznenada okrenuo i rekao:

- Oni nisu kod kuće. Otišli su na neki prijem na četrnaestom katu.

- U redu - rekao sam. - Pričekat će ih. Ja sam njihov nećak.

150

Pogledao me je nekako glupo, kao sumnjičavo.

- Bit će bolje da pričekate u predvorju, šefe - rekao je.

- Volio bih, zaista bih volio - rekao sam - ali nešto mi nogu nije u redu. Treba da je držim u određenom položaju. Mislim da će biti bolje ako sjednem na klupu pred njihovim vratima.

Nije uopće shvatio o kom vragu pričam pa je rekao samo - Oh! - i odvezao me gore. Nije bilo loše. Smiješno je to. Sve što treba da uradite jest da kažete nešto što nitko ne razumije, pa će ljudi učiniti praktično sve što vam padne na pamet.

Izišao sam iz lifta na našem katu - šepajući kao sam vrag - i krenuo pravo prema stanu

Dicksteinovih. Kad sam čuo kako se vrata od lifta zatvaraju, okrenuo sam se i prešao na našu stranu. Odlično sam se držao. Nisam se više uopće osjećao pijan. Zatim sam izvukao ključ i otvorio vrata, tiho kao sani vrag. Onda sam, vrlo, vrlo oprezno ušao u stan. Trebao bih postati lopov, zaista. U hodniku je bio mrak kao u paklju, naravno, a isto je tako bilo jasno da ne smijem upaliti svjetlo. Bio sam prisiljen da se krećem vrlo pažljivo da ne udarim u nešto i ne napravim buku. Ipak, bio sam siguran da sam kod kuće. Naše predsoblje ima neki takav poseban miris po kojem se razlikuje od svih ostalih mjesto. Ne znam koji je to vrag. Nije ni karfiol, ni neki parfem - ne znam koji je vrag - ali po njemu uvijek znam da sam kod kuće. Bio sam već pošao da skinem kaput i da ga objesim u plakar u predsoblju, ali taj plakar je uvijek pun vješalice koje klepeću kao sumanute čim otvorite vrata, i tako sam ga ostavio na sebi. Onda sam, vrlo, vrlo polako krenuo prema sobi Phoebe. Znao sam da me naša djevojka neće čuti, jer ima samo jedan bubnjić. Imala je tamo nekog brata koji joj je, dok je još bila dijete, gurnuo slamku u uho, pričala mi je jednom. Tako je ostala nagluha. Ali moji roditelji, naročito moja majka - ta vam ima uši kao kakav lovački pas. Tako sam bio vrlo, vrlo tih dok sam prolazio pored njihove sobe. čak sam i dah zadržao, tako mi boga. Mog starog možete slobodno mlatnuti stolicom po glavi i on se neće probuditi, ali moja majka... za moju majku vam je dosta da se nakašljete negdje u Sibiru i ona će vas čuti. Živčana je kao sam vrag. Većinom leži po čitavu noć budna, pušeći cigarete.

Konačno, nakon otprilike jednog sata, stigao sam do sobe stare Phoebe. Ona, međutim, nije bila u njoj. Na to sam bio potpuno zaboravio. Zaboravio sam da ona uvijek spava u D. B-ovoj sobi kad god je on tamo u Hol-lywoodu ili uopće negdje na putu. Ona je voli zato što je to najveća soba u kući. Također zbog toga što se u njoj nalazi onaj veliki stari šašavi pisači stol

151

što ga je D. B. u svoje vrijeme kupio od neke dame alkoholičarke dolje u Philadelphiji, i onaj veliki, gigantski krevet, oko deset kilometara širok i deset kilometara dug. Ne znam gdje ga je uspio nabaviti. Sad svejedno, stara Phoebe rado spava u D. B-ovoj sobi kad njega nema, i on joj to dopušta. Trebali biste je vidjeti kako radi domaću zadaću ili nešto slično za onim ludim pisačim stolom. Velik je gotovo kao onaj krevet. Jedva se vidi iza njega, kad piše zadaću. Eto, takve stvari vam ona voli. Ne voli svoju vlastitu sobu jer je, kaže, premalena. Kaže da se voli širiti. Takve stvari me obaraju s nogu. Što ima na staroj Phoebe da se širi? Ništa.

Bilo kako bilo, otišao sam u D. B-ovu sobu tiho kao duh i upalio lampu na stolu. Stara Phoebe nije se ni pomakla. Kad je svjetlost bila upaljena, neko sam vrijeme kao gledao u nju. Ležala je i spavala, s licem nekako kao na strani jastuka. Usta su joj bila ovorena. Smiješno je to. Uzmite odrasle, oni izgledaju odvratno kad spavaju tako otvorenih usta, ali klinci ne. Klinci izgledaju kako treba. Mogu i zabrljati čitav jastuk pa da opet izgledaju kako treba.

Obišao sam sobu, vrlo, vrlo tiho, razgledajući neko vrijeme sve one stvari i stvarčice u njoj. Osjećao sam se perfektno, nimalo kao prije. Nisam više osjećao čak ni to da će dobiti upalu pluća niti bilo što uopće. Naprosto sam se osjećao lijepo, nimalo kao prije. Haljine stare Phoebe bile su na onoj stolici do samog kreveta. Ona je veoma uredna, za dijete. Hoću reći, ne ostavlja stvari da leže naokolo, kao neka djeca. Nije nikakvo razmaženo derište. Njen kaputić uz onu žutosmedu haljinu koju joj je majka kupila u Kanadi bio je prebačen preko naslona stolice. Bluza i ono ostalo bili su na sjedištu. Cipele i čarape bile su na podu, ispod stolice, sve jedno pored drugog. Te njene cipele

nisam nikad ranije vidio. Bile su nove. Bile su to neke tamnosmede mokasinke, slične onima kakve ja imam, i išle su perfektno uz onu žutosmedu haljinu koju joj je majka kupila u Kanadi. Majka je lijepo oblači. Doista. Moja majka ima u nekim stvarima fantastično mnogo ukusa. Ona nije nizašto ako se radi o kupovanju klizaljki ili sličnih stvari, ali kad se radi o haljinama, onda je perfektna. Hoću reći Phoebe vam na sebi uvijek ima neku haljinu da vam se noge podsijeku. Uzmite većinu takve male djece, čak i djece bogatih roditelja, i ustanovit ćete da ta djeca obično nose upravo jezivu odjeću. Želio bih da vidite staru Phoebe u onoj haljini koju joj je majka kupila u Kanadi. Bez svake šale.

Sjeo sam za onaj D. B-ov pisači stol i počeo razgledati stvari na njemu. Bile su to većinom stvari stare Phoebe, iz škole i slično. Većinom knjige.

152

Ona na vrhu zvala se Vesela aritmetika. Okrenuo sam prvu stranu i pogledao je. Evo što je stara Phoebe napisala na njoj:

PHOEBE WEATHERFIELD CAIT.FIELD

4B-1

To me je oborilo. Njeno srednje ime je Josephine, zaboga, a ne Weather-field. Ali ona ga ne voli. Svaki put kad je vidim, pronađe za sebe neko novo srednje ime.

Knjiga ispod aritmetike bila je zemljopis, a ispod zemljopisa ležala je gramatika. Gramatiku zna zaista odlično. Odlična je iz svih predmeta, ali od svega najbolje zna gramatiku.

Ispod gramatike ležala je gomila bilježnica. Ona vam ima oko pet tisuća bilježnica. Nikad niste vidjeli dijete koje ima toliko bilježnica. Otvorio sam onu na vrhu i okrenuo prvu stranu. Na njoj je pisalo:

Bernicepričeka/ me na odmoru imam nešto vrlo važno da ti kažem.

To je sve što je pisalo na toj strani. Na slijedećoj je stajalo:

Zašto u jugoistočnoj Aljaski postoji tako velik broj tvornica konzervi? Zato što u njoj ima mnogo lososa. Zašto ima veoma bogate šume? Zato što ima pogodnu klimu. Što je učinila naša vlada u cilju poboljšanja života Eskima na Aljaski? To pogledati za sutra!!! Phoebe Weatherfield Caulfield Phoebe Weatherfield Caulfield Phoebe Weatherfield Caulfield Phoebe W. Caulfield Gđa Phoebe Weatherfield Caulfield Molim te dodaj ovo Shirley!!!

153

Shirley ti si rekla da si strijelac a ti si samo bikponesi klizaljke kad podeš k meni!

Sjeo sam tu za D. B-ov pisači stol i pročitao čitavu bilježnicu. To mi nije oduzelo mnogo vremena, a ja bih mogao čitati takve stvari, dječje bilježnice, stare Phoebe ili bilo čije, čitave dane i noći.

Dječje bilježnice me obaraju. Zatim sam zapalio cigaretu - bila mi je to posljednja. Mora da sam tog dana popušio najmanje tri kutije. Nakon toga sam je, konačno, probudio. Hoću reći, nisam mogao do kraja života sjediti tu za tim stolom, a osim toga bojao sam se da bi roditelji mogli iznenada banuti. Želio sam da se prije toga bar pozdravim s njom. Zato sam je probudio.

Ona se budi veoma lako. Hoću kazati, ne treba na nju vikati niti bilo što slično. Sve što čovjek praktično treba uraditi jest da sjedne na krevet i kaže: "Probudi se, Phoebe!" i bang! - ona je već budna.

- Holden - rekla je istog trenutka. Obavila mi je aike oko vrata i sve. Veoma je emocionalna. Hoću reći da je, za dijete, prilično emocionalna. Ponekad je čak previše emocionalna. Nekako sam je kao poljubio, a ona je rekla: - Katsi stigo kući? - Bila je sretna kao sam vrag što me vidi. To je bilo očito.

- Nemoj tako glasno! Upravo ovog trenutka. Kako si, sve u svemu?

- Fino. Jesi li dobio moje pismo? Napisala sam ti na pet strana... - Jesam. Nemoj tako glasno! Hvala. Zaista mi je bila napisala pismo. Nisam, međutim, stigao da joj odgovorim. Bilo je sve o onoj predstavi, školskoj predstavi, u kojoj je trebalo da sudjeluje. Rekla mi je da za petak ne zakazujem nikakve sudare s djevojkama niti bilo što, kako bih mogao doći da je vidim.

- Kako napreduje komad? - upitao sam. - Kako si rekla da se ono zove?

- Božićna alegorija za Amerikance. Blesavo zvuči, ali ja igram onog Benedicta Arnolda. Dobila sam zapravo, glavnu ulogu - rekla je. Ljudi moji, bila je već sasvim budna. Uvijek se naročito uzbudi

kad govori o takvima stvarima. - Počinje od toga kako ja umirem. Pojavljuje se onaj duh, na sam Badnjak, i pita me stidim li se i te stvari. Znaš već. Zato što sam izdala svoju domovinu i sve. Hoćeš li me doći vidjeti? - Već je posve uspravno sjedila u krevetu. - O tome sam ti pisala. Hoćeš li doći?

- Naravno da će doći. Doći će sigurno.

- Tata neće moći doći. Mora oputovati avionom u Kaliforniju - rekla je. Ljudi, bila je već posve budna. Potrebno joj je samo oko dvije sekunde da se

154

potpuno razbudi. Sjedila je - više kao klečala - uspravno u krevetu i držala me za ruku. - Slušaj. Mama je rekla da ćeš doći kući u srijedu - rekla je. - Rekla je u snjedu.

- Otišao sam ranije. Nemoj tako glasno! Probudit ćeš sve živo.

- Koliko je sati? Neće se vratiti do kasno u noć, rekla je mama. Otišli su na neki prijem u Nonvalku, u Connecticutu - rekla je stara Phoebe. - Pogodi što sam radila danas popodne? Koji film sam gledala. Pogodi.

- Ne znam... Slušaj. Zar nisu ništa rekli u koliko će sati...

- Liječnik - rekla je stara Phoebe. - To ti je jedan specijalni film što su ga davali u Listerovoj fundaciji. Davali su ga samo danas ... danas je bio jedini dan. Bio je to film o onom liječniku iz Kentuckyja, kako je ugušio pokrivačem ono svoje dijete koje je bilo bogalj i nije moglo hodati. I kako ga onda strpaju u zatvor i sve. Bilo je odlično.

- Slušaj trenutak. Zar nisu rekli u koliko će se sati...

- Njemu je strašno žao tog djeteta, tom liječniku. Zato mu on i prebacuje pokrivač preko glave, i uguši ga. Onda ga zbog toga šalju u zatvor na doživotnu robiju, ali ono dijete koje je ugušio pokrivačem stalno dolazi, posjećuje ga i zahvaljuje mu za ono što je učinio. On je ubojica iz milosrđa. Samo, on zna da je zaslužio da sjedi u zatvoru, jer liječnik nema pravo uzimati ono što je Božje. Vodila nas je mama jedne djevojčice koja ide sa mnom u isti razred, Alice Holmborg. Ona je moja najbolja prijateljica. Jedina je djevojčica u čitavom...

- čekaj jedan trenutak, hoćeš li? - rekao sam. - Odgovori mi na pitanje. Jesu li rekli u koliko će se sati vratiti ili nisu?

- Nisu, ali neće doći do kasno u noć. Tata je uzeo kola i sve tako da ne moraju voditi računa o vlakovima. Sad u autu ima i radio! Samo što mama kaže da ga nitko ne može slušati kad je velik promet.

Napetost u meni počela je nekako popuštati. Hoću reći, konačno sam prestao strepitati hoće li me uloviti kod kuće ili neće. Zaključio sam, neka sve ide dođavola. Ako me ulove, ulove!

Trebalo je da vidite staru Phoebe. Imala je na sebi onu plavu pidžamu sa crvenim slonovima oko ovratnika. Luda je za slonovima.

- I tako, film je bio dobar, kažeš - rekao sam.

- Odličan, samo što je Alice bila prehladena i njezina mama ju je cijelo vrijeme pitala da nema anginu. Točno za sve vrijeme filma. Uvijek upravo onda kad se događalo nešto važno, njezina mama bi se nagnula preko mene i pitala Alice da nema anginu. Išla mi je na živce.

Zatim sam joj ispričao šta se dogodilo s pločom.

155

- Slušaj, bio sam ti kupio jednu ploču - rekao sam joj - ali mi se usput razbila. - Izvukao sam komade iz džepa na kaputu i pokazao joj. - Bio sam malo nacvrcan - rekao sam.

- Daj mi te komade - rekla je. - Sačuvat će ih. - Uzela mi ih je iz ruke i sakrila u ladicu u noćnom ormariću. Zaista zna kako da me obori.

- Hoće li D. B. doći kući na Božić? - upitao sam.

- Možda hoće a možda i neće, rekla je mama. Zavisi od mnogo čega. Možda će morati ostati u Hollywoodu da piše film o Annapolisu.

- O Annapolisu, zaboga!

- Bit će to neka ljubavna priča i svašta. Pogodi tko će sve igrati! Koje zvijezde. Pogodi!

- Ne zanima me. Annapolis, za ime božje! Što D. B. zna o Annapolisu, zaboga? Kakve to ima veze s pričama kakve on piše? - rekao sam. Ljudi moji, takve stvari dovode me do ludila. Taj prokleti Hollywood! - Što si to uradila s rukom? - upitao sam je. Primijetio sam da na laktu ima velik križ od

flastera. Primijetio sam to zato što njena pidžama nije uopće imala rukava.

-Jedan dečko, Curtis Weintraub, koji ide sa mnom u isti razred, gurnuo me je dok sam silazila niz stepenice u parku - rekla je. - Hoćeš li pogledati? Počela je skidati onaj flaster s ruke.

- Ostavi sad to. Zašto te je gurnuo niza stube?

- Ne znam. Mislim da me mrzi - odgovorila je stara Phoebe. - Jedna druga djevojčica, Selma Atterbury, i ja prolile smo tintu i još svašta nešto po njegovoj jakni.

- To nije bilo baš lijepo. Što si ti, zaboga? Dijete?

- Ne, ali svaki put, kad god podem u park, on me svuda prati. Uvijek ide za mnom. Ide mi na živce.

- Vjerljivo mu se sviđaš. To nije razlog da mu tintom...

- Ne želim da mu se sviđam - rekla je, a onda me počela nekako čudno promatrati. - Holdene - rekla je - kako to da se nisi vratio u sn'jedu?

- Što?

Ljudi moji, čovjek mora paziti na nju svakog trenutka. Ako mislite da nije pronicava, ludi ste.

- Kako to da se nisi vratio kući u sr/jedu? - upitala me je. - Nisu te valjda opet izbacili ili nešto slično, nisu, zar ne?

- Već sam ti rekao. Pustili su nas ranije. Pustili su čitavu...

- Izbacili su te! Jesu! - rekla je Phoebe. Zatim me je udarila šakom u nogu. Zna dobro udariti šakom, kad je uhvatiti. - Jesu.'Oh, Holdene! - Po-

156

ložila je aiku na usta i sve. Zaista zna biti veoma emocionalna, tako mi boga.

- Tko je rekao da su me izbacili? Nitko nije rekao da su me...

- Jesu! Jesu!- rekla je. Zatim me je ponovo tresnula šakom. Ako mislite da to ne боли, ludi ste. - Tata će te ubiti!-rekla je. Zatim je pala potruške na krevet i navukla onaj prokleti jastuk preko glave. To radi veoma često. Prava je šizika, ponekad.

- Dosta s tim, sada - rekao sam. - Nitko me neće ubiti. Nitko me neće čak ni ... hajde. Phoebe, skidaj tu prokletu stvar s glave. Nitko me neće ubiti.

Nije, ipak, htjela to učiniti. Ne možeš je nikad natjerati da uradi nešto što ona neće. Što mi je stalno govorila, govorila je: "Tata će te ubiti!" Jedva sam je mogao razumjeti, s onim prokletim jastukom preko glave!

- Nitko me neće ubiti. Mućni malo glavom. Prvo i prvo, odlazim. Što ču uraditi, možda ču za prvo vrijeme potražiti posao na nekom rancu ili takvom nekom mjestu. Poznajem jednog momka čiji djed ima ranč u Colora-du. Možda ču tamo naći neko zaposlenje - rekao sam. - Redovito ču ti se javljati kad odem, ako odem. Hajde. Skidaj to s glave. Hajde, hej, Phoebe! Molim te, hoćeš li? Međutim, ipak nije htjela skinuti taj jastuk s glave. Pokušao sam ga podići, ali je snažna kao sam vrag. čovjek se umori boreći se s njom. Ljudi, ako ta mala želi držati jastuk na glavi, ona ga i drži. - Phoebe, molim te. Izvlači se odatle - govorio sam joj stalno. - Hajde, haj... Hej, Weatherfield! Izlazi. Međutim, nije htjela izaći. Ponekad se s njom ne može razumno govoriti. Konačno sam ustao, otisao u dnevnu sobu, uzeo nekoliko cigareta iz kutije na stolu i gurnuo ih u džep. Bio sam iscrpio sve rezerve.

157

22

Kad sam se vratio, već je bila izvukla glavu ispod jastuka - znao sam da će to učiniti - ali još me nije htjela pogledati, iako je ležala na leđima i sve. Kad sam prišao krevetu i ponovo sjeo, okrenula je onu svoju ludu facu na drugu stranu. Sto posto me je isključila iz igre. Baš kao onaj mačevalački klub u Penceyju kad sam ostavio u podzemnoj željezničici sve one proklete mačeve.

- Kako je stara Hazel Weatherfield? - upitao sam je. - Jesi li napisala koju novu priču o njoj? Onu koju si mi poslala imam u kovčegu. Dolje na kolodvoru. Vrlo je dobra.

- Tata će te ubiti.

Ljudi, kad ta nešto uvrti sebi u glavu, onda to zaista uvrti.

- Ne, neće. Najgore što može učiniti, to je da mi opet očita poštenu molitvu a zatim da me pošalje u onu prokletu vojnu školu. To je sve što će učiniti sa mnom. Samo, pivo i pivo, mene neće biti tu. Ja ču biti daleko. Ja ču... vjerojatno ču biti u Coloradu, na onom rancu.

- Ne nasmijavaj me. Pa ti ne znaš čak ni jahati na konju.

- Tko ne zna? Naravno da znam. Sigurno da znam. To se može naučiti za otprilike dvije minute - rekao sam. - Prestani čačkati po tome! - Stalno je dirala onaj svoj flaster na ruci. - Tko ti je napravio tu frizuru? - upitao sam je. Upravo sam primijetio kako ju je glupo netko bio ošišao. Nekako prekratko.

- Ne tiče te se - rekla je. Ponekad zna biti vrlo drska. Zna se ponašati veoma drsko. - Pretpostavljam da si opet pao iz svih predmeta do zadnjeg

- rekla je, vrlo drsko. Bilo je to pomalo i smiješno, na svoj način. Ponekad govori kao kakva prokleta učiteljica, a tek je obična klinka.

- Ne, nisam - odgovorio sam. - Prošao sam iz engleskog. - Onda sam je, onako iz čistog zadovoljstva, uštinuo otraga. Bila je isturila pozadinu na vjetar, kako je ležala na boku. Zapravo, pozadine gotovo uopće nema. Nisam je jako uštinuo, ali me je ipak pokušala udariti. Promašila je, međutim.

Onda je, odjednom, rekla:

- Oh, zašto si to učinio*.

Htjela je reći zašto sam dopustio da mi u školi opet dadu nogu. To me je malo rastužilo, taj način na koji je to rekla.

- Oh, bože, Phoebe, ne pitaj me to! Već mi se smučilo od takvih pitanja

- rekao sam. - Ima za to milijun razloga. Bila je to jedna od najgorih škola od svih u koje sam išao. Bila je prepuna licemjera. I podlaca svake vrste. U čitavom životu nisi sigurno vidjela toliko podlih ljudi. Primjerice, ako se u nečijoj sobi održavala kakva sjedeljka, a netko je htio uči, nitko ga nije htio pustiti unutra ako je taj koji je htio uči bio onako priglup, bubuljičav dječak. Svi su uvijek zaključavali vrata kad bi tko htio uči. I imali su onu prokletu tajnu bratovštinu kojoj sam se priključio jer nisam imao tri čiste da to ne učinim. Bio je tamo jedan takav bubuljičav dječak, dosadan kao stjenica, neki Robert Acklev, koji je želio da ga prime. Stalno je nastojao da ga prime, a oni nikako nisu htjeli. Samo zato što je bio dosadan i što mu je lice bilo puno bubuljica. Mrsko mi je čak i govoriti o tome. Bila je to odvratna škola. Na časnu riječ.

Stara Phoebe nije rekla ništa, ali je slušala. Po zatiljku sam joj mogao vidjeti da me sluša. Uvijek sluša kad joj nešto pričate. A najsmješnije je u svemu tome to što čitavo vrijeme zna o čemu pričate. Zaista zna.

Nastavio sam pričati o starom Pencevju. Nekako sam bio raspoložen za to.

- Bilo je u toj školi i nekoliko dobrih nastavnika, ali su i oni bili izvješta-čeni - rekao sam. - Bio je tamo takav jedan stari čićica, neki gospodin Spen-

159

cer. Njegova žena uvijek je svakoga nudila vrućom čokoladom i svim što ide uz to, bili su to doista sasvim pristojni ljudi. Ali trebalo je da ga vidiš kada je upravitelj, stari Thurmer, došao u razred na sat povijesti i sjeo u zadnju klupu. Uvijek je tako dolazio i po pola sata sjedio u zadnjoj klupi. Htio je da tu bude kao inkognito, što li. Izvjesno vrijeme sjedio bi tamo otraga, a zatim bi počeo upadati u riječ starom Spenceru, izvaljujući gomilu blesavih viceva. Stari Spencer je praktično umirao cerekajući se i smiješći se i sve moguće, kao da je Thurmer neki vražji princ ili što ja znam tko.

- Ne psuj toliko.

- Došlo bi ti da povraćaš, kunem ti se da bi - rekao sam. - Zatim, uzmi samo onaj Dan veterana.

Imaju tamo takav neki dan, Dan veterana, kada se svi oni kreteni koji su diplomirali u Pencevju oko 1776. godine vraćaju i šetkaju naokolo sa svojim ženama, djecom i svim i svakim. Trebalas si vidjeti jednog tamo čiću od oko pedeset godina. Što je uradio, došao je u našu sobu, pokucao na vrata i upitao nas dopuštamo li da se posluži kupaonicom. Kupaonica je bila tamo skroz na kraju hodnika - ne znam koji mu je vrag bio da pita upravo nas. Znaš li što je rekao? Rekao nam je da želi vidjeti stoje li njegovi inicijali još uvijek na jednim od zahodskih vrata. Što je uradio, urezao je svoje proklete glupe žalosne inicijale na jednim od zahodskih vrata prije tamo nekih devedeset godina, i sad je želio vidjeti jesu li još uvijek tamo. Tako smo ja i moj sobni drug otišli s njim dolje do

kupaonice i morali smo stajati i čekati dok je on tražio svoje inicijale po svim vratima. čitavo vrijeme nam je nešto pričao, o tome kako je vrijeme što ga je proveo u Pencevju najljepše doba njegovog života, i dijelio nam gomile savjeta za budućnost i te stvari. Ljudi kako me je taj čiča deprimirao! Ne želim reći da je bio loš - nije bio. Ali čovjek ne treba biti loš da bi deprimirao nekoga, čovjek može biti i ne znam kako dobar pa da opet tako djeluje na ljude. Sve što treba raditi da nekog deprimira jest da ga obaspe gomilom tobože brižnih savjeta dok sam traži svoje inicijale po nekim tamo zahodskim vratima. To je sve što treba uraditi. Ne znam. Možda sve to skupa i ne bi bilo tako strašno da nije bio sav bez daha. Bio je bez daha od samog penjanja uz stube i čitavo vrijeme dok je tražio one svoje inicijale bez prestanka je teško disao, kroz one svoje smiješne i tužne nosnice, sve jednako govoreći meni i Stradlateru da izvučemo iz Pencevja sve što možemo. Bože, Phoebe! Ne znam kako da ti to objasnim. Naprsto mi se nije sviđalo ništa od svega onoga što se događalo u Pencevju. Ne znam kako da ti to objasnim.

Phoebe je na to nešto odgovorila, ali nisam čuo što. Usta su joj bila priljubljena uz sam jastuk, tako da nisam mogao čuti što kaže.

160

- Što? - rekao sam. - Odmakni ta usta od tog jastuka, ništa ne čujem kad tako govorиш.
- Tebi se ne sviđa ništa od svega što se događa. Kad je to rekla, obuzela me još veća potištenost.
- Sviđa mi se. Sviđa mi se. Zašto, do vraga, tako govorиш?
- Zato što ti se ništa ne sviđa. Ne voliš nijednu školu. Ne voliš milijun drugih stvari. Ne voliš'.
- Volim! Eto, u tome grijesiš... to je točno ono u čemu grijesiš! Kog vraga ti treba tako govoriti? - odgovorio sam. Ljudi, kako sam bio potišten!
- Zato što ne voliš - rekla je. - Eto, reci bar jednu stvar. -Jednu stvar?Jednu stvar koju volim? - rekao sam. - U redu. Nevolja je bila u tome što nisam bio u stanju da se koncentriram kako treba. Ponekad se čovjeku teško koncentrirati.
- Misliš jednu stvar koju jako volim? - upitao sam je.

Nije mi, međutim, odgovorila. Ležala je u nekom šašavom položaju, čak tamo negdje na drugom kraju kreveta, nekih tisuću kilometara daleko. -Hajde, odgovori mi - rekao sam. - Da ti kažem nešto što jako volim ili nešto što volim tek tako?

- Nešto što jako voliš.

- U redu - rekao sam. Vrag je, međutim, bio u tome što se nisam mogao koncentrirati. Nisam mogao misliti ama baš ni na što osim na one dvije časne sestre koje su hodale naokolo sakupljajući novac u one stare otrcane slammate košare. Naročito na onu koja je nosila naočale s onim čeličnim okvirom. I na onog dječaka što sam ga upoznao u Elkton Hillsu. Bio je u Elkton Hillsu jedan dječak po imenu James Castle koji nije htio povući nešto što je rekao o onom strašno umišljenom momku, nekom Philu Stabileu. James Castle ga je nazvao uobraženkom i jedan od onih ljestvica Stabileovih prijatelja otisao je i otkucao to Philu. Onda je Stabile, sa šest-sedam drugih odvratnih tipova, otisao dolje u Jamesovu sobu, ušao, zaključao ona prokleta vrata i pokušao ga prisiliti da povuče ono što je rekao. Ovaj, međutim, nije htio. Tada su se okomili na njega. Neću vam pričati što su radili s njim -previše je gadno - ali ni nakon toga nije htio povući riječ, stari James Castle. A trebalo je da ga vidite. Bio je to sitan i slabašan dječak, sama kost i koža, ruke kao olovke, ništa deblje. Što je konačno uradio, umjesto da povuče riječ, skočio je kroz prozor. Ja sam bio u kupaonici pod tušem, a ipak sam ga čuo kad je tresnuo o zemlju. Pomislio sam, međutim, da je nekome valjda nešto ispalo kroz prozor - radio, pisaći stol ili nešto slično, a ne dječak ili tako nešto. Onda sam čuo kako svi trče kroz hodnik i niz stubište, pa sam

161

obukao kupaći ogrtač i također otrčao dolje. Što sam vidio, video sam starog Jamesa Castlea kako leži nasred onih kamenih stuba. Bio je mrtav, zubi i krv bili su mu rasuti svuda naokolo, i nitko mu se nije usuđivao prići. Imao je na sebi onaj sviter s visokim ovratnikom koji sam mu bio posudio. Tipovima koji su bili s njim u sobi nije se dogodilo ništa, bili su samo isključeni iz škole. Nisu ih čak ni strpali u zatvor.

To je bilo manje-više sve na što sam mogao misliti. Na one dvije redovnica što sam ih video dok sam doručkovao, i tog dječaka, Jamesa Castlea, koga sam poznavao u Elkton Hillsu. U čitavoj je toj

stvari najčudnije što sam tog Jamesa Castlea jedva i poznavao ako već želite znati istinu. Bio je to jedan od onih sasvim tihih dječaka. Išao je sa mnom na matematiku, ali sjedio je čak tamo negdje na dingom kraju sobe i rijetko je ustajao da odgovara ili izlazio pred ploču i te stvari. Neki dječaci u školi rijetko ustaju da odgovaraju ili izlaze pred ploču. Mislim da sam s njim razgovarao svega jedan jedini put, i to onda kad me je upitao hoću li mu posudititi onaj sviter. Malo je nedostajalo pa da me na mjestu udari kap kad me je to upitao, tako sam se bio iznenadio. Dobro se sjećam da sam upravo prao zube u kupaonici kad me je to upitao. Rekao mi je da dolazi neki njegov rođak koji će ga povesti na vožnju autom i što ja znam što. Nisam imao pojma da on uopće zna da ja imam neki takav sviter s visokim ovratnikom. Sve što sam znao o njemu bilo je to da je njegovo prezime bilo uvijek ispred mojeg prilikom pozivanja. Cabel R., Cabel W., Castle, Caulfield... još se toga sjećam. Ako već želite znati istinu, malo je nedostajalo pa da mu ne posudim onaj sviter. Samo zbog toga što ga nisam bolje poznavao.

- Što? - upitao sam staru Phoebe. Nešto mi je rekla, ali je nisam čuo.
- Nisi uopće u stanju sjetiti se neke takve stvari. -Jesam. Jesam. U stanju sam.
- Dobro, daj onda!
- Volim Allieja - rekao sam. - I volim raditi upravo ovo što sada činim. Sjediti s tobom, pričati i misliti o raznim stvarima i...

- Allie je mrtav... Uvijek to kažeš! Ako je netko već mrtav i u nebnu, onda zaista nema...
- Znam da je mrtav! Misliš da ne znam? Ali ga svejedno mogu voljeti, zar ne mogu? To što je netko mrtav još ne znači da čovjek treba prestati da ga voli, zaboga ... naročito ako je taj netko bio tisuću puta bolji od ljudi za koje čovjek zna da su živi i sve.

Stara Phoebe nije ništa odgovorila. Kad ne može naći odgovor, ne kaže ni jedne jedine riječi.

162

- Evo, volim ovo sada - rekao sam. - Hoću reći, upravo ovo sada. Da sjedim ovdje s tobom, da naklapamo tek onako o svemu i svačemu i izvodimo...
- To nije ništa stvarno.
- To je i te kako stvarno Naravno da jest. Zašto, dovraga, ne bi bilo? Ljudi uvijek za sve govore da nije stvarno. Već mi je pun kufer svega toga.
- Nemoj psovati. U redu, reci nešto drugo. Reci nešto što bi volio biti. Primjerice, učenjak. Ili pravnik, ili nešto slično.
- Ne bih mogao biti učenjak. Nisam nekako stvoren za nauku.
- Dobro, onda pravnik... kao tata.
- Pravo je, mislim, dobra stvar... ali nekako me ne privlači - odgovorio sam. - Hoću reći pravnici su kako treba ako idu naokolo i spašavaju živote nevinih ljudi i tome slično, ali čovjek, ako je pravnik, ne radi tikve poslove. Što radi, mlati pare, igra golf i bridž, kupuje kola, ispija martinije i drži se kao ne znam kako veliki drmator. Ali, ima još toga. čak i ako /unaokolo i spašavaš ljudske živote i te stvari, kako ćeš znati da li to radiš zato što zaista želiš spašavati ljudske živote, ili to činiš zato što ti je prava želja da postaneš čuven pravnik, da te svi tapšu po ramenima i čestitaju ti na sudu pošto se prokleti proces završi, novinari i svi ostali, kao što se to može vidjeti u onim odvratnim filmovima? Kako ćeš znati da nisi običan licemjer? Nevolja je u tome što to ne možeš znati!

Nisam baš sasvim siguran da je stara Phoebe znala o kom vragu pričam. Hoću reći, ipak je još samo dijete i ništa drugo. Ali je, ako ništa dnigo, slušala. A ako netko bar sluša, stvar odmah nije tako loša.

- Tata će te ubiti. Ubit će te - rekla je.
- Medutim, nisam je slušao. Razmišljao sam o nečemu drugom... o nečemu ludom.
- Znaš li što bih želio postati? - rekao sam. - Znaš li što bih želio biti? Hoću reći, kad bi me netko stavio pred neki vražji izbor?
- Što? Samo nemoj psovati.
- Znaš li onu pjesmu Ako netko ulovi nekog dok. kroz žito ide? Želio bih...
- To ide ovako: Ako netko sretne nekog dok kroz žito ide - rekla je Phoebe. - To je pjesma Roberta Bumsa.
- Znam da je to pjesma Roberta Bumsa.

Imala je, međutim, pravo. Tekst zaista glasi "Ako netko sretne nekog dok kroz žito ide". Tada to, međutim, nisam znao.

- Mislio sam da glasi "ako netko ulovi nekog" - rekao sam. - Sad svejed-
163

no, stalno zamišljam mnogo male djece kako se igraju u jednom velikom žitnom polju. Na tisuće male djece, a nikoga u blizini... nikog odraslog, mislim... osim mene. A ja stojim na samom rubu jedne grozne provalije. Što mi je dužnost, trebam uloviti svakoga tko se zaleti prema provaliji... hoću kazati, ako netko trči ne gledajući kuda ide, ja trebam iskrasnuti odenkud i uloviti ga. To je sve što bih trebao raditi čitavog dana. Da budem tkav neki lovac u žitu. Znam da je to ludo, ali je to jedino što bih zaista želio biti. Znam da je ludo.

Stara Phoebe nije dugo vremena rekla ništa. Zatim, kad je konačno progovorila, sve što je rekla bilo je:

- Tata će te ubiti.

- Nije mi nimalo stalo i da me ubije - rekao sam. Zatim sam ustao s kreveta jer, što mi je palo na pamet da uradim, palo mi je na pamet da telefoniram onom momku koji mi je bio nastavnik engleskog jezika u Elkton Hillsu, gospodinu Antoliniju. Znao sam da sad živi u New Yorku. Napustio je Elkton Hills. Dobio je mjesto nastavnika engleskog na njujorškom sveučilištu. - Trebam obaviti jedan telefonski razgovor - rekao sam Phoebe. - Odmah će se vratiti. Nemoj zaspasti. - Nisam htio da zaspi dok ja budem u dnevnoj sobi. Znao sam da neće, ali rekao sam to svejedno, tek toliko da stvar bude sigurna.

Dok sam išao prema vratima, Phoebe je uzviknula: - Holdene! Okrenuo sam se.

Sjedila je uspravno u krevetu. Izgledala je neobično lijepo.

- Uzimam sate iz podrigivanja kod one djevojčice, Phyllis Margulies -rekla je. - Slušaj!

Slušao sam i čuo sam nešto, ali nije bilo ništa naročito.

- Dobro je - rekao sam.

Zatim sam otišao u dnevnu sobu i nazvao onog svog nastavnika, gospodina Antolinija.

164

23

Na telefonu sam bio superkratak jer sam se bojao da me roditelji ne zateknu usred razgovora. To se, međutim, nije dogodilo. Gospodin Antoli-ni je bio veoma ljubazan. Rekao je da mogu odmah doći k njemu, ako želim. Mislim da sam, po svemu sudeći, digao iz kreveta i njega i njegovu ženu, jer im je trebalo vraški mnogo vremena da se jave. Prvo što me je upitao bilo je da se nije nešto dogodilo, a ja sam rekao da nije. Rekao sam mu, ipak, da su me izbacili iz Pencevja. Mislio sam, kad je stvar već takva, da mu mogu i kazati. On je, kad je to čuo, rekao samo: - Gospodine Bože! -Uvijek je posjedovao priličan smisao za humor i tome slično. Rekao mi je neka odmah dođem izravno k njemu, ako želim.

Bio je to valjda najbolji nastavnik od svih koje sam ikad imao, taj gospodin Antolini. Bio je mlad, možda tek nešto stariji od mog brata D. B-a, i čovjek je mogao da se zadirkuje s njim a da ne izgubi ono potrebno poštovanje prema njemu. On je bio taj koji je konačno podigao onog dječaka koji

165

je skočio kroz prozor, onog Jamesa Castlea o kome sam vam pričao. Stari Antolini opipao mu je puls i sve, a onda je skinuo kaput, prebacio ga preko Jamesa Castlea i odnio ga na rukama čak tamo u ambulantu. Nije se uopće obazirao na to što će mu kaput ostati sav krvav.

Kad sam se vratio u D. B-ovu sobu, Phoebe je upalila radio. Iz njega se čula neka plesna glazba.

Pustila ga je, međutim, da svira posve tiho, da djevojka ne čuje. Trebalо je da je vidite. Sjedila je na samoj sredini kreveta, na pokrivaču, onako povijenih nogu kako to čine oni tipovi u jogi. Slušala je glazbu. Zaista me obara.

- Hajde - rekao sam. - Jesi li raspoložena za ples? - Učio sam je plesati i sve te stvari još dok je bila posve mala beba. Odlična je plesačica. Hoću kazati, naučio sam je samo neke osnovne stvari.

Ostalo je naučila uglavnom sama. Ne možete tek tako naučiti nekoga da pleše kako treba.

- Imaš cipele na nogama - rekla je.

- Skinut će ih. Hajde.

Skočila je s kreveta, pričekala dok ne izujem cipele, a zatim smo neko vrijeme plesali. Pleše zaista fantastično. Ne volim ljudi koji plešu s malom djecom, jer to uvijek i cijelo vrijeme izgleda grozno. Hoću reći, kad se nađete negdje u nekom restoranu i vidite nekog prastarog čičicu kako izvodi svoje dijete na plesni podij. Takvi obično iz nespretnosti stalno podižu djetetu haljinu na leđima, a dijete i tako nema veze s plesom, i sve to izgleda užasno, ali ja nikad s Phoebe ne plešem na javnim i takvim mjestima. Mi samo onako izvodimo po kući. Osim toga, s njom vam je uopće druga stvar, jer ona zna plesati. Zna pratiti sve što radite. Hoću reći, zna ako je držite čvrsto privijenu, tako da nije važno što su vam noge mnogo duže. Uvijek će ostati uz vas. Možete mijenjati korak, izvoditi svakakve seljačke figure, pa čak i plesati pomalo nešto kao bugi, uvijek će vas pratiti. Možete plesati čak i tango, tako mi boga.

Odigrali smo valjda četiri plesa. Između plesova zna nasmijati čovjeka da pukne od smijeha. Ostaje točno u poziciji. Ne želi čak ni razgovarati, niti bilo što. Tako morate i vi stajati kao kip i čekati dok orkestar ponovo ne zasvira. To me obara s nogu. Ne smijete se čak ni nasmijati, niti bilo što slično. Sad, bilo kako bilo, odigrali smo oko četiri plesa, a zatim sam ugasio radio. Phoebe je skočila natrag u krevet i uvukla se pod pokrivač.

- Napredujem, zar ne? - upitala je.

-1 te kako - rekao sam i ponovo sjeo pored nje na krevet. Bio sam kao

166

pomalo zadihan. Toliko sam pušio da sam bio gotovo bez daha. Ona se nije zadihalo ama baš nimalo.

- Oripaj mi čelo - uzviknula je, iznenada.

- Zašto?

- Oripaj ga. Oripaj ga samo jednom.

Položio sam joj ruku na čelo. Nisam, međutim, ništa osjetio.

- Zar ti se ne čini kao da imam temperaturu? - upitala me je.

- Ne. Zar misliš da je imaš?

- Da. činim to namjerno. Oripaj još jednom.

Ponovo sam joj opipao čelo. Nisam još uvijek ništa osjećao, ali sam rekao:

- Mislim da sad počinje. - Nisam želio da dobije neki kompleks inferiornosti.

Klimnula je glavom.

- Mogu učiniti da se popne preko termometra.

- Termometra. Tko je to naučio?

- Alice Holmborg mi je pokazala kako se to radi. Prekrižiš noge, zadržiš dah i misliš na nešto vrlo, vrlo vruće. Radijator ili nešto slično. Onda ti se čitavo tijelo tako upali da možeš nekome opržiti ruku.

To me je oborilo. Trgnuo sam ruku s njenog čela kao da sam u bogzna kakvoj opasnosti.

- Hvala ti što si me upozorila - rekao sam.

- Oh, tebi ne bih opržila ruku. Prestala bih prije nego što postane previše... Pssstf-Uspravila se u krevetu, brzo kao sam vrag.

Vraški sam se uplašio kad je to učinila.

- Što se dogodilo? - upitao sam.

- Ulazna vrata - rekla je onim svojim glasnim šapatom. - Oni su! Brzo sam skočko, pretrčao preko sobe i ugasio svjetiljku nad stolom.

Zatim sam ugasio cigaretu o cipelu i gurnuo je u džep. Nakon toga počeo sam kao lud mahati rukama kroz zrak da rastjeram dim - nisam trebao puški, za ime Božje! Zgrabio sam cipele, uvukao se u ormari i zatvorio vrata. Ljudi moji, srce mi je udaralo kao šašavo! čuo sam kako majka ulazi u sobu.

- Phoebe! - rekla je. - Dosta je toga. Vidjela sam svjetlost, mlada gospodice.

- Zdravo! - čuo sam kako odgovara Phoebe. - Nisam mogla zaspasti. Jeste li se lijepo proveli?

- Izvanredno - odgovorila je majka, ali se moglo osjetiti da baš ne misli

167

tako. Ona se ne zabavlja naročito kad tako nekamo izide. - Zašto si budna, ako smijem pitati? Je li ti

bilo dovoljno toplo?

- Bilo je dovoljno toplo. Jednostavno nisam mogla zaspati.

- Phoebe, da nisi slučajno ovdje pušila cigaretu? Recite mi istinu, molim, gospođice.

- Što? - rekla je Phoebe.

- Jesi li me čula?

- Zapalila sam jednu, samo na sekundu. Povukla sam samo jedan dim. Onda sam je bacila kroz prozor.

- A zašto, ako smijem pitati?

- Nisam mogla zaspati.

- Ne sviđa mi se to, Phoebe. Ne sviđa mi se to nimalo - rekla je majka. -Želiš li još jednu deku?

- Ne, hvala. 'Ku noć - rekla je Phoebe. Pokušavala je da je se otarasi, to je bilo očito.

- Kakav je bio film? - upitala je majka.

- Odličan. Samo mi je Alicina mama smetala. Stalno se naginjala preko mene i pitala Alicu ima li anginu, za vrijeme cijelog filma. Vratili smo se kući taksijem.

- Daj da ti opipam čelo.

- Nisam ništa uhvatila. Nije joj bilo ništa. Samo ta njena majka...

- Dobro. Sad spavaj. Kakva je bila večera?

- Blesava - odgovorila je Phoebe.

- čula si što je otac rekao o upotrebi te riječi. Što je u njoj bilo blesavo? Imala si divan janjeći kotleti. Prešla sam čitavu Lexington aveniju da ga...

- Janjeći kotlet je bio perfektan, ali Charlene uvijek diše u mene kad god položi nešto na stol. Diše ravno u jelo. Diše u sve.

- Dobro. Sad spavaj. Daj majci poljubac. Jesi li se pomolila? -Još dok sam bila u kupaonici. 'Ku noć!

- Laku noć. A sad odmah spavaj. Glava me boli, mislim da će mi pući -rekla je majka. Nju glava boli vrlo često. Doista.

- Uzmi nekoliko aspirina - rekla je stara Phoebe. - Holden se vraća u srijedu, zar ne?

- Koliko ja znam. A sad se pokrij. Skroz.

čuo sam kako majka izlazi iz sobe i zatvara vrata. Pričekao sam nekoliko minuta a onda sam se izvukao iz ormara. Dok sam izlazio, sudario sam se s Phoebe, jer je vladao mrkli mrak a ona je bila izišla iz kreveta da mi kaže kako je majka otišla.

168

-Jesam li te udario? - upitao sam je. Morao sam šaptati jer su sad obadvoje bili kod kuće. - Moram se nekako izvući odavde - rekao sam. Napipao sam u tami rub kreveta, sjeo na njega i počeo obuvati cipele. Bio sam prilično nervozan, priznajem.

- Nemoj ići sada - šapnula je Phoebe. - čekaj dok zaspi.

- Neću. Idem sada. Sad je najbolje vrijeme - rekao sam. - Ona će biti u kupaonici a tata će slušati vijesti ili nešto slično. Sad je najbolje vrijeme. -Jedva mi je pošlo za rukom da svežem vezice, tako sam bio prokletno živčan. Nije da bi me ubili ili nešto slično kad bi me uhvatili u kući, ali bila bi to vrlo neugodna situacija. - Gdje si, dovraga? - rekao sam Phoebe. Bilo je tako mračno da je uopće nisam mogao vidjeti.

- Ovdje. - Stajala je tik do mene. A nisam je uopće video.

- Ostavio sam kovčege na kolodvoru - rekao sam. - Slušaj. Imaš li kakve love, Phoebe? Praktično sam švorc.

- Imam samo novac za Božić. Za poklone i te stvari. Još uopće nisam išla u kupovinu.

; - Oh. - Nisam htio da joj uzmem njen božični novac.

-\ Ne želim ti uzeti tvoj božični novac. _y Mogu ti posuditi nešto-Tekla. je. Zatim sam je čuo kako se mota oko D. B-ovog pisaćeg stola, otvara milijun nekih ladica i pipa rukama naokolo. Bio je mrak kao u rogu, takva je tama vladala u sobi. - Ako odeš, nećeš me vidjeti u onom komadu - rekla je. Glas joj je zvučao čudno dok je to govorila.

- Hoću. Neću otici dok te ne vidim. Misliš da bih dopustio da mi promakne taj komad? - rekao sam.

- Znaš što će uraditi, ostat će kod gospodina Antolinija vjerojatno do utorka uvečer. Onda će doći

kući. Ako mi se pruži prilika, telefonirat će ti.

- Evo - rekla je Phoebe. Pokušavala je da mi da novac, ali nije mogla pronaći moju ruku.

- Gdje si?

Gurnula mi je novac u šaku.

- Hej, ne treba mi ovoliko - rekao sam. - Daj mi samo dva dolara, to je sve. Bez svake šale, evo ti. - Pokušao sam joj vratiti novac, ali ga nije htjela primiti.

- Možeš uzeti sve. Vratit ćeš mi. Donesi mi kad dođeš na predstavu.

- Koliko ima toga, za ime božje?

- Osam dolara i osamdeset pet centi. Ne, šezdeset pet centi. Potrošila sam nešto.

169

Tada sam, odjednom, zaplakao. Nisam se mogao savladati. Plakao sam tako da me nitko nije mogao čuti, ali plakao sam. Stara Phoebe se uplašila kao sam vrag kad sam zaplakao, prišla mi i pokušavala me utješiti, ali kad čovjek jednom počne, onda ne može tek tako prestati. Još uvijek sam, tako plačući, sjedio na rubu kreveta. Phoebe mi je prebacila ruku oko vrata a ja sam zagrlio nju, ali trebalo mi je dosta vremena da prestanem. Mislio sam da će se ugušiti ili što ja znam što. Ljudi moji, kako sam vraški uplašio jadnu staru Phoebe! Prozor je bio otvoren i osjećao sam kako sva drhti, jer na sebi nije imala ništa osim pidžame. Pokušao sam je natjerati da se vrati u krevet, ali nije htjela. Konačno sam se nekako smirio, ali za to mi je trebalo zaista mnogo, mnogo vremena. Zatim sam zakopčao preostale gumbe na kaputu. Rekao sam da će joj se redovito javljati. Rekla mi je da mogu spavati kod nje ako želim, ali sam rekao da neću, bit će bolje da se izgubim, gospodin Antolini me čeka i te stvari. Zatim sam izvukao iz džepa na kaputu onu lovačku kapu i dao je njoj. Ona obožava takve lude hetove. Nije htjela uzeti, ali natjerao sam je. Kladio bih se da je spavala s tom kapom na glavi/ Zaista voli takvu vrstu pokrivala. Zatim svam joj ponovo rekao da će jf nazvati čim mi se pruži prilika, a onda sam otišao. \

Bilo je, iz nekog razloga, mnogo lakše izvući se iz kuće nego što je bilo uvući se u nju. Prvo i prvo, sad mi je bilo sve ravno do mora hoće li me uhvatiti ili neće. Zaista jest. Ako me uhvate, uhvate, mislio sam. Gotovo sam, na neki način, priželjkivao da se to dogodi.

Umjesto da pozovem lift, sišao sam niz stube i to niz ono stražnje stubište. Gotovo sam slomio vrat sudarajući se s oko deset milijuna kanti za smeće, ali sam se izvukao zdrav i čitav. Liftboj me uopće nije video. Vjerojatno živi u uvjerenju da sam još uvijek gore kod Dicksteinovih.

170

24

Gospodin i gospoda Antolini živjeli su u jednom vrlo raskošnom stanu, tamo kraj Sutton Placea, s dvije stepenice na ulazu u dnevnu sobu, s barom i tko zna čime još. Bio sam tamo više puta zato što je - nakon što sam napustio Elkton Hills - gospodin Antolini prilično često dolazi k nama na večeru, da vidi kako napredujem. Tada još nije bio oženjen. Kasnije, kad se oženio, često sam igrao tenis s njim i gospodom Antolini, dolje, u vestsajd-skom teniskom klubu, u Forest Hillsu, na Long Islandu. Gospoda Antolini bila je kuhana i pečena u tom kraju. Nije znala što će s lovom. Bila je oko šezdeset godina starija od gospodina Antolinija, ali činilo se da se posve dobro slažu. Jedna je stvar, oboje su bili pravi intelektualci, naročito gospodin Antolini, s tim što je on u društvu uvijek djelovao više nekako duhovito--kozerski nego intelektualno, nešto kao D. B. Gospoda Antolini bila je uvijek pretežno ozbiljna. Ima prilično tešku astmu. Oboje čitaju sve D. B-ove pripovijetke - gospoda Antolini također - i kad se D. B. spremao da krene u Hollywood, gospodin Antolini mu je telefonirao i nagovarao ga da ne ide.

171

i Međutim, ipak je otišao. Gospodin Antolini je rekao da čovjek koji zna pisati kao D. B. nema što tražiti u tamo nekom Hollywoodu. To je, zapravo, ono što sam i ja uvijek govorio.

Odšetao bih se tamo do njihove kuće jer nisam želio da od novca što mi ga je dala Phoebe potrošim ni centa više nego što je neophodno, ali sam se, kad sam izišao na ulicu, osjetio nekako čudnovato, Nekako kao omamljen. Zato sam uzeo taksi. Nisam htio, ali ipak sam to učinio. Grdno sam se namučio dok sam samo pronašao taksi.

Stari gospodin Antolini osobno mi je otvorio vrata kad sam pozvonio -nakon što me je liftboj

konačno pustio u lift, hulja jedna! Na sebi je imao kućni ogrtač i papuče a u ruci je držao čašu viskija sa sodom. Bio je čovjek s prilično ukusa a uz to je volio popiti.

- Holdene, mladiću moj - rekao je. - Bože, pa porastao je još dobrih pola metra. Drago mi je što te vidim.

- Kako ste, gospodine Antolini? Kako je gospoda Antolini?

- Oboje smo kao puška. Daj mi taj kaput. - Svakao mi je kaput i objesio ga na vješalicu. - Očekivao sam da će te vidjeti s novorodenčetom u rukama. Bez kuće i kućišta. Snježne pahuljice na trepavicama. - On ponekad zna biti prilično duhovit. Okrenuo se i viknuo u kuhinju: - Lillian! Hoće 1' skoro kava? - Lillian je bilo ime gospode Antolini.

- Gotova je - odgovorila mu je, također vičući. - Je li to Holden? Holdene, zdravo!

- Zdravo, gospođo Antolini.

Svi koji su dolazili u njihovu kuću morali su uvijek vikati. To zbog toga što njih dvoje nisu nikad bili u isto vrijeme u istoj sobi. Bilo je to zabavno na svoj način.

- Sjedi, Holdene - rekao je gospodin Antolini. Na njemu se vidjelo da je već malo podmazan. Soba je izgledala kao da su upravo ispratili neko veće društvo. čaše i tanjurići s kikirikijem stajali su svuda naokolo. - Oprosti što sve ovo ovako izgleda - rekao je. - Zabavljeni smo ovdje neke prijatelje gospode Antolini, neko društvo iz Buffala... krdo bufala, zapravo.

Nasmijao sam se a gospoda Antolini mi je doviknula nešto iz kuhinje. Nisam, međutim, čuo što.

- Šta je to rekla? - upitao sam gospodina Antolinija.

- Rekla je da je ne gledaš kad uđe u sobu. Upravo se izvukla iz kreveta. Uzmi cigaretu. Pušiš li već?

- Hvala - rekao sam i uzeo cigaretu iz kutije koju mi je pružio. - Tek tu i tamo. Spadam među umjerene pušače.

172

- U to sam siguran - rekao je. Pripalio mi je cigaretu velikim upaljačem koji je stajao na stolu. - Tako. Ti i Pencev ste se, dakle, razveli - rekao je. Uvijek je govorio na takav način. To me je ponekad silno zabavljalo, a ponekad nije. Nekako je to malo prečesto činio. Ne želim reći da nije bio duhovit ili nešto slično tome - bio je - ali čovjeku ponekad ide na živce kad netko stalno govoriti stvari kao "Ti i Pencev ste se razveli". D. B. to, ponekad, također previše često čini.

- Gdje je zapelo? - upitao me je gospodin Antolini. - Kako si prošao iz engleskog? Pokazat će ti vrata po kratkom postupku ako čujem da si oki-nuo iz engleskog, ti, mali as u pisanju sastavaka!

- Oh, iz engleskog sam prošao bez greške. Radili smo, međutim, najviše literatuai. U toku čitavog polugodišta napisao sam valjda svega dva sastavka - odgovorio sam. - Pao sam, međutim, iz "usmenog izražavanja". Imali smo takav neki obvezan predmet, "usmeno izražavanje". Iz toga sam pao.

- Zašto?

- Ma ne znam. - Nisam bio baš raspoložen da se upuštam u to. Još uvijek sam se osjećao nekako omamljen ili kako već da to opišem, i odjednom me uhvatila paklena glavobolja. Zaista jest. Vidjelo se, međutim, da ga to zanima, pa sam mu ispričao nešto o tome. - To vam je takav neki predmet na kojem svaki dječak u razredu mora ustati i pred svima održati govor. Znate već. Sasvim spontano i te stvari. A ako se onaj tko govoriti udalji od teme ili slično, treba da mu doviknete "Digresija!" što brže možete. To me je dovodilo do ludila. Iz tog sam predmeta dobio topa.

- Zašto?

- Ma ne znam ni sam. Ona stvar s digresijama išla mi je na živce. Ne znam. Nevolja je sa mnom u tome što mi se sviđa kad se netko udaljava od glavne teme. To je mnogo zanimljivo.

- Zar je tebi svejedno ako se netko, kad ti nešto priča, ne drži onoga o čemu ti govoriti?

- Oh, naravno. Volim kad se netko drži onoga o čemu govoriti i sve to. Ali ne volim kad se netko previše drži toga. Ne znam. Mislim da ne volim kad se netko čitavo vrijeme strogo drži teme.

Dječaci koji su kupili najbolje ocjene iz "usmenog izražavanja" bili su oni koji se cijelo vrijeme niti jednom nisu udaljili od predmeta - to priznajem. Ali bio je tamo jedan dječak, neki Richard Kinsella. Taj se nikad nije mnogo držao teme i svih su mu uvijek dovikivali "Digresija!" Bilo je to užasno jer je, prije svega, taj Richard Kinsella bio vrlo nervozan dječak - mislim, zaista veoma nervozan dječak - i usne su mu uvijek zadrhtale kad god bi na njega došao red da drži govor, i jedva

ga mogli čuti ako ste sjedili negdje u zadnjem redu. Pošto bi mu usne kao malo prestale drhtati, meni su se njegovi govorovi svidali više od svih drugih. On je, međutim, također pao iz tog predmeta. Dobio je 1 plus zato što su mu svi bez prestanka i cijelo vrijeme dovikivali "Digresija"! Jednom je, primjerice držao predavanje o nekoj tamo farmi koju je njegov otac kupio u Vermontu. Stalno su mu vikali "Digresija!" tijekom čitavog govora, a onaj nastavnik, gospodin Vinson, dao mu je nedovoljan jer nije rekao kakve se sve životinje i povrće i takva čuda uzgajaju na toj farmi. Sto je radio taj Richard Kinsella, počeo je govoriti o svemu tome a onda je odjednom počeo pričati o nekom pismu koje je njegova majka dobila od njegovog ujaka, i kako je taj njegov ujak dobio poliomielitis, i sve što uz to ide, kad je imao četrdeset dvije godine, pa nije nikome dopuštao da ga posjećuje u bolnici jer nije želio da ga tko vidi onako utegnutog u steznik. Sve to nije imalo mnogo veze sa farmom - priznajem - ali je bilo lijepo. Lijepo je kad vam netko priča o svom ujaku. Naročito kad netko počne pričati o očevoj farmi, a onda odjednom osjeti da ga njegov ujak više zanima. Hoću reći, nije pošteno vikati bez prestanka "Digresija!" kad čovjek lijepo govorи i sav je uzbuden... ne znam. Teško je to objasniti. - Uostalom, i nisam imao baš mnogo volje da pokušavam. Prije svega, iznenada me je uhvatila ta strahovita glavobolja. Molio sam se Bogu da se stara gospoda Antolini konačno pojavi s tom kavom. To je stvar koja me može iz kože istjerati - hoću da kažem, kad netko kaže da je kava već gotova a nije.

- Holdene... samo jedno kratko, pomalo dosadno, pedagoško pitanje: zar ne misliš da sve ima svoje vrijeme i mjesto? Zar ne misliš da čovjek, ako već počne pričati o očevoj farmi, treba i da se drži te teme, a neda zastrani i da ti priča o steznicima svog ujaka? /// da je, ako je ujakov steznik već tako provokativan predmet, trebao izabratи tu temu za razgovor... a ne farmu!

Nisam bio baš raspoložen da sad tu razmišljам i odgovaram. Boljela me je glava i osjećao sam se odvratno. Nekako me je bio počeo i želudac boljeti, ako već želite znati istinu.

- Da... ne znam ni sám. Mislim da bi trebalo. Hoću reći, mislim da bi trebalo da kao temu razgovora izabere ne farmu već svog ujaka, ako ga je već to najviše zanimalo. Ali htio sam reći da najčešće čovjek ne zna što ga najviše zanima sve dok ne počne govoriti o nečemu što ga ne zanima najviše. Hoću reći, tu se ponekad ne može ništa učiniti. Moje je mišljenje da čovjeka treba ostaviti na miru ako je ono što govorи zanimljivo i ako se zbog nečega uzbuduje. Volim kad se netko zbog nečega uzbuduje. To je lijepo. Vi naprsto niste poznavali tog nastavnika, gospodina Vinsona. On je po-
174

nekad bio u stanju da vas dovede do ludila, on i čitav onaj prokleti razred. Hoću reći, bez prestanka je i cijelo vrijeme govorio da zaokružite i po/edno-stavite svoje izlaganje. S nekim stvarima to se naprsto ne može učiniti. Hoću reći, teško je čovjeku nešto zaokružiti i pojednostaviti samo zbog toga što to netko želi. Vi niste poznavali tog čovјu, gospodina Vinsona. Hoću reći, bio je vrlo inteligentan i sve što god hoćete, ali bilo je očito da nema mnogo mozga.

- Kava, gospodo, konačno - rekla je gospoda Antolini. Ušla je u sobu noseći neki poslužavnik s kavom i kolačima. - Holdene, nemoj se zagledati u mene. Izgledam kao čudo.

- Zdravo, gospodo Antolini - rekao sam. Htio sam da ustanem i sve, ali me je gospodin Antolini uhvatio za kaput i povukao nazad. Kosa gospode Antolini bila je puna onih limenih viklera i nije uopće bila našminkana niti bilo što. Nije izgledala baš prekrasno. Izgledala je prilično stara i sve.

- Ostavit ću ovo ovdje. Vi samo navalite, vas dvojica - rekla je. Spustila je poslužavnik dolje na stolić, odgurnuvši čaše s puta. - Kako je mama, Holdene?

- Dobro je, hvala. Nisam je video dosta dugu, ali zadnji put...

- Dragi, ako Holdenu bude potrebno nešto, sve je u ormaru za rublje. Na najvišoj polici. Ja idem u krevet. Iscrpljena sam - rekla je gospoda Antolini. Tako je, uostalom, i izgledala. - Hoćete li vi momci znati sami namjestiti krevet?

- Pobrinut ćemo se za sve sami. Ti samo bjež' u postelju - rekao je gospodin Antolini. Poljubio je gospodu Antolini a ona mi je rekla laku noć i otišla u spavaću sobu. Njih dvoje su uvijek ljubili jedno drugo pred svijetom.

Popio sam nepunu šalicu kave i pojeo otprilike pola nekakvog kolača koji je bio tvrd kao kamen.

Stari gospodin Antolini nije, međutim, uzeo ništa osim još jednog viskija sa sodom. On ih, treba reći, pravi vrlo jake, to se vidjelo. Na najboljem je putu da postane alkoholičar, ako ne bude pazio što radi.

- Ručao sam s tvojim ocem prije nekoliko tjedana - rekao je iznenada. -Jesi li to znao?
- Ne, nisam.
- Svjestan si, naravno, da je on strahovito zabrinut za tebe?
- Znam to. Znam da jest - rekao sam.
- Izgleda da je upravo prije nego što mi je telefonirao dobio dugo, prilično mučno pismo od tvog posljednjeg upravitelja, u kojem je pisalo da ne

175

pokazuješ ni najmanje zanimanje, niti se trudiš. Markiraš. Dolaziš nespreman na nastavu. Općenito, da si apsolutna...

- Nisam markirao. Nije bilo dopušteno markirati. S nekih predmeta sam izostajao, vrlo rijetko, kao na primjer s onog usmenog izražavanja o kojem sam vam pričao, ali nisam markirao.
- Nisam bio nimalo raspoložen diskutirati o tome. Od kave mi je bol u želucu popustila, ali ona strahovita glavobolja još uvijek me je držala.

Gospodin Antolini je prialio novu cigaretu. Pušio je kao narkoman. Zatim je rekao:

- Iskreno govoreći, ne znam kog vraka da ti kažem, Holdene.
- Znam. Sa mnom je vrlo teško razgovarati. Svjestan sam toga.
- Imam osjećaj da se približavaš nekoj vrsti strahovitog, strahovitog pada. Ali zaista ti ne bih znao točno reći kakve vrste... Slušaš li me uopće?

-Da.

Bilo je očito da se pokušava koncentrirati.

- Možeš doživjeti pad te vrste da se pretvoriš u čovjeka koji, s trideset godina, sjedi u bani i mrzi svakoga tko ude a izgleda kao da je mogao igrati nogomet u koledžu. I možda ćeš prikupiti upravo dovoljno obrazovanja da mrziš ljude koji kažu: "To nas dvojica držimo u diskretnosti." A možda ćeš opet završiti u nekoj poslovničici, gadajući spojnicama za papir najbližu ste-nografkinju. Ne znam, naprosto. Samo, znaš li ti uopće što ti hoću kazati?

- Da. Naravno - rekao sam. I zaista sam znao. - Samo, kad govorite o toj mržnji, niste u pravu. Hoću reći, to da mrzim nogometare i sve takve. Zaista se varate. Ja ne mrzim mnogo ljudi. Što se može dogoditi, mogu mrziti jedno kratko vrijeme, kao onog tipa Stradlatera kojeg sam poznavao u Penceyju, i onog dragog, Roberta Acklevja. Mrzio sam ih ponekad, to priznajem, ali to kod mene nikad ne traje dugo, to hoću reći. Nakon izvjesnog vremena, ako ih nisam viđao, ako se nisu pojavljivali u mojoj sobi ili ako ih nekoliko dana nisam vidio u blagovaonici, nekako bi mi počeli nedostajati. Hoću reći, nekako su mi kao nedostajali.

Gospodin Antolini nije neko vrijeme ništa rekao. Ustao je, uzeo još jednu kockicu leda i ubacio je u čašu, a zatim je ponovo sjeo. Bilo je očigledno da razmišlja. Ja sam, sa svoje strane, žarko želio da se razgovor nastavi ujutro umjesto sada, ali to se nije dogodilo. Ljudi se obično upale za neku diskusiju upravo onda kad si mrtav hladan.

- U redu. Slušaj sad malo što će ti reći... Možda neću uspjeti da sve to sročim onako kako bih želio, da ti to ostane u sjećanju, ali napisat će ti za dan-dva pismo o tome. U njemu ćeš naći sve jasno i precizno. Ali, bez obzi-

176

ra na to, sad slušaj dobro. - Ponovo se zamislio, nastojeći da se koncentriра. Zatim je rekao: - Taj pad prema kojem se, po mom mišljenju, krećeš, to je jedna posebna vrsta pada, užasna vrsta pada. čovjeku koji pada nije omogućeno da osjeti ili čuje kad tresne o dno. Stalno pada i pada. čitav taj aranžman namijenjen je ljudima koji su, u ovo ili ono doba svog života, tražili nešto što im njihova okolina nije mogla pružiti. Ili su mislili da im ona ne može to pružiti. I tako su digli ruke od traženja. Odustali su prije nego što su zapravo uopće i počeli. Jesi li u stanju da me pratiš?

- Da, gospodine.

- Sigurno? -Da.

Ustao je i nalio još malo viskija u čašu. Onda je ponovo sjeo. Nije ništa rekao prilično dugo

vremena.

- Ne bih te želio plašiti - rekao je - ali mogu te veoma jasno vidjeti kako velikodušno umireš, na ovaj ili onaj način, za neku savršenu bezvrijednu stvar. - Pogledao me je nekako čudno-šaljivo. - Ako ti napišem nešto, hoćeš li to pažljivo pročitati? I sačuvati?

- Hoću. Sigurno - rekao sam. I učinio sam tako. Još uvijek imam onaj papir koji mi je dao.

Otišao je do pisaćeg stola na drugom kraju sobe i stojeći napisao nešto na komadu papira. Zatim se vratio i sjeo, držeći papir u aici.

- Za divno čudo, ovo nije napisao neki profesionalni pjesnik već jedan psihoanalitičar po imenu Wilhelm Stekel. Evo što je... slušaš li me uopće?

- Da, naravno.

- Evo što je rekao: "Karakteristika nezrela čovjeka je da želi slavno poginuti za neku stvar, dok je karakteristika zrelog čovjeka da za istu tu stvar smjerno živi."

Nagnuo se naprijed i pružio mi list. Pročitao sam tekst čim sam ga dobio u mke, a zatim sam mu zahvalio i gurnuo papir u džep. Bilo je lijepo od njega što se toliko trudio. Doista jest. Stvar je, međutim, bila takva da nisam imao mnogo volje da se koncentriram. Ljudi, odjednom me je uhvatio takav umori

Na njemu se, međutim, nije uopće primjećivalo da je umoran. Bio je, prije svega, već prilično pod gasom.

- Mislim da ćeš tijekom ovih dana - rekao je - morati ustanoviti kamo želiš ići. A onda ćeš morati tamo i krenuti. I to odmah. Ne možeš dozvoliti sebi da izgubiš makar samo jednu minutu. Ti ne. Klimnuo sam glavom jer je gledao ravno u mene, ali nisam bio sasvim

177

siguran o čemu to govori. Bio sam prilično uvjeren da znam, ali nisam bio posve siguran, za cijelo to vrijeme. Bio sam vraški umoran, zaista previše.

- Teško mi je da ti to kažem - rekao je - ali mislim da će jednom, kad dođeš do kakvog-takvog uvjerenja o tome kamo želiš krenuti, tvoj prvi potez obvezno biti da se prilagodiš školi. To će biti neophodno. Druge nema. Ti si učenik, svjđalo ti se to ili ne. Ti si zaljubljen u znanje. I mislim da ćeš, kad jednom prebrodiš svu tu gospodu Vinese i njihova usmena izraza...

- Gospodu Vinsone - rekao sam. Mislio je na svu gospodu Vinsone a ne na svu gospodu Vinese. Nisam ga. međutim, trebao prekidati.

- U redu... gospodu Vinsone. Kad jednom prevališ preko glave svu tu gospodu Vinsone, počet ćeš se sve više i više približavati - to jest ako to želiš, ako to tražiš i na to čekaš - onoj vrsti spoznaje koja će biti vrlo, vrlo draga tvom srcu. Između ostalog, ustanovit ćeš da nisi jedini čovjek kojeg je zbunilo, uplašilo, kome se čak i zgodilo ljudsko ponašanje. Saznat ćeš s uzbuđenjem da nisi ni u kom slučaju jedini na popisu takvih, i to će te obodriti. Mnogi, mnogi ljudi bili su na isti način moralno i duhovno pokolebani kao ti upravo sada. Na sreću, neki do njih vodili su bilješke o tim svojim brigama i nemirima. Od njih ćeš naučiti - ako to želiš. Na isti način kao što će jednog dana, ako budeš imao što pružiti svijetu, netko naučiti nešto od tebe. To je prekrasno udešen reciprocitet. A to nije školsko obrazovanje. To je povijest. To je poezija. - Zastao je i povukao dug gutljaj viskija sa sodom. Onda je nastavio. Ljudi moji, bio je zaista upaljen. Bilo mi je dragو što ga nisam pokušao prekinuti ili nešto slično tome, - Ne pada mi na pamet da ti pričam o tome - rekao je - da su samo obrazovani i školovani ljudi sposobni da dadu zaista dragocjen doprinos svijetu. To nije točno.

Tvrdim, međutim, da obrazovani i školovani ljudi, ako imaju talenta i stvaralačke snage od kojih će početi - što je, na žalost, rijetko slučaj - imaju mogućnosti ostaviti iza sebe neizmjerno više dragocjenih ostvarenja nego ljudi koji posjeduju samo talent i stvaralačku snagu. Takvi teže da se izražavaju što jasnije i obično posjeduju strast da slijede svoje misli do kraja. Osim toga, što je još najvažnije, u devet slučajeva od deset takav čovjek posjeduje više skromnosti nego neki neškolovani mislilac. Pratiš li me uopće?

- Da, gospodine.

Nakon toga opet prilično dugo vremena nije ništa rekao. Ne znam jeste li to ikad pokušali, ali nekako je prilično mučno sjediti negdje dok netko o nečemu razmišlja i čekati da vam nešto kaže. Zaista jest. Pokušao sam se savladati da ne zijevam. Nije da mi je bilo dosadno ili nešto slično - nije

- ali osjetio sam se iznenada tako užasno pospanim.

178

- Akademsko obrazovanje pružit će ti još nešto. Ako zadeš dovoljno daleko njegovim stazama, ono će ti početi davati predodžbu o tome kakvim dimenzijama uma raspolažeš, čemu one odgovaraju a čemu, možda, ne. Nakon izvjesnog vremena steći ćeš izvjesnu sliku o tome kakve vrste misli treba nositi u sebi um tvojih dimenzija. To ti, prije svega, može uštедjeti izvanredno mnogo vremena koje bi inače gubio eksperimentirajući s idejama koje ti ne odgovaraju, koje ti ne leže. Počet ćeš upoznavati svoje istinske mjere i oblačiti svoj um prema njima.

Tada sam, iznenada, zjевnuo. Kakva životinjska grubost, ali to je bilo jače od mene.

Gospodin Antolini se, međutim, samo nasmijao.

- Hajde - rekao je i ustao. - Namjestit ćemo ti kauč.

Pošao sam za njim. Otišao je do onog ormara i pokušao s najviše police skinuti neke plahte i pokrivače i te stvari. To mu, međutim, nikako nije polazilo za rukom, jer je u aici držao čašu s viskijem. Zato ju je iskapio, spustio na pod i nakon toga skinuo s police sve što mu je trebao. Pomogao sam mu te stvari odnijeti do kauča. Zajedno smo namjestili postelju. Nije pokazivao baš mnogo volje za taj posao. Nije nitka naročito uredno slagao niti poravnavao. Meni je, međutim, bilo svejedno. Bio bih mogao zaspasti stoječki, toliko sam bio umoran.

- Kako sve one tvoje ženske?

- Posve dobro. - Moje sudjelovanje u razgovoru bilo je bijedno, ali zaista nisam bio raspoložen za razgovor.

- Kako je Sally? - Poznavao je staru Sally Hayes. Upoznao sam ih jednom prilikom.

- Dobro je. Našli smo se danas poslijepodne. - Ljudi, to kao da je bilo prije dvadeset godina! - Izgleda da nam nije ostalo baš mnogo toga zajedničkog.

- Vraški zgodna cura! A što je s onom drugom djevojkom? Onom o kojoj si mi pričao, onom iz Maine?

- Oh, Jane Gallagher. I ona je dobro. Vjerojatno ću joj sutra telefonirati. U tom trenutku bili smo već gotovi s namještanjem postelje.

- Raskomoti se - rekao je gospodin Antolini. - Ne znam samo kako ćeš, do vraka, smjestiti te svoje noge.

- To je u redu. Već sam navikao na kratke krevete - odgovorio sam. - Puno vam hvala, gospodine. Vi i gospoda Antolini noćas ste mi zaista spasili život.

179

- Znaš j ću se još nt

- Neće.

- U redi

- Laku i Otišao j-

gao oprati > Antolini je > vratio u sob se uvukao i kauč, ali ta< Ležao sam 1 mi je rekao ma. Bio je t držati otvor Tada se « probudio. N nešto na gla bila je to ru samog kauč rukom po p metara.

- Što, to,

- Ništa, i

- Što rad Hoću reći, V

- Kako V

- Uostalć Počeo sam t-bio nevozan svuda, više ' nastranosti K

- Kamo 1 hladno i neU

- Ostavio odem po njij

-Bit će fi»

- Nije ni>

180

!0 p« otišteniji

4tarom Antolinif

W

cLa nisam

.d»v

ala. mnogo b# ,e(1 idla će već zr^ ti#o kući ili ne#, mučilob\\o] .^vi .Pitaosam^ ' j;l mi se pokušaj 'n ',iap;rosto miloV^ s tvarima ffl^

sft čak Pitati i0 '^ (Ovoj kući, ona)" j

l^m riekako mis^

IV-

jže-lim. Ikako5' 1treba ustanoV

^jna dobar prei1^ •iva.ni tako kas*1

;k koji se usud* j fjéao., kada je o<*{ p 4am više o njii^j a počeo sam mis" _ ^^eje doista mti°0
.^nišljao, postaj^ u^r bila je utoli^

bila je utoli^ jg jer se nisam t>* . v<ita nekakva pi ^ ih nekolike? ^ 3 ^ara.m tamo pi'^

(Kotu ostavio, Va prestatи misliti ^ 0 članak koji s&*p '.. to neki članaK /; 'jati, vaše lice, C .^jiileka tako izgl^. I.'j 5 mizernim h<^

3

- Znaš gdje je kupaonica. Ako ti bude potrebno bilo što, samo vikni. Ja će se još neko vrijeme zadržati u kuhinji. Hoće li ti smetati svjetlo?

- Neće. Nema veze. Puno vam hvala.

- U redu. Laku noć, ljepotančiću!

- Laku noć, gospodine. Još jednom vam hvala.

Otišao je u kuhinju a ja sam otišao u kupaonicu i svukao se. Nisam mogao oprati zube jer nisam imao četkice. Nisam imao ni pidžame, a gospodin Antolini je zaboravio da mi posudi jednu od svojih. Tako sam se naporostо vratio u sobu i ugasio onu malu lampu koja je stajala kraj kauča, a zatim sam se uvukao u postelju, onako samo u gaćicama. Bio je prekratak za mene, taj kauč, ali tada sam zaista bio u stanju zaspasti stoječki, okom ne trepnuvši. Ležao sam budan svega nekoliko sekundi, razmišljajući o svemu onome što mi je rekao gospodin Antolini. O traženju dimenzija uma i svim tim stvarima. Bio je to zaista prilično pametan čovo. Nisam, međutim, mogao dugo držati otvorene oči, i zaspao sam.

Tada se dogodilo nešto o čemu ne volim čak ni pričati. Iznenada sam se probudio. Ne znam koje je doba noći bilo, ali probudio sam se. Osjetio sam nešto na glavi, nečiju ruku. Ljudi moji, to me je zaista prestravilo. čija je bila, bila je to ruka gospodina Antolinija! Što je radio, sjedio je na podu pored samog kauča, u mraku i sve, i nekako me kao milovao, odnosno gladio rukom po prokletoj glavi. Ljudi moji, mislim da sam odskočio bar pola kilometara.

- Što, to, do vraga, radite? - rekao sam.

- Ništa. Samo sjedim i divim se...

- Što radite, što? - ponovio sam. Nisam znao što, dovragna, da mu kažem. Hoću reći, bio sam u neprilici kao sam vrag.

- Kako bi bilo da govorиш malo tiše? Ja samo sjedim i...

- Uostalom, trebam ići - rekao sam. Ljudi moji, kako sam bio nervozan. Počeo sam u tami navlačiti hlače. Jedva sam ih nekako obukao, tako sam bio nevozan. Upoznao sam dosta tih prokletih nastranih ljudi, u školama i svuda, više nego itko koga ste ikad sreli, i uvijek vam oni očituju svoje nastranosti kad sam ja u blizini.

- Kamo trebaš ići? - upitao je gospodin Antolini. Pokušavao se držati hladno i neusiljeno, ali baš naročito hladan nije bio. Na časnu riječ.

- Ostavio sam kovčega i sve na kolodvoru. Mislim da će biti najbolje da odem po njih. U njima su mi sve stvari.

- Bit će tamo i ujutro. A sad, natrag u krevet! Idem i ja. Što je to s tobom?

- Nije ništa, samo što su sav moj novac i sve moje stvari u jednom od

180

kovčega. Odmah će se vratiti. Uzet će taksi i odmah će se vratiti - rekao sam. Ljudi moji, sapleatao sam se preko samog sebe u onoj tami. - Stvar je u tome što nije moj, taj novac. To je novac moje majke i ja...

- Ne budi smiješan, Holdene. Lezi natrag u taj krevet. Idem i ja na spavanje. Novac će ti biti tamo,

zdrav i čitav, i ujutro...

- Ne, bez svake šale. Trebam već krenuti. Doista moram. - Bio sam se gotovo već potpuno obukao, samo nisam bio u stanju naći kravatu. Nisam se nikako mogao sjetiti gdje sam je ostavio. Obukao sam kaput i sve, i bez nje. Stari gospodin Antolini sjedio je sad u onoj velikoj fotelji malo podalje od mene, i promatrao me. Bio je mrak i sve i nisam ga mogao baš dobro vidjeti, ali posve sam dobro znao da me promatra. Još uvijek se natakao. Vidio sam da u Rici još uvijek drži onu svoju vjernu času s viskijem.

- Ti si veoma, veoma čudan dječak.

- Znam - rekao sam. Kravatu nisam ni tražio dugo naokolo. Tako sam otišao bez nje. - Zbogom, gospodine - rekao sam. - Puno vam hvala. Bez svake šale.

Pratio me je u stopu kad sam krenuo prema ulaznim vratima, a kad sam pritisnuo na dugme lifta, ostao je stajati u hodniku. Sve što je rekao bilo je ponovo ono isto o tome kako sam "veoma, veoma čudan dječak". čudan, govno! Stajao je u hodniku sve dok nije stigao lift. Nikad u čitavom svom prokletom životu nisam čekao na lift tako dugo. Mogao bih se zakleti.

Nisam znao o čemu, dovraga, da govorim dok sam čekao na lift, a on je stajao nepomično na istom mjestu, i zato sam rekao: - Počet ću čitati dobre knjige. Hoću doista reći, morao sam progovoriti nešto. Sve je to bilo zaista strašno neugodno.

- Zgrabi te svoje kufere i dotrči smjesta ovamo. Neću zaključavati vrata.

- Puno vam hvala - rekao sam. - Zbogom!

Lift je konačno stigao. Ušao sam i spustio se u prizemlje. Ljudi moji, sav sam se tresao, kao izbezumlijen. Znojio sam se, također. Kad se dogodi nešto perverzno, slično tome, počnem se preznojavati kao stoka. Ovakve stvari doživio sam najmanje dvadeset puta, još od vremena kad sam bio dijete. Ne podnosim ih.

181

25

Kad sam izišao iz kuće, upravo je svitalo. Bilo je, također, prilično hladno, ali meni je to godilo jer sam se bio strahovito oznojio.

Nisam znao kamo, dodavola, krenuti. Nisam htio ići u neki hotel i potrošiti sav novac što sam ga uzeo od Phoebe. Što sam uradio, konačno sam se odšetao do Lexingtona i odvezao se podzemnom željeznicom dolje, do Velikog centralnog kolodvora. Tamo su bili moji kovčezi i sve i pomislio sam da bih mogao malo odrijemati u onoj šašavoj čekaonici sa samim klupama. Tako sam i učinio. Neko vrijeme i nije bilo baš loše jer nije bilo mnogo ljudi, pa sam mogao podići i ispružiti noge. Samo, nekako nemam volje da vam sad pričam o tome. Nije bilo nimalo ugodno. Nemojte to nikad pokušavati. Ozbiljno vam kažem. Deprimirat će vas.

Drijemao sam samo do oko devet sati jer su u čekaonicu nagrnuli milijuni ljudi pa sam morao spustiti noge na pod. Ne mogu tvrdo spavati ako moram držati noge na podu. Zato sam se uspravio. Još uvijek sam osjećao

182

onu glavobolju. Bila je gora nego prije. I mislim da sam bio potišteniji nego ikad u životu.

Nisam to želio, ali sam nekako počeo razmišljati o starom Antoliniju. Pitao sam se što li je rekao gospodi Antolini kad je vidjela da nisam ostao spavati kod njih. Ta strana stvari nije mi, međutim, zadavala mnogo brige jer sam znao da je gospodin Antolini dovoljno prepreden i da će već znati izmislići neko objašnjenje. Mogao bi joj reći da sam otišao kući ili nešto slično. Ta stvar nije me naročito zabrinjavala. Ono što me je »»/č//obilo je to kako sam se probudio i zatekao ga kako me miluje po glavi. Pitao sam se, naime, nisam li se možda prevario kad sam pomislio da mi se pokušava približiti kao peder. Pitao sam se ne voli li, što ja znam, naprosto milovati ljude po glavi dok spavaju. Hoću reći, zar čovjek u takvim stvarima može uopće biti siguran u nešto? Ne može, nikako. Počeo sam se čak pitati ne treba li možda da pokupim svoje kovčege i vratim se njegovoj kući, onako kako sam mu bio rekao da ću učiniti. Hoću reći, počeo sam nekako misliti

0 tome kako je on, čak i ako je zaista peder, ipak bio veoma dobar prema meni. Sjećao sam se kako mi uopće nije zamjerio što ga nazivam tako kasno noću, i kako mi je rekao neka odmah dođem k njemu, ako želim. I kako se svim silama trudio da mi da onaj savjet o tome kako čovjek treba

ustanoviti dimenzije svog uma i sve to, i kako je to bio jedini čovjek koji se usudio prići onom dječaku Jamesu Castleu, o kome sam vam pričao, kada je ovaj ležao mrtav. Razmišljao sam o svim tim stvarima i, što sam više o njima razmišljao, obuzimala me je sve veća potištenost. Naime, počeо sam misliti kako je možda trebalo da se vratim njegovoj kući. Možda me je doista milovao po glavi tek tako, bez veze. Što sam više o tome razmišljao, postajao sam sve potišteniji i utučeniji, zbog svega toga. čitava stvar bila je utoliko gora što su me oči pakleno pekla. Pekle su me i boljele jer se nisam bio dovoljno naspavao. Osim toga, osjećao sam kako me hvata nekakva prehlada, a nisam imao uza se čak ni prokleti aipčić. Imao sam ih nekoliko u kovčegu, ali mi se nije dalo da ga vadim iz onog sefa i otvaram tamo pred čitavim svijetom i sve.

Kraj mene na klupi ležao je nekakav časopis koji je netko tu ostavio, pa sam ga počeо čitati, u nadi da će tako bar na neko vrijeme prestati misliti na gospodina Antolinija i milijun drugih stvari. Ali taj prokleti članak koji sam počeо čitati gotovo je učinio da se osjetim još gore. Bio je to neki članak o hormonima. U njemu je bilo opisano kako bi trebali izgledati, vaše lice, oči

1 sve, ako su vam hormoni u dobroj formi, a ja nisam ni izdaleka tako izgledao. Moj je izgled točno odgovarao opisu onog momka s mizernim hor-

183

monima. Tako sam se počeо žderati zbog svojih hormona. Nakon toga sam pročitao onaj drugi članak o tome kako možete ustanoviti imate li rak ili ne. U njemu je pisalo da ranice u ustima koje ne mogu dovoljno brzo zarasti predstavljaju gotovo siguran znak da, po svojoj prilici, imate rak. Ja sam imao neku ranicu na unutrašnjoj strani usne već valjda dva tjedna. Tako sam zaključio da bolujem od raka. Taj časopis bio je prilično jadna razbibriga. Konačno sam prekinuo čitanje i izišao napolje da se prošetam. Uvrtio sam sebi u glavu da će za par mjeseci biti mrtav, jer bolujem od raka. Zaista jesam. Bio sam čak siguran u to. To, naravno, nije mnogo pridonijelo da se osjećam baš sjajno.

Nekako je izgledalo da će udariti kiša, ali ipak sam otišao prošetati se. Kao prvo, palo mi je na pamet da bi trebalo nešto doručkovati. Nisam uopće bio gladan, ali sam pomislio da bi bilo dobro da bar nešto pojedem. Hoću reći, da pojedem nešto što u sebi sadrži bar malo vitamina. Tako sam krenuo tamo prema istočnoj strani, gdje ima dosta onih prilično jeftinih restorana, jer nisam htio da potrošim mnogo novaca.

Dok sam se šetao, prošao sam pored neke dvojice koji su iz kamiona istovarivali jedno veliko božično drvce. Jedan od njih stalno je govorio onom drugom: "Drži ga okomito, kurvu! Drži ga okomito, zaboga!" Bio je to zaista krasan način govora o božičnom drvcetu. Bilo je to, ipak, smiješno na svoj način, na jedan strašan način, i počeо sam se kao smijati. To je bila valjda najgora stvar koju sam mogao uraditi, jer mi se u trenutku kad sam se nasmijao učinilo da će početi povraćati. Zaista jest. čak sam već bio i počeо, ali me je prošlo. Ne znam zašto. Hoću reći, nisam bio pojeo ništa nehigijen-sko ili tome slično, a inače imam izdržljiv želudac. Sad, bilo kako bilo, nekako me je prošlo, i palo mi je na pamet da će se sigurno osjećati bolje kad nešto pojedem. Tako sam ušao u jedan restoran za koji mi se činilo da je veoma jeftin i naručio uštipke i kavu. Samo, nisam pojeo uštipke. Nisam ih mogao gutati. Stvar je takva, ako se čovjek osjeća veoma potišten zbog nečega, onda je strahovito teško gutati nešto. Konobar je, međutim, bio veoma ljubazan. Odnio ih je natrag i nije ih naplatio. Tako sam samo popio kavu. Zatim sam izišao i polako krenuo tamo, prema Petoj aveniji.

Bio je ponедjeljak, Božić je bio prilično blizu i sve su trgovine bile otvorene. Zbog toga ta šetnja duž Pete avenije i nije bila tako loša. Prilično se osjećala ona božična atmosfera. Svi oni onako previše vitki Djedi Božićnja-ci stajali su na uglovima i udarali u ona zvona, pa i djevojke iz Armije spasa, one što se uopće ne šminkaju niti bilo što, također su udarale u zvona. Nekako sam se kao osvrtao naokolo ne bih li gdje ugledao one dvije redov-

184

nice koje sam prethodnog dana bio upoznao na doaičku, ali ih nisam vidio. Znao sam da neću jer su mi rekle da su došle u New York kao učiteljice, ali sam ipak gledao naokolo, tražeći ih. Bilo kako bilo, iznenada sam se osjetio sasvim kao na Božić. Milijuni klinaca furali su kroz grad sa svojim majkama, ulazili u autobuse i trgovine i izlazili iz njih. Poželio sam da stara Phoebe bude sa mnom.

Nije više tako malena da skroz-naskroz pobudali u nekom odjelu igračaka, a uživa u tome da se zafrkava naokolo i promatra svijet. Pretprošlog Božića bio sam je poveo sa sobom u grad u kupovinu. Bogovski smo se proveli. Mislim da je to bilo kod Bloomingdalea. Otišli smo u odjel obuće i pretvarali se da ona - Phoebe - želi kupiti par onih veoma visokih terenskih cipela, onih koje imaju oko milijun rupica za žni-ranje. Onog jadnog prodavača gotovo svmo doveli do ludila. Stara Phoebe isprobala je oko dvadeset pari i taj jadnik je svaki put morao jednu od cipela zažnirati skroz do vrha. Bili su to odvratni štosovi, ali stara Phoebe bila je sva izvan sebe. Konačno smo kupili par mokasinki, i to na račun. Prodavač je ipak ostao veoma ljubazan. Mislim da je znao da se samo šalimo, jer se stara Phoebe uvijek počne kikotati.

Sad, bilo kako bilo, hodao sam i hodao duž Pete avenije, onako bez kravate i ičega. Onda se, iznenada, počelo događati nešto - kako da kažem - sablasno. Svaki put kad bih stigao do kraja nekog bloka i sišao s prokotog trotoara hvatao me je neki osjećaj kao da nikad neću stići na drugu stranu ulice. Osjećao sam se kao da ču potonuti, duboko, duboko, duboko, i da me više nikad nitko neće vidjeti. Ljudi moji, kakav me je strah uhvatio! Ne možete ni zamisliti. Počeo sam se znojiti kao sam vrag, po čitavoj košulji i rublju i svuda. Onda sam počeo izvoditi nešto drugo. Svaki put kad bih stigao do kraja bloka, zamišljao sam da razgovaram sa svojim bratom Allie-jem. Govorio sam mu: "Ne daj da nestanem, Allie. Ne daj da nestanem, Alke. Ne daj da nestanem, Allie, molim te!" A onda, kad bih stigao na drugu stranu ulice a da nisam nestao, zahvaljivao sam mu. Zatim bi sve počelo iz početka, čim bih stigao do slijedećeg ugla. Međutim, ipak sam išao dalje. Bilo me je, mislim, nekako strah stati - ne sjećam se točno, da vam kažem istinu. Znam da nisam stao sve dok nisam stigao čak tamo negdje do Šezdesete, iza Zoološkog vrta. Onda sam sjeo na tamo neku klupu. Jedva sam nekako povratio dah, i još uvijek sam se preznojavao kao blesav. Sjedio sam tako, mislim, najmanje jedan sat. Konačno, što sam odlučio učiniti, odlučio sam da odem. Odlučio sam da se više nikad ne vratim kući i da više nikad ne idem ni u kakvu školu. Odlučio sam samo da se još jednom vidim s Phoebe i da se nekako kao oprostim s njom, da joj vratim novac što ga je

185

bila sačuvala za božićne poklone, a zatim da krenem svojim putem, auto-stopom prema zapadu. Sto ču uraditi, zamišljao sam, otići ču dolje do Hol-land Tunnela i ubaciti se u neka kola, zatim u druga, pa u treća i četvrta i za nekoliko dana bit ču negdje tamo na Zapadu, u nekom lijepom i sunčanom kraju, gdje me nitko neće poznavati. Tu ču se i zaposliti. Zamišljao sam da bih mogao dobiti posla negdje na nekoj benzinskoj stanici i puniti ljudima kola benzinom i uljem. Bilo mi je potpuno svejedno kakav bi to bio posao. Važo je bilo samo to da me nitko ne poznaje i da ja ne poznajem nikoga. Sto ču uraditi, mislio sam, pretvarat ču se da sam jedan od onih gluhonijemih. Na taj način ne bih morao voditi nikakve proklete beskorisne razgovore ni s kim. Ako netko bude htio da mi nešto kaže, morat će mi to napisati na komad papira i tutnuti mi ga pod nos. Nakon izvjesog vremena to će se svima popeti navrh glave pa ču se do kraja života riješiti svih razgovora. Svi će misliti da sam tek jedno bijedno gluhonijemo kopile i svi će me ostavljati na mini. Pustit će me da punim njihova glupa kola benzinom i uljem, platit će mi i sve što uz to ide, a ja ču od zarađenog novca sagraditi sebi negdje malu kolibu i živjeti tu do kraja života. Sagradit ču je negdje odmah pored šume, ali ne a samoj šumi jer će mi želja biti da uvijek bude strašno sunčana i sve. Kuhat ču samom sebi svu hranu a kasnije, ako mi padne na pamet da se oženim ili nešto slično, upoznat ču se s jednom prekrasnom djevojkicom koja je također gluhonijema i vjenčat ćemo se. Ona će doći i živjet će sa mnom u mojoj kolibi, a ako bude željela da mi bilo što kaže, morat će mi to napisati na neki prokleti komad papira, kao i svi ostali. Ako budemo imali djece, sakrit ćemo ih negdje. Možemo im kupiti mnogo knjiga i sami ih naučiti da čitaju i pišu.

Uzbudio sam se kao sam vrag razmišljajući o svemu tome, zaista jesam. Znao sam da je to o izigravanju gluhonijemog obična budalaština, ali svejedno mi se svjđalo razmišljati o tome. I zaista sam bio odlučio da odem na zapad i sve to. Jedino što sam prije toga želio uraditi bilo je da kažem zbogom staroj Phoebe. Tako sam iznenada, potrčao kao luđak preko ulice -malo je nedostajalo pa da usput poginem, ako već želite znati istinu - ušao u neku tamo papirnicu i kupio blok i olovku. Imao sam namjeru da joj napišem pisamce u kojem ču joj reći gdje da se nađemo kako bih se mogao oprostiti s njom i vratiti joj novac, a zatim da ga odnesem u njenu školu i nađem u upravi nekoga

tko će joj ga predati. Spustio sam, međutim, olovku i blok u džep i brzo kao sam vrag krenuo prema njenoj školi - bio sam previše uzbuđen da bih mogao napisati to pismo na licu mjesta, u samoj

186

papirnici. Išao sam brzo jer sam želio da primi poruku prije nego što ode kući na ručak, a nije bilo mnogo vremena.

Znao sam, naravno, gdje se nalazi njena škola jer sam i sam kao mali išao u nju. Kad sam ušao, obuzeo me je neki čudan osjećaj. Nisam bio siguran da će se sjetiti kako izgleda iznutra, ali jesam. Bila je potpuno ista kakva je bila kad sam ja išao u nju. U sredini se nalazilo ono isto veliko dvorište, uvijek nekako mračno, s onim krletkama oko svjetiljki koje su ih čuvale da se ne razbiju ako ih pogodi lopta. Na zemlji su bili naslikani oni isti bijeli krugovi, za razne igre i te stvari. Bili su tu i oni isti obruči bez mreže, za košarku - samo table i obaići.

Nikoga nije bilo u blizini, vjerojatno zbog toga što nije bio odmor a još nije bilo vrijeme ručku.

Nisam video nikoga osim jednog malog dječaka, malog crnog dječaka, koji je išao u zahod. Iz džepa na hlačama virila mu je ona palica-propusnica, ista kakve smo i mi nekad imali, da se vidi kako ima dozvolu da ide u zahod.

Još sam se znojio, ali ne više onako strašno. Otišao sam do stuba, sjeo na pivu i izvadio blok i olovku koje sam kupio. Stube su zaudarale isto kao nekada, kad sam ja išao u tu školu. Kao da se netko časak prije popisao po njima. Školske stube uvijek tako zaudaraju. Bilo kako bilo, sjeo sam i napisao ovakvo pisamce:

Draga Phoebe,

Ne mogu više čekati do srijede i zato će vjerojatno već danas po podne krenuti autostopom na zapad. čekam te u Muzeju umjetnosti kraj samog ulaza, u dvanaest i četvrt. Dođi ako možeš, da ti vratim tvoj božični novac. Nisam mnogo potrošio.

Voli te

Holden

Njena škola bila je praktično do samog muzeja i u svakom slučaju morala je proći pored njega na putu kući za ručak, pa sam znao da joj neće biti teško naći me.

Zatim sam krenuo uz stepenice do upraviteljeva ureda da predam pisamce nekome tko će ga moći odnijeti Phoebe u razred. Savio sam ga valjda deset puta, tako da ga nitko ne otvara. U tim prokletim školama čovjek

187

se ne može ni u koga pouzdati. Znao sam, međutim, da će joj ga predati kad čuju da sam njen brat i sve.

Međutim, dok sam se penjao uz stube, iznenada mi se učinilo da će ponovo početi povraćati. Ipak, nisam. Sjeo sam na nekoliko sekundi i odmah sam se osjetio bolje. Međutim, dok sam tako sjedio, ugledao sam nešto što me je gotovo dovelo do ludila. Netko je na zidu napisao JEBEM TE. To me je zamalo dovelo do ludila. Pomislio sam kako će Phoebe i ostala mala djeca to vidjeti i tako će se pitati što to, do vraga, znači, i kako će im na kraju neko pokvareno dijete reći - posve naopako, naravno - kakav je smisao tih riječi, i kako će svi na to misliti, pa čak se možda i nekoliko dana M2nemira-vati zbog toga. Osjetio sam želju da umlatim onoga tko je to napisao. Zamišljao sam da je to bio neki perverzni klipan koji se negdje kasno noću uvukao u školu da se ispisa ili što ja znam što, i nakon toga napisao to na zidu. Zamišljao sam sebe kako ga hvatam na djelu i kako mu razbijam glavu o kamene stube dok ne bude i propisno mrtav i krvav. Znao sam, međutim, da ne bih imao petlje da to učinim. Znao sam to. I to me je derpimiralo još više. Jedva sam skupio toliko hrabrosti da to rukom izbrišem sa zida, ako već želite znati istinu. Bojao sam se da me netko od nastavnika ne uhvati kako to brišem i ne pomisli da sam ja to napisao. Konačno sam, međutim, ipak zbrisao taj natpis. Zatim sam otišao gore, u upraviteljev ured.

Upravitelja, izgleda, nije bilo, ali našao sam neku stani gospodu, staru oko stotinu godina, koja je sjedila za pisaćim strojem. Rekao sam joj da sam brat Phoebe Caulfield iz četvrtog B-l i zamolio je da preda pisamce Phoebe. Rekao sam da je vrlo važno jer mi je majka bolesna i neće moći spremiti ručak za Phoebe, pa da se zbog toga ona treba naći sa mnom, da ručamo u dragstoru. Bila je veoma ljubazna, ta stara gospoda. Uzela je pisamce i pozvala neku drugu gospodu iz susjedne kancelarije,

pa je ta druga gospođa otišla da ga uaiči Phoebe. Zatim smo ja i ona stara gospoda, ona oko stotinu godina stara, neko vrijeme mlatili praznu slamu. Bila je prilično ljubazna i ja sam joj ispričao kako sam i ja išao u tu istu školu, i moja braća. Pitala me je u koju školu sad idem, a ja sam joj rekao u Pencev. Ona je nato rekla da je Pencev vrlo dobra škola. čak i da sam htio, ne bih imao snage da joj sad objašnjavam pravo stanje stvari. Osim toga, ako je već bila uvjerena da je Pencev vrlo dobra škola, onda neka to misli i dalje. čovjeku se ne da pričati nove stvari nekome tko je tamo već blizu sto godina star. Takvi to ne vole slušati. Zatim sam, nakon izvjesnog vremena, otišao. čudna stvar, doviknu-la mi je "Sretno!" isto onako kao što je to učinio stari Spencer kad sam napu-

188

štao Pencey. Bože, kako mrzim kad mi netko dovikuje "Sretno!" kad odlazim s nekog mjesta. To tako deprimira čovjeka.

Silazio sam drugim stepenicma i ugledao još jedan natpis JEBEM TE na zidu. Pokušao sam ga ponovo izbrisati nikom, ali ovaj je bio izgreban u žbuci, nožem ili nečim sličnim. Bilo je nemoguće izbrisati ga. Stvar je, međutim, ionako bila beznadna. Kad biste imali na raspolaganju milijun godina, ne bi vam uspjelo izbrisati ni polovicu natpisa JEBEM TE u svijetu. To je nemoguće.

Pogledao sam na sat u dvorištu za odmor, bilo je tek dvadeset do dvanaest, tako da mi je do sastanka s Phoebe ostalo da prekratim još prilično vremena. Ipak sam otišao ravno do muzeja.

Nisam imao kamo poći. Mislio sam da će možda svratiti u neku telefonsku govornicu i nazvati stani Jane Gallagher prije nego što krenem u skitnju prema zapadu, ali nekako nisam bio raspoložen za to. Prije svega, nisam uopće bio siguran da je već došla kući na ferije. Tako sam naprsto odšetao do muzeja i švrljao naokolo.

Dok sam čekao na Phoebe tamo u muzeju, odmah iza vrata, prišla su mi ona dva mala klinca i upitali me znam li gdje se nalaze mumije. Jedan od njih, onaj koji me je upitao, imao je raskopčane hlače. Upozorio sam ga na to i on ih je zakopčao, tu odmah na licu mjesta, dok je razgovarao sa mnom - nije se potrudio čak ni da ode nekamo iza stuba ili bilo kamo. Taj me je oborio. Bio bih se nasmijao, ali sam se bojao da će me opet uhvatiti muka, i zato nisam.

- Gdje su mumije, šefe? - upitao me ponovo dječak. - Znaš li? Zabavljalo me je da se malo zafrkavam s njima dvojicom.

- Mumije? A što su to mumije? - upitao sam klinca.

- Znaš već. Mum-mije... oni mrtvaci. Što su sahranjeni tamo u srakofazi-ma. čuj srakofazima. To me je oborilo. Htio je da kaže sarkofazima.

- Kako to da vi dečki niste u školi? - upitao sam.

- Danas nema škole - rekao je dječak s kojim sam vodio čitav taj razgovor. Slagao je, glavu bih dao, lopov mali! Nisam imao nikakvog posla dok se ne pojavi stara Phoebe i tako sam im pomogao da nađu mjesto gdje su te mumije. Ljudi moji, nekad sam točno znao gdje se nalaze, ali nisam u tom muzeju bio godinama.

- Vas dvojicu tako zanimaju te mumije? - upitao sam -Aha.

- Zar tvoj prijatelj ne zna govoriti? - upitao sam.

- On nije moj prijatelj. To mi je brat.

189

- Ne zna govoriti? - rekao sam, gledajući onoga koji ništa nije govorio. - Zar ti ne znaš govoriti? - upitao sam ga.

- Aha - rekao je. - Ali mi se ne da.

Konačno smo našli odjel s mumijama i ušli unutra.

- Znate li kako su Egipćani sahranjivali svoje mrtve? - upitao sam jednog od dječaka.

- Neee.

- E pa, trebali biste znati. To je vrlo zanimljivo. Obavijali su im lica platnenim trakama koje su bile natopljene nekom tajnom kemikalijom. Tako su mogli ležati sahranjeni u grobnicama na tisuće godina a da im lica ne istru-nu niti bilo što. Nitko ne zna kako se to radi, osim Egipćana. čak ni moderna znanost.

Da biste došli u dvoranu u kojoj se nalaze mumije morate sići-kroz neki vrlo uzak hodnik, nešto kao predsoblje, uz čije je zidove prislonjeno kamenje što su ga skinuli sa samog faraonovog groba i

takvih mesta. Atmosfera je prilično sablasna i video sam da se ona dvojica junačina s kojima sam išao ne osjećaju naročito ugodno. Privijali su se uz mene koliko su samo mogli, a onaj koji uopće nije govorio držao se za moj rukav.

- Hajd'mo nazad - rekao je svom bratu. -Ja sam ih već video. Hajd'mo, hej! - Okrenuo se i zbrisao.
- Kukavica, napunio je gaće - rekao je drugi. - Dovidenja! - Zatim je kidnuo i on.

Tako sam ostao u grobnici potpuno sam. Bilo mi je gotovo ugodno, na izvjestan način. Bilo je sve tako lijepo i tiho. Onda sam, iznenada, opazio nešto na zidu, nikad ne biste pogodili što. Još jedno JEBEM TE. Bilo je ispisano crvenom kredom ili nečim sličnim, odmah ispod staklenog dijela zida, ispod kamenja.

Eto, u tome je sva nevolja. Ne možete nigdje naći lijepo i tiho mjesto, jer takvih nema. Možete misliti da postoje, ali kad jednom tamo stignete, netko će se, kad ne budete gledali, uvući za vama i napisati JEBEM TE točno ispred vašeg nosa. Provjerite to jednom i vidjet ćete. Mislim da će, ako ikad umrem i ako me nabiju u neko groblje i postave mi nadgrobni spomenik i te stvari, na njima pisati HOLDEN CAULFIELD, zatim koje sam godine rođen a koje sam godine umro, a odmah ispod toga bit će napisano JEBEM TE. U to sam, zapravo, siguran.

Kad sam izišao iz dvorane s mumijama, morao sam otići u toalet. Dobio sam nešto kao proljev, ako već želite znati istinu. To sa proljevom nije mi mnogo smetalo, ali dogodilo se nešto drugo. Kad sam izišao iz zahoda,

190

upravo kad sam bio stigao do vrata, nekako sam kao izgubio svijest. Imao sam, međutim, sreće. Hoću reći, mogao sam se ubiti kad sam se srušio na pod, ali sve što se dogodilo završilo se tako da sam nekako kao tresnuo na kuk. Bila je to, ipak smiješna stvar. Nakon te nesvjestice osjetio sam se bolje. Zaista jesam. Ruka me je pomalo boljela, gdje sam se udario, ali se nisam više osjećao onako prokletom omamljen.

Bilo je već negdje oko dvanaest i deset ili tu negdje, i zato sam se vratio, stao kraj vrata i čekao Phoebe. Mislio sam kako bi to moglo biti posljednji put da je vidim. Bilo koga iz moje obitelji, mislim. Zaključio sam ipak da će ih vjerojatno opet jednom vidjeti, ali tek nakon mnogo godina. Mogao bih se vratiti kući kad mi bude tamo negdje oko trideset pet, mislio sam, u slučaju da se netko razboli i poželi da me vidi prije nego što umre, to bi mogao biti jedini razlog da napustim svoju kolibu i vratim se. Počeo sam čak i zamišljati kako će sve to izgledati kad se vratim. Znao sam da bi moja majka bila nervozna kao sam vrag, da bi počela plakati i da bi me molila da ostanem kod kuće i da se ne vraćam u svoju kolibu, ali ja bih, svejedno, otišao. Držao bih se savršeno nonšalantno. Učinio bih nešto da se smiri a zatim bih otišao u drugi kraj dnevne sobe, izvadio dozu za cigarete i prialio jednu, mrtav hladan. Pozvao bih sve da me, ako žele, jednom zgodom posjete, ali ne bih inzistirao na tome niti bilo što. Što bih uradio, pozvao bih staru Phoebe da mi dođe u posjet ljeti, preko božičnih blagdana i preko uskršnjih blagdana. Dopustio bih i D. B-u da ponekad dođe na izvjesno vrijeme ako mu zatreba lijepo i tiho mjesto za pisanje, ali pod uvjetom da u mojoj kolibi ne piše nikakve scenarije za filmove nego samo pripovijetke i romane. Ustanovio bih takvo pravilo da nitko, dok se nalazi kod mene u posjetu, ne smije raditi ništa izvještačeno. Ako itko pokuša da se bavi tamo nekim afektacijama, ne bi mogao ostati kod mene.

Iznenada sam bacio pogled na sat u garderobi i video da je već dvanaest i dvadeset pet. Počeo sam strahovati da je ona stara gospoda u školi možda rekla onoj drugoj staroj gospodi da ne preda Phoebe moje pismo. Počeo sam se pribojavati da joj je možda rekla neka ga spali ili nešto drugo. To me je zaista vraški uplašilo. Zaista sam želio vidjeti staru Phoebe prije nego što raspalam cestom. Hoću reći, kod mene je bio njen božični novac i sve.

Konačno sam je ugledao. Ugledao sam je kroz staklo na vratima. Kako sam je primijetio - imala je na glavi onu moju ludu lovačku kapu. Ta se kapa mogla vidjeti sa dvadeset kilometara udaljenosti. Izšao sam napolje i krenuo joj ususret niz one kamene stube. Bila je,

191

međutim, jedna stvar koju nisam mogao shvatiti - vukla je za sobom onaj veliki kovčeg. Upravo je prelazila preko Pete avenije i vukla za sobom onaj prokleti veliki kovčeg. Jedva ga je vukla. Kad sam joj prišao bliže, video sam da je to moj stari kovčeg, onaj što sam ga upotrebljavao kad sam bio

u Whoootonu. Nisam nikako mogao odgonetnuti kog se vraka nateže s njim.

- Zdravo - rekla je kad smo se sastali. Bila je sva bez daha od tog prokletog kovčega.

- Već sam pomislio da više nećeš doći - rekao sam. - Kog vraka vučeš u tom kovčegu? Meni nije ništa potrebno. Idem naprsto ovakav kakav jesam. Neću ponijeti čak ni kovčege koji su mi na kolodvoru. Što to vučeš tome?

Spustila je kovčeg.

- Moje haljine - rekla je. - Idem s tobom. Mogu li? Vrijedi?

- Što? - rekao sam. Gotovo sam se srušio kad je to rekla. Zamalo, tako mi boga. Sve mi se nekako zamaglilo i pomislio sam da će se ponovo onesvijestiti ili nešto slično tome.

- Spustila sam se pomoćnim liftom, tako da me Charlene nije vidio. Nije težak. Ponijela sam samo dvije haljine, mokasinke i moje rublje i čarape i još neke stvarčice. Probaj. Nije težak. Evo, probaj samo... Mogu li poći s tobom? Holdene? Mogu li? Molim te!

- Ne možeš. Zaveži!

činilo mi se da će se skljokati mrtav. Hoću reći, nisam imao nakanu da joj podviknem da zaveže i sve to, ali imao sam osjećaj da će se ponovo srušiti.

- Zašto ne mogu? Molim te, Holdene! Neću ti smetati... samo će poći s tobom, to je sve! Neću ponijeti sa sobom čak ni ove haljine, ako baš ne želiš... Ponijet će sam...

- Ne možeš ponijeti ništa. Zato što nećeš ići. Idem sam. I zato zaveži!

- Molim te, Holdene! Molim te, daj da podem. Bit će vrlo, vrlo, vrlo... Nećeš čak ni...

- Nećeš ići. A sad, zaveži! Daj mi taj kovčeg rakao sam. Uzeo sam joj kovčeg iz ruku. Bio sam gotovo spreman udariti je. Sekundu-dvije mi se činilo da će je mlatnuti. Zaista jest. Počela je plakati.

- Mislio sam da moraš nastupiti u školskoj predstavi i svemu. Mislio sam da moraš igrati Benedicta Arnolda u tom komadu i sve - rekao sam. Rekao sam to vrlo zlobno. - Što bi ti zapravo htjela? Da ne nastupiš u predstavi, za ime božje! - Tada se još više rasplakala. I to mi je bilo dragoo. Iznenada sam

192

poželio da plache dok joj oči ne iskapljaju. Gotovo sam je mrzio. Mislim da sam je mrzio najviše zbog toga što ne bi više mogla nastupiti u onoj predstavi kad bi otišla sa mnjom.

- Hajde - rekao sam. Pošao sam uz stepenice ponovo u muzej. Što će uraditi, pomislio sam, ostaviti će taj ludi kovčeg, što ga je dovoljno, u garderobi tako da ga može ponovo podići u tri sata, poslije škole. Znao sam da ga ne može ponijeti sa sobom u školu. - A sad hajde - rekao sam.

Nije, međutim, pošla uz stepenice za mnjom. Nije htjela poći sa mnjom. Ja sam, međutim, bez obzira na to, ušao u zgradu, odnio kovčeg i predao ga u garderobu, a onda se vratio. Ona je još uvijek stajala tamo na pločniku ali mi je, kad sam joj prišao, okrenula leđa. Ona zna raditi takve stvari. Zna vam okrenuti leđa kad joj nešto tako padne na pamet. - Ne idem nikamo. Predmislio sam se. Zato prestani plakati i šutiti - rekao sam. Smiješno je bilo to što više uopće nije plakala, kad sam joj to rekao. Rekao sam to, međutim, svejedno. - Hajde, idemo. Otpratit će te do škole. Hajde. Zakasnit ćeš.

Nije mi htjela odgovoriti niti bilo što. Pokušao sam je nekako kao uhvatiti za ruku, ali se otrola. Stalno je okretala glavu od mene.

- Jesi li ručala? Jesi li već ručala? - upitao sam je.

Nije mi htjela odgovoriti. Što je uradila, skinula je onu crvenu lovačku kapu - onu koju sam joj dao

- i tresnula mi je u lice. Onda se ponovo okrenula od mene. Ostao sam gotovo ukočen, ali nisam ništa rekao. Samo sam podigao kapu i turnuo je u džep od kaputa.

- Hajdemo, hej! Otpratit će te natrag do škole - rekao sam.

- Neću ići natrag u školu.

Nisam znao što da joj kažem na to. Samo sam stajao i šutio nekoliko minuta.

- Trebaš se vratiti u školu. Sigurno želiš nastupiti u onom komadu, zar ne? Želiš igrati onog Benedicta Arnolda, zar ne?

-Ne.

- Naravno da želiš. Sigurno želiš. Hajde sada, idemo - rekao sam. - Prvo i prvo, neću otići nikamo,

rekao sam ti već. Vratit će se kući. Otići će kući čim se ti vratiš u školu. Najprije će otići dolje na kolodvor i uzeti kovčeg, a onda će krenuti pravo...

- Rekla sam ti da ne idem natrag u školu. Ti možeš uraditi što god hoćeš, ali ja se u školu ne vraćam - rekla je. - Zato, zaveži. - Bilo je to prvi put da mi je rekla da zavežem. Zvučalo je užasno. Bože, kako je užasno zvučalo! Zvučalo je gore od psovke. Još uvijek nije htjela da me pogleda, a svaki put

193

kad bih pokušao da joj kao položim ruku na rame ili nešto slično, odbijala me je.

- Slušaj, želiš li da prošetamo? - upitao sam je. - Želiš li da prošetamo dolje, do Zoološkog vrta? Ako pristanem da se danas poslije podne ne vraćaš u školu i da se prošteamo, hoćeš li prekinuti s tim glupostima?

Nije mi htjela odgovoriti, a zato sam ponovo rekao:

- Ako pristanem da izostaneš iz škole danas po podne i da malo prošetamo, hoćeš li prestati s tim glupostima? Hoćeš li otići sutra u školu, kao dobra djevojčica?

- Možda hoću a možda i neću - odgovorila je. Zatim je otrčala ravno preko ulice a da nije ni pogledala da slučajno ne nailazi kakav automobil. Ponekad se zaista ponaša kao luđakinja.

Ja, međutim, nisam pošao za njom. Znao sam da će poći za mnom i zato sam krenuo polako dolje, prema Zoološkom vitli, pločnikom pored parka, a ona je krenula istim pravcem, samo po dmgoj strani ulice. Nije uopće htjela pogledati prijeko, u mene, ali sam znao da me vjerojatno promatra krajčkom onog svog ludog oka, da vidi kamo idem i sve. Bilo kako bilo, išli smo tako čitavim putem, sve tamo do Zoološkog vrta. Malo sam se uznenirio samo kad je ulicom naišao jedan dvokatni autobus jer mi je on zaklonio pogled preko ulice, tako da nisam mogao vidjeti gdje se, dovraga, nalazi. Kad smo stigli do Zoološkog vrta, doviknuo sam joj: - Phoebe! Ja idem u Zoološki vrt. Dolazi već jednom! - Nije me htjela pogledati, ali znao sam da me je čula i, kad sam krenuo niz stepenice prema ulazu, okrenuo sam se i video kako prelazi ulicu.

U Zoološkom vrtu nije bilo mnogo svijeta jer je bio nekakav šašav dan, ali nekoliko je ljudi stajalo oko bazena s tuljanima. Htio sam proći pored njega, ali Phoebe je zastala, pretvarajući se da promatra kako morski lavovi dobivaju hranu - neki momak bacao im je ribu - pa sam se vratio.

Zaključio sam da mi se pruža lijepa prilika da joj se približim i sve. Prišao sam, stao iza nje i nekako joj kao položio ruku na ramena, ali je ona savila koljena i izmagnula se - zaista se zna drsko ponašati, kad baš hoće. Stajala je tu dok su morski lavovi dobivali hranu, a ja sam stajao odmah iza nje. Nisam joj više polagao aike na ramena niti bilo što slično jer bi, da sam to učinio, istinski pobegla od mene. Djeca su čudna. čovjek mora paziti što rade.

Kad smo se rastali s morskim lavovima, nije htjela ići pored mene, ali nije išla ni na previše velikom razmaku. Išla je više jednom stronom pločnika, dok sam ja išao drugom. Nije bilo baš sjajno, ali je bilo ipak bolje nego kada je išla valjda kilometar daleko od mene, kao ranije. Otišli smo dalje i

194

neko vrijeme promatrali medvjede, tamo na onom malom brežuljku, ali nije bilo mnogo toga da se vidi. Samo jedan medvjed bio je vani, bijeli medvjed. Onaj drugi, smeđi, bio je u onoj svojoj prokletoj špilji i nije htio izići. Sve što se moglo vidjeti bila je njegova stražnjica. Bio je tamo jedan mali dječak, u kaubojskom šešиру koji mu je doslovno padao preko ušiju, stajao je odmah do mene i neprestano govorio ocu: - Natjeraj ga da izide, tata! Natjeraj ga da izide. - Pogledao sam Phoebe, ali ona nije htjela da se nasmije. Znate već kakvi su klinci kad se ljute na vas. Neće da se nasmiju niti bilo što.

Kad smo otisli od medvjeda, izišli smo iz Zoološkog vrta i prešli preko one male ulice u park, a zatim smo prošli kroz jedan od onih malih tunela koj uvijek zaudaraju kao kakav pisoar. Bilo je to na putu prema vrtuljku. Stara Phoebe još uvijek nije htjela razgovarati sa mnom ni ništa, ali sad je već nekako kao išla pored mene. Uhvatio sam je za pojasa na kapetu, tek onako, iz čistog zezanja, ali mi nije to dopustila. - Ruke sebi, molim te, ako nemaš ništa protiv - rekla je. Još uvijek je bila ljuta na mene. Ali ne više onako ljuta kao što je bila prije. Sad, bilo kako bilo, svakim korakom sve više smo se približavali vrtuljku i već smo čuli onu luckastu glazbu koja uvijek svira. Svirali su Ob, Marie! Svirali su tu istu pjesmu tamo negdje prije pedeset godina, kada sam ja još bio dijete. To je

jedna od lijepih stvari kod tih vrtuljaka, što uvijek sviraju jedne te iste pjesme.

- Misila sam da vrtuljak ne radi zimi - rekla je stara Phoebe. Bilo je to zapravo prvi put da mi je nešto rekla. Vjerojatno je bila zaboravila da bi se trebala ljutiti na mene.

- Možda zato što je blizu Božić - rekao sam.

Nije ništa odgovorila kad sam to rekao. Vjerojatno se sjetila da bi se trebala ljutiti na mene.

- Želiš li se provozati? - upitao sam. Znao sam da to vjerojatno želi. Kad sam bio mali i kad smo D. B., Allie i ja išli s njom u park, bila je luda za vrtuljkom. Niste je mogli otregnuti od te proklete mašinerije.

- Previše sam velika za to - rekla je. Mislio sam da mi neće odgovoriti, ali je ipak odgovorila.

- Ne, nisi. Hajde. Ja će te čekati. Idi - rekao sam. U tom trenutku već smo bli na mjestu. Na vrtuljku su se vozili neki klinci, uglavnom posve mali klinci, a roditelji su čekali u krugu, sjedeći na klupama. Sto sam uradio, otišao sam do onog malog prozora gdje su se prodavale karte i kupio jednu za Phoebe. Pružio sam joj kartu. Stajala je odmah pored mene. - Evo -rekao sam. - čekaj malo... uzmi odmah i ostatak novca. - Htio sam joj dati ostatak novca koji mi je bila pozajmila.

195

- Neka ostane kod tebe. čuvaj mi ga - rekla je. Odmah nakon toga dodala je: - Molim te.

To deprimira čovjeka, kad mu netko govori "molim". Hoću reći, ako je to Phoebe ili takav netko. Deprimiralo me je to kao samog vranga. Ali spustio sam novac natrag u džep.

- Zar se nećeš i ti provozati? - upitala me je. Gledala me je nekako čudno, nekako kao ironično. Vidjelo se da više nije jako ljuta na mene.

- Možda drugi put. Sad će te samo gledati - rekao sam. - Imaš li kartu?

- Imam.

- Hajde onda... ja će biti na onoj klupi. Gledat će te. - Otišao sam i sjeo na klupu, a ona je prišla vrtuljku. Obišla je čitav vrtuljak naokolo. Hoću reći, najprije je obišla oko čitavog vrtuljka, a tek nakon toga je sjela na onog velikog, smedeg konja, prilično otrcanog izgleda. Onda je vrtuljak krenuo, a ja sam je promatrao kako obilazi okolo naokolo. Pored nje vozilo se još svega petoro ili šestoro druge djece, a vrtuljak je svirao pjesmu Dim u tvojim očima. Sviraо ju je na neki komičan način, prilično džezirano. Sva djeca su pokušavala uhvatiti onaj zlatni prsten, stara Phoebe također, i pomalo sam se već pribojavao da ne padne s onog prokletog konja. Nisam, međutim, ništa rekao niti učinio. Stvar s djecom vam je već takva, ako žele uhvatiti tamo neki zlatni prsten, trebate ih pustiti i ne govoriti ništa. Ako padnu, pala su ali nije dobro da im bilo što govorite.

Kad je vožnja završila, sjahala je s konja i došla do mene.

- Ovog puta provozaj se i ti jednom - rekla je.

- Neću, samo će te promatrati. Mislim da će te samo promatrati - rekao sam. Dao sam joj nešto do onog njenog novca. - Evo, uzmi još koju kartu.

Uzela je novac. (

- Ne ljutim se više na tebe - rekla je.

- Znam. Požuri, stvar samo što nije krenula.

Onda me je, odjednom, poljubila. Zatim je ispružila dlan i rekla:

- Pada kiša. Počinje padati kiša.

- Znam.

Što je uradila nakon toga, gurnula je ruku u džep od mog kaputa, izvukla onu moju crvenu lovačku kapu i stavila mi je na glavu. To me je oborilo.

- Zar je ne želiš ti? - rekao sam.

- Možeš je nositi neko vrijeme.

- U redu. A sad, ipak, požuri! Propustit ćeš vožnju. Nećeš dobiti onog svog konja.

Ona je, međutim, još uvijek stajala tu, kraj mene.

196

-Jesi li ozbiljno mislio ono što si rekao? Zaista nećeš nikamo otići? Hoćeš li se zaista već danas vratiti kući? - upitala me je.

- Aha - rekao sam. Tako sam i mislio. Nisam joj lagao. Nakon toga sam zaista otišao kući. - A sad požuri - rekao sam. - Stvar kreće.

Potrčala je, kupila kartu i stigla do vrtuljka još na vrijeme. Opet je obišla naokolo dok nije našla onog svog konja. Zatim se popela na njega. Mahnu-la mi je, a ja sam mahnuo njoj. Ljudi moji, počelo je lijevati kao šašavo. Kao iz kabla, tako mi boga. Svi roditelji i majke i svi otišli su i sklonili se pod sam krov vrteške, da ne poki-snu do kože, ali ja sam ostao sjediti na klupi još prilično dugo. Bio sam posve pristojno mokar i natopljen, naročito po vratu i hlačama. Ona lovačka kapa zaista me je prilično dobro štitila, na izvjestan način, ali ipak sam bio sav mokar. Nije mi, međutim, bilo nimalo stalno. Iznenada sam se osjetio tako savršeno sretan, promatrajući Phoebe kako obilazi okolo naokolo. Vraški je malo nedostajalo pa da počnem klicati, tako sam se osjećao sretan, ako već želite znati istinu. Ne znam zašto. Jednostavno zato što je izgledala tako fantastično lijepo dok je onako obilazila okolo naokolo i naokolo, u onom svom plavom kaputu. Bože, da ste bar mogli biti tamo!

197

26

To je sve što sam vam htio ispričati. Možda bih vam još mogao reći što sam radio kad sam se vratio kući, kako sam se razbolio i sve, i u koju školu trebam poći najesen, kad izidem odavde, ali nekako nisam raspoložen za to. Zaista nisam. Sve me to sada nekako ne zanima baš osobito.

Mnogi me ljudi, osobito onaj psihanalitičar kojeg drže ovdje, stalno pitaju hoću li nastojati da se nekako prilagodim kad se u rujnu vratim u školu. To je glupo pitanje, po mom mišljenju. Hoću reći, kako možete znati što ćete uraditi dok to ne hmdite? Odgovor je - ne možete nikako. Mislim da hoću, ali kako da to sada znam? časna riječ, to je glupo pitanje.

D. B. nije tako loš kao ostali, ali i on mi stalno postavlja masu pitanja. Dovezao se ovamo prošle subote s onom mačkom Engleskinjom koja će igrati u jednom novom filmu za koji piše scenarij. Prilično afektira, ali je vrlo lijepa. Sad, to na stranu, u jednom trenutku kada je otišla u toalet tamo nekamo čak u drugo krilo zgrade, D. B. me je upitao što mislim o čitavom ovom čudu o kome sam vam upravo pričao. Nisam znao što, dovraga, da

198

mu kažem. Ako već želite znati istinu, ne znam što o tome misliti. Žao mi je što sam sve to ispričao tolikim ljudima. Sve što sad znam, to je da mi nekako nedostaju svi oni o kojima sam vam pričao. čak i stari Stradlater i Acklev, primjerice. Mislim da mi nedostaje i onaj prokleti Maurice. čudno je to. Nemojte nikad nikome ništa pričati. Ako to učinite, odmah počnete osjećati kako vam nedostaju svi oni.